

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**
Кафедра теорії та практики перекладу

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра романо-германських мов і перекладу

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**22 березня 2023 р.
м. Полтава**

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара – проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії

Дорогань-Писаренко Людмила – декан факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, професор

Сизоненко Наталія – завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Дедушно Алла – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Красота Олена – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат економічних наук, доцент

Люлька Вікторія – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Матвієнко Леся – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук

Мокляк Оксана – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук

Назаренко Марина – старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету

Затверджено до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 9 від 27.03.2023 р.).

**УДК 81 : Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб.
008 : 316.74 матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава,
М 74 22 березня 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 2023. 306 с.**

До збірника ввійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, подані до організаційного комітету IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

У збірнику висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; діалогу національних культур (лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, етнолінгвістичний та літературознавчий аспекти); соціокультурної та психологічної парадигми міжкультурного спілкування, теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації; представлено інноваційні технології викладання української та іноземних мов.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, здобувачів вищої освіти ступенів вищої освіти бакалавр, магістр.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для студентів та аспірантів).

© ПДАУ, 2023

© Автори статей, 2023

СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Красота Олена

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСИВНИХ ПРАКТИК 144

Лещук Галина

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ 147

Лиманська Світлана

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ 151

Нофенко Анастасія

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ 155

ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Ivanova Iryna

TRANSLATION OPPORTUNITIES AND CULTURE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE 157

Liulka Viktoriia

CURRENT METHODS OF CREATING TERMINOLOGICAL UNITS OF THE ENGLISH LANGUAGE 159

Michalik Martyna, Matviienko Lesia

DIFFICULTIES IN TRANSLATING ECONOMIC AND FINANCIAL TERMINOLOGY 163

Volovyk Larysa

BESONDERHEITEN DER ÜBERSETZUNG DEUTSCHER WIRTSCHAFTSTERMINOLOGIE 166

Антонюк Марина

ПРОБЛЕМА РЕДАГУВАННЯ ПЕРЕКЛАДІВ В АНГЛОМОВНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ 170

Бачинський Іван

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ 174

Ватраль Ян

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПЕРЕКЛАД В ІТ ПРАВІ 177

Влох Ілона, Садовий Денис, Семиразум Ілона

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕРМІНІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ 179

Гайдамака Юлія	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ МЕДИЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	183
Данилюк Людмила	
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ, ЇХ МІСЦЕ В ПЕРЕКЛАДІ	186
Дегтярьова Дарія	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАМІНИ В ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО- ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	191
Демченко Надія	
НАВЧАННЯ ПИСЬМА – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ВИДАМ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	194
Іванько Карина	
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ	197
Ковтун Катерина	
АНГЛОМОВНІ СКОРОЧЕННЯ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ТА СМС- ПОВІДОМЛЕННЯХ: ТИПОЛОГІЯ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	200
Корінська Ольга	
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ЖИТТЯ	202
Король Лариса	
КОНСТИТУЕНТИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО МІКРОПОЛЯ «УНІВЕРСИТЕТ» / ‘UNIVERSITY’	204
Лі Діана	
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ	208
Мичак Наталія	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ	208
Назаренко Марина	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КІНОТЕКСТУ	215
Ніколаєва Людмила	
ПЕРЕКЛАД ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І КОМПЕТЕНЦІЯ ПЕРЕКЛАДАЧА	218
Новікова Ольга	222
WAYS OF TRANSLATION OF SPORTS VOCABULARY	
Перова Світлана	225

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Романюк Ольга

PROCESS OF NOMINATION OF AGRICULTURAL TERMINOLOGY IN ENGLISH 228

Рябокінь Наталія, Йосипенко Артур, Рибченко Сергій

ПЕРЕКЛАД СЛОВНИКОВИМ ВІДПОВІДНИКОМ 233

Суїма Ірина

PACULIARITIES OF TRANSLATION OF MEDICAL TEXTS 236

Черніговська Анастасія

TRANSLATION OF TERMS IN MODERN ENGLISH ADVERTISING 241

Чернова Юлія

ПЕРЕКЛАД КУЛІНАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ 243

Шутка Мар'яна

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ
АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ, УТВОРЕНИХ ШЛЯХОМ
СЛОВОСКЛАДАННЯ 247

Яцюк Дарина

ПЕРЕКЛАД ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ У КОНТЕКСТІ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 251

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Богиня Лариса

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ З
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ 255

Боряк Інна, Семешинин Олена

ЕКСТЕНСИВНЕ ЧИТАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ
ПОКРАЩЕННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НА
ПРИКЛАДІ GRADED READERS) 258

Владимирова Валентина

ФОРМУВАННЯ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В
НЕМОВНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 261

Воробйова Ярослав

THE COMPARATIVE METHOD, ITS TASK AND PLACE IN THE MODERN
SCIENTIFIC PARADIGM 265

Грицкевич Поліна

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС 268

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ GOOGLE	
Когут Тетяна	
РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	270
Ланова Ірина	
ПОШУК ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	274
Лещенко Тетяна, Юфименко Вікторія, Курило Валерія	
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОДУКТУ В РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ВИВЧЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	276
Матвієнко Леся	
СКРАЙБ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	280
Михайленко Ольга	
ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	283
Музика Катерина	
ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	285
Островська Карина	
ГЕЙМІФІКАЦІЯ ПРИ НАВЧАННІ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ	288
Терсіна Ірина, Войтанік Ірина	
ДІЛОВЕ ЛИСТУВАННЯ ЯК СКЛADOVA ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ	291
Хом'якова Ольга	
ІГРОВИЙ І МИСТЕЦЬКИЙ КОМПОНЕНТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	296
Шевченко Олена	
ЗАНЯТТЯ-СВЯТО ЯК СПОСІБ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У НОВОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ	300

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА Й НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

THE VALUE OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES FOR LAWYERS: NEW CHALLENGES IN INTERNATIONAL COMMUNICATION

Khmelenko Kateryna,

The 3rd year of studying

Higher Education Applicant

Law Speciality

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

<https://orcid.org/0000-0001-7089-4386>

Scientific Adviser – Inna Kozubai,

Senior Lecturer of International Relations

and Social and Humanities Chair

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

Dnipro, Ukraine

ikozubay@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9667-8446>

The topic of learning foreign languages and their role in the professional activity of lawyers is very popular among researchers. But the time is changing and lawyers are faced with new tasks and issues. The last ten years gave great impetus to the development of jurisprudence. This article is dedicated to the practical aspect of using foreign language knowledge and skills and will highlight my own experience of using languages for international communication.

According to A.C. Willkomm, there are five types of communication: verbal, non-verbal, written, listening and visual communication [1]. To be honest, non-verbal communication (facial expression, the body moves, etc.) is related more to cultural features, than to philological ones. But at the same time, language helps to feel the

mood of the nation or tribe, it is an inherent component that shows the historical, mentality and other peculiarities of people. Non-verbal communication plays an important role in negotiation, mediation etc. It is closely connected to psychology which is the base of law activity in any field. So every lawyer should know the rules of non-verbal communication.

In the beginning, it is essential to notify that the English language is the language of international communication. Future lawyers must know it on level B1 at least. As English is a necessary instrument to communicate in simple life and working space. What benefits are there?

IT Law. Last five years more and more people began to hear about IT law and IT lawyers. It means that there was a demand for legal services in this field. I. Urbaniak-Mastalerz said that the dynamics of technological development as well as the constant need to obtain and process different information have made it necessary to adapt legal standards to this as well [2, p.218]. As we know, most computer science literature and documents, including web design, engineering, app development etc., are in English. This is explained also by the fact that a large percentage of IT companies are international, they have employees and perhaps creators from all over the world. Even if an IT company does not have a status «international», it works with foreign partners, uses world standards, and promotes its production. The English language is the claim for such work. In any case, IT company uses the services of IT lawyers who have special knowledge of intellectual property law, especially in the area of creating IT products, registration of copyrights; knowledge of international public and private law (commercial law and other), that relates to opening new offices abroad and details of the procedure of selling goods or services etc. Furthermore, an IT lawyer has to be a specialist in tax, corporate (agreements), financial and criminal law [3], and labour law. «Diia City» which works in Ukraine was created to make the activity of IT business easier in the state. The big benefit will be a license to practice law, which allows the attorney to represent the company's rights in domestic and international courts. Imagine the level

of professional competencies of lawyers, but without a foreign language, the work process will be much more complicated.

Equally important is the rapid spread of artificial intelligence's popularity. This technology needs the work of lawyers who are ready for new challenges. It means that the main part of the activity will be dedicated to exploring the English language literature, authorities' thoughts and public events.

Crypto or Blockchain Lawyer. In 2008 S. Nakamoto published the article «Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System». It was the start of the cryptocurrency era. There is a stereotype that lawyers solve only the problems related to legislative issues. But virtual assets, especially crypto, have not been under legislative regulation for a long time. To be honest, namely this fact created problems, as the main aim of legal acts – is to protect human rights. So, before the regulation appeared, lawyers were faced with the task to solve the fraudulent scheme of extortion of private keys (giving direct access to cryptocurrency on the crypto wallet), cryptocurrency stealing, scam of crypto exchanges etc. without appealing to the state institutions (police, courts, prosecutor's office and other). Why did they not appeal to the institutions? Because the police, courts etc. did not have sufficient power to deal with such cases due to a lack of legislation.

The value of the English language is manifested in analysis of international regulation (from 2018 EU has an official regulation of virtual assets, the USA has complex legislation in New York state, for example, but does not have legislation on the federal level) because a lot of companies, which creators are from Ukraine and provide their services, are registered in other countries. A bright example is Kuna. Kuna is a group of companies, consisting of three elements; they act according to 1) England and Welsh, 2) Lithuanian, and 3) Canadian legislation.

Furthermore, blockchain lawyer monitors the investment market and reads investment projections. So this specialization combines the knowledge of investment, financial, corporate and criminal law. It is not the full list. But there are the main competencies. Moreover, virtual assets are a dynamic law field that requires regular discussions of international law, and financial and IT communities for its

development. So, it is a good chance for the lawyer to share their experience, show the results of research and projects, solved cases, and take part in the initiation and creation of a law on an international level. We may add the value of English in the process of negotiation between companies, partners, government and its institutions, preparing necessary documents, correspondence with customers, public speeches, representation in the court (after enforcement of legislation this became possible), and mediation.

The main issue in learning English is motivation. What can be a motivation for lawyers to spend their free time learning this language? From our point of view, it can be the high level of profit, pleasure and additional results (travels, acquaintances etc.). For example, the salary for lawyers in the company *Rocketfuel Blockchain* (USA) is range from \$174,090 to \$215,690 with an average base salary of \$197,390 in a year [4].

In conclusion, the English language allows lawyers to reach a new professional level, share their experience with international colleges, have events abroad, organize and hold negotiations, represent human rights on an international level etc. This list of benefits is replenished with new points all the time. New law fields, such as crypto law and IT law, need specialists with a high level of English language, as it is the fundamental instrument in the system of their functioning.

References

1. Five types of communication. URL: <https://drexel.edu/graduatecollege/professional-development/blog/2018/July/Five-types-of-communication/>.
2. Urbaniak-Mastalerz I. IT law as an indispensable element of education. TEWI, 2021. 228 p. URL: http://212.51.210.149/bitstream/handle/11652/4025/IT_law_Urbaniak-Mastalerz_TEWI_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Who is an IT lawyer? URL: <https://lawrange.net/en/who-is-an-it-lawyer/>.
4. Rocketfuel Blockchain INC Lawyer V Salary in the United States. URL: <https://www.salary.com/research/salary/employer/rocketfuel-blockchain-inc/lawyer-v-salary>.

FEATURES OF IMPROVING INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF DIPLOMATIC INTERACTION

Matviienko Lesia,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
lesia.matviienko@pdaa.edu.ua
[https://orcid.org/ 0000-0003-1211-3056](https://orcid.org/0000-0003-1211-3056)

Hrekova Iryna,
student of the 3rd year of the first (bachelor) level of higher education
specialty International economic relations
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
iryna.hrekova@st.pdaa.edu.ua

The transformations taking place in the modern political, economic and socio-cultural sphere contribute to the growth of professional intercultural communication, the expansion of cooperation and professional contacts in international projects between representatives of different countries. All this requires professional competence from diplomats, which includes fluency in a foreign language and professional communication.

The problems of professional communication in language training of diplomats as specialists in the field of international relations are especially relevant nowadays. The need for effective and creative improvement, modernization and active implementation of innovative approaches in the field of training highly qualified specialists in the field of international relations and world economy involves the formation of a system of intercultural communication in the course of diplomatic cooperation [3]. The ability of the participants of intercultural business

communication to understand the general and distinctive features of intercultural communication in different languages contributes to the quality organization of the communication process in different languages.

The transformations taking place in the modern political, economic and socio-cultural sphere contribute to the growth of professional intercultural communication, the expansion of cooperation and professional contacts in international projects between representatives of different countries. These factors require diplomats to demonstrate high-quality professional competence. They include fluency in a foreign language and professional communication.

The problems of professional communication in language training of diplomats as specialists in the field of international relations are especially relevant nowadays. The need for effective and creative improvement, modernization and active implementation of innovative approaches in the field of training highly qualified specialists in the field of international relations and world economy involves the formation of a system of intercultural communication in the course of diplomatic cooperation [3]. The ability of the participants of intercultural business communication to understand the general and distinctive features of intercultural communication in different languages contributes to the quality organization of the communication process in different languages.

Professional communication is a complex model of communication in which the national characteristics of the interlocutors are revealed through verbal elements (lexical units, grammatical structures, speech acts); non-verbal elements (gestures, intonation, distance, etc.); communication strategy (starting a conversation, ending a conversation, expressing an opinion, doubts, etc.) [1]. Intercultural communication is presented as a complex of relations between speakers of different languages.

The organization of intercultural communication in the diplomatic sphere is based on the international theoretical and practical training of the communication participants. These features are expressed in the ability of a specialist in international relations to analyze the national features of the language, using adequate language

means; accept and clearly interpret the national characteristics of the interlocutor's behavior, be tolerant and empathetic towards the representative of another country.

A specialist in the field of international relations and diplomacy must possess professional skills and abilities related to international activities. Also important are translation skills, the ability to work with different types of texts: to present the information contained in the texts in a short and detailed form; structure the text; compose messages on a specific topic or problem; analyze information, express one's opinion, assessment, give a comment; conduct professional conversations, debates.

For intercultural interaction, it is necessary to have a common international awareness of cultural differences and tolerant receptivity to them. This is greatly facilitated by working with audio and video materials that contain examples of situations of intercultural business communication; reading and analyzing articles from authentic sources; business and role-playing games predicting professional business situations and modeling behavioral strategies [2]. Translation competence is an integral part of the professional competence of a diplomat who is faced with the need to translate a written text or an oral statement. Translation knowledge, skills and abilities are necessary when communicating with representatives of another country, as well as when creating a document, abstract, review.

In the course of diplomatic relations, participants in communicative processes must perfectly possess special language means, knowledge about the culture and peculiarities of the economic and political system of the partner country, and skillfully use the means of intercultural interaction in the course of professional activity.

References

1. Dubova V. V. Kultura spilkuvannia maibutnikh fakhivtsiv iz mizhnarodnykh vidnosyn : navch. posib. Khmelnytskyi : KhNU, 2010. 278 s.
2. Yevdokimova-Lysohor L. A. Osnovy mizhkulturnoho dialohu : navch. posib. Kharkiv : Vydavnytstvo Ivanchenka I. S., 2017. 72 s.

3. Kost S. P. Mizhkulturna komunikatsiia yak vyiv sotsialnoi vzaiemodii.
URL: http://www.rusnauka.com/6_NITSB_2010/Philologia/5_9572.doc.htm (data
zvernennia: 01.02.2023).

DISCOURSE STRATEGIES AND THEIR VARIETIES IN ENGLISH- LANGUAGE PUBLIC SPEAKING

Molotkina Yuliia,

PhD in Philology,

Senior Lecturer at the Department of Romance and Germanic Languages and

Translation

National University of Life and Environmental Sciences

Kyiv, Ukraine

molotkina.julia@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5245-726X>

Horkavyi Yevhenii,

1st Year Master Student

Philology Specialty

(specialization: Germanic languages and literatures (translation included),

first language – English)

National University of Life and Environmental Sciences

Kyiv, Ukraine

gekagarik@gmail.com

Public speaking in English is an important skill for anyone who wants to communicate effectively with a diverse audience. An important aspect of successful public speaking is the use of discourse strategies. It refers to the methods and techniques speakers use to convey their message and connect with their audience. Discourse strategies can take many forms, from the use of rhetorical devices to the adoption of specific speaking styles and patterns.

These abstracts briefly examine and give a short overview of various discourse strategies commonly used in English public settings alongside with brief history of discourse strategies research.

Exploring different discourse strategies in public speaking is important to contemporary linguistics due to the fact that the discourse strategies help linguists understand how language is used in context.

In the early 2000s, researchers began studying the role of discourse strategies in political speech and debate by analyzing how speakers use language to structure arguments and address audiences. For instance, Teun A. Van Dijk emphasized the importance of rhetorical devices such as repetition, metaphors, and rhetorical questions in shaping the persuasive power of political discourse [9].

In the mid-to-late 2000s, attention shifted to the use of discourse strategies in business and professional contexts such as job interviews, negotiations, and presentations. For example, researchers like Janet Holmes and Maria Stubbe have explored how speakers use language to build relationships with audiences, build authority and expertise, and persuade or influence others in professional situations [4].

In the 2010s, researchers broadened their focus to the role of discourse strategies in intercultural communication, examining how cultural differences in communication styles and expectations affect the effectiveness of discourse strategies. For instance, the research performed by William B. Gudykunst and Young Yun Kim emphasized the importance of understanding cultural contexts and adjusting discourse strategies accordingly [2].

The discourse strategies used during public speaking in English, including such popular genre like TED Talks or any other type of public speech, depend on the speaker, audience, and context of the speech. However, some of the most commonly used discourse strategies when speaking in public are: 1) rhetorical question: speakers often use rhetorical questions to engage the audience and encourage them to think critically about a topic [3]; 2) repetition: repeating keywords and phrases can reinforce the speaker's message and make it more memorable for their audience [5,

p. 346]; 3) metaphors and analogies: using metaphors and analogies can help explain complex ideas and concepts in a way that the target audience can easily understand [6, p. 79]; 4) humor: humor can help the speakers engage their audience and make their speech more memorable [7, p. 57]; 5) storytelling: helps the speakers make their point and make their speech more engaging and relatable to their target audience [8, p. 5]; 6) inclusive language: speakers can use inclusive language such as «we» to create a sense of shared experience and connect with their audience [1, p. 43].

Using different discourse strategies in English public contexts is important for several reasons. In the first place, they help to keep the target audience engaged as by using different discourse strategies, speakers can engage their audience and keep them interested in the topic being presented. This is especially important in public setting like a TED talk or political speech, where the audience may have varying levels of interest or attention spans. Discourse strategies make complex ideas accessible, for instance, such discourse strategies as analogies, examples, and metaphors help the audience understand complex ideas. This is especially important when presenting technical or scientific information to a general audience. Discourse strategies help to build relationships with the audience as the usage of appropriate discourse strategies helps speakers connect with their audience. For example, using humor and personal anecdotes can assist the speakers to connect with their audience and make the speaker persona more likable. Effective persuasion often involves using a variety of discourse strategies to appeal to the target audience's emotions, values, and beliefs. This may involve storytelling, rhetorical questions, or using persuasive language to make persuasive arguments. Thus, using different discourse strategies in English public settings is critical to engaging the target audience, making complex ideas accessible, building trust, and persuading the audience.

In conclusion, the use of discourse strategies is crucial for effective public speaking in English. Different discourse strategies, such as the use of persuasive language, storytelling, humor, and other techniques, help speakers connect with their audience, make complex ideas accessible, build relationships, and persuade their audience. Researching different discourse strategies in public settings is essential for

contemporary linguistics as it helps linguists understand how language is used in context and develop theoretical models of discourse. Additionally, the study of discourse strategies in different contexts, such as politics, business, and intercultural communication, provides insights into how language is used to achieve different communicative goals and how cultural differences affect communication.

References

1. Eckert, P., McConnell-Ginet S. (2013). *Language and Gender* (2nd ed.). Cambridge : Cambridge University Press.
2. Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y. (2017). *Communicating with strangers: An approach to intercultural communication*. Routledge.
3. Hillocks, G., Jr. (2011). *Teaching Argument Writing, Grades 6-12: Supporting Claims with Relevant Evidence and Clear Reasoning*. Heinemann Educational Books.
4. Holmes, J., & Stubbe, M. (2003). *Power and politeness in the workplace: A sociolinguistic analysis of talk at work*. Routledge.
5. Kemper, D., & Gage, J. (2013). *Speaking with a purpose*. Cengage Learning.
6. Lakoff, G., & Johnson, M. (2008). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
7. McGhee, P. E. (2010). *Humor: The lighter path to resilience and health*. AuthorHouse.
8. Simmons, A. (2016). *The story factor: Inspiration, influence, and persuasion through the art of storytelling*. Basic Books.
9. Van Dijk, T. A. (2004). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 15(2-3), pp. 359–383.

ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТАБУЙОВАНOSTІ ОБСЦЕННОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ВІДОМОГО АНТРОПОНІМА)

Браїлко Юлія,
кандидат філологічних наук,
доцент, провідний науковий співробітник

Полтавського відділення Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»

м. Полтава, Україна

santie@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0001-5203-7479>

Кисла Наталія,

кандидат філологічних наук,

старший судовий експерт

Полтавського відділення Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»

м. Полтава, Україна

kislaya_nataliya@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5137-6647>

В українському дискурсі останніх років відбувається помітний процес демократизації слововжитку, зокрема й утрати табуйованості багатьма обценізмами. Проте «українські лінгвісти, як зазначає К. Мізін, дещо «соромляться» або певною мірою ігнорують обценну лексику, оскільки дійсно знакові праці з цієї проблематики досі є нечисленними» [1, с. 91]. Парадоксальною, на думку вченого, є й соціокомунікативна ситуація, коли носії мови «активно послуговуються обценізмами, особливо в розмовнопобутовому режимі спілкування, але водночас «соромляться» це визнати» [там само].

Збройна агресія РФ проти України, що розпочалася понад 9 років тому, помітно вплинула на український дискурс в аспекті зрушення лексичних норм. Серед іншого відбувається активний процес зниження табуйованості обценізмами, зокрема тоді, коли ними замінюють слова літературної мови на позначення ворога чи ознак, дій, із ним пов'язаних. За твердженням Л. Ставицької, «спокуса долати сильні табу породжує моральний катарсис, за яким стоїть інтенція образити адресата і, зрештою, реалізація основної функції обценної лайки як такої – емоційно-експресивної реакції на несподівані і неприємні події, слова, дії і т. ін.» [4, с. 14].

Так, в українському комунікативному просторі миттєво легалізувалася дражнилка, придумана вболівальниками харківського футбольного клубу «Металіст» «Путін – хуйло!» й уперше виконана 30.03.2014 [3]. Цей слоган став усесвітньо відомим та дав поштовх до появи й активного входження в узус нової власної назви – антропоніма *Хуйло*, яким маркують очільника РФ В. Путіна.

Примітно, що твірного апелятива *хуйло* не зафіксовано в найбільшому словнику української нецензурної лексики, виданому ще 2008 року [4], хоча це слово не є новим для дискурсу. Воно утворене від лексеми, «що є назвою соціально табуйованої частини тіла, із додаванням суфікса -л-, який має семантику знаряддя дії, а також надає лексемам відтінку згрубілості (подібно як в інших лексемах, утворених за званою в українській мові словотвірною моделлю: брехло, мурло, трепло, триндло, хамло)» [2, с. 158]. Значення апелятива *хуйло* знаходимо у Вікісловнику: «*матірн.* дурна, плюгава, неприємна людина» [5]. Водночас в електронних словниках подибуємо жартівливі лексикографічні дефініції оніма *Хуйло*, подеколи наведені поряд зі значенням апелятива, на кшталт: «*хуйло. Етимологія: путін. Ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла*» (goroh.pp.ua); «*1) Дурна, тупа, зла людина, 2) Путін – президент РФ, ідіот та тиран*» (urbandictionary.com). Утворення й активний ужиток цієї обсценної власної назви є, по-перше, виявом мови ворожнечі, презирливого ставлення до референта імені – В. Путіна, по-друге, – мовним засобом опору ворогові, а по-третє, – спробою емоційного розвантаження комунікантів. Для посилення конотацій зневажливості антропонім *Хуйло* часто пишуть із маленької літери.

Обсценізми на письмі, зокрема й аналізований, передають зазвичай із заміною кількох букв іншими графемами для того, щоб, наприклад, уникнути скарг на особисту сторінку в соцмережі через ужиток табуйованої лексики. Примітним видається той факт, що навіть якщо в оригіналі апелятив *хуйло* написано повністю, то українські ЗМІ донедавна користувалися графічними евфемізмами: «<...> Ірена Карпа виступила у сукні, на якій було написано:

«Путін – х...ло. Ла-ла-ла» <...>» (procherk.info, 13.07.2014); «У Болгарії вийшла книга “Путін х**ло і золота рибка”» (wz.lviv.ua, 14.03.2016) (назва книжки в оригіналі – «PUTIN HUYLO and the GOLDFISH»). Натомість популярним написанням антропоніма Хуйло / хуйло стало таке, що цілковито відтворює звуковий склад слова, причому такий спосіб його графічного оформлення обирають у різних сегментах інтернет-комунікації, пор.: «Президентик один із Росії / Дуже мріяв про титул “Месія”, / А його, як на зло, / Називали “хуйло”» (А. Полежака, gazeta.ua, 19.06.2014); «сказав хуйло що це мол нато / за нас воює на війні <...>» (Кокс Квасьневского, twitter.com, 26.01.2015); «Мозок у Хуйла є, але за функціоналом він суцільний мозочок – як прояв консолідованого мозочку всієї Росії» (novynarnia.com, 09.04.2016); «Хуйло зізналося Ердогану, коли зупинить рашистські війська» (sport.ua, 06.03.2022); «Жалюгідне безмозке хуйло, ти хотіло нас денацифікувати?» (zbruc.eu, 28.02.2022); «Та не так сталося, як хуйлу й кацапам жадалося!» (porokhivnytsya.com.ua, 30.12.2022); «Всього хуйло привітав 22 лідерів, включаючи лідерів частково визнаних Абхазії і Південної Осетії» (forum.pravda.com.ua, 30.12.2022); «“Яндекс” постарався, щоб на зображення Путіна не можна було натрапити під час пошуку за окремими словами: “п*здабол”, “плешиивый”, “хуйло”/“хуйла”/“хуйлы”/“хуило”/“хуила”» (pravda.com.ua, 30.01.2023); «Так смішно читати, що Байден приїхав під особисті зобов’язання хуйла» (телеграм-канал «Березовый сок», 20.02.2023).

Як свідчать наведені вище приклади, процес зниження рівня табуйованості досліджуваного антропоніма помітно пожвавився від початку повномасштабного вторгнення РФ до України. Та чи не найяскравішим проявом цього стала поява цього слова в тестах з історії України, пропонованих до виконання 11-класникам і розміщених на освітньому сайті naurok.com.ua: *Хто такий Путін? (варіанти відповідей: Хуйло, Сука, Президент України, Вороз)* (<https://naurok.com.ua/test/putin---huylo-1687835.html>, додано 04.10.2022).

Антропонім Хуйло має високий дериваційний потенціал. Триває процес творення від нього численних номінативних одиниць, більш чи менш популярних в українському дискурсі. Основні з них можна згрупувати так: а) хороніми-неологізми на позначення РФ – Хуйлостан, Хуйляндія, Хуйлонія

(«Те саме – з назвою колишньої Росії. Хуйлостан чи хуйлостан?» (zbruc.eu, 28.02.2022); «Хотіло Хуйло собі подарунок – / Цілу країну, слухняну, покірну / Натомість йому вказали керунок / І сам Хуйлостан сповзає у прірву» (С. Положинський, [instagram.com](https://www.instagram.com), 07.10.2022); «<...> головний гравець у цій грі – таки велике хуйло і країна хуйляндія» (kyiv-heritage.com, 19.08.2022); «Єдине цінне, що втратила Хуйлонія, так це – мізки свого населення» (antikor.com.ua, 12.12.2021)); б) оніми й апелятиви на позначення посіпак В. Путіна – Підхуйлик («Всі, хто з Хуйлом проти нас, – це також Хуйло. Або його білоруський Підхуйлик» (zbruc.eu, 28.02.2022); підхуйловник («Але угорський підхуйловник дуже ефективно ставить дрючки у колеса» (цей і далі наведені приклади див. на kyiv-heritage.com); хуйльониши («Про хуйльониша абрамовича вже писав»); хуйлодепутат («А 15 липня – позачерговий збір хуйлодепутатів держдури раїсі...»); в) апелятиви на позначення російської армії / російських військових – хуйлоармія, хуйловояки, хуйлята, хуйлятки, хуйлогенерали («Схоже, навіть незначне постачання нормальної зброї спричиняє такі пошкодження хуйлоармії що 4 РЗСВ HIMARS для хуйлят дорівнює якнайменше ядерному підводному човну»; «Щодо “Спільного координаційного центру” з хуйловояками... смердить»; «<...> хуйлятки не встигнуть підготуватися до українського контрнаступу!»; «<...> майже всі війська, які хуйлогенералам вдалося врятувати, було кинуто на ці напрямки») тощо.

Отже, поява й активний ужиток у сучасному українському дискурсі антропоніма *Хуйло* на позначення очільника РФ В. Путіна є виявом національного словесного спротиву ворогу, що зумовило помітне зниження рівня табуйованості цього обценізму та його високу дериваційну продуктивність.

Джерела та література

1. Мізін К. І. Причини неадекватного відтворення обценної лексики в німецько-українських перекладах. *Львівський філологічний часопис*. 2021. № 10. С. 91–96. URL: <http://philologyjournal.lviv.ua/10-2021> (дата звернення: 06.02.2023).

2. Процик І. Обсценна лексика в соціолекті українських футбольних фанатів. *Науковий журнал*. 2016. № 1 (5). С. 151–164.

3. Путін – Хуйло! *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Путін_хуйло! (дата звернення: 20.02.2023).

4. Ставицька Л. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. Обсценізми, евфемізми, сексуалізми. Київ : Часопис «Критика», 2008. 456 с.

5. Хуйло. *Вікісловник*. URL: <https://uk.wiktionary.org/wiki/хуйло> (дата звернення: 20.02.2023).

ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ ПОБАЖАННЯ

Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
dedukhno.alla@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Шаравара Тамара,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
tamara.saravara@pdaa.edu.ua
[https://orcid.org/\(0000-0002-6370-6663](https://orcid.org/(0000-0002-6370-6663)

Мовленнєві акти побажання відносять до оптативних, таких, що «виражають бажання мовця з метою позначення певної ситуації» [1, с. 172]. У сучасній граматиці оптативні речення визначають як синтаксичні форми

бажального способу, які означають спрямованість до певної дійсності, яка може співвідноситися і з майбутнім, і з теперішнім: *Хай у Вас все буде гарад! Щоб Ви щасливі всі були!* Якщо розглянути оптатив у межах комунікативно-прагматичної категорії, то можна сказати, що він має перформативну природу, оскільки сутність побажання висловлюється від першої особи в певний момент мовлення в координатах «я – тут – тепер»: *Бажаю, щоб усе вдалося; Хотілося би побажати Вам усього найкращого.*

Згідно з класифікацією мовленнєвих актів Джона Сьорля [2], оптативно-побажання потрібно віднести до класу експресивів, тобто акти побажання функціонують поряд із актами привітання, подяки, співчуття тощо. З цим можна погодитися, тому що власне «експресив» є мовленнєвим актом, у якому реалізується експресивна функція мови, а побажання і є емоційним висловлюванням свого ставлення до співрозмовника в певній ситуації спілкування.

У контексті цієї розвідки під поняттям «дискурсивні особливості» розуміємо правила і умови вживання мовленнєвого акту, при дотриманні яких висловлювання-побажання конвенційно використовуються для досягнення певної комунікативної мети. Побажання таких загальнолюдських цінностей, як здоров'я, успіх, щастя може зробити такий акт менш адресним, проте універсальним, достатнім для здійснення успішного мовленнєвого акту.

Людина як особистість живе в умовах постійного мовленнєвого впливу і взаємодії з учасниками спілкування. Позитивне ставлення до людини – це комплексний вплив на свідомість, на емоційну сферу його поведінки. Побажання мають на меті запропонувати свою увагу і симпатію співрозмовнику. При цьому потрібно враховувати статусні, рольові, особистісні особливості адресата, щоби здійснити позитивний ефект на співрозмовника.

Розглянемо акти побажання в розмовному дискурсі. Можна виділити такі ситуації: побажання, пов'язані з часом доби: *Добривдень! На добраніч;* розлука: *Щасливої дороги! У щасливу путь! Ні пуха, ні пера;* побажання на свята та дні народження: *Усього найкращого! Хотілося б побажати вам усього*

найкращого! Хотілося би побажати щастя! Посилити дію побажання можна за допомогою мовних засобів – інтенсифікаторів на зразок від усього серця / душі, щиро, щиросердно.

Побажання, призначені незнайомим людям, не відрізняються таким різноманіттям мовних формул. В офіційному спілкуванні використовуються більш нейтральні форми: *Бажаю гарного настрою; Дозвольте побажати Вам усього найкращого; Хочу побажати Вам гарно відпочити тощо.*

Отже, побажання – висловлювання, пов'язані із системою світовідчуття людини. Це ввічлива мовленнєва дія, за допомогою якої мовець висловлює надію на найкращі події, що відбудуться в житті адресанта.

Джерела та література

1. Корди Е. Е. Оптативность. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность. Ленинград : Наука, 1990. 263 с.
2. Серль Дж. Классификация иллокутивных актов. Новое в зарубежной лингвистике. Москва : Прогресс, 1986. Вып. 17 : Теория речевых актов. С. 170–195.

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Малик Валентина,
викладач англійської мови
кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету
м. Вінниця, Україна
valentyna51malyk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3291-4347>

Іншомовну комунікативну культуру можна охарактеризувати як сукупність правил, що регулюють спілкування людей у різних культурних контекстах. Для цього мовного поняття характерні наявність комунікативного ідеалу, толерантне ставлення до співрозмовника як до цінності, усвідомлення його індивідуальних особливостей, власних комунікативних навичок та вміння опанувати комунікативну ситуацію. Це система внутрішніх ресурсів людини, які необхідні для існування у колі ситуацій міжособистісної взаємодії різного рівня [6].

Учені впевнені, що іншомовна комунікативна культура є одним із важливих аспектів базової культури особистості. Її слід вважати основним компонентом культури, що постає як система вдосконалення формування професійних та соціально значущих якостей, де мова є засобом спілкування та розвитку іншомовної комунікативної культури [6].

Мотиваційний компонент має значення для процесу оволодіння іншомовною комунікативною культурою [3]. Успішність діяльності у зазначеному процесі оволодіння мовою визначається внутрішніми і зовнішніми причинами. У психології поняття мотиву використовується для опису та пояснення внутрішніх спонукань, що забезпечують активацію та спрямованість поведінки (діяльності) людини [2].

Причина – це свідоме чи несвідоме прагнення діяльності, яке породжується системою потреб людини. Мотив - це особливий вектор діяльності, що визначає її спрямованість, а також величину зусилля, що розвивається суб'єктом під час її виконання. Це, з одного боку, потреба особистості у комунікативній діяльності, стійкість інтересу спілкування, прагнення до обміну думками. З іншого боку, існує потреба у професійному спілкуванні, що загалом є мотивом здійснення професійної діяльності, напрямом професійної діяльності, що потребує постійного і тривалого спілкування [6].

Окрім того, потреба – це певний стан, що з наявністю почуття незадоволеності, який виникає у зв'язку з відсутністю зовнішніх чи внутрішніх

умов, необхідний для підтримки нормального фізичного і психічного стану людини.

Існує певний зв'язок між потребами та мотивами. У «періоду існування» потреби можна назвати два етапи:

- 1) період до зустрічі з суб'єктом задоволення потреби;
- 2) період після цієї зустрічі.

На першому етапі потреба людини ще не розшифрована. Саме тоді людина відчуває напругу, незадоволеність і усвідомлює причини такого стану. Ми шукаємо різні стратегії дій, які могли б задовольнити потребу. У процесі пошукової діяльності відбувається «зустріч» потреби з об'єктом її задоволення. На цьому етапі відбувається об'єктивація потреби – потреби з широкого кола предметів, що потенційно може її задовольнити. Причина стає більш зрозумілою в процесі об'єктивації потреби. З виявом причини змінюється поведінка людини: із хаотичної пошукової вона стає цілеспрямованою [2].

Мотиви, що призводять до діяльності, нерівнозначні: є головний домінуючий мотив, що викликає діяльність, і другорядні мотиви.

Причини можуть бути свідомими чи несвідомими. Усвідомлені мотиви – це мотиви, пов'язані з усвідомленням причин незадоволеності тим, що необхідно для існування людини в даний момент, предметом, що задовольняє цю потребу та здатним її задовольнити, а також усвідомленням дій, які можуть бути використані для досягнення бажаного результату. До них відносяться інтерес, віра, прагнення, бажання.

Коли людина не знає справжньої причини своєї поведінки, вона говорить про неусвідомлену причину. До них відносяться потяг, навіювання, установку, фрустраційні стани.

Термін «мотивація» є ширшим поняттям, ніж термін «мотив». Р. С. Немов підкреслює, що термін «мотивація» у сучасній психології позначає два психічні явища:

- 1) сукупність мотивів, що зумовлюють активність особистості;

2) процес формування мотивів, особливостей процесу, які стимулюють та підтримують поведінкову активність на певному рівні.

Мотиваційну сферу людини можна оцінити за такими параметрами: широта, гнучкість та ієрархічність.

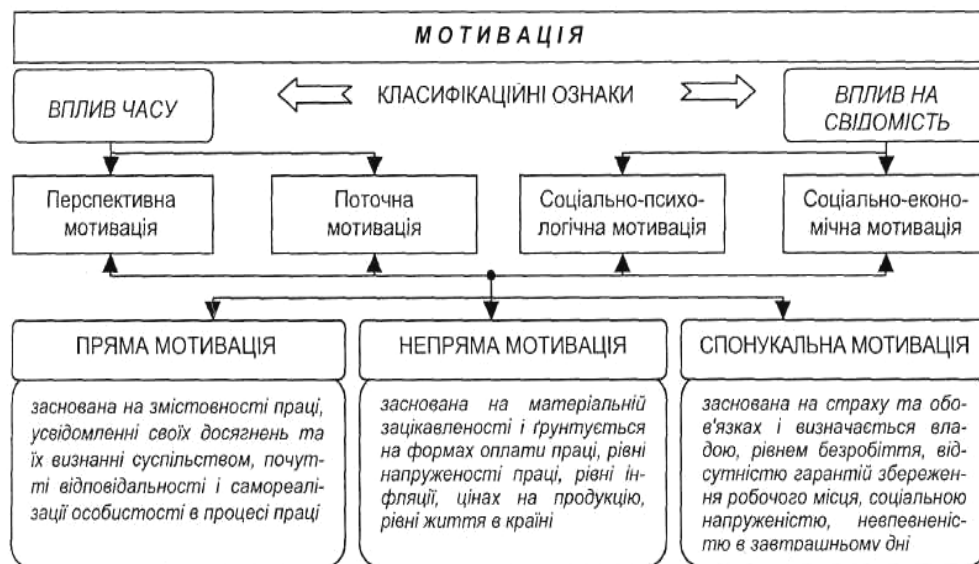

Рис.1. Класифікаційні ознаки мотивації

Однією з важливих проблем мотивації діяльності є пояснення причин її поведінки, що у психології позначається терміном «причинна атрибуція». Каузальна атрибуція є мотивованим процесом когнітивного типу, який спрямований на осмислення отриманої інформації та вироблення на цій основі здатності прогнозувати майбутню поведінку людини.

Важливе місце у питанні мотивації діяльності займає теорія мотивації досягнення успіху та мотивації уникнення невдачі. Людина, орієнтована на досягнення успіху, виявляє бажання і впевненість у досягненні мети, правильно оцінює свої можливості, аналізує досягнення та невдачі. Успіхи у діяльності така людина пов'язує із власними здібностями, а невдачі із зовнішніми проявами. Люди, запрограмовані на невдачу у своїй діяльності, виявляють невпевненість у собі, не вірять у можливість досягнення позитивних результатів, пов'язують успіхи у діяльності із зовнішніми обставинами, а невдачі з відсутністю адекватних навичок [2].

Ефективність діяльності також пов'язана з тривожністю людини, яка може бути особистою та ситуативною.

Програмуючи результати своєї діяльності, своїх дій, людина визначає способи її здійснення, джерела енергії. Американський вчений Дж. Роттер довів, що люди мають у своєму розпорядженні джерела активності або «зовні», або «всередині» себе, і увів поняття «локус контролю», який виступає невід'ємною ознакою людської діяльності, пов'язує почуття відповідальності, підготовку до діяльності та переживання власного Я під час діяльності. Якщо людина переживає все, що відбувається з нею на рівні власної компетентності та здібностей і бачить у собі джерело активності, кажуть, що вона має внутрішній локус контролю. Якщо людина пов'язує результати своєї діяльності із зовнішніми обставинами та намірами інших людей, це свідчить про наявність зовнішнього локусу контролю.

Велике значення для ефективності діяльності мають такі особистісні мотиви, як самооцінка, приналежність, зневага, влада, альтруїзм, агресія [2].

Самооцінка – це оцінка людиною самої себе, своїх можливостей, якостей, переваг та недоліків, свого місця серед інших людей.

Мотив такої афіліації проявляється у прагненні встановити дружні, емоційно позитивні стосунки з людьми.

Мотив знехтування пов'язаний з побоюванням бути невизнаним значимими для індивіда людьми.

Мотив влади – це усталене прагнення особистості мати владу над людьми, намагатися змусити інших діяти відповідно до своїх інтересів та потреб.

Мотив альтруїзму проявляється у прагненні робити добро іншим, не отримуючи за це винагороди.

Мотив агресії пов'язана з діями, що завдають моральної, матеріальної, фізичної шкоди людям.

Будь-яку форму поведінки можна пояснити як внутрішніми, психологічними властивостями суб'єкта, так і зовнішніми умовами й обставинами, які у психології позначаються терміном «стимул». Стимул – це

зовнішній мотив до діяльності. Основними засобами стимулювання діяльності є: навіювання, переконання, зараження, наслідування, винагорода, покарання, заохочення.

Навіювання – це стимуляція діяльності у вигляді впливу на психіку людини, розрахована на знижену критичність сприйняття і пов'язана з відсутністю інтенційного осмислення її.

Переконання – це на свідомість індивіда, це головний спонукальний мотив, що спонукає людину до дії.

Зараження – це процес передачі емоційного стану від однієї людини до іншої.

Наслідування пов'язане із впливом на діяльність певної моделі.

Нагорода пов'язана з суспільним визнанням ставлення людини до діяльності та самих дій.

Покарання створює потребу змінити свою поведінку, ставлення до діяльності, але вона не повинна завдавати особі ні морального приниження, ні фізичних страждань.

Заохочення пов'язане з безумовними подразниками, які викликають значну реакцію за принципом вироблення позитивного умовного рефлексу. Воно може бути позитивним (застосування або скасування покарання) та негативним (пряме покарання чи покарання за рахунок скасування заохочення) [2].

Отже, можна зробити висновок, що іншомовна комунікативна культура є складним багатогранним поняттям, яке включає систему знань і умінь, необхідних для здійснення комунікативної діяльності іноземною мовою. Важливу роль тут відіграє процес саморозвитку та самовдосконалення майбутнього фахівця за рахунок індивідуальних змін, що дозволяє опанувати когнітивні та емоційні моделі комунікативної поведінки із застосуванням іноземної мови. Уміння встановлювати та підтримувати контакти з людьми із іншомовного середовища дозволяє фахівцю успішно реалізувати себе професійно як фахівця високого рівня [6, с. 15].

Тому під іншомовною комунікативною культурою майбутніх фахівців ми розуміємо складне системне явище, що включає компоненти, необхідні для

здійснення комунікативної діяльності іноземною мовою, уміння використовувати потрібні мовні моделі у певному соціокультурному середовищі, мотиваційну підготовку до міжкультурної співпраці у сфері професійної діяльності.

Джерела та література

1. Ляшенко І. В. Формування готовності майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 20 с.
2. Мотиваційний компонент діяльності. URL: <https://studfile.net/preview/7866023/> (дата звернення: 12.03.2023).
3. Мотиви і мотивація навчання. Стимулювально-мотиваційний компонент навчального процесу. URL: https://eduknigi.com/ped_view.php?id=133 (дата звернення: 12.03.2023).
4. Наказ Міністерства аграрної політики України від 15.06.05 № 264 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів аграрних вищих навчальних закладів України за кордоном». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0855-05>
5. Ніколаєнко Ю. О. Підготовка студентів аграрних спеціальностей до професійного спілкування в іншомовному середовищі: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 260 с.
6. Плужнік А. В. Зміст поняття «Іншомовна комунікативна культура» у психолого-педагогічних дослідженнях. *Молодий вчений*. 2018. № 4.4 (56.4). С. 13–16.
7. Резунова О. С. Формування крос-культурної компетентності майбутніх аграріїв шляхом підвищення професійної компетентності викладача вищого аграрного навчального закладу. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». Київ, 2014. Вип. 199. Ч. 1. С. 305–310.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ VÉRITÉ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПАРЕМІЯХ

Павлюк Олена,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри викладання другої іноземної мови
Запорізького національного університету
м.Запоріжжя, Україна
helen.pavlyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7821-5269>

Загальна картина світу включає, крім наукових, наївні знання та уявлення. Результати досліджень національних мовних картин світу демонструють, що наївна картина певної ділянки світу може різко відрізнятися від чисто логічної, наукової картини тієї ж ділянки світу, що є спільною для людей, які говорять різними мовами.

Предметом аналізу в нашій роботі виступають французькі паремії про правду, істину (*vérité*). Під терміном «паремія» у більшості сучасних розвідок розуміються прислів'я і приказки, вони входять до фразеологічного складу мови. Ми поділяємо думку про те, що прислів'я та приказки становлять головну частину афористичних суджень, які містять у лаконічній мовно-образній формі національно зумовлені ціннісно орієнтовані узагальнення об'єктивної дійсності, крізь які проглядають певні константи складу народного мислення [1, 66]. Паремії відіграють особливу роль у вивченні мовної картини світу, оскільки передають лінгвокультурологічну інформацію про етнічну спільноту.

Визначення істини, її змісту і критеріїв з давніх часів займало розуми мислителів. У філософії істиною вважають відповідність сказаного тому, що існує насправді, тобто особливість нашого пізнання, а не те, що існує в реальності [2, с. 165]; під істиною розуміється щось вірне, правдиве, справжнє, з чого виводиться, що істини як такої не існує, а є істинні факти і судження.

Проте тільки завдяки цій абстракції людство має можливість мислити [3, с. 233].

Концепт VÉRITÉ (правда, істина) є універсальним ціннісним концептом. Крім наукових знань у змісті концепту відбиваються наївні уявлення, народний досвід, акумулюється світобачення народу. Формування концептів – процес нескінченний, що починається, як зазначає Б.-М.Барт, як тільки людина може бачити відмінності в тому, що її оточує, тобто з колиски, а з часом і досвідом концепт уточнюється й об'єктивується [5, с. 29].

Наївні, повсякденні уявлення людини як носія певного знання про світ, що отримуються, використовуються й переповідаються наступним поколінням незалежно від наукових знань, передаються різними мовними засобами. У пареміях зберігається і передається з покоління до покоління інформація про обряди і традиції, життєвий досвід і мудрість народу, а отже через них пізнається не тільки мова, але і культура народу. Тому при реконструкції фрагментів мовної картини світу аналіз прислів'їв і приказок може надати необхідну і досить об'єктивну інформацію.

У французьких прислів'ях зафіксоване уявлення про небезпечність правди, оскільки вона може поранити, образити людину: *Il n'y a que la vérité qui blesse.*; *Il n'y a que la vérité qui offense.* ≈ *Правда очі коле.* Гірку правду слухати неприємно, по-справжньому зачіпає людину лише заслужений докір. На небезпечність, пов'язану з істиною вказує також прислів'я *Le dire vrai est dangereux.* Вважається, що іноді краще промовчати або навіть збрехати, ніж образити того, хто не схильний чути правду. Саме тому народний досвід стверджує, що не всяка правда має бути сказана. Іноді неправда і приховування інформації кращі за правду, яка може спричинити конфлікти між людьми: *La vérité n'est pas toujours bonne à dire.*; *Toute vérité n'est pas bonne à dire.*, ***Toutes les vérités ne sont pas bonnes à dire.*** На наявність «кількох правд» також вказує приказка *à chacun sa vérité* – у кожного своя правда.

Прислів'я біблійного походження *La vérité sort de la bouche des enfants.* – *Вустами дитини говорить істина* звертає увагу на необхідність певної

невинності, наївності для того, щоб не приховувати, не маскувати істину. Невинність дитини дозволяє їй говорити те, про що дорослі воліли б мовчати або збрехати, але також «свіжий погляд» дітей дозволяє їм сприймати і формулювати те, що не вдається побачити, ухопити дорослим.

Відомості про місцезнаходження істини знаходимо у кількох французьких прислів'ях, що натякають на наслідки вживання людиною алкогольних напоїв. За народними уявленнями істину можна знайти у пробці від пляшки: *La vérité se trouve dans les bouchons.* або на дні склянки: *La vérité est au fond du verre.* Такий зв'язок правди із цими предметами відбиває результат споживання алкоголю, що робить людину відвертішою, порівн.: *Що у тверезого на умі (на думці), те у п'яного на язиці.*

На інше можливе місцезнаходження істини вказує вислів, пов'язаний з легендою про брехню, перевдягнену в правду, *La vérité est cachée au fond du puits*, фраза «Істина лежить на дні колодязя» приписується Демокріту.

У французьких прислів'ях істина уподібнюється до олії: *La vérité est comme l'huile : elle monte toujours à la surface.; La vérité comme l'huile vient au-dessus.* Як олія, що ніколи не змішується з водою і піднімається вгору, так і правда завжди спливає і стає відомою всім.

З паремій ми також можемо дізнатись, що правда має свій смак, вона гірка, але що її не можна проковтнути: *La vérité est amère, mais se laisse pas de s'avalier.* Попри те плоди її вважаються солодкими, приємними на смак: *Si la vérité est amère, ses fruits sont doux.*

Джерело істини невідоме, ніхто ніколи не зміг похвалитись тим, що її винайшов: *Nul n'a jamais pu se vanter d'avoir inventé la vérité.*

За істиною закріплена така властивість, як невмирущість: *La vérité peut languir, mais non périr.* Вона може чахнути, завмирати, але ніколи не гине. Інша ж приказка, навпаки, стверджує, що істина губиться у довгих дискусіях *grande disputation, de vérité perdition.*

Як нещастя, невдача протиставляються успіху, добробуту та процвітанню, так істина протиставляється неправді, фальші: *Fausseté est*

prochaine à la vérité, comme adversité à prospérité. Брехуна, навіть, якщо він говорить правду, ніхто не слухає: *Un menteur n'est point écouté, même en disant la vérité.*

Концепт VÉRITÉ (істина) належить до універсальних ціннісних концептів. Паремії про правду, істину, беручи початок у давнині, вживаються у сучасному мовленні, пов'язуючи красиву форму і семантичну лаконічність, вони створюють для всієї спільноти мовців певний образ істини. У проаналізованих прислів'ях, що вербалізують зазначений концепт, пріоритетні позиції займають такі ознаки істини, як прихованість, незникненність, її небезпечність для людини. У пареміях знаходимо свідчення про її походження, місцезнаходження, смак, зв'язок із алкогольними напоями. Перспективним, на наш погляд, має бути лексико-фразеологічна реконструкція концепту VÉRITÉ на матеріалі французької мови, а також порівняння концептів VÉRITÉ і ІСТИНА у французькій та українській мовних картинах світу.

Джерела та література

1. Голубовська І.О. Паремії як відбиття ціннісних пріоритетів етнічної спільноти. Мовознавство. 2004. № 2-3. С. 66- 74.
2. Дидье Ж. Философский словарь / Пер. с франц. Москва : Междунар. отношения, 2000 544 с.
3. Конт-Спонвиль А. Философский словарь / Пер. с франц. Е.В. Головиной. Москва : Этерна, 2012. 752 с.
4. Французско-русский фразеологический словарь / Под ред. Я.И. Рецкера. Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1963. 1112 с.
5. Barth B.-M. L'apprentissage de l'abstraction / Préface de A. de Perette. Paris : Retz, 1987. 192 p.
6. Delacourt F. Proverbes, dictons et citations pour toutes les occasions de la vie. Paris : Editions de Vecchi S.A., 1996. 191p.
7. Dictionnaire des expressions et locutions / Par A. Rey et S. Chantreau. Paris : Robert, 1998. 888 p.

ХУДОЖНИЙ ОБРАЗ І КОНЦЕПТУАЛЬНА КАРТИНА СВІТУ

Приходченко Олександра,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
професійного спрямування
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна
prihodchenkoaleksandra@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8468-2453>

Сьогодні загальноприйнятим є положення про те, що кожна природна мова відображає певний спосіб сприйняття та організації (концептуалізації) світу. Значення, що виражаються в ньому, складаються у відповідну єдину систему поглядів, свого роду колективну філософію, яка є обов'язковою для всіх носіїв мови. Отже, в основі кожної конкретної мови лежить особлива модель, або картина світу. Концептуалізація індивідуальних та соціальних знань про світ призводить до утворення глобального образу світу – його концептуальної картини. Знання представлені у формі концептів, які розуміються як дискретні одиниці колективної свідомості, відображають предмети реального чи ідеального світу та зберігаються у пам'яті носіїв мови у вигляді вербального субстрату.

Концепт твору передбачає чітку систему знань у співвідношенні двох динамічних напрямів: когнітивного та комунікативного, відіграє найважливішу роль в ієрархічно структурованій системі образів, що виникає у межах метареальності як семантично цілісного простору.

Одним із способів моделювання концептуальної картини світу різних народів є образ (художній образ), який тісно пов'язаний із поняттям концепту. Особливу роль при цьому відіграє дослідження авторської картини світу,

позаяк саме в даній моделі світу знаходять втілення художні образи, які створює автор (письменник, поет) у своєму творі.

Художній текст (дискурс), як специфічний вид мистецтва, характеризується образним баченням і образним сприйняттям. Інформація, закодована відправником в образах, що відбивають концептуальну картину світу письменника чи поета, декодується одержувачем, який має своє бачення світу, і, отже, свою специфічну систему образів. Таким чином, проблема концептуального моделювання є одним із актуальних питань сучасного мовознавства. Незважаючи на те, що загалом моделювання образного пізнання, образної картини світу, є доволі нелегким завданням, але завдяки новим досягненням лінгвістичного аналізу, збагаченого даними когнітології та лінгвокультурології, є можливим.

Проблема створення та функціонування художнього образу і сьогодні залишається однією з найменш розроблених у царині художньої комунікації, хоча протягом тривалого часу викликала підвищений інтерес лінгвістів, філологів, мистецтвознавців, психологів. Наприкінці ХХ століття у зв'язку із зміною наукової парадигми з'явилися нові підходи до вивчення категорії образу. Одним із них є спроба пізнання ролі образу в художньому дискурсі з позицій когнітивної лінгвістики та теорії метафори. Здобутки когнітології уможливили використання концептуально-семантичного аналізу як важливого методу дослідження художнього дискурсу та дієвого способу моделювання образної картини світу. Тому вивчення внутрішнього, мовного складу художнього образу, осмислення його ролі у моделюванні концептуальної системи мови є актуальною проблемою сучасного мовознавства.

Образ є категорія свідомості, у якій саме свідомість сприймаючого суб'єкта виявляється включеною у структуру художнього образу. Образи поринають у свідомості в принципово іншу мережу відносин і зв'язків порівняно з тим становищем, яке займають їхні оригінали у світі. Свідомість

створює їм новий контекст, у якому першорядну роль набувають асоціативні відносини, які породжують картину світу.

Вивчення художнього образу з позиції лінгвокультурології в річищі антропологічного підходу до дослідження тексту з використанням методу концептуального аналізу дозволяє розкрити своєрідність індивідуально-авторської картини світу та ідеї твору загалом. Концептуальний аналіз сприймається як аналіз самих вербалізованих концептів і як певний спосіб дослідження за допомогою концептів. У дослідженні тексту та художнього образу як однієї з категорій тексту можна застосовувати як логічний аналіз за допомогою фреймів, так і ейдетичний – лінгвокультурологічний концептуальний аналіз.

Отже, вивчення категорії художнього образу у зв'язку з такими поняттями як мовна картина світу, концептуальна картина світу, авторська картина світу входить до сфери пріоритетних завдань когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології, оскільки саме образ є основною структурою концептуальної системи індивіда. Тому дослідження у цьому напрямі є не лише цікавими та актуальними, а й перспективними.

КОНЦЕПТОСФЕРА ОЦІНКИ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Приходько Ганна,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології та лінгводидактики
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна
anna.prikhodko.55@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6220-5333>

Дослідження та опис мовної картини світу є одним із актуальних напрямів сучасної лінгвістичної науки. До найважливіших характеристик

мовної картини світу відносять притаманний їй суб'єктивізм у віддзеркаленні позамовної дійсності.

У сучасній лінгвістиці досить продуктивні дослідження проводяться в аспектах антропоцентризму та функціоналізму. Питанням «мовної особистості», проблемам прагматики та найбільш відповідного вираження різних смислів присвячено чимало розвідок. У цьому ряду оцінка займає визначне місце. Оцінна інтерпретація онтологічних категорій, безсумнівно, відводить оцінці статус універсальної категорії, що пронизує всі царини людського буття. Об'єктом оцінки можуть бути якості, дії та стани людей, атрибути предметів, процеси та ситуації тощо.

Оцінка, будучи універсальною категорією, знаходить висвітлення у різних мовах, але способи вираження оцінних значень різні. Оцінка є антропоцентричною категорією, зважаючи на її сутність бути вираженою тільки людиною. Тому вивчення оцінки тісно пов'язане із властивістю та спроможністю особистості здійснювати раціональну (інтелектуальну) та емоційну діяльність.

Полеміка про первинність чи вторинність емоційного чи раціонального аспекту оцінки призвела до подолання протиріч та до дійового розуміння оцінки як конструкту, що об'єднує суб'єктивні та об'єктивні смисли. У емоційної оцінці міститься елемент інтелектуальної, а в інтелектуальній є емоційний компонент, оскільки, як справедливо зауважував Ш. Баллі, у мові не існує двох строго відмежованих одна від одної систем: системи логічних і системи афективних значень. Їх розподіл – це лише необхідна абстракція. Вона не більш штучна, ніж різниця між розумовими і емоційними актами мислення, які насправді окремо не існують.

З погляду філософії оцінка – це ставлення до соціальних феноменів, людської діяльності, поведінки, встановлення їх значущості, відповідності певним нормам та принципам моралі (схвалення та засудження, згода чи критика тощо). Лінгвістичний аспект категорії оцінки складає сукупність

засобів та способів її вираження – фонетичних, морфологічних, синтаксичних, лексичних тощо, які відтворюють елементи оцінної ситуації.

Оцінка – це судження мовця про цінність того чи того явища, предмета тощо. Думка, виражена мовцем, суб'єктивна та може варіюватися від позитивного до негативного залежно від інтенції комунікантів.

Оцінка підлягає все, що доступне людині. Однак, набагато частіше оцінюється індивід, його фізичні та психічні якості. Саме ця сфера кваліфікації є найбільш розробленою в психологічному, прагматичному, комунікативному, стилістичному аспектах. Хоча й далеко не в аналогічному обсязі спостерігається дослідження оцінних можливостей мови у взаємодії з національною культурою. Національна специфіка кваліфікативних структур проявляється більш рельєфно при розгляді цього явища в різних мовах та різних культурах.

Загальновизнаним є факт існування загальної оцінки та часткових оцінок. У значенні загальної оцінки не міститься вказівка на будь-яку конкретну ознаку, вона позначає лише оцінку. Серед прикметників, наприклад, такими, в першу чергу, є прикметники хороший / поганий. Не потребують мотивації знаку оцінки також такі прикметники, як чудовий, дивовижний, чудовий, чарівний, огидний та інші. Щодо вираження часткової оцінки то обов'язковою є міститься вказівка і конкретну ознаку, і на оцінку.

Аналіз оцінки в лінгвокультурологічній площині передбачає виявлення типів символічних та стереотипних оцінок у різних картинах світу та способів їхнього мовного вираження.

Концептосферу мови утворюють безліч концептосфер, що вбирають у себе систему концептів. Поняття концепту є все ще дискусійним, але очевидно, що концепт реалізується у словесному знаку та мові загалом. Концепт має складну структуру, що базується не тільки на мовній та мовленнєвій семантиці мовної одиниці, але й проникає глибоко в письмову, матеріальну та духовну культуру етносу.

Концептосфера оцінності обіймає дуже значну сферу мови та культури народу. Особливо різноманітні оцінні позначення якостей людини, що відповідає загальній природі прагматичного аспекту мови. Людському спілкуванню більш властиве ставлення до ознак та рис людини, аніж предметів.

Характеристика особистості за рівнем значущості в соціальній ієрархії позначається стандартними в кожному мовному колективі оцінками, які можуть бути однаковими чи різними щодо своєї образності. Використання образних засобів в оцінних моделях є обов'язковою властивістю даних мовних засобів.

Отже, оцінка різних якостей людини відіграє важливу роль у формуванні ціннісної картини світу, оскільки розгляд процесів оцінної категоризації та концептуалізації розкриває активну роль індивіда у сприйнятті та обробці інформації. Перспективним є дослідження специфіки процесів формування оцінних категорій, особливостей їх організації та мовної репрезентації.

СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МЕДІЙНОМУ ТЕКСТІ

Рябокінь Наталія,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри філології та
соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
nwerbowa161@gmail.com
<https://orsid.org/0000-0001-5950-8798>

У медійному тексті мова об'єктивна і здійснює адекватне відтворення змісту понять. Журналіст вибирає фразеологізми, із потребою більш точного вираження у вербальній формі уявлення про якусь подію чи факт. Різні нововведення у мові відбуваються ґрунтуючись на вже існуючих ресурсах, і в

результаті частого використання у мовленні вони можуть ставати нормативними та сприяти збагаченню мови.

Виникають протиріччя між існуючими у мові засобами та потребами комунікації (так звана мовна асиметрія).

Однак, мовна одиниця може набувати конкретної семантики залежно від контексту, що її актуалізує.

Людина сама вибирає певні мовні засоби, залежно від комунікативної ситуації. Формулюючи певне висловлювання, вона відбирає ті мовні засоби, які передають її ставлення до того, що вона говорить. Досить часто в ці моменти мовці обирають саме фразеологічні одиниці.

Журналіст, маючи намір вплинути на емоції читача чи слухача, бере до уваги знання про суб'єкта як особистість. Автор намагається вплинути на певні рецептори, які можуть бути пов'язані з минулим досвідом (знанням про світ, природу, речі, загальний досвід тощо). «Щоб отримати окремі знання з пам'яті (тобто задіяти конкретні рецептори читача), потрібна певна схема знань, каркас, який надалі наповнювався б певним змістом. Таким каркасом є фрейм» [4, с. 39]. Фрейм (англ. frame – «каркас», «будова, структура, система», «межа» та ін.) – структура, яка репрезентує стереотипні ситуації у свідомості (пам'яті) людини або інтелектуальної системи і призначена для ідентифікації нової ситуації, що ґрунтується на такому ситуативному шаблоні. Фрейм – багатоаспектний когнітивний феномен, безпосередньо пов'язаний із процесами мовної категоризації, зберігання та представлення інформації, а також із продукуванням мовлення та організацією дискурсу [3, с. 142].

Еквівалентом фрейму в мові може бути фразеологічна одиниця. Якщо наявний у мові фрейм не повною мірою відображає сутність явища, яке ним позначається у певній ситуації, він перетворюється, набуваючи нової семантики. Отже, фрейми – це когнітивні структури, які формують стереотипи мовної свідомості.

Епізодичність дискурсивної ситуації, яка лежить в основі фразеологічного значення, часто розростається у певний сценарій або фрейм як

просторово-часову сукупність окремих етапів або елементів. Це положення застосовується і до комунікативно-прагматичної ситуації, властивій мові преси. Мовець творчо використовує в своїй комунікації можливість перевтілення однієї когнітивної структури в другу. Фреймові структури проектують лише загальну схему події, а сценарії «оживляють» відповідні схеми із факультативними значеннєвими елементами, деталями, що породжується комунікативно-прагматичною семантикою.

У медійних текстах фразеологічні одиниці часто вживають для підсилення експресивного забарвлення мови, що оживляє її та надає іронічного забарвлення. Фразеологізми надають газетному тексту певну впливову силу, допомагають створювати специфічну образність. Вони здатні не тільки висловити відповідну думку більш цілісно, а й передати своєрідне ставлення, оцінку.

На часі медійний дискурс займає значне місце у світовому інформаційному просторі. Тематика публікацій охоплює не тільки внутрішні проблеми країни, а й область зовнішніх відносин і тому постійно перебуває в тісному контакті з іншими мовами. Це сприяє активній взаємодії слів і словосполучень, появі та поширенню нових фразеологізмів.

Джерела та література

1. Ажнюк Б. М. Англійські фразеологізми з власно іменним компонентом. Київ, 2004. 62 с.
2. Козак С. В. Релевантність теорії фреймів у сучасній лінгвістиці. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16146/3/2.pdf> (дата звернення: 18.03.2023).
3. Коляденко О. О. Термін фрейм у лінгвістиці. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип 2 (1). С. 139–144.
4. Крайнікова Т. С. Функції культури медіаспоживання. *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 4. С. 39–41.

МОВНІ РЕСУРСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТАКТИКИ ПОКЛИКА́ННЯ НА АВТОРИТЕТ У НАУКОВИХ СТАТТЯХ

Сизоненко Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.syzonenko@paa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Шаравара Тамара,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
tamara.saravara@pdaa.edu.ua
[https://orcid.org/\(0000-0002-6370-6663](https://orcid.org/(0000-0002-6370-6663)

Актуальним напрямом сучасних досліджень наукового тексту є комунікативно-прагматичний, застосування якого дає змогу виявити властиві різножанровим зразкам наукової комунікації стратегії і тактики, способи їхньої реалізації, обумовлені фактором адресата, обсягом інформації та вибором мовних засобів.

Комунікативно-прагматичний потенціал наукового тексту досліджували Н. Карпусенко, С. Кулезньова та Р. Філіпов, Н. Пільгуй, Л. Сологуб, Т. Хомутова та ін. Першорядну роль у науковому дискурсі відводять стратегіям аргументації, переконання та презентації [2, с. 6]. Розглядають також стратегії інформування, підкорення, дискредитації, привертання уваги.

Комунікативна стратегія та комунікативна тактика співвідносні, як рід і вид, варіант і інваріант, глобальна інтенція, спрямована на досягнення конкретної мети спілкування, і комунікативна дія, мовленнєвий прийом.

У дослідженні Н. Іваницької детально розглянуто на матеріалі різномовних наукових статей лінгвістичного спрямування тактики інформування (констатації), посилення на авторитет, залучення фонових знань, інформаційного розгортання, компаративного аналізу, які реалізують стратегію переконання [1, с. 222]. Тактика покликання на авторитет у статтях різних галузей наукового знання може бути втілена в різний спосіб. Цим і зумовлена актуальність цієї розвідки, *мета* якої – з'ясувати мовні засоби реалізації тактики покликання на авторитет у наукових статтях, які належать до галузі фінансів. Матеріал пілотного дослідження – 15 наукових статей фахового видання «Фінанси України» за 2022 рік.

Нижче наводимо результати дослідження.

1. Акцентування увагу адресата на авторитетній особі чи групі осіб. Одним із продуктивних способів є модель **Н.в. імен. + предикат мовлення**, ужитий у минулому або теперішньому часі: *автор/науковець показав, наголосив, доводив, розробив, стверджував, зауважував; пропонує; дослідження показують; дослідники проаналізували, відзначають, підкреслюють, звертають увагу на...* Поширеними є конструкції **за + О.в. імен.** (*за виразом; за словами...; за задумом...; за даними дослідження*); менш уживаними – **на + Р.в. імен.** (*на думку..., на його переконання*), **як+ предикат мовлення + Н. в. імен.** (*як наголошує ...*), **як + Н.в. імен. + предикат мовлення** (*як... зазначають*).

2. Нерідко авторитетними особами в покликаннях є представники професійних об'єднань. Типовою для такої комунікативної ситуації є конструкція **Н.в. імен./іменникове словосполучення + предикат мовлення**: *представники сучасних економічних шкіл стверджують...; експерти... пропонують; фахівці... підраховали; експерти... розробляють та вдосконалюють; багатьма вченими та експертами оцінюються...; зрідка –*

за + О.в. імен. (за оцінками фахівців). Наприклад: *Експерти агентства Moody's пропонують* застосовувати критерії соціальної та екологічної сталості, а також управлінського потенціалу для оцінки ризиків на сучасних глобальних ринках капіталу [2022 № 1, с. 93]; *Фахівці Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ) підраховали*, що додаткові заходи фіскальної політики стосовно доходів і видатків держави із початку пандемії зменшили темпи падіння глобального ВВП на 2 % у 2020 р. [2022 № 2, с. 28]; Наприклад, *експерти Premier Business Consulting & Communications розробляють та вдосконалюють* показники індексу Sustainable Ukraine [2022 № 2, с. 48].

3. Авторитетними джерелами для наукових досліджень можуть бути закони та підзаконні акти. Для організації такого повідомлення уживають **предикати мовлення та прийменникові конструкції**: *сформульовано, підкреслено, вказано, схвалено, зазначено, унормовано, визначено, запроваджено, задекларовано, акцентується увага на...; згідно з рішеннями...; на виконання...; про це свідчать...* Наприклад: *Правові та організаційні підходи до формування і реалізації пріоритетних напрямів розвитку національної дослідницької системи в Україні, які є складовою прогнозу економічного й соціального розвитку на середньостроковий період, визначено Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»* [2022 № 1, с. 112].

4. Для конкретизації наукової інформації, забезпечення об'єктивності результатів дослідження автори наукових статей покликаються на назви концепцій та теорій, які є міжгалузевими та вузькогалузевими термінами. Наведемо приклади: *Натомість Норвегія визначає контрольний (еталонний) показник, ґрунтуючись на теорії оптимального оподаткування* [10], тоді як *Польща – згідно з правовим підходом* [2022 № 1, с. 65]; *Вітчизняні й зарубіжні науковці здебільшого зводять інфраструктуру до об'єктів, систем, мереж, використовуваних для забезпечення діяльності в різних сферах (економічній, соціальній, фінансовій, політичній)* [2022 № 2, с. 9]; У контексті масової оцінки *методи і моделі просторового аналізу застосовуються* для встановлення більш повноцінного взаємозв'язку між місцезнаходженням

об'єкта та його внутрішніми характеристиками, зокрема факторних ознак, котрі базуються на відстані чи віддаленості об'єкта оцінки до певних ознак (торговельно-розважальних центрів, парків, закладів освіти тощо) [2022 № 2, с. 80]. Трапляються й випадки, коли автор наукової статті акцентує увагу читача на винятковій цінності внеску авторитетної особи в розроблення певних концепцій: *У професійному плані І. Ансофф всесвітньо відомий у трьох сферах: концепція турбулентності середовища, що оточує об'єкт управління, парадигма умовного стратегічного успіху і стратегічний менеджмент у масштабі реального часу* [2022 № 1, с. 7].

5. Автори наукових статей нерідко супроводжують покликання на авторитетні джерела власними узагальненнями, оформленими за допомогою **мовних одиниць когнітивної семантики** (з праць... впливає висновок; дослідження... дає можливість зробити висновок про...; аналогічну думку висловили... поділяємо думку учених...) чи **оцінних суджень** (одним із перших критиків... став...; слушним є твердження).

6. Посилюють достовірність і об'єктивність викладеної інформації покликання на результати емпіричних досліджень, статистичні дані. Типовою є конструкція **згідно з + О.в. імен.** (згідно з даними дослідження..., згідно з критеріями ...), менш уживані – **з огляду на + З.в. імен.** (з огляду на досвід...), **предикат мовлення + за + О.в. імен.** (розраховано за даними). Наприклад: *При цьому в розвинутих країнах приріст державного боргу сягатиме 17,8 % ВВП, а в Україні – лише 3,9 % ВВП (розраховано за даними [3])* [2022 № 2, с. 30]; *Варто зазначити, що згідно з критеріями індексу Sustainable Ukraine у 2019 р. Ощадбанку присвоєно рейтинг ССС (рівень корпоративної стійкості, нижчий за достатній), а ПриватБанку – СС (суттєво недостатній рівень корпоративної стійкості) [19]* [2022 № 2, с. 53].

7. Авторитетним джерелом можуть бути не тільки тези конкретних науковців, але й загальновідомі факти: *згідно з, загальновідомо, широко визнається той факт...* Наприклад: **Широко визнається той факт**, що рамки фіскальної політики є важливим інструментом для підтримки фіскальної стійкості як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються [2022 № 2, с. 32].

Отже, тактика покликання на авторитет у наукових статтях фахового видання «Фінанси України» здійснюється в різний спосіб: покликання на авторитетних осіб, зокрема представників професійних об'єднань; покликання на концепції і теорії, емпіричні та статистичні дані, закони і підзаконні акти тощо. Найпродуктивнішими мовними засобами реалізації цієї тактики є моделі «іменник + предикат мовлення», «прийменник + іменник».

Порушена проблема потребує подальшого вивчення, зокрема на ширшому матеріалі дослідження. Перспективним напрямом є зіставні дослідження реалізації тактики покликання на авторитет у наукових статтях різних галузей наукового знання.

Джерела та література

1. Іваницька Н. Б. Реалізація комунікативної стратегії переконання в різномовних наукових статтях: зіставний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71). Ч. 1. № 1. С. 220–228. URL :

http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_1/40.pdf (дата звернення: 28.01.2023).

2. Кулезньова С. С., Філіпов Р. Ю. Сучасна наукова стаття у комунікативно-прагматичному аспекті. *Вісник Національного технічного університету України «КПІ»*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2017. Вип. 9. С. 4–8. URL : [file:///C:/Users/%D0%BF%D0%BA/Downloads/105076-Article%20Text-222864-1-10-20170623%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%BF%D0%BA/Downloads/105076-Article%20Text-222864-1-10-20170623%20(1).pdf) (дата звернення: 28.01.2023).

LEXICAL BORROWINGS IN AGRICULTURAL TERMS OF MODERN ENGLISH

Тагільцева Яніна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
ianina.tagiltseva@pdaa.edu.ua

Коваленко Вікторія,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

Today it is virtually impossible to find a language that is not rich in borrowings from other languages. The process of globalization has largely affected languages and contributed to the emergence of borrowings in them. The continuous exchange of information, trade, business relations, conquests, and colonization led to a situation in which modern English has borrowings from other languages.

Many studies have been devoted to the problem of the linguistic phenomenon of borrowings, particularly in the English language (N. Volkova [2], O. Danych [3], N. Bytko [1], J. Metyakubov, Z. Mahmudova [5] and others). However, the problem of lexical borrowings in agricultural vocabulary has not been under consideration yet. Our scientific paper is aimed at the holistic analysis of borrowings in the modern English language within a particular direction – agricultural terms. It should be noted that we focus on the vocabulary of all branches of agriculture, namely – crop production, animal breeding, agricultural mechanization, veterinary medicine, etc.

One of the most common borrowings is calque taken from Latin which is the basis of the terminology under study (*abomasums, alveolus, bacterium, carnivore, corpuscles, esophagus, flagellum, fungus, fetus, omnivore, corolla*). Among the borrowed Latin terms, we singled out those that were not absorbed at the grammatical level in English. These words retain the original plural form (*alveolas – alveoli, bacterium – bacteria, bacillus – bacilli, caecum – caeca flagellum – flagella, fungus – fungi, mamma – mammae*).

It is known that certain historical conditions had a direct impact on the process of enriching the English agricultural vocabulary with Latin terminology. The ancient tribes, the ancestors of the Anglo-Saxons, who inhabited the northern part of Central Europe, traded with the Roman Empire, fought with it, encountered Roman merchants, and borrowed a number of words from the Romans in the sphere of trade (names of goods and new items for tribes). These words, simple in form, were in everyday use and came to the English language orally – through face-to-face communication. As for agricultural vocabulary, among them were lexical units from the field of crop production: *pipere* – pepper ['pepə], *persicum* – peach ['pi: tʃ], *pirum* – pear ['peə], *prunum* – ['plʌm].

The rapid development of science and technology was accompanied by the appearance of a large number of words expressing new concepts. Many of these terms are currently in common use. A great deal of the scientific and technical terminology in modern English is derived from Latin and Greek roots. They are widespread in all fields of science, among them are medical terms (*anemia*, *appendicitis*, *bronchitis*, *oncology*, *aspirin*, *insulin*, *antibiotics*, etc.), technological ones (*radiator*, *transmission*, *engine*, *airplane*, *hydroplane*, etc.), and others.

Some borrowings are doublets – words of identical origin that don't have the same phonemic structure, because they were taken from different sources or in different historical periods, or are the result of special development of the word in the language. In the English agricultural terminology, the main source of doublets are words of Latin origin: *cellula* – *cell*, *planta* – *plant*, *intestinum* – *intestine*, *acidum* – *acid*, *musculus* – *muscle*, *mixtura* – *mixture*, *herba* – *herb*.

A significant part of the English vocabulary consists of Indo-European borrowings, which are among the oldest. Indo-European elements are common to most languages of the Indo-European group. The English words of this group denote elementary concepts inherent in ordinary human communication. As for the English

agricultural vocabulary we divided it into the following categories: 1) animals (*cow, swine, goose, etc.*); 2) plants (*tree, birch, corn, etc.*).

The German element represents words common to all or most languages of Germanic origin. Some basic groups of Germanic words are similar to those of the Indo-European element: 1) animals (*bear, fox, calf*); 2) plants (*oak, fir, grass*).

French traces which appeared in English after the Norman Conquest can be seen in the spelling system. This is the letter combination -ow-: *cow, throw (heifer), harrow, plow, mallow, fallow, farrow, meadow, sunflower, etc.*

The phenomenon of Spanish words penetrating the English language has historical justification. In the sixteenth century, when Spain was in a period of prosperous colonial power and England was rapidly developing foreign trade, the economic interests of both states collided, which was accompanied by a long struggle both on land and at sea, which influenced the adoption of a number of Spanish words in English, in particular, agricultural stock: *potato* (Spanish: *patata*), *tomato* (Spanish: *tomate*), *corral, ranch* (Spanish: *ranch*).

Thus, we conclude that the development and formation of English agricultural terminology, as well as the language as a whole, has been greatly influenced by other languages of the world.

The results of lexical borrowings in the field of agriculture can be characterized as follows:

1. Loanwords come from Latin, Greek, German, French, Spanish, and other languages. Knowledge of their semantics is necessary for understanding the essence of agricultural terminology and hence the correct use of it in English.

2. Borrowings are also represented by doublet words, among which lexical units of Romance origin prevail. In our opinion, these phonetic synonyms simplify communication and mutual understanding of representatives within one group of the Indo-European family.

3. Calques of Latin origin enriched the agricultural terminology as well.

In addition, it should be noted that the process of borrowing is quite dynamic, which arouses interest in further studies of this problem.

References

1. Бытко Н. С. Заимствование как способ адаптации концептуальной и лексической системы английского языка к альтернативной реальности : дис. ...канд. филол. н. : 10.02.04. Запорожье, 2007. 280 с.
2. Волкова Н. В. Словотвірна продуктивність питомих і запозичених слів в англійській, українській та російській мовах : дис. ...канд. філол. н. : 10.02.17. Горлівка, 2009. 264 с.
3. Данич О. В. Лексические заимствования в аспекте контактной лингвистики и теории лексикографии (на материале автохтонных заимствований в канадском, австралийском и новозеландском вариантах английского языка) : дис. ...канд. филол. н. : 10.02.04. Запорожье, 2010. 278 с.
4. Collins Dictionary: онлайн-словник. ULR: <http://surl.li/fnevu> (дата звернення: 05.03.2023).
5. Metyakubov J., Mahmudova Z. Major Periods of Borrowing. *International Scientific and Current Research Conferences*. 2022. 1(01). P. 37–42. ULR: <https://orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/810> (дата звернення: 05.03.2023).

РОЗВИТОК АНГЛІЙСЬКОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ У ВІКТОРІАНСЬКУ ЕПОХУ

Тернієвська Євгенія,
викладач кафедри теорії та практики перекладу
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
yevgenia.ter@gmail.com
orcid.org/0000-0003-0629-4516

Дослідження концептосфери, як і культури будь-якого народу, потребує комплексного підходу, який досліджує не лише мовні та соціальні фактори, а й етнічно зумовлені стереотипи мовної поведінки, національні особливості мовної картини світу тощо. У Великій Британії національна концептосфера формувалася і розвивалася протягом багатьох століть, і на сьогоднішній день вона має величезний вплив на життя британців і визначає їхню ідентичність.

Знаменним часом для Великої Британії була Вікторіанська епоха, яка складає інтерес завдяки тим значущим змінам та вдосконаленням, які мали місце в країні протягом цього періоду. Перебудови політичного устрою, відкриття в науці, прискорення темпу життя вплинули на мову в цілому та на виникнення нових домінант зокрема [1].

Британці мають із цим часом стійкі асоціації. Так, саме у Вікторіанську епоху межі імперії значно розширилися, що істотно впливало на національну самооцінку англійців. Вони демонстрували зверхність, а іноді навіть зневагу до інших народів і не були налаштовані на сприйняття їхніх культур та звичаїв. Британська національна свідомість була сповнена зверхністю щодо всього чужого [1].

Разом із технологічним прогресом, зростанням національної економіки, збільшенням території та підвищенням рівня національної свідомості утворювалися й нові концепти, що виокремлювали Вікторіанську епоху на фоні інших. Дослідники підкреслюють такі якості вікторіанської ментальності як релігійність; віра у прогрес, яка межувала з властивим людям того періоду усвідомленням «великих недосконалостей власного суспільства»; переконаність у тому, що «вони охоплені потоком соціальних змін», що увесь світ схожий на швидкий поїзд, який рухається вперед [3, с. 13]. Такі концепти, як FAMILY, HOME, EMPIRE були провідними для концептосфери вікторіанської доби [4, с. 160].

Загалом вікторіанська концептосфера зосереджена у двох вимірах — цінності побуту та цінності буття, тобто матеріальні та духовні концепти, які знаходять вияв у національному менталітеті, стилі життя та усієї епохи. Масова

урбанізація, що розпочалася саме у вікторіанський період, істотно вплинула на характер поведінки, світобачення, мовлення та стиль життя британців у цілому. У самому суспільстві також відбулися якісні зміни: воно стало першим індустріальним та урбанізованим суспільством на тогочасних теренах. Головна роль відводилась новій соціальній групі – середньому класу, «справжнім вікторіанцям». Завдячуючи їм, виникли нові традиції та звичаї [1].

У Вікторіанську епоху переважав міський тип життя. Міський простір переформатував специфіку людського спілкування, світ його цінностей, порівняно із сільською культурою. Тоді як у сільській культурі людина успадковувала стиль життя, повторювала стереотипи поведінки, а для життя у місті їй необхідно було сформувати нову стратегію поведінки, щоб досягти успіху. У зв'язку з цим місто у Вікторіанську добу асоціювалося з новим життям та новими можливостями, а тому було для людей далекою метою, хоча й досяжною [2, с. 104].

Багато соціальних переваг Велика Британія отримала у «золоту добу» (кінець XIX століття), коли практично будь-яке сільськогосподарське угіддя, швидко збільшувало прибутки, оскільки активне використання залізниці зменшувало витрати на транспортування, а іноземна конкуренція у цій сфері була неістотною. Саме тоді мав місце «великий середньовікторіанський бум», коли кожен британець багато заробляв і витрачав, а країна була у стані такого піднесення економіки, як ніколи раніше [7, с. 262].

Приблизно у цей час виникло таке поняття, як «Englishness» («англійськість»), або ж англійська національна ідентичність. Вона постала саме у той період, коли виникали нові традиції, нова освітня система, а також нові стандарти англійської мови. Неприйняття усього іноземного та чужинного, піднесення свого, національного стало основою англійського духу.

Риси феномену «Englishness» проявляються в образі як самої королеви Вікторії, яка стала прикладом справжньої Леді, так і в образі Джентльмена, який присутній практично у будь-якому художньому творі. У цей період склалися передумови для становлення поведінкової моралі та мовленнєвого

етосу представників Вікторіанської епохи. Вони мали за основу провідні культурні цінності у сприйнятті світу, мисленні, мові та поведінці [1].

Домінування Англії серед державотворчих частин острова у політичній та економічній сфері в кінці XIX – на початку XX століть, суттєвий вплив королівської родини, особливо королеви Вікторії, на соціальну сферу інших народів Великої Британії – усе це склало підґрунтя для розуміння англійської національної самосвідомості тих часів як загальнобританської. Як наслідок виникло ототожнення англійського та британського менталітету, а також англійської та британської національної самосвідомості.

Сьогодні навіть поняття «Englishness» має регіональне та соціальне розмежування. Розподіл Англії на південний та північний регіони, які є головними, ставить і питання розподілу людей на робочий, середній і вищий класи, тобто на багатих і бідних, оскільки південний регіон є економічно динамічним районом, в якому зосереджені і національний уряд Великої Британії, і його фінансовий центр, а північний регіон є переважно високоіндустріальним районом. Населення інших частин Британії часто висловлюють незадоволення щодо того, що ядро економічної, політичної, та банківської систем країни знаходяться саме в Англії [5].

Проте попри певну «роздробленість» Великої Британії, нерідко зустрічаються заклики щодо єдності Британії і всіх її частин, зокрема, коли йдеться про характеристику британців як деякої «острівної раси», гордої та волелюбної [6]. Англійська гордість, за словами самих же британців, часом має дуже тонку грань із зарозумілістю і пихатістю. І вони, на їхню ж власну думку, цілком мають на це право. Британці висловлюються про самих себе так: «Імовірно, що це через нашу англійську пиху, проте ми схилиємося до думки, що нами створено більше великих та відомих людей, ніж будь-якою іншою нацією. Можливо, це так, а можливо, і ні. Однак скільки відомих голландців ви можете назвати? А як щодо бельгійців, португальців або угорців?» [8].

Войовничий дух цієї нації – це те, чим британці дуже пишаються. Він був притаманний їм увесь час, протягом якого вони усвідомлюють себе як єдиний

народ, тобто близько останніх 1500 років [8]. Серйозні завоювання і колонії уможливили усвідомлення британцями власної благородності, шляхетності, переваги. Усе це й викристалізовувало віками англійський характер, індивідуальну концептуальну картину світу в їхній свідомості.

Отже, картина світу будь-якого народу є унікальною і відображається у предметах його духовної спадщини, зокрема, у художній літературі. Політичні, економічні, культурні, події та зрушення в історії британської нації на межі ХІХ – ХХ століть призвели до формування сучасної концептосфери народу. Вікторіанська епоха, як жоден інший період у житті Великої Британії, наділила новими значеннями багато культурно-маркованих знаків, що втілюють матеріальну і нематеріальну культуру вікторіанців. Кожен концепт представляє культурну етносистему, в межах якої був утворений.

Джерела та література

1. Левіщенко М. С. Концептуальні домінанти англomовного вікторіанського дискурсу та його концептосфера. *Вісник Житомирського державного університету*. Серія «Філологічні науки». Житомир : ЖДУ імені І. Франка, 2009. Вип. 45. С. 189–193.
2. Марков Б. В. Философская антропология: очерки истории и теории. Санкт-Петербург : О-во «Знание России», 1997. 159 с.
3. Harrison J. F. C. The Mentality of the Age. Eminently Victorian: People and opinions / Ed. by J. F. C. Harrison. London : BBC, 1974. P. 12–14.
4. Hibbert C. Queen Victoria. Boston : Da Capo Press, 2001. 608 p.
5. Langlands R. Britishness or Englishness? The Historical Problem of National Identity in Britain. *Nations and Nationalism*. 1999. №5 (1). Pp. 53–69.
6. McCrone D. Unmasking Britannia: The Rise and Fall of British National Identity. *Nations and Nationalism*. 1997. № 3 (4), Pp. 579–596.
7. Parker M. St. J., Reid D. J. The British Revolution 1750–1970: A social and Economic History. London : LBP, 1972. 446 p.
8. Paxman J. The English: A Portrait of a People. New York : Abrams Press, 2013. 320 p.

КАРТИНА СВІТУ І СПОСОБИ ЇЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ. МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЯК ФОРМА ФІКСАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Хан Вікторія,

здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),

перша–англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Федорчук Ольга,

здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),

перша–англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник – Сергієнко Інна,

асистент кафедри романо-германських мов та перекладу

Національного університету біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

innaserhienko12@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

Наявність найтіснішого зв'язку і взаємозалежності між мовою і його носіями очевидно і не викликає сумнівів. Мова – засіб спілкування між людьми, і він нерозривно пов'язаний з життям і розвитком того мовного колективу, який ним користується як засобом спілкування.

Суспільна природа мови проявляється як у зовнішніх умовах його функціонування в даному суспільстві, так і в самій структурі мови, в його синтаксисі, граматиці, лексиці і в функціональній стилістиці.

Між мовою і реальним світом стоїть людина. Саме людина сприймає і усвідомлює світ за допомогою органів почуттів і на цій основі створює систему уявлень про світ. Пропустивши їх через свою свідомість, осмисливши результати цього сприйняття, він передає їх іншим членам свого мовного колективу за допомогою мови.

Поняття мовної картини світу сходять до ідей В. фон Гумбольдта про внутрішню форму мови, з одного боку, і до ідей американської етнолінгвістики, зокрема так званої гіпотези лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа, – з іншого. Сучасні уявлення про мовну картину світу виклав академік Ю. Д. Апресян.

Теоретичну основу розглянутої предметної області заклав німецький філолог, філософ і мовознавець В. фон Гумбольдт у своїй роботі «Про внутрішню форму мови». Подальші дослідники спиралися на роботу вченого, видозмінюючи її відповідно до власного бачення проблеми.

Теорію мовної картини світу побудував німецький вчений Л. Вайсгербер, спираючись на вчення Гумбольдта. Він же вперше і ввів поняття «мовна картина світу».

Практично паралельно з Л. Вайсгербером була розроблена гіпотеза «лінгвістичної відносності Сепіра – Уорфа», що стала також фундаментальним каменем вивчення мовної картини світу. Гіпотеза лінгвістичної відносності є проявом релятивізму в мовознавстві. Вона свідчить, що процеси сприйняття і мислення людини обумовлені етноспецифічними особливостями структури мови.

Отже, картина світу являє собою центральне поняття концепції людини, висловлює специфіку його існування. Картина світу є цілісний образ світу, який є результатом всієї активності людини.

Є два види впливу людини на мову – вплив психофізіологічних та іншого роду особливостей людини на конститутивні властивості мови і вплив на мову різних картин світу – релігійно-міфологічної, філософської, наукової, художньої.

Також сприйняття навколишнього світу частково залежить від культурно-національних особливостей носіїв конкретної мови. Тому з погляду етнології, лінгвокультурології та інших суміжних областей найбільш цікавим є встановлення причин розбіжностей в мовних картинах світу, а ці розбіжності дійсно існують. Можна виділити три найголовніших фактора або причини мовних відмінностей: природа, культура, пізнання. Розглянемо ці фактори.

Перший фактор – природа. Природа – це насамперед зовнішні умови життя людей, які по-різному відображені в мовах. Людина дає назви тим тваринам, місцевостям, рослинам, які їй відомі, того стану природи, яке він відчуває. Саме природа, у якій людина існує, спочатку формує в мові її світ асоціативних уявлень, які в мові відображаються метафоричними переносами значень, порівняннями, конотаціями.

Другий фактор – культура. «Культура – це те, що людина не отримала від світу природи, а привнесла, зробила, створила сама» [2, с. 67]. Результати матеріальної і духовної діяльності, соціально-історичні, естетичні, моральні та інші норми і цінності, які відрізняють різні покоління і соціальні спільності, втілюються в різних концептуальних і мовних уявленнях про світ. Також мовні відмінності можуть обумовлюватися національними обрядами, звичаями, ритуалами, фольклорно-міфологічними уявленнями, символікою.

Третій фактор – пізнання, слід сказати, що раціональні, чуттєві і духовні способи світосприйняття є відмінностями кожної людини. Способи усвідомлення світу не ідентичні для різних людей та різних народів. Про це свідчать відмінності результатів пізнавальної діяльності, які знаходять своє вираження у специфіці мовних уявлень та особливостях мовної свідомості різних народів. Важливим показником впливу пізнання на мовні відмінності є те, що Гумбольдт назвав «різними способами бачення предметів». У середині ХХ століття мовознавець і філософ Л. Вітгенштейн писав: «Звичайно, існують ті чи ті способи бачення, існують і випадки, коли той, хто бачить зразок так, як правило, і застосовує його таким чином, а той, хто бачить його інакше, і поводить з ним по-іншому» [5, с. 23]. Найбільш яскравий спосіб бачення

предметів проявляється у специфіці мотивації та у внутрішній формі найменувань.

Спочатку під науковою картиною світу дослідники природи розуміли досягнуті і доведені результати своєї науки. Проблема єдності картини світу вирішувалася шляхом прямої онтологізації своїх теоретичних побудов. У міру розвитку фізики наочна модель стала заміщатися інтерпретованою абстрактною математичною конструкцією, що в свою чергу поставило питання про багаторівневий характер наукових теоретичних понять у сенсі їхнього ставлення до реальності і призвело, зрештою, до розрізнення в самосвідомості фізиків структури наукової картини світу та структури самого світу.

Проблема статусу картини світу в історії розроблялася стосовно її підвидів – наукової картини світу та загальнонаукової картини світу. При цьому було запропоновано такі рішення:

- 1) картина світу займає проміжне положення між двома полюсами: наукою і світоглядом або між наукою і філософією;
- 2) картина світу є світоглядом, що включає у собі тип соціальної практики;
- 3) картина світу є видом філософської рефлексії (неонатуралістична концепція наукової картини світу);
- 4) картина світу є видом наукового знання (сцієнтистська концепція наукової картини світу).

Різниця між мовною та науковою картинами світу особливо яскраво проявляється при аналізі тих слів природної мови, які використовуються як наукові терміни. Значення наукового терміна розвинулося зі значення звичайного слова, але термін визначається системою наукових понять, а вона буває дуже далека від системи лексичних значень, закріплених у природній мові. Наприклад, у геометрії поняття «пряма лінія» визначається як найкоротша відстань між двома точками. Але на побутовому рівні та в літературній мові прямою ми називаємо лінію, яка не ухиляється ні праворуч, ні ліворуч. Хоча

наукова картина світу описується засобами природної мови, об'єктом лінгвістики є лише мовна, наївна картина світу.

Мова обмежує суб'єктивність опису світу. Якби мовна картина світу суперечила реальній картині світу, це було б серйозним гальмом шляху наукового прогресу. За допомогою мови ми прагнемо наблизитись до об'єктивності. Мова суб'єктивна у відображенні, наприклад, діалектично суперечливих сутностей оцінного характеру (холодний – гарячий, високий – низький, близький – далекий, добрий – злий, хороший – поганий, м'який – твердий), в іншому ж він орієнтується на реалії навколишньої дійсності. Не можна не припустити, що мова утримує нас у межах достатнього ступеня наближення до онтології світу.

Як ми з'ясували, відмінності в науковій та наївній (мовній) картинах світу обумовлені тим, що мовна картина світу відображає наші повсякденні, побутові уявлення про світ, на відміну від наукової картини світу, що є уявлення про світ, що виробляються в науці та що виражаються за допомогою фундаментальних понять та наукових методів.

Джерела та література

1. Апресян Ю. Д. Вибрані праці. Т. II. Інтегральний опис мови і системна лексикографія. Москва : Школа «Мови російської культури», 1995. С. 348–631.
2. Кубрякова Е. С. Мовна картина світу як особливий спосіб репрезентації образу світу в свідомості людини. *Вісник Чуваського державного педагогічного університету імені І. Я. Яковлєва*. 2003. № 4 (38). С. 2–12.
3. Планк М. Єдність фізичної картини світу. Москва : Наука, 1966. 286 с.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В РОМАНІ ДЖОНА ГРІНА «У ПОШУКАХ АЛЯСКИ»

Шевченко Дарина,
здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету

daryna.shevchenko@st.pdaa.edu.ua

Науковий керівник – Тагільцева Яніна,

кандидат філологічних наук,

доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

ianina.tagiltseva@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4005-0227>

Сленг як унікальний та досить гнучкий пласт лексики національної мови перманентно знаходиться у центрі уваги лінгвістів. Дане мовне явище є динамічним, і з часом постають релевантні проблеми, що потребують дослідження, адже особливості сленгу змінюються залежно від соціокультурних настроїв і груп, що превалюють у суспільстві.

Молодіжний сленг є своєрідним індикатором, що дає змогу визначити сферу інтересів людей даної вікової категорії, оцінити, які із субкультурних течій номінально переважають та впливають на напрям подальшого формування суспільства.

З появою нових феноменів у соціальній картині світу з'являються і нові відгалуження сленгу, характерні для людей, які захоплюються даним феноменом, як-от: поява рокерського, скейтерського, хіпстерського та ін. сленгу. На нашу думку, саме стихійне виникнення подібних явищ зумовлює гнучкість сленгу, постійне поповнення його складу.

Такий вектор сленгу як американський молодіжний сленг постійно знаходиться у фокусі наукового інтересу. Особливості даної говірки вивчали такі українські та закордонні дослідники, як Ю. Бойко [2], В. Савчук [2],

І. Андрєєва [1], Д. Волковська [1], Н. Степанюк [3], К. Хомченко [4], Е. Mattiello [7], Е. Ensherif [6], N. Nuseir [6] та ін. Проте проблема специфіки американського молодіжного сленгу в young adult літературі залишається лакуною у сучасному мовознавстві, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Тож з'ясуємо значення одного з ключових термінів цієї наукової розвідки – young adult література. Інтернет ресурс бібліотеки SC SU Hilton C. Buley Державного університету південного Коннектикуту надає таке тлумачення: «Young-adult є жанром, відокремленим від дитячої літератури. Він з'явився у XX столітті і набув широкого поширення у 60-х роках. Термін «young adult література» за своєю суттю аморфний, оскільки його складові динамічні, варіюються із зміною культури та суспільства, які забезпечують їхній контекст. Перше визначення, запропоноване для цього жанру за його появи у 1960-х, ідентифікувало young adult літературу як реалістичний жанр художньої літератури, події у якому відбуваються у реальному, звичайному світі і сфокусовані на проблемах, питаннях і життєвих обставинах, які цікавлять читачів, чий вік становить приблизно дванадцять-вісімнадцять років» [8]. Головними героями творів цього жанру є переважно підлітки, які стикаються з певними проблемами і змінюються під впливом обставин, що склалися. У фокусі нашого дослідження – роман сучасного американського письменника Джона Гріна «У пошуках Аляски», що репрезентує жанр young adult літератури.

Ми виділили три основні групи молодіжного сленгу у цьому творі: загальний (повсякденний), студентський сленг та сленг, що використовується під час проявів насилля і агресії.

Повсякденний різновид соціолекту представлений такими лексичними одиницями:

- «a ragtag bunch of drama people and English geeks» [5, с. 9] («мішана жменька театралів і англійських гіків» – емоційно-експресивна оцінка

однокласників з боку головного героя, що демонструє певну прірву у відносинах);

- «The Creek» (назва школи), в повному варіанті – «Culver Creek» (спостерігаємо тенденцію до спрощення, яка властива переважній більшості сленгової лексики і реалізує функцію заощадження часу);

- «to get kicked off» [5, с. 15] («бути викинутим, випханим, отримати копняка під зад» – на противагу офіційному «to get excluded»);

- «raised hell and aced all his classes» [5, с.11], «hell yeah» – «в біса так», «the hell» – «в біса» (на наш погляд, дані вирази підкреслюють упевнений настрій мовця, його рішучість, ілюструють емоційно-експресивну функцію сленгу);

- «ok», «okeу» (форма вираження згоди).

У межах студентського сленгу автор використовує такі лексичні одиниці:

- dorm (усічення від dormitory – студентський гуртожиток);

- spot (для позначення зарозумілих людей, які намагаються виокремитися з натовпу за рахунок зневажливого ставлення до інших);

- riot – бунтар, зірвіголова (уживається по відношенню до поодиноких індивідів, які порушують правила і самостверджуються за рахунок девіантної поведінки, зневаги до авторитетів і правил);

- bullies – хулігани (на відміну від riots ця група вирізняється з-поміж загальної маси студентів тим, що проявляє пасивну та/або активну агресію до інших студентів);

- the trifecta – специфічний сленговий термін, що використовується тільки в навчальному закладі, який автор використав для сеттингу свого роману. Даний сленгізм позначає три головні заборони, які діють на території гуртожитку Culver Creek: заборона на паління, вживання алкоголю і сексуальні контакти між учнями.

Процес становлення молоді дуже часто супроводжується конфліктами, виявами насилля й агресії, що відображається в мові підлітків. Сленг такого контенту представлений у романі такими лексичними конструкціями:

- «beat the shit out of somebody» – жорстоко когось побити (використовується у разі помсти, за потреби «дати урок гарних манер»);
- «to be pissed at somebody» – мати на когось зуб;
- «get creeped out» – налякати до смерті (вживається у контексті розіграшу, погрози чи цькування);
- «get somebody» – допекти когось (спостерігаємо у сценах цькування і довготривалого психологічного тиску).

Варто зазначити, що сленг у романі гармонійно доповнює створену автором картину мікросоціуму, якому не притаманна штучність. Джон Грін використовує сленгові вирази, щоби продемонструвати, що молодь – це по суті підлітки, які частково розпочинають доросле життя, проте водночас ще залишаються в дитинстві. Страх втратити себе і повторити помилки своїх батьків також чітко відтворено за допомогою сленгової лексики, яку герої починають використовувати у ситуаціях, які є для них кризовими і потенційно загрожують їхній моральній свободі. Ми бачимо, що це своєрідний «прапорець», яким вони позначають свою відмінність від інших – свою унікальність.

Джерела та література

1. Андрєєва І. О., Волковська Д. Л. Особливості функціонування сленгізмів у романі Джона Гріна «Looking for Alaska». *Нова філологія*. Запорізький національний університет. 2018. URL: http://sites.znu.edu.ua/nova_filologia/issues/74/74-2.pdf (дата звернення: 01.03.2023).
2. Бойко Ю. П., Савчук В. І. Специфіка відтворення американського молодіжного сленгу українською мовою. *Наукові підсумки 2021 року : LXXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція*, м. Одеса, 20 грудня 2021 року. Ч. 1. Одеса, 2021. С. 52–58.
3. Степанюк Н. В. Функціонування американського молодіжного сленгу у творах Дж. Гріна «Paper Towns» та «Let It Snow». *Сучасні студії з романської і германської філології* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 15 травня 2020 р. Одеса : КП ОМД, 2020. С. 100–103.

4. Хомченко К. К. Американський молодіжний сленг як спосіб вербалізації буття. *Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов*: матеріали XII Всеукр. студ. наук.-практ. конф., м. Київ, 12 березня 2020 р. Київ : НТУУ «КПІ», 2020. С. 219–221. URL: <http://kamts1.kpi.ua/node/2920> (дата звернення: 01.03.2023).

5. Green J. Looking for Alaska. HarperCollins Publisher Limited, 2015. 356 p.

6. Ensherif E., Nuseir N. Introducing Slang to English Language Learners. *Ohio TESOL Journal*. Vol. 7, Number 3, 2015. P. 6–9. URL: <http://surl.li/fbacc> (дата звернення: 01.03.2023).

7. Mattiello E. When Mistake Rolls up Its Sleeves and Becomes Slang. *Otras Modernidades*. 2017. P. 36–47. URL: <https://riviste.unimi.it/index.php/AMonline/article/view/8302/7920> (дата звернення: 01.03.2023).

8. Young Adult Literature. Buley Library URL: <https://libguides.southernct.edu/youngadulthoodliterature> (дата звернення: 01.03.2023).

ЛІНГВІСТИЧНІ ЕМОЦІЙНІ ЗАСОБИ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Штик Вікторія,

здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),

перша – англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник – Личук Марія,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри романо-германських мов і перекладу

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Проблему емоційного стану людини активно почали досліджувати науковці різних галузей. Емоційна сфера людини стала об'єктом вивчення значної кількості наук, зокрема лінгвістики. Це насамперед зумовлено антропологічним спрямуванням мовознавчих студій та прийняттям факту, що емоції людини значним чином впливають на життєдіяльність особистості. Рівень емоційної забарвленості лексики тієї чи тієї мови позначається на різних сферах життя суспільства, зокрема й на мистецтві. Особливої уваги при цьому потребує пов'язане з активним використанням мови літературне мистецтво.

Таке поняття, як емотивність, є важливою характеристикою художніх творів певної культури, вона також відображає особливості художнього стилю літературного витвору мистецтва. З оперттям на емотивність художніх творів письменники мають змогу впливати певним чином на читачів. Емотивність художнього твору передають певні експресивно-емоційні засоби художнього твору.

Як вважає науковець Галина Кузенко, мовні засоби, що відображають емотивність у тексті, використовуються на таких рівнях, як фонетичний, графічний, морфологічний, лексичний і синтаксичний.

Засоби відображення емотивності на фонетичному рівні уособлюють певну додаткову інформацію, що виражається за допомогою інтонації, темпу, мелодії, тембру, наголосу, сполучення фонем, різних видів пауз та ритмів.

На фонетичному рівні, на думку дослідників, існує зв'язок між входженням певних звуків до складу певних слів та значенням цих слів. Науковці вважають, що звуки можуть мати у свідомості мовців певні значення, тобто здатні заміщати собою певні предмети чи дії, стаючи їхнім символом.

Емотивність на графічному рівні виражається через використання спеціальних шрифтів, написання слів великими літерами, що носить назву такого прийому, як капіталізація, а також членування слова, яке називається дефіксацією, зазначені засоби зараховують до графічних стилістичних прийомів.

Емотивність художнього твору на морфологічному рівні здебільшого виражено у словах, емоційне ставлення яких до певних предметів або явищ зумовлене граматичними способами та особливими афіксами.

Щодо лексичного рівня, то емотивність художнього тексту передають за допомогою вербалізації власних емоційних станів, а також вербалізації емоційних станів інших. У випадку, коли мовець сам називає емоцію, яку він переживає у певний момент, можна спостерігати процес вербалізації власного емоційного стану

Синтаксичні засоби вираження емоцій – це питальні, окличні, еліптичні та інвертовані речення, а також вставні елементи, певні клішовані та емотивно-підсилювальні синтаксичні структури.

Отже, емотивність художнього тексту спрямована на формування у читачів певної бажаної емоційної реакції на його образність. Цієї мети можна досягти через використання емотивних засобів, зокрема емотивної лексики, до якої науковці відносять певні слова, у лексичному значенні яких уособлена певна оцінка явищ, що позначаються ними. Лексика емоцій уключає слова, предметно-логічне значення яких складають поняття про емоції людини.

**ДІАЛОГ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР:
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ,
ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ**

SPECIALTY OF NAMES OF PLANTS IN ENGLISH

Halushko Iryna,
Student of the 1st year of the first (bachelor) level of higher education,
Specialty Biotechnology and bioengineering
Poltava State Agrarian University
Scientific supervisor – Krasota Olena,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences,
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
olena.krasota@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

From the very beginning plants were extremely important part of people's lives. Some of them could provide well-fed existence or decorate every garden because of its beauty; others might be a reason of death. So it's not strange that men were giving certain names and meanings to herbs.

That phenomenon could be easily observed in English. For example, *Atropa belladonna* called Deadly Nightshade because of its high poisonous plant's parts. It's usually appeared as a symbol of danger and death.

Interesting legend of trivial name has *Myosotis*. People call it Forget-me-not. This phrase is supposed to have been the last words of a young man who fell into a river and drowned while picking these flowers for his lover [1].

Plant's names are also associated with different images and have strong meanings in national culture. In that way, appellation «rose» is connected with

beauty, happiness, love, art and fertility. Also this plant is a symbol of silence and secrecy: sometimes we can hear a phrase «sub rosa» which mean that something shouldn't be spread among people. This flower is especially meaningful for British, because white and red roses are the symbol of bloody enmity between York and Lancaster clans.

Another great token is an oak. Men usually use portrait of this tree as a symbol of patriotism, victory and brave. Besides this, oak is one of the symbols of British. Moreover, the name of official march of naval forces of Britain sounds as «Heart of Oak».

There are also some more plants that have significant senses in English. Poppy in British linguistic picture of world is a sigh of death and sorrow for sacrifices in world wars. Blackthorn is a symbol of suffering and pain. Carnation means love, fascination and feature [2]. The three divided leaves of clover represent the Christian Holy Trinity of God the Father, Christ the Son and the Holy Spirit. Four-leafed clovers represent luck.

Such beautiful flower as a lily symbolizes purity, chastity, and innocence. White lilies represent the purity of the Virgin Mary. The Angel Gabriel was often painted presenting Mary with a white lily when he announced to her that she would give birth to the Son of God [1].

Sunflower also has strong meaning. Many people believe that this “sunny” plant symbolize such qualities as happiness because its petals has bright and vibrant colours; optimism because flower always turns its “head” toward sun when the last one moves around the sky; resilience and strength because that plant can inspire everyone to do anything and promotes inner strength [3].

Many house plants have not the worse sense than plants mentioned before. For example, money plant. Ever since it was created and first planted in Taiwan, the main idea around the money tree is that it signifies abundance, prosperity and good luck. People associate this plant with strength, power, richness and fortune. It's also why the braided stem is very popular worldwide. In turn, people believe that if the person

owning this tree can grow it and take care of it well, they will have even more good luck [4].

In conclusion, it can be summarized that names of plants reflect its properties. Also it can be said that in English many herbs have certain meaning in a folk culture and they are an integral part of humans' lives.

References

1. The meanings associated with flowers and plants. URL: <https://www.liveabout.com/flowers-and-plants-symbols-in-art-2573767>
2. Etnoku l'turni osoblyvosti fitonimiv v anhliys'kiy ta ukrayins'kiy movnykh kartynakh svitu URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10963/1/Mykytiuk_41-43.pdf
3. The Ultimate Guide to Sunflowers. Discover facts, types, care tips and the meaning of this cheerful icon. URL: <https://www.interflora.co.uk/page/flower-types/sunflowers>
4. Money Tree Meaning & Symbolism. URL: <https://adamsfarms.com/gardentips/money-tree-meaning-symbolism/>

PECULIARITIES OF LEGAL TRANSLATION IN THE CONTEXT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

Haliuk Olha,
student of the 1st year of study of the 2nd (master's) level of education
specialty Management
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Scientific supervisor – Haliuk Iryna,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, Ukraine
irynagaliuk11@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0726-1954>

English has a long history that comes from 5th century AD. Currently, it is an international and the most widely spoken language in the world. It is an official language in 67 countries and 27 non-sovereign entities. Moreover, about 80 % of information on the Earth is created and maintained in English. For this reason, it is also called ‘the internet dominant language’.

Nowadays we live in the era of globalization and English is the global language of business. It has also become the language of political life and other foreign affairs. To maintain good communication, more and more translators are needed. However, the knowledge of grammatical rules and vocabulary is not enough to become a professional who can make an accurate translation. The process involves several specific communicative skills, as well as knowledge of the domain within which the particular text functions.

To sum up the above-mentioned information, English is an old and yet extremely perspective language which is used in many aspects of people’s and even world’s life. Depending on the development of English and people who use it more and more frequently, the need of qualified specialists in the translation field occurs, and much research is done on various aspects of the translation process.

In the case of Ukrainian-English translation of legal documents, the problem of the lack of equivalents and variability of terms, difference of the legal and terminological systems of two countries that have different way of their development always follows other difficulties of legal translation. For these reasons, if a translator wants to translate legal texts that include many legal terms, it is important for him/her to know the word-formatting and morphological structures, semantic difference from the commonly used, general words.

English is a West Germanic language while Ukrainian is an East Slavic language. They differ from each other in many aspects: history, culture, alphabet, grammar, lexis, word-formation, structures, intonation, etc. It is important to bear in mind all these differences and features the specific kind of language has. In such cases, language for specific purposes (LSP) is used. Specialized translation is a translation of a text that has narrow specialization that requires understanding and

deep knowledge in the applicable field. Specialized translation is known to be one of the most difficult types of translation. Professional translators face problems and difficulties all the time during conducting the translation or reviewing/proofreading of the text. Every translation project has its unique challenges the translator should deal with. However, there are also difficulties that occur in almost every translation. For this reason, translators and linguistic researchers came to an agreement regarding the most common difficulties and recommended solutions.

Figure 1 represents the most common problems the translators face almost every day in their work and summarizes the information from the list mentioned above for more convenient perception of the given facts.

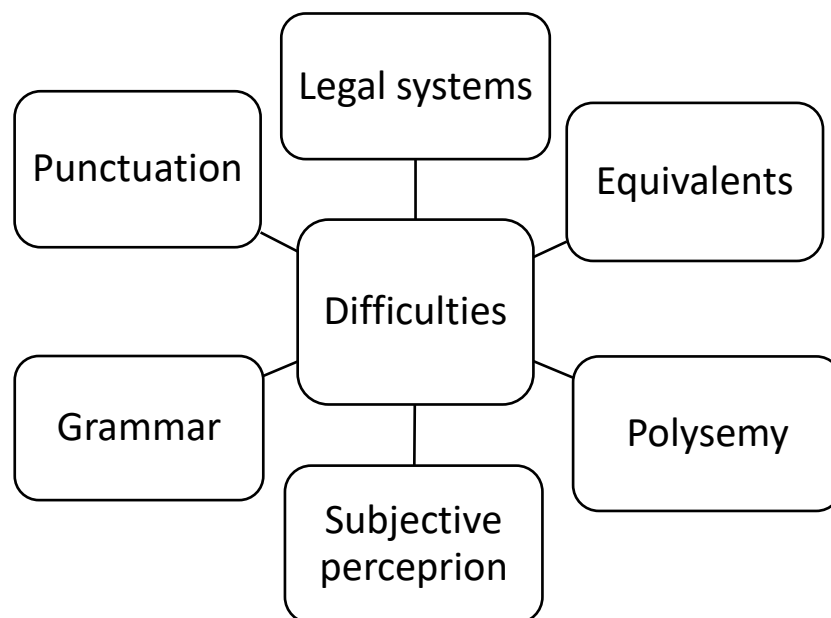

Figure 1 Translation difficulties

Except law and business, English also became the language of political life and other foreign affairs. Many people speak English nowadays which is seen on the research mentioned above. However, even though more people learn and use English, more translators are needed. The knowledge of grammatical rules and vocabulary is not enough to become a professional who can make an accurate translation. In order to provide a good communication channel between the sender and receiver, but not

‘noise’, and accurately decode the information given, to become a bridge that helps others to cross cultural and linguistic boundaries, this person should also take into consideration the cultural contrast, difference in legislation, terminology, national trends, traditions, ideology, philosophy, history, word formation, etc.

References

1. Enrique Alcaraz Varo, Brian Hughes The Linguistics of Legal English. Routledge, 2002. 234 p.

2. Thamarai Pandian S., Rubinska B. I. On some problems of Translating Syntactical Constructions in Private Legal Documents. *International Scientific and Practical Conference*. 2020. P. 41–43.

DAS WERK VON JURA SOYFER IM KONTEXT DER DEUTSCHSPRACHIGEN SATIRE DER ZWISCHENKRIEGSZEIT

Dr. Iuliia Kobzar,

Koordinatorin des Zentrums für Deutschlandstudien

Freie Universität Berlin

Berlin, Deutschland

julia.kobzar@fu-berlin.de

<https://orcid.org/0009-0002-1500-2677>

Dr. Oksana Mokliak,

Dozentin am Lehrstuhl für Geistes- und Sozialwissenschaften

Staatliche Agraruniversität Poltawa

Poltawa, die Ukraine

oksana.mokliak@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1883-1593>

Die Verwendung der Satire als spezifische Form der künstlerischen Wirklichkeitsgestaltung war im Werk vieler deutschsprachiger Autoren der Zwischenkriegsjahrzehnte des zwanzigsten Jahrhunderts weit verbreitet. Als Mittel

zur Analyse des sozialen und politischen Lebens fungierte die Satire in den Feuilletons und lyrischen Werken der Publizisten der «goldenen» Periode im Zeitraum von 1919 bis 1933 – E. E. Kisch, E. Kästner, J. Roth, K. Tucholsky und andere, in den sarkastischen Stücken der Kabarettisten L. Askin, H. Berghof, H. Weigel, R. Weiss, F. Eckhardt u.a. erlangte sie die Funktion einer impliziten Warnung während der Agonie der Weimarer Republik und der Vorwegnahme einer bevorstehenden Katastrophe. Als Mittel des offenen Kampfes gegen die «braune Pest» des zwanzigsten Jahrhunderts manifestierte sich die Satire in der scharfen Kritik an der Hitler-Diktatur in den Werken von Exilschriftstellern wie U. Becher, F. Bruckner, A. Kerr und anderen. Zu diesen Schriftstellern gehört auch Jura Soyfer, der in seinem Werk die Errungenschaften der Satiriker der Weimarer Republik, Elemente des Wiener Volksdramas und avantgardistische Experimente zusammenführte.

Angesichts der gesellschaftspolitischen Katastrophen in der Zwischenkriegszeit erreichte die gesellschaftspolitische Satire in dieser Zeit ihren Höhepunkt der Entwicklung. Eine besondere Art der satirischen Literatur dieser Zeit war die antifaschistische Satire, die sich mit der faschistischen Gesinnung im Allgemeinen und der herrschenden nationalsozialistischen Elite unter Adolf Hitler im Besonderen auseinandersetzte.

Die Frage, welche Formen die Satire im antifaschistischen Kampf annimmt, ist komplex und umstritten. Satire ist neben Ironie, Parodie, Travestie, Humor und Sarkasmus eine der Techniken des Komischen, und ein Satiriker bedient sich dieser Technik, wenn er die ihn umgebende Wirklichkeit ablehnt und sie durch Übertreibung und Verzerrung der empirischen Realität zu verändern versucht. Im Jahre 1919 stellte der berühmte Satiriker und Publizist K. Tucholsky die Frage «Was kann der Gegenstand der Satire sein?» und gab sofort seine eigene Antwort: «Alles» [5, S. 3]. Wäre die gleiche Frage in Bezug auf eine Satire gestellt worden, deren Gegenstand die Kritik am Nationalsozialismus war, so hätte der Autor sein Urteil möglicherweise etwas abgeändert.

So stellt sich aus der Retrospektive ein weiteres Problem, nämlich die Frage nach der Legitimität der Satire als Mittel der Gestaltung der Wirklichkeit in der Zeit

der vielleicht schrecklichsten Erfahrung der Menschheit im zwanzigsten Jahrhundert. Die Antwort ist nicht eindeutig, der deutsche Literaturkritiker U. Naumann stellt aber in seiner Studie «Zwischen Tränen und Gelächter» fest: «Satirische Faschismuskritik ist ein ästhetischer Angriff, der darauf abzielt, die Täter und keineswegs die Opfer lächerlich zu machen. Satirische Werke stehen auf der Seite der Opfer und sollen zu deren Schutz existieren: Antifaschistische Satiren sind selbst eine Form des künstlerischen Widerstands, ihre Hauptaufgabe ist es, die Täter zu diskreditieren, sie dem Rezipienten als eine zu überwindende Macht zu präsentieren» [3, s. 315].

In den letzten Jahren der Weimarer Republik machte sich sowohl das quantitative Wachstum als auch die qualitative Entwicklung der antifaschistischen satirischen Literatur bemerkbar. Dieser Prozess wird vor allem mit deutschsprachigen Autoren wie W. Mehring, E. Weinert, K. Tucholsky und B. Brecht in Verbindung gebracht. Die Satire der Weimarer Republik war eine Satire der Warnung und Vorahnung.

Auch J. Soyfer schrieb in der Tradition der Satiriker der Weimarer Republik. Die Ironie des Journalismus, der subtile Humor der Kurzprosa des Autors sind mit dem Werk des Meisters des Paradoxons K. Tucholsky verwandt. Die Künstler sind durch die Verwendung ähnlicher Stilmittel (Wortspiele, absurde und paradoxe Notizen), die Thematik der Werke (Pazifismus, Antifaschismus, Kritik an den politischen Gegebenheiten Deutschlands und Österreichs, Kapitalismus, Monopol, Arbeitslosigkeit usw.) miteinander verbunden. J. Soyfers Interesse am Werk seiner Zeitgenossen zeigt sich in seiner Bearbeitung von K. Tucholskys und W. Hasenclevers Stück «Christoph Columbus oder die Entdeckung Amerikas». Allerdings ist Soyfers Stück, wie J. Doll feststellt, witziger, aggressiver und politischer als die scharf ironische Revue der Berliner Autoren, die schon damals an der «Wirksamkeit der Literatur» im Kampf gegen die faschistischen politischen Kräfte zweifelten [1, s. 394].

Die satirische Wirkung in den lyrischen Werken von J. Soyfer beruht auf der Parodie, deren Möglichkeiten insbesondere die Lyrik von E. Kästner demonstriert. Während jedoch E. Kästners Parodien von sentimentaler Ironie der Familienidylle

geprägt sind, zeichnen sich die satirischen Montagen von Jura Soyfer durch kompromisslose politische Kritik aus. Ein Beispiel für eine solche Parodie ist sein «Schlaflied für ein Ungeborenes», das er 1933 für die Arbeiter Zeitung schrieb.

*Schlaf, Kindlein, schlaf.
Dich schützt der Paragraph.
Du hältst die Mutter schon nicht ab,
Dich braucht der Staat für sein Massengrab
Im Wasgenwald, am Piave.
Schlaf, Kindlein, schlafe [4, S. 157].*

Soyfers Theater ist auch durch den Einfluss des epischen Theaters von B. Brecht gekennzeichnet (die Einführung von lyrischen Exkursen, Songs, Kommentaren des Autors usw., die Nutzung des Überraschungseffektes und die Kombination von soziopolitischen und moralphilosophischen Aspekten). T. Lichtmann vertritt die Ansicht, dass Soyfers Satire oft der scharfen, ironischen Gesellschaftskritik von Bertolt Brecht ähnelt. Als Beispiele nennt er die aphoristischen Bemerkungen des Protagonisten Hupka im Stück Astoria sowie das Lied «Von der Käuflichkeit des Menschen» aus demselben Stück [2, s. 152].

Jura Soyfer, der den Beitrag der Kabarettisten W. Mehring, K. Schnog und E. Weinert zur Entwicklung der deutschsprachigen Satire sehr schätzt, knüpft auch an deren Traditionen an und arbeitet an der Schaffung von satirischen und didaktischen Stücken und Sketchen. Durch die Synthese von Didaktik und Unterhaltung versucht der österreichische Satiriker, das kritische Denken des Publikums zu schärfen.

So ist die antifaschistische Satire von J. Soyfer eine einzigartige Synthese verschiedener Traditionen, und sein Werk nimmt im Kontext der deutschsprachigen Satire der Zwischenkriegszeit einen herausragenden Platz ein, wie zahlreiche Resonanzen mit den Werken der Klassiker der Satire der Weimarer Republik belegen.

Quellen- und Literaturverzeichnis

1. Doll J. Theater im Roten Wien. Vom sozialdemokratischen Agitprop zum dialektischen Theater Jura Soyfers. Wien; Köln; Weimar : Bohlau Verlag, 1997. 453 S.

2. Lichtmann T. «Astoria», Utopie in der Ratlosigkeit. Lachen und Jura Soyfer / hrsg. von H. Arlt und F. Cambi. St. Ingbert : Rohrig Verlag, 1995. S. 140–154.
3. Naumann U. Zwischen Tranen und Gelächter: satirische Faschismuskritik 1933 bis 1945 Köln : Pahl-Rugenstein, 1983. 411 S.
4. Soyfer Jura Ges. Dichtungen: Dachaulied, Lieder mit Noten, vielsprachiges Vagabundenlied, Zeitungsgedichte 1930 – 1937 (Zeitstrophen, Satirische Anschauungen, Sturmzeit), Vermischtes, Gelegenheitsgedichte / Hrsg. Herbert Arlt. Wien, 2012. 293 S.
5. Tucholsky K. Gesammelte Werke. Hamburg, 1975. 162 S.

LINGUISTIC AND CULTURAL ASPECTS OF TORONTO SLANG

Silchuk Olesia,
PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Postdoctoral Student of
Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko,
Poltava, Ukraine
silchuk-olesya@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-8284-1417>

Slang is still a controversial phenomenon in social and linguistic studies. While slang has no terminological meaning accuracy, it is not surprising that researchers interpret it differently.

What is slang in modern studies?

Slang is an ideological framework for reasoning about language that defines a class of deviant registers of language. Slang is best understood as a linguistic and social formation that relies not on a particular linguistic repertoire but instead foregrounds «relationships between social groups» [1, p. 307].

Jennifer Roth-Gordon believes that while slang – like all language – is patterned and rule-governed, the unauthorized nature of these changes to grammatical

constructions successfully ruins the feathers of grammarians, language prescriptivists, and other self-nominated guardians of linguistic standards [6].

Researchers Shahraki and Rasekh think that slang refers to speech expressions used by a speech community (e.g., teenagers, criminals, etc.) that wishes to show its attachment to a favorable social identity; a usage which is not often approved of by other social groups [7].

Slang starts out as clever alternative ways of saying things which could otherwise be expressed in polite ways [5].

Linguists Bethany K. Dumas and Jonathan Lighter claim that if words and phrases meet the following criteria then they are considered slang: «1. Its presence will markedly lower, at least for the moment, the dignity of formal or serious speech or writing; 2. Its use implies the user's special familiarity either with referent or with that less statusful or less responsible class of people who have such special familiarity and the use of the term; 3. It is a tabooed term in ordinary discourse with persons of higher social status or greater responsibility; 4. It is used in place of the well-known conventional synonym, especially in order (a) to protect the user from the discomfort caused by the conventional item or (b) to protect the user from the discomfort or annoyance of further elaboration» [3, p. 14-15].

Thus, from above-mentioned reviews we can summarise 'slang' as follows: it is non-standard/informal language; it is usually spoken rather than written language; it is language of a particular group; it is a group speech; it is a variant of new lexical norms; it is non-literary/substandard emotionally colored vocabulary; it is sociolinguistic phenomenon.

Discovering linguistic and cultural aspects of slang, we have to answer the questions: *What role does slang play in our everyday lives? Why do we use slang? What does it achieve? What is the function of slang?*

There are two main positions: «for» slang and those «against» slang. Nowadays, cultural metadiscourses that evaluate some (but not all) slang varieties in positive terms are getting relatively more institutionalized than they once were [1].

The main social purposes of slang are to identify members of a group, to change the level of discourse in the direction of informality, to oppose established authority [4].

Multicultural Toronto English is a linguistic phenomenon of the cosmopolitan city. It is a subject of a few linguistics researchers. Among them is Derek Denis who has become interested in what happens to language when immigrants from a wide variety of backgrounds come together in one place. He explains “multi-ethnolects” as dialects of the local language that include words from multiple ethnic groups. Most of the Toronto slang is derived from Somali, Arabic, and Jamaican Patois and other languages of specific communities within the GTA (Greater Toronto Area).

In the expert’s opinion «mans» is the best-known example of Toronto Slang. In a sketch called «Black Jeopardy», the Toronto-born musician says, «It’s really good to be here, *dawg*. I couldn’t take the TTC (Toronto Transit Commission) but *mans* made it over anyway» [2].

A concise guide to Toronto slang is given below:

Mans: I, we, me, us, them – but also a general plural noun. Influence from Jamaican patois and London but homegrown in Toronto.

Ting: Thing, casual relationship. From Jamaican patois but a homegrown Toronto meaning.

Ahlie: «Eh» or «right». A confirmational word. From Jamaican patois.

Wallahi: I swear to God. Literally «by God». From Somali (borrowed into Somali from Arabic).

Bucktee: General pejorative. From Somali word for drug addict (but derogatory, like «crackhead»).

Nize it: Shut up. A clipping of «recognize». («Recognize you’re out of line and shut up».) [2].

Fam: is short for «family». But unlike the traditional meaning of family, fam speaks to your inner circle – your close friends, your people (This one is a pretty safe slang word to use without context).

Yute, yu-tuh: The word «youth» has evolved to «yute». Refers to a singular young person. (Who's that yute?) A word that originated from Jamaican patois that is commonly used to refer to young people, especially when referring to a child.

Dun Know (dun-no): A term used to say, «of course». «Dun know» is a term that comes from Jamaican patois that literally translates to «you already know». You can also say «yah dun know», which is closer to the actual meaning.

Batty rider: short shorts and sometimes even a mini skirt (your butt cheeks are hanging out). Often worn during summer, at fetes or whenever you feel like.

Dotish/Dotishness: If someone called you dotish or said you were suffering from dotishness, then you've basically done something stupid or incompetent and annoyed them.

Man Dem (man-dem): used to refer to a group of males. (I'm chilling with the man dem today.) From a Jamaican term made from the combination of «man» and «dem» – which means «them» in Jamaican patois.

Lime: to lime is the art of doing nothing — with limers. A lime is a get together with friends, family, coworkers or strangers at either your house, their house, the beach, by the river or on a street corner. Its origin (disputed): English sailors in Trinidad were called limeys, who were noted for liming in bars [8].

Thus, slang is constantly changing, but it remains stable as a linguistic label for the non-standard language; study of slang must include larger social contexts in which lexical or discourse features associated with non-standard speech and a particular community or trend; linguistic and cultural knowledge of slang is fundamental for cooperation and understanding within and between social groups. In this study, it appears that in Toronto slang multiculturalism is a determining factor in slang formation and usage.

References

1. Asif Agha Tropes of Slang. *Signs and Society*. 2015. Vol. 3 (2). pp. 306–330.

2. Do You Know Toronto Slang? Scott Anderson. URL: <https://magazine.utoronto.ca/research-ideas/culture-society/do-you-know-toronto-slang/>
3. Dumas, Bethany K., Jonathan Lighter. «Is Slang a Word for Linguists?» *American Speech*. Vol. 53. № 1. 1978. pp. 5–17.
4. Exploring Languages and Cultures URL: <https://www.open.edu/openlearn/languages/exploring-languages-and-cultures/content-section-0?active-tab=description-tab>
5. Hudson G. *Essential Introductory Linguistics*. Blackwell Publishers, Oxford, 2000. 533 p.
6. Jennifer Roth-Gordon *Language and Creativity: Slang*. 2020. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/epdf/10.1086/683179>
7. Sara Hashemi Shahraki, Abbass Eslami Rasekh, Check This One out: Analyzing Slang Usage among Iranian Male and Female Teenagers. Abbass Eslami Rasekh. 2011. Vol. 4 (2). pp. 198–205.
8. Toronto Slang and Where it Actually Comes From. Slice Staff. URL: <https://www.slice.ca/toronto-slang-and-where-it-actually-comes-from/>

THE RISE IN THE POPULARITY OF ENGLISH INTERNET'S SLANG

Галата Вікторія,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Інформаційні системи та технології
Полтавського державного аграрного університету
Науковий керівник – Рева Ірина,
старший викладач
кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
iryna.reva@pdaa.edu.ua
orcid.org/0000-0003-0753-5326

The development of the computer technology is currently of the center's attention in the world. That is why the field of IT ranks first in terms of the number new words. Thanks to the constant increase of the number people are working in the field of IT, new words began to move from the closed lexicon programmers and computer technology. The developers are evolving the general language category. And parallel to this phenomenon, another natural process, from the point of view of linguistics, takes place, namely, the formation of a specific computer slang.

If you look in the a lots magazines covering news developments in the IT technology market, you can see that more or less important events appear almost every week. And when such revolutions occur, a name is always given to new phenomena in this area. And since almost all of them appear in the USA, then, of the course, they are in English.

Examples of the computer slang: баг – an error in the program; батон – any button; топик – the same as the topic; комп – computer; программер – programmer; прог – program; бот – robot; регистр – register; ноут – laptop and others.

Also slang is not permanent. As one technology replaces another, old words are forgotten and replaced by others, some of which remain in conversation, take root and become jargon. This process is very fast, as is the development of the computers. If in other slang one word can exist for decades, then in the computer's slang only in the last decade an incredible number of the words have appeared that have left their mark on history thanks to the rapid development of IT technologies.

Recently, there has been a craze for computer games. This again served as a powerful impetus for the creation of new words. Various words have appeared for certain concepts, these include «arcade», «boss» and others. Slang words are used to communicate people of the same profession – programmers or just people who use a computer for some purpose.

Computer slang is characterized by «fixation» on the realities of the computer world. The used slang names refer only to the world of computers, thus separating it

from everything else, it is divorced from our world and often incomprehensible to ordinary users. For example, the term «three-finger greeting» is not clear to everyone. This means restarting the computer by pressing the Ctr-Alt-Del key. Knowing these specific words allows IT professionals to feel like they are part of some kind of closed community.

Unfortunately, the ways of the computer slang formation are poorly studied. There are several reasons for this. Firstly, the insufficient study of this issue is associated with the lack of a unified consistent theory of substandard language levels – slang, jargon, professionalism, slang, etc. Secondly, there is still an opinion that computer slang is «not worthy» of the serious scientific study.

But, it's not. Computers have all actively penetrated into our lives, and together with computers – the language of those for whom they are an everyday «habitat». Slang is, as it were, a miniature model of the language and therefore repeats many of its inherent features. That is, the widespread use at this stage of its promotion implies the further development of slang as an independent full-fledged style of the language.

References

1. Ніколаєва А. Структурно-семантична характеристика термінології програмування, комп'ютерних мереж та захисту інформації. Харків, 2002. 16 с.
2. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Київ, 2005. 462 с.
3. Ясінська О. Комп'ютерний елемент в аспекті лінгвістичних досліджень *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Серія «Філологія». Луцьк, 2009. № 5. С. 233–238.
4. Encyclopedia – Britannica Online Encyclopedia. URL: <http://www.britannica.com/>
5. The Online Slang Dictionary (American and English slang) URL: <http://onli.eslangdictionary.com/>

КОНЦЕПТ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Гахарія Карина,
асистент кафедри германської філології
Мелітопольського державного педагогічного університету
ім. Б. Хмельницького
м. Мелітополь, Україна
karinavramenko@gmail.com

Концептологія як новий напрям у мовознавстві з'явилася відносно нещодавно, але, втім, стало популярним й основоположним напрямом досліджень. Концептологія стала вченням про концепти, які є першоосновою загальнонародної підсвідомої рідної мови, що виражається через лексеми та граматичні форми.

Актуальність дослідження концепту як фундаментального поняття лінгвістики пояснюється увагою мовознавців до дослідження когнітивних процесів і мовних явищ, а також необхідністю визначення місця концепту у сучасній лінгвістиці.

Дослідженнями концептів як явища займалися: А. Вєжбіцька, А. Давиденко, М. Піменова, Г. Приходько та інші.

Концептосферу поповнюють тільки ті явища дійсності, які актуальні і цінні для певної культури, мають велику кількість одиниць для своєї фіксації і стають темами для різних типів дискурсу. Вони являються певною мірою символами, емблемами, безперечно, вказують на текст, що їх породив (ситуацію, знання), носіями культурної пам'яті народу.

Саме дослідження концепту, по суті, певною мірою націлене на формулювання найбільш базового та загального визначення самого концепту як такого, що неможливо зробити, попередньо не дослідивши концепту. Якщо ж звернути увагу на дослідження іноземних вчених, більшість з них замість

самостійного формування поняття надає перевагу одному зі словникових визначень. Через це різні великі сучасні словники англійської мови так само містять в собі різні визначення терміну «концепт».

Так, згідно зі словником Кембріджу, «концепт – це ідея або принцип» [2]. Оксфордський словник визначає концепт схожим чином, але тут концепт – це «ідея або принцип, які пов'язані з чимось абстрактним» [4], а словник Мерріам-Вебстер пропонує розуміти концепт як «дещо, що подібно до думки і зародилося у свідомості» [3]. Як можна побачити, різні форма та структура мови обумовлюють принципово інший підхід до формування визначення та «стратегії» розуміння концептуальних елементів.

Але, незважаючи на численні дослідження вчених, присвячених концептам, визначення даного поняття все ще досить туманно. Більшість дефініцій, пропонованих лінгвістами (причому самі дефініції часом суперечать одна одній), виводять визначення однієї невідомої через іншу невідому, тобто, концепт розшифровується термінами, які також не мають точного значення. Поняття як категорія більш вузьке, ніж концепт, хоча, якщо подивитися у словник, ці слова виявляються близькими.

За семантикою концепт є глибшим і багатшим за поняття. Він має особливий характер, оскільки близький з ментальним світом людини, що, в свою чергу, показує зв'язок концепту з культурою та історією. Суб'єктна основа відіграє велику роль у процесі формування концептів, чого не можна сказати про слово. Окрім цього, концепт змінюється завдяки суб'єктному фактору, який виступає в ролі тригера і наділяє концепт ще однією відмінністю: динамікою, що сприяє більш стрімкій зміні порівняно зі словом.

Внутрішній зміст обумовлює значну різницю між словом і концептом. Коли ми говоримо про внутрішній зміст слова, то маємо на увазі його семантику і конотацію. Іншими словами, це сукупність сем і лексико-семантичних варіантів, до яких додається експресивне, емоційне та також стилістичне забарвлення, а також елемент оцінності. Концепт же за своїм внутрішнім змістом є сукупністю усіх сенсів, побудова та функціонування яких

сильно відрізняється від побудови та функціонування сем і лексико-семантичних варіантів слів.

У сучасній науці функція концепту як носія і водночас передавача сенсу нині визначає його когнітивний статус. Концепт зберігає інформацію про навколишній світ загалом і це сприяє обробці суб'єктивного людського сприйняття таким чином, що встановлює для всіх наявних у свідомості знань конкретні категорії і класи, вироблені самим суспільством.

Культурна модель, яка породжує відповідні мовні стереотипи, формує склад словника мовної картини світу. Концепти утворюють своєрідний культурний пласт, що функціонує між людиною та середовищем. Значимість культурних концептів, на думку польської дослідниці А. Вежбіцької, у тому, що вони дозволяють передати унікальність певної культури [1].

Ми вважаємо, що таке значення й особливості концептів зумовлені тим, що в усіх культурах та мовних картинах світу є унікальні характеристики, які різняться під впливом численних факторів: традицій, соціального устрою, особливостей культури, побуту, навіть специфічних страв власної кухні. Концепт накопичує в собі культурні цінності, які самі по собі являють багатогранне та багатофункціональне поняття. Саме тому концепт має фундаментальне місце у сучасній лінгвістиці.

Вважаємо сферу концептів актуальною та цікавою для подальших досліджень.

Джерела та література

1. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва, 1996. 416 с.
2. Cambridge Dictionary Online. 2023. Concept. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/concept>
3. Merriam–Webster Dictionary Online. Concept. 2023. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/concept>
4. Oxford Learner's Dictionaries. Concept. 2023. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/concept?q=concept>

ОБРАЗ КИЇВСЬКОЇ РУСИ В РОМАНІ В. ГЕНРІКСЕН «КОРОЛІВСЬКЕ ДЗЕРКАЛО»

Горбач Наталія,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри української літератури
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна
horbachnathalia@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7743-9845>

Важливе значення для формування позитивного досвіду міжкультурних взаємин мають твори художньої літератури, що творять візії інших народів і країн. В. Січинський, котрий у книзі «Чужинці про Україну» зібрав свідчення іноземців, починаючи з описів візантійських і арабських авторів VI–X ст. і завершуючи книгою французького політика і знавця слов'янського світу К. Делямара «П'ятнадцятимільйонний європейський народ, забутий в історії» (1869), підкреслював вагу таких творів для формування у світі уявлень про певну національну культуру: «коли у кожного автохтона, що постійно сидить на своїй землі, витворюється якась інертність, байдужість до свого знаного оточення, то в чужинця, що приїздить до нової для нього країни, спостережливість завжди загострюється, увага зосереджується на нових для нього явищах і з'являється органічна потреба поділитися своїми враженнями зі своїм оточенням» [3, с. 7].

Інтенсифікація українсько-норвезьких літературних контактів останнім часом відкриває для нашого читача нові імена і твори. Один із них – роман Віри Генріксен «Королівське дзеркало». Назву йому дала однойменна пам'ятка середньовічної норвезької літератури – написане у діалогічній формі батьківське повчання синові, зразки яких тоді були в багатьох літературах. Це зумовлює авторську інтенцію В. Генріксен – показати життєвий і військовий

досвід Гаральда Сігюрдсона Суворого, одного із трьох уславлених норвезьких правителів. Але на відміну від середньовічного автора, В. Генріксен наратором твору робить не короля, а доньку Ярослава Мудрого Єлисавету-Елісів, яка розповідає про життя свого чоловіка пасинку.

Важливим складником індивідуально-авторської картини світу в романі є образ Київської Русі. Він демонструє, як просторові образи, що тісно пов'язані з іншими елементами художньої системи твору, можуть виступати важливим засобом характеристики персонажа «крізь місце». У випадку з Елісів, яка є носієм середньовічної свідомості, «просторові координати зумовлюється наявністю в цій свідомості образів свого (внутрішнього, рідного, зрозумілого, близького, відносно безпечного) і чужого (зовнішнього, незнаного, непрогнозованого, віддаленого, загрозливого) світів» [2, с. 50].

Емоційно-оцінне ставлення Елісів до Київської Русі і Норвегії формує просторову опозицію «батьківщина» – «чужина». І якщо перша – родюча й благословенна земля, що «давала урожай, давала життя – і ставала м'яким ложем для тих, хто ліг у неї» [1, с. 74], то друга – камениста, скупа, убога.

Центральним топосом рідного світу стає Київ – «місто небаченої краси» [1, с. 101], місто дитинства княжни, що має «сорок церков, вісім торговлиць, ... оточене довгим муром з численними ворітьми, одні з яких – золоті» [1, с. 101]. Вказівка на кількість місць для купівлі і продажу товарів відразу після культових споруд підкреслює значимість внутрішньої і зовнішньої торгівлі в тогочасній економіці. Своїм розквітом Київ завдячує, за словами Елісів, саме торгівлі: «Без торгівлі не було би Києва; на київські торговлиці возять товар звідусюди. Хутра й меди – з безкраїх північних лісів Київської Русі, зброю – із західних країв, вишукану одіж – з Константинополя, небачені овочі – з південних кресів, дивовижні прикраси – з далеких східних країн, яких і назви ми не відаємо!» [1, с. 101], «зі сходу прибувають каравани верблюдів, а з заходу, через несходимі ліси, привозять товар на в'ючних конях» [1, с. 101]. Саме з точки зору товарного обміну описано в романі і головну водну артерію України: «Ріка Дніпро – найбільший торговий шлях... Щовесни у Києві

збирається чималий флот купецьких кораблів. Багато лодій припливає з міст, розташованих по верхній течії Дніпра, деякі – аж і з Новгороду... На початку літа вони готові до відплиття – навантажені товаром та рабами. Купці вирушають у далекий шлях вниз по Дніпру, до Константинополя» [1, с. 101]. Манера опису просторів Київської держави у цьому фрагменті нагадує літописну, коли оповідач бачить їх ніби з високості і миттєво, силою думки, поєднує території, що знаходяться за тисячі верств одна від одної. У випадку з романом В. Генріксен, ця активна, рухома карта демонструє не лише масштаби країни, але й її місце на шляху «із варягів у греки».

У творі духовний зв'язок Елісів із батьківщиною акцентується через віру. У кризові періоди, як заслання на острові, місто дитинства Елісів Київ у її спогадах передусім маркується християнськими локусами – Києво-Печерський монастир, Десятинна, і, звичайно ж, Софія: «Високо над містом здіймається київська митрополія, найбільший собор міста – церква Премудрости Богородиці – Свята Софія. Її воздвиг батько, на це пішло багато років. Храм просторий всередині, а склепіння підпирають велетенські стовпи. Стіни там прикрашені чудовими картинами – деякі з них мальовані, а інші викладені з крихтних камінців фарбованого скла та золота. Згори, через великі вікна, сіються промені світла, пробуджуючи до життя кольори, змушуючи золото заяскріти небаченим блиском. Здається наче земля і небо з'єдналися воєдино під склепінням собору. Марія здіймає руки до небес у молитві за нас смертних. Ісус Христос немов оживає на картинах і мандрує світом, а разом з ним – пророки і апостоли, святі та ангели. Високо вгорі, над усіма – Христос Пантократор, який... – Елісів запнулася. – Нелегко описати Софійський собор у Києві норвезькою мовою. Мені бракує багато слів» [1, с. 101–102].

Художній простір роману стає важливим маркером характеристичних змін Елісів. Наприклад, опис дніпровського порогу Ненаситець (у романі – Неясить), що становив загрозу для судноплавства, є не лише складником топосної локалізації Дніпра, але й використовується авторкою у значенні випробувальної події, етапу в житті людини, який вимагає від неї акумуляції

моральних і фізичних сил, особливо, зважаючи на символічне значення води як очисної стихії. Ситуацією, яка в романі вимагатиме від головної героїні звільнення від душевної та фізичної пристрасті, є почуття кохання до пасинка: «Ось він, той поріг, її Неясить, до якого невідвортно несла її ріка» [1, с. 261].

Вживання Елісів у нову для себе роль дружини конунга проходить паралельно психологічному і фізичному вживанню материкової жительки в чужий простір, представлений островами, фіордами, протоками, морем. Долання героїнею роману межі, що відокремлює Київську Русь і Норвегію, – це переміщення з одного етнічного, соціально-політичного та семантичного поля до іншого. Елісів із персонажа «просторової та етичної нерухомості» (за Ю. Лотманом), який переміщаючись згідно з сюжетом несе і властивий йому простір, перетворюється в героя дії, здатного на долання кордонів. Успішність цього переміщення, долання не лише географічної, але й ментальної дистанції між двома культурами, попри всі пережиті героїнею роману потрясіння і втрати, символізує її поріднення з топосом чужої колись країни.

Роман В. Генріксен «Королівське дзеркало» сприяє розумінню багатополярності світоустрою, розширює знання про спільну україно-норвезьку історичну ретроспективу, збагачує сучасні уявлення про зовнішній світ та місце власної культури в ньому.

Джерела та література

1. Генріксен В. Королівське дзеркало / пер. з норв. Н. Іваничук. Львів : Літопис, 2002. 304 с.

2. Горбач Н. Імагологічна візуалізація України: норвезька ретроспектива українського минулого в романах В. Генріксен «Королівське дзеркало» та Т. Егеллана «Євангеліє від Люцифера». *Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конференції. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 50–52.

3. Січинський В. Чужинці про Україну : вибір з описів подорожів по Україні та ін. писань чужинців про Україну за десять ст. Авґсбург : Вид.-во Петра Павловича, 1946. 118 с.

**МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ
В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ YOUTUBE ДИСКУРСІ
(НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕООГЛЯДІВ КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ)**

Залужна Ольга,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри англійської філології
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна
olgazaluzhna@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7929-6769>

Магльона Валерія,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна
mahlona.v@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7455-8264>

1. Вступні зауваження. Емоції є важливим компонентом комунікативної діяльності людини, адже за їхньою допомогою людина реагує на навколишнє середовище та будує відносини з іншими індивідами; саме емоції мають безпосередній вплив на поведінку людини в суспільстві. Унікальність емоцій характеризується багатством мовних засобів їхнього вираження, які включають відповідну лексику, фразеологічні конструкції, особливу інтонацію та порядок слів. Оскільки емоції можливо виразити не лише невербальним, але й вербальним шляхом, вони є універсальним «інструментом» для відбиття уявлення про навколишній світ за допомогою мови. Важливо зазначити, що

лексичні номінації, які використовуються для позначення емоцій, належать до різних частин мови, а саме до іменників, дієслів, прикметників, прислівників, вигуків. Ці одиниці в сучасній лінгвістичній літературі визначають як емотивну лексику [1, с. 127]. Наразі існує низка категоризацій, класифікацій та різноманітних аспектів репрезентації емоцій за допомогою мовних засобів (Г. М. Бреслав, Б. І. Додонов, К. Изгарт, Є. П. Ільїн, В. І. Шаховський та ін.). Однак на даний момент існує потреба у більш ґрунтовному дослідженні реалізації позитивних та негативних емоцій мовними засобами, що і зумовлює актуальність цієї роботи.

Метою дослідження є морфологічний аналіз емотивної лексики англійської мови на позначення емоцій в англійськомовному розмовному дискурсі у відеооглядах косметичної продукції.

Об'єктом дослідження виступають лексичні номінації, які передають емоції, зафіксовані у відеооглядах косметичної продукції англійськомовними блогерами. Предметом вивчення виступає морфологічна структура емпіричного корпусу дослідження.

Матеріалом дослідження слугують 540 одиниць емотивної лексики на позначення позитивних та негативних емоцій, відібраних методом суцільної вибірки з відеооглядів косметичної продукції англійськомовних блогерів США. Джерелом матеріалу дослідження обрано платформу YouTube через її актуальність та значущість для сучасного суспільства.

2. Теоретичні засади дослідження. У сучасному суспільстві емоції все частіше використовуються як провідний вид комунікації. Вони відображаються в поняттях та значеннях слів, спостерігаються в різних словесних та текстових проявах. Вивчення емоцій потребує комплексного підходу, саме тому емоційна сфера життєдіяльності людини є об'єктом досліджень багатьох наук. Насамперед, емоція як явище людської психіки, звичайно ж, виступає об'єктом дослідження психології, де з психологічної точки зору, емоції людини потрактовуються як переживання, настрій, специфічні відчуття, афекти та почуття.

У мовознавстві явище «емоції» досі потребує більш ґрунтовного вивчення не зважаючи на те, що протягом останнього десятиліття з боку лінгвістів спостерігається посилена увага до емоційного стану людини в теорії комунікації. Професор Оксфордського університету Дж. Ейчисон в одній із своїх праць висловлює цікаве припущення про те, що лінгвісти бояться емоцій, тому що вони є складною та багатобічною сферою для опрацювання з лінгвістичної точки зору, і саме тому недостатньо їх досліджують [2, с. 69–93].

На мовному рівні емоції трансформуються в емотивність; емоція – психологічна категорія, а емотивність – мовна, оскільки емоції можуть як викликатися, так і передаватися (виражатися) в мові і мовою [1, с. 127]. Лексичні номінації емоцій, іншими словами емотиви, становлять емоційний лексикон [3, с. 62]. Емотив – це мовна одиниця, у семантичній структурі якої є емоційна частка у вигляді семантичної ознаки, семи, семного конкретизатора, значення, завдяки чому ця одиниця адекватно вживається всіма носіями мови для вираження емоційного ставлення / стану мовця [1, с. 127–128]. Їх розуміють та використовують усі мовці, адже емотиви відіграють роль смислових компонентів під час передачі інформації.

3. Мовні засоби вираження позитивних та негативних емоцій в відеооглядах косметичної продукції. Кількість емотивних номінацій, які увійшли в емпіричну базу дослідження, складає 540 одиниць (100 %).

3.1. Аналіз показав, що з обраних емотивів на позначення позитивних емоцій найбільш репрезентативною у розмовному дискурсі відеооглядів косметичної продукції англійськомовних блогерів виявилась група прикметників (362 од., 67,03 %). Дана група представлена такою емотивною лексикою: *ridiculous, refreshing, disgusting, delightful, lame, fantastic, lovely, nasty, wonderful* та ін.

3.2. Менш продуктивною є група емотивів-вигуків (77 од., 14,3 %): *Tadah!, Damn!, Cheers!, Ew!, Yes!* та ін.

3.3. Третьою за чисельністю є емотиви групи дієслова (61 од., 11,3 %). Дану групу ілюструють такі номінації: *to suck, to degrade, to love, to enjoy, to please, to regret, to dread* та ін.

3.4. Менш репрезентативною є група емотивів-іменників (31 од., 5,7 %), наприклад: a struggle, joy, fiasco, happiness, a dud та ін.

3.5. Найменшою продуктивністю характеризуються емотиви групи прислівників, (9 од., 1,67 %), які виявлені в таких одиницях емпіричного матеріалу: hopefully, sparkly, sadly, unfortunately, lovely, annoyingly та ін.

Ці лексичні одиниці є специфікаторами, які не називають емоцію прямо, а співвідносяться з позитивним чи негативним емоційним станом мовця.

4. Висновки

4.1. З'ясовано, що «явище» емоції є одним із найпродуктивніших аспектів вивчення у сучасній лінгвістиці. Емоції є компонентами людської особистості, які допомагають краще сприймати та оцінювати навколишнє середовище.

4.2. Аналіз емпіричного матеріалу демонструє, що в емпіричному корпусі дослідження найбільшою продуктивністю характеризуються прикметники, вигуки та дієслова; менш продуктивними є іменники та прислівники.

4.3. Перспектива подальшого дослідження полягає у розширенні емпіричного корпусу дослідження та аналізі синтаксичних особливостей мовних засобів вираження позитивних емоцій на матеріалі відеооглядів англійськомовних блогерів, що дозволить систематизувати репрезентацію емотивної складової в розмовному дискурсі англійської мови.

Джерела та література

1. Залужна О. О., Магльона В. Р. Мовні засоби вираження негативних емоційних станів в оглядах косметичної продукції (на матеріалі YouTube відео англійськомовних влогерів). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 23. Т. 1. С. 126–130. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.24>

2. Aitchison J. Cognitive Clouds and Semantic Shadows. *Language and Communication*. 1985. Vol. 5. № 2. P. 69–93. URL: [https://doi.org/10.1016/0271-5309\(85\)90001-1](https://doi.org/10.1016/0271-5309(85)90001-1)

3. Lewis M., Haviland-Jones J. M., Barrett L. F. *Handbook of Emotions*. The Guilford Press, 2008. 448 p.

**ALLUSION TO THE ENGLISH METAPHYSICAL POETRY IN THE FILM
«A MATTER OF LIFE AND DEATH» (1946)**

Зуєнко Марина,
доктор філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри
англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
marinazuenko1406@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7220-4593

The film «A Matter of Life and Death» directed by Michael Powell and Emeric Pressburger is considered to be one of the most influential film in the English cinematography according to the British Film Institute. The film attracts attention of the modern audience because of the strong message of victory and the self-images of three countries such as the USA, Great Britain and France.

In this research the main attention is paid to the historical and literary contexts of the film. Starting with the relations among the main characters of the film which represent national culture of three countries such as RAF (Royal Air Forces) pilot Peter Carter (actor David Niven), Doctor Reeves – British national character, the American radio operator June (actress Kim Hunter) – American national character, Conductor 71 as a French aristocrat guillotined in the Revolution) – French national character.

The film starts with the national stereotypes about British culture such as foggy weather which caused the further development of the plot.

From the very beginning of the film there is the allusion to the poem «To His Coy Mistress» by Andrew Marvell which become an extended metaphor to the film. The metaphysical conceit, associated with the impossibility of two lovers to meet and

grow their love in the same dimension, and the metaphor of time reveal the main messages of both the poem and the film.

But at my back I always hear

Time's winged chariot hurrying near;

And yonder all before us lie

Deserts of vast eternity [1, p.198].

Appealing to the British metaphysical lyric poets serve in the film as a reminder to the audience about the glorious British culture and for what they have been fighting throughout the history which seems to be of the special importance in the postwar period after the Second World War. These three countries are of different ages. The USA is historically the little brother, as the country has only existed since the XVIIIth century. The USA is a country of immigrants whose culture has been largely influenced by Britain above all but also France. The American War of Independence 1776 – 1783 was fought against the British and with the support of the French, who were the British's rivals in both India and North America. During the XIXth century, in connection with the Crimean War of 1853 – 1856, Great Britain and France actively cooperated for the first time. At the beginning of the XXth century, they formed an alliance with Russia that was prompted by a fear of the increasingly powerful Germany. It was called the Entente Cordiale («the cordial alliance») and became the basis of one of the sides during the First World War. The US was from 1820 isolationist and did not care to interfere in European politics. In 1917, the United States changed its attitude and entered the First World War on the side of the Entente, which also became completely decisive for the outcome of the war. Disappointed with the way the peace were made after World War I, the United States became isolationist again, which lasted until December 1941. Then Japan attacked the American possession of Hawaii and the United States entered the war on the same side as Great Britain and France, and at that time also the Soviet Union. World War II saw France quickly defeated by Germany and did not regain its freedom until late

1944. The American and British invasion of Normandy led to the Germans being forced to retreat only to be later completely defeated. When the Second World War had ended, relations between France, Great Britain and the United States were naturally affected by what had happened. The three countries cooperated against what they perceived as Soviet expansion when the Soviet Union occupied all of Eastern Europe and converted all countries into Soviet vassal states. Britain had fought its way through the war and without being occupied. The country was thus again on the winning side. Despite that, Britain lost most of its power and importance. The British had understood that their great empire could not be maintained and accepted this by allowing the colonies to become independent, in Asia at the end of the 1940s and in Africa around 1960. France, which believed itself to be a great power but was so quickly defeated by the Germans, was occupied until the fall of 1944. The self-image of the French was shaken and the country was put into a kind of identity crisis when its freedom had been regained thanks to Great Britain and the United States. France did not want to dismantle its empire. Only after long wars, in Indochina and Algeria, did France accept the independence of the former colonies. At that time, the EEC, the forerunner of the EU, had been formed, which again gave France the feeling of being a great power, at least in Europe. The United States, which initially wanted to stay out of both world wars, was the great new world power. Little brother had become big brother. After World War II, the United States entered the world market with lots of new products, and the American military presence in Europe was the basis for the safety and security of the Western European countries. So, the different experiences and self-image may have had an impact on the characters of the film.

Thus, allusions to John Milton, Andrew Marvell, John Donne, Sir Henry Wotton, William Shakespeare were sophisticatedly integrated in the plot of the film to call to mind without mentioning it explicitly about the glory of England's past. The most vivid the super power among the countries were revealed while the trial scene

of the film. The film also shows that historical, literary, mythic contexts are not so far apart as is often supposed.

Джерела та література

1. Metaphysical Poetry / ed. By Colin Burrow. London : Penguin books, 2006. 337 p.
2. The History of British Literature on Film, 1895 – 2015 / Greg M. Colon Semenza, Bob Hasenfrantz. USA : Bloomsbury Publishing, 2015. 488 p.

КОНТРАСТ МІЖ НІМЕЦЬКОЮ Й АНГЛІЙСЬКОЮ КУЛЬТУРАМИ В ЕСЕ МАЙКЛА ХОФМАННА ПРО ОТТО ДІКСА: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ І КОГНІТИВНО-ПОЕТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Луньова Тетяна,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
стипендіат кафедри освіти Університету м. Йорк
за Програмою Британської академії «Підтримка дослідників, які
опинилися в ситуації ризику» м. Йорк,
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії
lunyovat@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0002-7022-0821>

У своєму есе про творчість художника Отто Дікса поет Майкл Хофманн виразно протиставляє певні аспекти німецької й англійської культур. Хофманн використовує цей підхід як ключовий засіб для репрезентації, обговорення й тлумачення полотен Отто Дікса – німецького живописця і гравера ХХ століття, чию творчість характеризують поєднання співчуття та експресіоністичного

відчаю у мистецьких роботах, які висловлюють різку критику суспільства [2]. Отто Дікса вважають учасником групи німецьких митців «Нова речевість» [2], котрі у своєму реалістичному стилі відображали покірність і цинізм, що поширилися в Німеччині в період після Першої світової війни [5]. Майкл Хофманн має німецьке походження і британську освіту, створює поезії англійською мовою й експліцитно висловився про те, що важливою метою написання віршів для нього є прагнення зробитися англійцем [4]. Такі культурно-біографічні обставини життя і творчості двох зазначених вище митців дозволяють поставити питання про специфіку контрасту між німецькою й англійською культурами в аналізованому есе в міждисциплінарному аспекті з урахуванням літературознавчого, мистецтвознавчого, культурологічного, інтерсеміотичного, етнолінгвістичного та лінгвокультурологічного ракурсів.

Завданнями цієї розвідки є з'ясувати лінгвокогнітивні засоби, задіяні в есе для контрастування німецької й англійської культур, а також виявити когнітивно-поетологічні засоби розгортання контрасту між двома культурами в есе. Розв'язання першого з поставлених завдань створить необхідне підґрунтя для окресленого вище міждисциплінарного дослідження. Відповідь на друге питання уможливить поступ у розумінні механізмів конструювання смислів у мистецтвознавчих есе. Теоретико-методологічну основу даного дослідження становлять праці з когнітивної лінгвістики [1 та ін.] і когнітивної поетики [6 та ін.].

Основним лінгвокогнітивним засобом контрастування німецької й англійської культур в есе Майкла Хофманна про Отто Дікса є лексикалізований концепт НЕЩАДНІСТЬ, вербалізований за допомогою іменників з двох мов: англійської (Unsparingness [3, с. 82]) і німецької (Schonungslosigkeit [3, с. 82]). Смысл концепту НЕЩАДНІСТЬ розкривається в есе шляхом висловлення припущення про географічну вмотивованість ролі цього концепту в англійській культурі («It is probably a matter of geography as much as taste: an island begs to be spared, be definition» [3, с. 82]), а також актуалізації фрейму «нешчадність у

німецькій культурі» («The blue movies of the Kurfürstendamm sell themselves as unsparing» [3, с. 82]).

Когнітивно-поестологічними засобами розгортання досліджуваного контрасту між двома культурами в аналізованому есе є такі:

1) протиставлення оцінних складових, які концепт НЕЩАДНІСТЬ має в англійській і німецькій культурах, наприклад: «Unsparingness, Schonungslosigkeit, is a German virtue – though not all Germans appreciate it – and an English vice» [3, с. 82];

2) використання цитати, котра експлікує тезу про відмінність мистецтв у цих двох культурах, наприклад: «The English have long dreaded German art (literature, painting and music) as sure to be dreadfully ponderous, slow, involved and pedestrian». Bertolt Brecht, to the members of the Berliner Ensemble, 5 August 1965 [3, с. 82];

3) використання розгорнутої оповіді про особливості певного історичного періоду в Німеччині, наприклад: «For at the beginning of 1992, Berlin seems to be just coming out of war. The city is full of miles and miles of wasteland ...» [3, с. 82];

4) порівняння німецької живописної манери Отто Дікса з малярськими традиціями, з одного боку, німецьких художників, а з другого, – митців з інших європейських культур, наприклад: «... in his thirties found himself painting in Old Master style, like the pupil of Cranach, Dürer, and Grünewald he occasionally claimed to be...» [3, с. 84] і «The landscapes are lurid, never-never landscapes under never-never meteorological conditions in the Northern European manner (out of Bruegel, etc.)» [3, с. 92–93];

5) контрастне вживання англійської і німецької мов в есе, яке виявляється в тому, що основний текст написаний англійською мовою і містить вкраплення німецькою мовою, які стосуються: а) уживання термінів для опису мистецьких явищ, зокрема, німецької назви мистецької течії, до якої належав Отто Дікс, наприклад: «... a rather obscure offshoot of Neorealism, and Neue Sachlichkeit, coined largely to accommodate and account for Dix himself» [3, с. 84]; б) використання назв картин Отто Дікса, не лише англійською, а й німецькою

мовами, наприклад: «Working Class Boys, Woman and Child» [3, с. 86] і «Mieze, abends im Café» [3, с. 90]; в) уживання цитат із висловлювань самого митця чи мистецтвознавців німецькою мовою з подальшим перекладом англійською мовою, наприклад: «Most famously, this is Carl Einstein's put-down of Dix as malender Reaktionär am linken Motiv, («a reactionary painter of progressive subject») ...» [3, с. 85–86]. Окрім цього, в есе здійснено контрастування між англійським та німецьким словами на позначення фотолінзи, наприклад: «... this last perhaps signalled by another portrait of Erfurth, this time holding a photo-lens – the German word for lens is Objektiv» [3, с. 87].

Завдяки сукупності перелічених вище лінгвокогнітивних засобів контрастування окремих аспектів німецької й англійської культур і когнітивно-поетологічних засобів розгортання зазначеного контрастування в есе Майкла Хофманна про творчість Отто Дікса здійснюється як дистанціювання живопису Дікса, презентованого як питомо німецький, від англійської традиції, так і вписування творчості цього митця в європейську традицію, у результаті чого створюється ефект очуднення, а саме: малярство Дікса репрезентується як інше щодо англійської традиції, що потенційно спонукає читача есе до уважного, а не поверхового прочитання тексту і вдумливого споглядання репродукцій картин.

This research is supported by the British Academy's Researchers at Risk Fellowship Programme.

Джерела та література

1. Как нарисовать портрет птицы: методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : кол. монография / Е. В. Бондаренко, А. П. Матрынюк, И. Е. Фролова, И. С. Шевченко; под. ред. И. С. Шевченко. Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2017. 246 с.
2. Blumberg N. (revisor and updater). Otto Dix. Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/biography/Otto-Dix>
3. Hofmann M. Otto Dix. Writers on Artists. London, New York, Delhi, Sydney, Munich, Paris, Johannesburg : DK Publishing, 2001. P. 82–93.

4. Michael Hofmann. Poetry Foundation. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poets/michael-hofmann>
5. Neue Sachlichkeit. Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/art/Neue-Sachlichkeit> (дата звернення: 10.03.2023).
6. Stockwell P. Cognitive Poetics. An introduction. London and New York : Routledge, 2002.

АФРИКАНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІАЛЕКТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Пашко Станіслав,
викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
stanislavpashko97@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9585-1745

Історія африкансько-американського діалекту та його генетична приналежність, з тими різновидами мови, що він пов'язаний, є предметом суперечок. Деякі вчені стверджують, що даний діалект розвинувся в результаті контакту між носіями західноафриканських мов і носіями народних різновидів англійської мови. Деякі припускають, що це призвело до розвитку рудиментарного піджина, який пізніше був розширений шляхом процесу креолізації. Багато вчених не підтверджують вищенаведену концепцію. Ці дослідники стверджують, що демографічні умови в США та Карибському басейні (де широко розповсюджені реструктуровані креольські мови) насправді були досить різними і що умови, необхідні для появи бповноцінної креольської мови, ніколи не були виконані в США [2, с. 383], [1, с. 102], [4, с. 1].

Африкансько-американський діалект не має окремого від інших різновидів англійської мови вокабуляра. Проте мовці використовують деякі слова, яких немає в інших різновидах, і, крім того, використовують деякі

англійські слова способами, які відрізняються від стандартних діалектів [5, с. 7].

Деякі слова, що використовуються в стандартній англійській мові, також можуть походити від африкансько-американського діалекту або принаймні від західноафриканських мов, які зробили внесок у розвиток у даний діалект.

До деяких фонетичних особливостей африкансько-американського діалекту можна віднести такі особливості вимови приголосних та голосних. У випадку двох приголосних в кінці слова (наприклад, -st у слові test), кінцева t випадає. Певною мірою це простежується в усіх різновидах англійської мови, включаючи стандартні. У багатьох варіантах англійської мови, включно зі стандартними, голосні і в pin і е в pen звучать по-різному в усіх словах. А в африкансько-американському варіанті мови ці звуки зливаються перед носовим. Тому pin і pen вимовляються з однаковим голосним звуком. У афро-американському діалекті група приголосних скорочується несистематично. Більшість різновидів англійської мови півдня США також розділяють ці голосні, тому це лише відмінна риса африкансько-американського діалекту на півночі Сполучених Штатів [5, с. 8].

Вимова у африкансько-американському діалекті залежить від деяких особливостей у розстановці наголосу в слові. Отже, якщо такі слова, як police, hotel і July, вимовляються з наголосом на останньому складі в стандартній англійській мові, то у африкансько-американському діалекті вони можуть мати наголос на першому складі [5, с. 7–10].

Як можна зробити висновок, що тема африкансько-американського діалекту англійської мови ще недостатньо досліджена у лінгвістиці США, а в українській науці майже не представлена. Детальне вивчення у свою чергу допоможе поглибити вивчення різних діалектів англійської мови та у дослідженнях істориків та соціолінгвістів.

Джерела та література

1. Di Paolo M., Spears A. K. Languages and Dialects in the U.S. *Focus on Diversity and Linguistics*. P. 102.

2. Edwards W. African American Vernacular English. Phonology. Kortmann B. *A Handbook of Varieties of English. A Multimedia Reference Tool*. 2004. Vol. 2. P. 383.
3. Farrison W. E. Dialectology versus Negro dialect. *CLA Journal*. 1970. № 13. P. 21–27.
4. Oubré A. Black English Vernacular (Ebonics) and Educability: A Cross-Cultural Perspective on Language, Cognition and Schooling. 1997. P. 1.
5. Sidnell J. African American Vernacular English (Ebonics). P. 1–10.

ПРОЗА С. МОЕМА В КОНТЕКСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Слинько Анна,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта (Англійська мова і література)
(спеціалізація (Мова і література (англійська))
Полтавського державного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – Зуєнко Марина,
доктор філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри англійської та німецької філології
Полтавського державного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
marinazuenko1406@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7220-4593>

The aim of research is to figure out influence of Somerset Maugham on English literature in XX century, especially on novel, to describe composition, thematic, genre and stylistic peculiarities, system of characters in the novel «The

Painted Veil» by Somerset Maugham. To achieve this aim the following tasks have to be done:

- to explore unique author style and modification of Somerset Maugham's novels;
- to characterize main artistic and aesthetic peculiarities of Maugham's books;
- to define unique feature of the novel «The Painted Veil».

Object of research is books by Somerset Maugham in English literature of XX century.

Subject – the analysis of novel «The Painted veil» by Somerset Maugham.

Psychological realism (also known as psychological novels) is a particular literary genre, focused on why something happens and not just the scenario. It focuses on inner thoughts of characters and their feelings along with their motives for behavior.

Features of psychological realism can be founded in «The Painted Veil». We can see that main character, Kitty has a lot of thoughts from beginning of the novel. For example, when she was disappointed in Walter's personality, author said: «She wondered whether his sarcastic manner, with its contemptuous tolerance for so many persons and things she admired, was merely a façade to conceal a profound weakness. She supposed he was clever, everyone seemed to think he was, but except very occasionally when he was with two or three people he liked and was in the mood, she had never found him entertaining» (S. Maugham, 1934). Here she speaks with herself, expressing her feelings towards Walter.

The novel depicts lot of themes : betrayal of love, relations between parents and children, difficult marriage, moral values. But most important, author speaks a lot about British colonialism and women rights. There are three aspects of British colonialism in China : material (Gold), political(Glory) and ideological domination (gospel). These three aspects motivated the British government to conquest China. In the novel we can find representative of relations between colonialists and locals- Colonel Yu. He is a Chinese military officer, who was close to Walter. Not only Chinese people suffered, Kitty also suffered from her surroundings. First, she was

raised by women, who considered marriage with rich person to be best and only choice for young women. Then, after her affair, she was afraid to divorce because of societal opinion. In novel she looked as completely careless person, she liked money and desire, had a poor soul. After while, her personality had reborn. Despite others opinion, Kitty started another life : improved relationships with her father, had work, lived and raised child on her own.

Composition of this novel includes three acts, every act takes different places. First act - Tching Yen (Hong Kong), second act - Mei Tan Fu (China) and finally, third - England. All three acts represent periods in Kitty life and her feelings at that time. Living in Tching Yen, Kitty suffered a lot. After marriage with unbeloved person her affair with married man happens. Kitty truly fell in love with him, but he only used her. After being rejected by her lover, young woman was made to continue living with her husband. She was suffering from betrayal and difficult life conditions.

After moving to Mei Tan Fu, Kitty changed completely. She became lovely and carrying, lived in monastery with nuns and helped them with Chinese orphans. She liked her life here and was fond of nuns and their moral values. Kitty finally found out all wrong decisions she had made before. This period meant start of healing and reborn her soul.

Third period was very symbolic for Kitty. It was the place where she started living together with Walter and finally she was raising her child here. After leaving, Kitty returned here as completely different person. She got painful past, so she decided to raise her child on her own.

«The Painted Veil» have some conflicts, related to Kitty, the main novel character. First conflict is relations between Kitty and her husband after start of affair. Opinions about this situation between Walter and Kitty are completely opposite for both. On the one hand, Walter considers Kitty`s affair to be a big betrayal. He believes that he did everything for Kitty but she didn`t recognize him at all. On another hand, Kitty is unsatisfied only with her husband`s reaction not with her affair. She is happy because she felt in love with Charlie. Only one issue made her sad: she and Charlie both married another people.

Another conflict happened between Kitty, Walter and Chinese residents. Kitty feels herself uncomfortable because she came from another, Western world. Chinese

show hostile attitude towards her because of negative stereotypes about western people. Walter also has big problems with Chinese people. He tried to do everything, preventing explosion of cholera. Unfortunately, his decisions affected life of ordinary Chinese, so he was hated by them.

It is also obvious, that characters have experienced internal conflicts a lot. Kitty should choose between lover and husband, love and duty. Walter didn't know what to do with his beloved, but not devoted wife at all.

That's why novel «The Painted Veil» by W. S. Maugham is a portrayal of real people with their benefits and flaws. Characters conflicted in novel with society, with each other, even with themselves. They are not bad nor good. They are just ordinary people who can make mistakes.

References

1. Maugham, William Somerset. The Painted Veil. London : William Heineman Ltd, 1934.
2. Hasani Mj. R. Extended Essay on Orientalism in the Painted Veil by William Somerset Maugham. *Lantern*. Vol. 5, № 2, 2016. P. 7–8.
3. He T. British Imperialism in China. 2012. URL: <https://blogs.bu.edu/guidedhistory/moderneurope/tao-he/>
4. R, Pramesti Endah. 2013. Colonialism Towards Chinese Society. W. Somerset Maugham The Painted Veil. Semarang: Universitas Diponegoro
5. <https://www.alleydog.com/glossary/psychology-glossary.php>
6. Yang B., Wang G. Kitty's Awakening of Female Consciousness in The Painted Veil. *Sino-US English Teaching*. July 2020. Vol. 17. № 7. P. 217–220.

КОНЦЕПТ «ПОДОРОЖ» В АНГЛІЙСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Сухіна Яна,

здобувач 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Англійська література)

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – Зуєнко Марина,
доктор філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
marinazuenko1406@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7220-4593>

У сучасному світі слово «подорож» викликає багато уявлень та емоцій у людей. Подорожуючи світом можна дізнатись про невідомий нам народ, нерозпізнані традиції, про невідвідані місця. Під словом «подорож» ховається етнокультурологічна послідовність розпізнавання етнічних матерій світу. Тому у багатьох англійських письменників спостерігаємо використання концепту ПОДОРОЖ, що містить в собі немало доповнюючих компонентів.

До поняття «концепт» дослідники виявляють різне бачення. За літературознавчим словником-довідником редакції Романа Гром'яка концепт означає «формулювання, розумовий образ, загальна думка, поняття, що домінують у художньому творі чи літературознавчій статті» [4]. Але науковиця Ю. Кожуховська вважає, що «концепт має структуру з основним полем або ядром і додатковими полями, а в самій структурі лежать множинні шари навколо ядра, що мають різноманітні когнітивні ознаки» [2].

Концепт ПОДОРОЖ бере початок з життєвого досвіду людини та пов'язаний з багатьма науками гуманітарного циклу. Насамперед з соціальною практикою, адже людина відкриває для себе новий світ, відвідуючи нові для себе простори та шляхи [3].

Дослідник С. Колонюк стверджує, що концепт ПОДОРОЖ виходить з гіперконцепту ЕМОЦІЇ та субконцепту ВРАЖЕННЯ, тобто «слід, що залишився у свідомості після пережитого під час пересування в певному просторі». Також тісно пов'язний гіперконцепт ПРИРОДА, що позначає місцевість та простір, погоду, різноманітне життя та ін. Тож концепт

ПОДОРОЖ поєднує в собі підконцепти РУХ, ШЛЯХ, ПУТЬ, ДОРОГУ з гіперконцептами ПРИРОДА, ЕМОЦІЇ та ВРАЖЕННЯ [3].

В англійській літературі, що містять в собі концепт ПОДОРОЖ, науковець В. Коваленко виділяє декілька когнітивних структур. До першої групи вчений відносить концепт-картинку. Тобто поєднання зображень з об'єктами навколишнього середовища. Отже, фразеологізми, що відносяться до концепту-картинки такі:

1. зооморфізми: an owl car – «нічне таксі», а cat – «кабріолет», а buzzbuggy – «старий автомобіль»;

2. колірні ознаки об'єкта: the greyhound of the ocean – «океанський лайнер», а red-eye flight – «нічний рейс літака»;

3. біблійні та міфологічні сюжети: the Flying Dutchman – ««Летючий голландець» – легендарний корабель», а wandering Jew – «мандрівник»;

4. артефакти: by Shank's mare – «пішки»;

5. соматичні компоненти: to have itchy feet – «мати нестримне бажання подорожувати», а rubbemeck – «мандрівник-золотошукач»;

6. неживі об'єкти дійсності: a rolling stone – «перекотиполе».

Іншу групу складають концепт-сценарій, що ґрунтуються на русі:

1. переміщення / пересування: to hit the road / the trail / the grit / the pike – «розпочати подорож», to go on the roads – «вирушати в турне»; to take a hike – йти, їхати;

2. вплив на суб'єкт: to get one's duck in a row – «зібратися в дорогу» [2].

Отже, концепт ПОДОРОЖ містить в собі широкий спектр одиниць, що позначають різноманіття туристичних практик, подорожей, зустрічей, пізнання нового та багато іншого. Письменники та літературознавці долучаються до вживання концепту з усіма складовими, щоб передати дійсність, реалії вояжей. Для більш яскравої передачі сутності концепту, нерідко використовують концепти-картинки та концепти-сценарії. Ці складники забарвлюють твори фарбами емоцій та вражень, щоб читач поринув у світ незвіданих місцин.

Джерела та література

1. Коваленко В. Типи когнітивних структур, які лежать в основі концепту подорож. *Foreign language in professional training of specialists: issues and strategies*. 2020. С. 32.
2. Кожуховська Ю. В. Концепт подорож у новогрецькій поезії XX ст.: лінгвокультурний та етнолінгвістичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.14. Київ, 2017. 248 с.
3. Колонюк С., Космеда Т. Концепт подорож (мандрівка) як предмет лінгвістичних досліджень початку XXI ст. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Finland, 2022. Р. 86–87.
4. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка. Київ : Видавничий центр «Академія», 2007. 373 с.

THE AUTHOR'S APPROACH IN THE REPRESENTATION PERSONALITIES BY WORK «SHERLOCK HOLMES» BY A. DOYLE

Таран Анастасія,
здобувачка 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Філологія»

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

anastasiia.i.taran@st.pdaa.edu.ua

Науковий керівник – Рева Ірина,

старший викладач

кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

iryna.reva@pdaa.edu.ua

orcid.org/0000-0003-0753-5326

The story of Sherlock Holmes is one of the greatest creations detective genre. Readers prefer the glorious amateur detective which became a beloved fan of the public.

First of all, the reader tries to embody the concept of the human who is the leading theme by work A. Doyle's entire.

A. Doyle is an English artist who was engaged in a description of the detective and researched events past years.

The study's objective is a literary analysis of the main and secondary characters in the work «Sherlock Holmes» by A. Doyle.

The relevance of the chosen subject is a demonstration of the detective genre's distinctive features and their representation in highlighting the display in the characters, using as an example a creation «Sherlock Holmes» of A. Doyle, which continues to attract attention even to this day. There is a number of the researches that are interested in A. Doyle's oeuvre nowadays, such as: Sir Arthur Conan Doyle is a versatile English writer whose work is characterized of the period XIX – XX centuries.

The most renowned work among his artistic legacy is an output «Sherlock Holmes», which dates back to 1887. It was a period of the almanac «Beeton's Christmas Annual» that the story appeared, where an amateur detective Sherlock Holmes and his loyal companion Dr. Watson made their debut.

It can be observed without reading the work that even in the address itself respect for the writer is shown by using a general method of an English address «sir».

Complete collections of the writings about Sherlock Holmes consist of four novelettes, fifty-six short stories, which depict various themes, but a detective genre's presence is predominant.

Generally, a notion of the «detective» has an English origin in literary studies. Eng. «detective» – Ukr. «агент таємної служби розшуку».

Detective is a type of the prose work with an external plot (adventure literature) and an internal investigation content (a cognitive story of solving a cognitive problem).

Main characters in a work of the detective genre are usually presented as fully developed individuals who possess professional skills, knowledge in a field of the forensics, awareness and tendencies in the committing crimes, perfect intellectual abilities, whole some physical capabilities.

Sherlock Holmes is a protagonist who owns all the above qualities. Holmes is a rather far-and-wide developed personality. On the first novelette's pages «A Study in Scarlet» a reader is told about an unusual occupation of a consulting detective with a sharpened observation, special temper and arrogant attitude towards Watson's favourite detective heroes (E. Po's Dupin, E. Gaboriau's Lecoq), for example: «No man lives or has ever lived who has brought the same amount of study and of natural talent to the detection of crime which I have done» [2, p. 82].

Holmes chiefly gives off an impression of indifferent person who is not interested in human feelings. All attention is concentrated on a common sense (scrutiny of cold facts), analytical calculations. For example: «You really are an automaton, – a calculating-machine! There is something positively inhuman in you at times» [2, p. 18].

According to our own observations, it can be seen that the protagonist proves own subjective heartiness, which is inherent in other people, by his actions.

Sherlock's inner world turned out to be much sincerer and deeper than the most have, for example: «It was worth a wound – it was worth many wounds – to know the depth of loyalty and love which lay behind that cold mask».

Let's turn attention to the fact that there are people with various temperaments amidst the audience of Sherlock Holmes' clients. These people include: local Londoners, foreigners, folks of high and low status in society, average citizens.

For instance, a second novelette «The Sign of the Four» presents an appeal of an ordinary servant girl Mary Morstan: «I have come to you, Mr. Holmes, because you once enabled my employer, Mrs. Cecil Forrester, to unravel a little domestic complication» [5, p. 32].

Examples also can include the hereditary King of Bohemia Wilhelm von Ormstein in the story «A Scandal in Bohemia» and absolutely unremarkable John Openshaw from the story «The Five Orange Pips» [5, p. 25].

Overall, the named characters turned to Sherlock Holmes with unusual affairs, which our main character tried to solve.

Watson is a supporting character, however, he also plays an important role in the creation, that A. Doyle grants Watson with quite virtue traits as patience, oversight, composure. In the work «Sherlock Holmes», Watson is depicted as, first of all, a narrator and faithful sidekick who accepts Holmes's reproaches and, nevertheless, remains supportive of him. For example: «He was a man of habits, ...and I had become one of them. ...When ...a comrade was needed upon whose nerve he could place some reliance, my role was obvious. ...I was a whetstone for his mind. I stimulated him. He liked to think aloud in my presence. ...If I irritated him by a certain methodical slowness in my mentality, that irritation served only to make his own flame-like intuitions and impressions flash up the more vividly and swiftly. Such was my humble role in our alliance» [5, p. 71].

Conclusions. So, the made by us literary analysis of the main and secondary characters of the creation «Sherlock Holmes» has shown the following: a) the protagonist, consulting detective Sherlock Holmes, embodies a majority of the personality traits inherent in the main characters by works of the detective genre and is quite unique comprehensively developed individuality, often appears to others as an utterly cold analyst for whom dry information is more important than human feelings; b) Holmes' clients are people of any temper and social / financial status; c) Dr. Watson is presented as an integral part of the plot is not only as a witness to all the described events, narrator and friend of Holmes, but also as «another one of his habits».

References

1. Браян А. Життя за алгоритмами. Київ, 2020. 376 с.
2. Дойл А. Етюд у багряних тонах. Харків, 2018. 280 с.

3. Клімова А. Дойл А.: Нотатки про Шерлока Голмса. Харків, 2010. 240 с.
4. Савчук М. Коломийська історія Шерлока Голмса. Київ, 2014. 218 с.
5. Doyle A. Sherlock Holmes. Oxford, 2014. 321 p.

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Токуєва Наталія,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.tokuieva@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1840-1382>

Проблеми включення інформації про країну мови, що вивчається, в комунікативно зорієнтоване викладання української мови як іноземної постійно знаходиться в центрі уваги як теоретиків-методистів, так і викладачів-практиків. Перш за все, це пов'язане з реальним інтересом іноземців до України, який в останній час посилюється через те, що принципово змінилася сукупність історичних і соціально-культурних явищ та їх інтерпретація в мовленнєвому спілкуванні носіїв української мови, що, своєю чергою, підвищило актуальність цих проблем. Крім того, надзвичайно сильним та організаційно-продуктивним (навчально-методична література, монографії, збірники наукових праць і тез доповідей учасників науково-практичних конференцій, дисертації та інші наукові розвідки учених тощо) був розвиток лінгвокраїнознавства в теорії та практиці викладання української мови як іноземної.

Матеріали країнознавчого характеру повинні бути актуальними, соціально й культурно значущими, достовірними; містити конкретні й точні назви, дати, імена; відображати жанрову, стилістичну різноманітність. Залежно від теми, етапу роботи та підготовленості іноземних слухачів доуніверситетського мовного курсу чи здобувачів вищої освіти дані матеріали можуть викладатися в формі науково-популярної публікації чи наукової статті; бути презентовані у вигляді інтерв'ю з ученими, відомими діячами культури, політики, освіти, спорту, представниками різних професій тощо; містити офіційні документи (в тому числі й архівні) чи фрагменти з них, уривки художньої літератури.

Матеріали країнознавчої направленості повинні оброблятися таким чином, щоб вони включали лексику, граматичні конструкції, стійкі словосполучення, які будуть зрозумілі іноземним громадянам на даному етапі навчання. Доступність змісту, жанрова та стильова різноманітність надають викладачеві можливість застосовувати різні форми роботи. Так, крім ознайомчого читання, країнознавчі матеріали дозволяють давати іноземцям завдання творчого характеру, як от: порівняти два джерела та знайти нову інформацію; на основі двох текстів скласти один з мінімумом інформації; викласти наукові ідеї чи політичні новини, що містяться в інтерв'ю, у вигляді статті й навпаки, – зміст статті оформити у вигляді інтерв'ю; зіставити викладений матеріал з життєвим досвідом іноземця чи реаліями його країни. Процес навчання стає більш дієвим, коли до нього залучено інформацію, яка має безпосередньо особистісну значимість для іноземних громадян, що сприяє реалізації «діалогу культур» в українській площині, формуванню міжкультурних і міжмовних паралелей, здійсненню певного «діалогу способів мислення (ментальностей)» кількох народів і націй водночас [1, с. 213].

Для іноземних здобувачів вищої освіти доречно розробити серію тематичних занять, що відображають не лише історичне минуле України чи міста, де вони наразі проживають (чи навчаються дистанційно), а й історію створення та розвитку навчального закладу, його місця в історії науки, певної

галузі економіки чи сільського господарства. Серія подібних тематичних занять повинна складатися з декількох етапів: вступна бесіда, робота з текстом, екскурсія до музею закладу вищої освіти, зустріч з ученими вишу. Текст повинен відповідати граматичному матеріалу, що вивчається іноземцями, та для більш глибокого розуміння – містити коментарі до найскладніших граматичних конструкцій та групи завдань (передтекстових, дотекстових, післятекстових).

Отже, використання країнознавчих матеріалів та лінгвокраїнознавчої інформації, представлених у певній системі, забезпечує більш успішне засвоєння іноземцями української мови та позитивну мотивацію до її вивчення; розширює комунікативні можливості; сприяє оптимізації навчального процесу; формує фонові знання з історії та культури України; розвиває інтелектуальні здібності, самостійність мислення, спостережливість, творчість. Крім того, лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні української мови іноземцям, як указували дослідники А. Козачук і М. Лісовий, допомагає у вирішенні виховних завдань (виховання толерантності, гуманізму, суспільної активності тощо) та сприяє адаптації іноземних громадян до нового соціально-культурного середовища [2, с. 93].

Джерела та література

1. Суховенко Н. І. Особливості викладання лінгвокраїнознавства як засобу міжкультурної комунікації студентам-іноземцям. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : тези XI Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Харків, 7–8 червня 2007 року. Харків : ХОГО «НЕТ «Екоперспектива», 2007. 239 с.

2. Козачук А. А., Лісовий М. І. Лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : тези XIV Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Харків, 3–4 червня 2010 року. Харків : ТОВ «ЕДЕНА», 2010. 182 с.

**ОСНОВНІ СЮЖЕТНІ ЕЛЕМЕНТИ АНТИУТОПІЇ ЗА РОМАНАМИ
ЯРОСЛАВА МЕЛЬНИКА «МАША АБО ПОСТФАШИЗМ» ТА
«ДАЛЕКИЙ ПРОСТІР»**

Шевченко Дарина,
здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
Науковий керівник – Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
dedukhno.alla@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Антиутопії зайняли свою заслужену нішу книжкового ринку після дебютів фантастів та наукових фантастів у другій половині ХХ століття, коли більшість видів мистецтва були пов'язані з рефлексією та маніфестами проти війни. Антиутопії того періоду («1948», «Населений острів», «Нескінченність») характеризуються помірною або підвищеною мілітаризованістю, песимізмом та жорстокістю описуваного.

На противагу першим антиутопіям, твори, які ми розглянули в цій розвідці, певною мірою втратили суголосність із антивоєнними ідеями у своєму оригінальному вигляді, і їх можна вважати більше переосмисленням перших антиутопій, що є звичним явищем для постмодернізму.

Під час дослідження ми прослідкували за певною суголосністю між цими двома творами, низкою елементів, наявних у фабулі як першого, так і другого.

Першим розглянемо конфлікт. В обох творах паралельно розгортаються два конфлікти «Герой – Свідомість» і «Герой – Суспільство». Гарб у «Далекому просторі» і Дмитро у «Маші...» не можуть дійти миру з собою, вони не розуміють, чого хочуть від життя і тому, коли вступають у конфлікт із суспільством, вони не мають чіткої позиції. Суспільство в цьому конфлікті виступає достатньо налагодженою структурою, устрій якої майже неможливо порушити.

Моноліт суспільства в «Далекому просторі» втілюється у механізмі міста, яке обладнане для незрячих людей, діяльність якого забезпечує група людей, у яких є зір. У «Маші...» – це держава, основною виробничою потужністю якої є стори – квазілюди, яких використовують як худобу, тобто їх робочу силу, молоко і м'ясо.

В обох творах головні персонажі проти своєї волі мають виступити на чолі повстання, і в обох творах вони не зазнають в цьому повного успіху, бо система занадто добре налагоджена, щоб її зламати.

В обох романах головних героїв підштовхує до тих чи тих рішень романтичне почуття до жінки. Основна відмінність між творами в цьому аспекті полягає в тому, що в «Маші...» це почуття є одним із основних чинників, які спонукають головного героя до продовження супротиву.

Важливим елементом обох творів є партії протистояння:

- у «Далекому просторі» – це незрячі містяни і зрячі керівники міста проти незрячих, які як супротив мають на меті руйнування цього монументального механізму;

- у «Маші або Постфашизмі» – це люди, які звикли до існування у суспільстві, головної робочою силою якого є насильно zdeгpадовані люди, тобто стори.

І в обох романах протистояння завершується поразкою і виходом головного героя з конфлікту принаймні на певний час. Таким чином автор використовує прийом відкритого фіналу, як наголос на неоднозначності поставленого етичного питання.

Ще одним елементом, важливим для підвищення напруження у творі є неоднозначність правомірності боротьби. У двох досліджуваних антиутопіях немає чорного і білого – є різні відтінки сірого. Автор створює феноменальне обґрунтування для обох сторін і в якийсь момент виступає «адвокатом диявола», послідовно обґрунтовуючи позицію антагоністів, уникаючи тропу «зло заради зла».

Важливо розуміти, що формула, яку ми запропонували під час дослідження, не є універсальною, а інші її варіації можна прослідкувати у творах різних епох. До елементів цієї формули належать:

- конфлікти «Герой – Свідомість» та «Герой – Суспільство»;
- непорушність монументу суспільства;
- кілька партій суспільного конфлікту;
- відсутність однозначної перемоги чи поразки;
- неоднозначність правомірності боротьби.

Отже, наразі ми спостерігаємо, що антиутопія як жанр не втратила свого гостросоціального ухилу, але адаптувалась до потреб і тенденцій сьогодення, максимально успішно реалізуючи через низку тропів конфлікти і висвітлюючи питання, які є надто актуальними в сучасному суспільстві.

Джерела та література

1. Далекий простір. 2-ге вид. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2019. 330 с.
2. Маша або IV райх. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 270 с.

СОЦІОКУЛЬТУРНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ПАРАДИГМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ГУМАНІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Бойко Ярослав,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

yaroslav.boiko@st.pdaa.edu.ua

Науковий керівник – Ільченко Алла,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

alla.ilchenko@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1862-3639>

Спілкування є невід’ємним аспектом існування людини, важливою передумовою формування її як соціальної істоти, взаємодії з різноманітними спільнотами, а також необхідною умовою життєдіяльності. У процесі спілкування відбувається інтелектуальна та емоційно-чуттєва взаємодія індивідів, коли досягається єдність і злагодженість їхніх дій, що зумовлює формування спільних настроїв і поглядів, взаєморозуміння, згуртованості й солідарності. Вони необхідні в колективній діяльності, оскільки становлять

культурно-комунікативну основу соціального життя суспільства. У процесі розвитку індивіда потреба у спілкуванні має соціально-вибірковий характер.

Ділове спілкування визначається як специфічна форма контактів і взаємодії людей, які представляють не лише самих себе, а й організації, в яких працюють. Воно включає обмін інформацією, пропозиціями, вимогами, поглядами, мотивацією з метою розв'язання конкретних проблем як всередині організації, так і за її межами, а також укладення контрактів, договорів, угод чи встановлення інших відносин між підприємствами, фірмами, організаціями.

Змістом ділового спілкування є взаємовідносини і взаємодія в професійній діяльності. У науковій літературі є різні описи їх специфіки. Так, сучасні науковці виокремлюють основну характеристику ділового спілкування: співрозмовники є особистостями, значущими одне для одного, вони взаємодіють з приводу конкретної справи, а головним завданням такого спілкування є продуктивна співпраця. На думку окремих учених, спілкування слід вважати діловим, якщо його визначальним змістом є соціальна значуща спільна діяльність [4]. Інші науковці стверджують, що ділове спілкування – це усний контакт між співрозмовниками, які мають необхідні для цього повноваження і ставлять перед собою завдання розв'язати конкретні проблеми професійного характеру.

Ділове спілкування, на відміну від інших видів спілкування, має свої особливості, а саме: наявність певного офіційного статусу суб'єктів; спрямованість на встановлення взаємовигідних контактів та підтримку зв'язків між представниками взаємозацікавлених організацій; відповідність певним загальновизнаним і загальноприйнятим нормам і правилам; передбачуваність ділових контактів, які попередньо плануються, визначається їх мета, зміст і можливі наслідки; конструктивність характеру взаємовідносин, їх спрямування на розв'язання конкретних завдань, досягнення певної мети, як правило, не виходячи за рамки певного кола; взаємоузгодженість рішень, домовленість та подальша організація взаємодії

партнерів; значущість кожного партнера по спілкуванню як особистості; безпосередня діяльність, якою зайняті люди, а не проблеми, що зачіпають їх внутрішній світ [2].

Вагомою особливістю ділового спілкування є дотримання комунікантами певних морально-психологічних і гуманістичних аспектів, визначених суспільством. Гуманістичний напрям спочатку поширювався у США ще з 20-х років XX століття (І. Файт, К. Гарпет, І. Левін та ін.). Автори цієї теорії тісно пов'язують гуманізм з психологією окремої особистості, певною мірою виокремлюючись від загальних принципів моралі. У більш сучасній інтерпретації гуманістичні ідеї обґрунтували Ж.-П. Сартр і Е. Фромм. Так, останній зазначав, що любов до себе, яка неможлива без любові до інших, є вищою цінністю. Якщо в авторитарній етиці норми, що встановлені авторитетом або владою, завжди привілеюють над індивідуальними, то в гуманістичній «сама людина може визначити критерій доброчесності та пороку». За Е. Фроммом, характерна особливість людини – можливість реалізуватись і знайти своє щастя тільки у взаємовідносинах з іншими людьми, у солідарності з ними.

Отже, вітчизняні представники етичної думки й зарубіжні вчені стверджують, що науці треба перемістити увагу з вивчення особистості людини як об'єкта – «речі серед речей» до вивчення її як суб'єкта – «як міри всіх речей». Послідовники гуманістичної етики дотримуються тези, що людина може реалізуватись й стати щасливою лише в єдності з іншими, у взаємодії та спілкуванні з ними. Любов до ближнього, повага до нього – це сила людини, що об'єднує її зі світом, який є і її власним світом. Добро в цьому контексті – розкриття та реалізація можливостей людини, зло – безвідповідальність, передусім, щодо себе. Тому, щоб зрозуміти суть добра і зла, треба звернутися до природи людини, яку вивчає філософія, етика, педагогіка, психологія [3].

Моральний аспект ділового спілкування передбачає моральну свідомість, що є відображенням моральної практики й моральних взаємин

людей в колективі. Вона впливає із сукупності певних норм, моральних принципів, мотивів і ціннісних орієнтирів. Під останніми найчастіше розуміють суб'єктивну значущість певних явищ реальності для конкретної людини й суспільства.

Доцільно зауважити, що слід розрізняти поняття «мораль» і «моральність» у діловому спілкуванні. Мораль передусім є певною формою свідомості – сукупністю усвідомлюваних людьми принципів, правил, норм поведінки і побудови взаємовідносин у процесі спілкування. Що ж до моральності, то її здебільшого розуміють як втілення цих принципів, правил і норм у реальній поведінці людей та стосунках між ними в процесі професійної діяльності. Природно, що таке втілення має дещо інший зміст, аніж сукупність абстрактних правил і приписів моралі [3, с. 13–15].

Моральність визначається цінностями особистості, які є не лише фундаментом становлення її внутрішнього, духовного світу, але й основою взаємовідносин у суспільстві. Нині спостерігається трансформація базових цінностей громадянського життя, зумовлена кризою сучасної техногенної цивілізації, всесвітньою глобалізацією – динамічним поглибленням процесів інтеграції політичної, економічної, культурної сфер життя різних країн [1]. Дослідження про ціннісні орієнтації сучасної молоді свідчать, що в їхній ієрархії за останні десять років відбулися помітні зміни. Якщо раніше на перший план виступали такі цінності, як чесність, дружба, повага та любов, то останнім часом виокремлюються ділові – кар'єра, бізнес, успіх, матеріальне благополуччя тощо. Можна зазначити, що відбувається трансформація цінностей особистості – моральні знецінюються і розміщуються на «нижніх щабелях» ієрархії, тобто ієрархічна піраміда цінностей останнім часом немовби перевертається.

Отже, спілкування є невід'ємною формою людського існування, умовою життєдіяльності людей, способом їх об'єднання. Ділове спілкування формується в умовах професійної діяльності, а тому певною мірою вбирає в себе її особливості, професійну культуру згідно загальних норм, що

зумовлюються характером суспільного ладу і ґрунтуються на здобутках минулого і сучасного. Культура ділового спілкування охоплює етичні та психологічні аспекти і є частиною професійної культури. Високий рівень культури ділового спілкування характеризується гуманістичними та моральними установками, в основі яких лежать гуманістична філософія, етика, педагогіка, психологія, які орієнтують на вищі людські цінності.

Джерела та література

1. Барановська Л. Глушаниця Н. Психологія ділового спілкування : навч. посібник. Київ : НАУ, 2016. 248 с.
2. Ільченко А. Соціально-політичні цінності в житті людини: сутність, функції та джерела. *Політичні трансформації сучасного суспільства* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 24 лютого 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 89–92. URL : <http://surl.li/fgiat>
3. Малахов В. А. Етика : курс лекцій. Острог : Видавництво Національного університету: «Острозька академія», 2014. 214 с.
4. Пашко Л. Ділове спілкування як необхідний та неминучий процес пізнання особистості співрозмовників. *Вісник Української Академії державного управління при Президенті України*. 2000. № 3. С. 433–440.

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ДИСКУРСУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Зима Анна,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Сергієнко Інна,
асистент кафедри романо-германських мов і перекладу

Дискурс (фр. Discours- промова, виступ) – тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, що має різні форми вияву (усну та писемну). Міжкультурна комунікація-це складне, комплексне явище, яке включає різноманітні напрямки і форми спілкування між окремими індивідами, групами, державами, які належать до різних культур. Процес міжкультурної комунікації є специфічною формою діяльності, яка передбачає знання іноземних мов, матеріальної і духовної культури іншого народу, релігії, цінностей, моральних установок, світоглядних уявлень. Тільки поєднання мови і культури – забезпечує ефективне та плідне спілкування та служить основою ефективної міжкультурної комунікації. Термін «міжкультурна комунікація» було вперше вжито у 1959 році Е. Холлом у його етнологічній розвідці «The Silent Language», а з 1960 р. Він став предметом відкритих дискусій. Міжкультурна комунікація є формою дискурсу, в якому спілкуються люди з різними культурними контекстами.

Професійний дискурс можна схарактеризувати як синтез професійних ідентичностей, що реалізуються у комунікативній діяльності сучасного фахівця. У комунікативній парадигмі дискурс зосереджується на функціях комунікації та комунікативній діяльності. Під дискурсом можна розуміти також комунікативну ситуацію, що виникає між адресатами у дії в певному часовому, просторовому та інших контекстах. Ця комунікативна дія може бути словесною, письмовою, вербальною та невербальною. Професійний дискурс представляє сукупність письмових та усних текстів, які функціонують у певному професійному середовищі для досягнення певних цілей за обов'язкової умови, що хоча б один учасник спілкування має професійну

підготовку. Тен Адріанус ван Дейк, нідерландський лінгвіст, стверджує що професійний дискурс можна розділити на три категорії:

- Внутрішньо професійний дискурс або дискурс у певній професії, наприклад, спілкування між науковцями.

- Міжпрофесійний дискурс або дискурс між окремими представниками різних професій, наприклад, спілкування між лікарями та фармацевтичними продавцями.

- Професійно-мовний дискурс, наприклад спілкування між юристами та їхніми клієнтами.

Сформовані в мовленнєвій практиці закономірності використання стратегій, прийомів і вибору мовних засобів формують дискурс професійного спілкування в усьому різноманітті його форм і видів.

Можливі такі класифікації професійного дискурсу:

- за статусом комунікантів;
- за типом поведінки комунікантів;
- за типом навколишньої ситуації.

Врахування додаткових характеристик (професіонали та непрофесіонали, ієрархія комунікантів, культурно-національний компонент, емоційно-культурний компонент, стандартна/нестандартна ситуація, невербальні компоненти) дозволяє виділити більш специфічні типи дискурсу. До них належать:

- усна та письмова форми;
- дискурс, який ведуть лише професіонали (два хірурги про майбутню операцію);
- професіонали та непрофесіонали (капітан підводного човна та репортер);
- лише непрофесіонали (матері про службу в армії);
- дискурс з проявом різної ієрархічної позиції комунікантів (генерал і лейтенант).

Кожен тип дискурсу характеризується своїми компонентами (різноманітними термінами, одиницями професійної лексики, фразеологізмами, жаргонними словами, власними синтаксичними типами висловлювань та їх комунікативними цілями). Суть міжкультурної компетенції полягає у засвоєнні мовних та мовленнєвих умінь та навичок, посиляючись на міжкультурну прагматику; у знанні специфіки міжкультурної комунікації та особливостей національних народів, які беруть участь у процесі спілкування, враховуючи системний характер мов та культур, що дозволяє успішному протіканню комунікації між різними лінгвокультурами.

УЖИВАННЯ ПОНЯТТЯ «ГРОШІ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Калініченко Анатолій,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Облік і оподаткування
Полтавського державного аграрного університету
Россоха Анна,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Облік і оподаткування
Полтавського державного аграрного університету
Науковий керівник – Красота Олена,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

У наш час – епоху Інтернету та діджиталізації, спілкування значною

мірою перемістилося у віртуальний світ. А коли онлайн-режим є основою спілкування, а робочі чи особисті чати стали буденністю, на зміну виточеній літературній мові приходить сленг (англ. Slang) – набір слів або нових значень уже наявних слів, що вживаються в різних групах.

Найчастіше сленг відносять до соціального діалекту. Діалект – це тимчасовий, територіальний або соціальний різновид мови, що використовується обмеженим числом людей. Будь-який діалект створюється і використовується в тому чи іншому мовному колективі.

Специфіка сленгу порівняно з професіоналізмами та жаргонізмами полягає в такому: на відміну від системи сленгу, спільної для мовлення всіх носіїв мови, незалежно від їхньої приналежності до тих чи інших професійних або соціальних угруповань, професіоналізми та жаргонізми являють собою всього лише лексичні розряди з вузькою сферою використання. Крім того, на противагу сленговим словам, що відображають, як правило, діалектну лексику, професійні слова та жаргонізми вирізняються надзвичайною рухливістю свого значення і складу: одні й ті самі слова залежно від характеру жаргону або професійного прислівника можуть виступати як різні терміни, що мають відповідно різні значення.

Так, наприклад, сленгові значення грошей. В українській мові застосовуються назви: «капуста, хрусти, юкси» та ін [1]. На позначення валюти часто вживають: «бакси, зелені, зелень, убиті єноти».

Англійський сленг не відстає від українського в генерації нових позначень грошей. Rhino – у Великій Британії готівкові гроші (англ. ready money) уже щонайменше три століття в повсякденному спілкуванні називаються rhino. Згідно з однією теорією, це сленгове слово походить від значення англійської ідіоми «to pay through the nose» – «переплатити, заплатити величезні гроші». Корінь rhino– прийшов в англійську з грецької мови і означає «ніс» (згадайте rhinoceros – носоріг). Шляхи розмовної мови несповідимі, тому «грецький ніс» та «ідіоматичний ніс» злилися в одному сленговому слові.

Readies = cash. Походить від уже згаданих ready money – готівкові гроші,

які завжди під рукою [2].

Бджоли (bees and honey) = money. Цим сленговим словом британці завдячують римованому сленгу кокні, що з'явився в лондонському Іст-Енді в 16 столітті. Сленг кокні – своєрідний код, у якому звичайне слово замінюється цілою або скороченою формою фрази, яка римується з цим словом. Ще одна сленгова назва грошей – bread – походить від другого варіанта цієї рими – «bread and honey» = money. Ще одне сленгове позначення грошей – dough (дослівно «тісто») – теж походить через «хлібні» асоціації [2].

Dosh – сленгове позначення суми грошей, достатньої, наприклад, для того, щоб повеселитися в п'ятницю ввечері. Походить від сленгового поняття doss-house – дуже дешевий хостел. Слово doss з'явилося в Англії часів Єлизавети I і означало ліжко з солом'яним матрацом у нічліжному будинку.

Filthy lucre – нікчемний метал, гроші, нажиті нечесним шляхом, від латинського lucrum «матеріальний прибуток, нажива» [2].

Dollar – у британському сленгу в однині використовується як синонім money: «Got any dollar?..» Саме слово dollar походить від німецького Thaler «талер». У нижньонімецьких діалектах воно перетворилося на daler, і в такому вигляді потрапило в англійську мову [2].

Cabbage – не тільки українцям, а й американцям згорнуті рулоном стодоларові банкноти нагадують качан капусти. Більш витончені лондонці можуть використовувати lettuce (салат-латук), а американці – kale (листова капуста) [2].

Greens = money. У минулому зеленими були купюри не тільки американської, а й британської валюти. Як завжди, без римованого сленгу кокні й тут не обійшлося: «greengages» (= wages).

Folding/folding stuff/folding green – банкноти, які можна скласти (to fold) і прибрати в кишеню.

Shrapnel (дослівно «шрапнель») – велика кількість дріб'язку.

Brass – мідяки, дрібні гроші, дріб'язок. У британський сленг це слово увійшло ще в 16 столітті, коли був введений податок на туалети. Саме з тих

часів відомий вислів: «Гроші не пахнуть». Досі використовується і вислів «Where there's muck there's brass» зі значенням: «Якщо ти не гидливий, гроші можна робити на всьому».

Отже, запозичення одиниць сленгу та жаргонів, пов'язане, головним чином, з потребою в експресивних засобах. Такі одиниці, як правило, не стільки дають найменування речам, явищам тощо, скільки характеризують їх і функціонують як експресивно-стилістичні синоніми літературної лексики [3].

Джерела та література

1. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови: містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ : Критика, 2003. 336 с.

2. American slang/Американський сленг
URL: <https://buki.com.ua/blogs/american-slang-amerykanskyy-slenh/>

3. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.

ЖАРГОНІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НАЗВ ГРОШОВИХ ОДИНИЦЬ

Клиша Олександра,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Облік і оподаткування
Полтавського державного аграрного університету
Науковий керівник – Красота Олена,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

Кожна мова містить багато аспектів, які відрізняють її від інших мовних сімей, а однією з таких особливостей є сленг. У цій розвідці акцентуємо увагу на аналізі популярності сленгу в українській та англійській мовах.

В українській мові із сленгом кожен носій не просто знайомий, а, як показують дослідження, є його активним користувачем та поширювачем. Щодо англійської, то наразі сленг – потужне джерело поповнення лексичного складу. Ця сфера англійської лексики останнім часом активно проникає в літературу і кіно, тому часто вимагає спеціальних пояснень. До того ж класичну англійську поповнює американський сленг. Він посідає досить велику частину словника сучасних іноземців. В останні десятиліття не тільки американський, але й британський варіант значною мірою поповнює свої лексико-фразеологічні та словотворчі ресурси із загального та спеціального сленгу (головним чином, з американського). Проте і в слов'янських країнах англomовний сленг досить швидко проникає у мову, насамперед через поширення інформаційних систем.

Запозичення одиниць сленгу та жаргонів, пов'язане, головним чином, з потребою в експресивних засобах. Такі одиниці, як правило, не стільки дають найменування речам чи явищам, скільки характеризують їх і функціонують як експресивно-стилістичні синоніми літературної лексики [1].

Проте основним об'єктом дослідження нашого допису є саме дослідження назв грошей у двох мовних культурах. Тож в українському та англійському сленгу мікрополе «Назви грошей, витрат, виплат» розглядається як компонент лексико-семантичного поля «Назви продуктів господарчої, технічної та соціальної діяльності людини», у межах якого на матеріалі відповідних спеціалізованих лексикографічних видань було виявлено 1004 українські та 795 англійських сленгових лексичних одиниць (СЛО). Загальна кількість СЛО, зафіксованих у межах мікрополя «Назви грошей, витрат, виплат», складає в українській мові 109 одиниць та 169 – в англійській, що становить відповідно 10,86% та 21,25% від загальної кількості СЛО, віднесених до лексико-семантичного поля «Назви продуктів господарчої, технічної та соціальної діяльності людини».

Мікрополе «Назви грошей, витрат, виплат» складає ряд лексико-семантичних груп (ЛСГ), як-от «Назви власне грошей. Назви валюти»; «Назви грошових одиниць (купюр різної вартості)»; «Назви певної кількості грошей»; «Назви прибутку, виплат»; «Назви грошей, що використовуються з певною метою або призначені для певних цілей», особливості наповнення яких дозволяє виявити особливості сприйняття цього фрагмента дійсності носіями сленгу в українському та англійському лінгвосоціумах [3].

ЛСГ «Назви власне грошей. Назви валюти» До складу цієї ЛСГ в українському сленгу входять такі одиниці, як: «бабки», «баблосики», «тугрики», «капуста», «лавандос», «юкси», «убиті єноти» тощо [4]. В англійському сленгу було виявлено такі СЛЮ у значенні гроші, як: shekels, dinero, doubloons, lettuce, moo, bees and honey, smackeroo. Jimmy O’Goblin – «фунт», Oxford scholar «долар», simoleon «долар» тощо.

ЛСГ «Назви грошових одиниць (купюр різної вартості)» До даної ЛСГ в українському сленгу було віднесено такі СЛЮ, як кусок – «тисяча грошових одиниць», лимон – «мільйон грошових одиниць», четвертак – «двадцять п’ять гривень», мазепка – «купюра вартістю десять гривень», кілобакс «тисяча доларів» тощо [2]. В англійському сленгу було виявлено такі СЛЮ, як: ton – «сто фунтів стерлінгів», thou – «тисяча фунтів стерлінгів», monkey – «п’ятсот фунтів стерлінгів», rony – «двадцять п’ять фунтів стерлінгів» тощо.

Отже, у ХХІ столітті йде активний процес переходу сленгової лексики в літературну англійську. У недавньому минулому сленговими були такі нині поширені слова і вирази, як of course, to take part, to get up, lunch. Особливо слід згадати про нещодавно сленговий вираз, американську ідіому ОК, розмовна аббревіатура словосполучення all correct («все правильно»). Якщо ж говорити про наукову, а саме економічну галузь, то саме до назви грошей існує велика варіативність сленгових сполучень у двох досліджуваних мовах.

Джерела та література

1. American slang/Американський сленг URL:
<https://buki.com.ua/blogs/american-slang-amerykanskyu-slenh/>

2. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціяція укр. мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.

3. Бондаренко К. Л. Назви грошей в українській та англійській сленгових картинах світу. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологія»*. 2007. № 1. т. 2. С. 68–72.

4. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови: містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ : Критика, 2003. 336 с.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

Коваль Людмила,

здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно)

перша – англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник – Сергієнко Інна,

асистент кафедри романо-германської філології

Національного університету біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

innaserhienko12@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3173-8214>

Розвиток навичок та комунікативних компетенцій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти залишається актуальним і до нині. Міжкультурна комунікація має особливе значення для майбутніх фахівців, сприяючи формуванню соціальної та професійної комунікативної свідомості та

розвиваючи спілкування з представниками різних культурі націй на соціальному та академічному рівнях.

Сьогодні процес глобалізації дозволяє спілкування з представниками різних культур, що швидко стає реальністю для багатьох країн та народів.

Культура відтворює та розгортається через спілкування; із-за цього відбувається формування суспільства та взаєморозуміння між його членами.

Міжкультурна комунікація є показником розвитку спільноти в культурі. З одного боку, це розкриття здатності розпізнавати інші культурні елементи, на основі яких виникають нові соціокультурні форми. З іншого боку, це здатність передавати свої цінності багатьом культурам.

Міжкультурна комунікація викликана бажанням уникнути культурних хибах і культурних бар'єрів.

Міжкультурна комунікація окреслює міжкультурну компетенцію, яка складається з трьох елементів: 1) мовленнєва компетенція, яка передбачає розширення власної ідеосфери та видозміною картин світу на основі міжкультурного поняття; 2) комунікативна компетенція, яка ґрунтується на критеріях коорієнтації та каординації; 3) соціокультурна компетенція, що визначає розуміння ціннісних настанов, тотожність соціальної і психологічної характеристиками для даної культури.

У розробці концепції міжкультурної комунікації співпрацювала не одна когорта українських філософів, політологів, соціологів. Характерною особливістю початку ХХІ ст. є зростання ролі міжкультурної комунікації як об'єктивного чинника, що спричинило підвищення наукового і практичного інтересу до вивчення проблем міжкультурної комунікації, що розвивається в контексті глобалізації, що і виставляє перед вченими завдання розгортання наукових досліджень з цими сукупністю проблем.

Ця закономірність має ознаки пріоритетної тенденції культурної глобалізації на тлі загального розвитку нації, посилення національної самосвідомості, ролі націонфльних концепцій, оптимізації та дослідження

національної самоідентичності. Умови нових тенденцій у мультикультурних суспільствах.

Міжкультурна комунікація, в якій відбувається самовизначення індивідів, збереження етнічної групи та ідентичності меншин, реалізація творчості та виникнення самовизначення соціальних суб'єктів на національно-етнічному рівні, є тим, що розширює можливості індивідів у життєдіяльності націй та етносів. Важливим чинником «коріння»; визначає міжкультурну комунікацію як основну тенденцію розвитку сучасної людини.

Міжкультурна комунікація як об'єкт дослідження соціальної філософії може мати місце лише в обмежених формах, і в цьому випадку інтерес до неї також набуває вузького, специфічного характеру в залежності від дисциплінарної галузі цієї науки.

Культурна парадигма міжкультурної комунікації розглядає адаптацію людини з двох позицій: з традиціоналістської позиції та операційного принципу адаптації, оскільки культура формує людську особистість.

Культурна глобалізація – це процес прискорення та вдосконалення різноманітних міжнародних потоків товарів та інформації в загальному контексті розвитку культури. Культурна глобалізація пов'язана зі змінами або трансформаціями в універсальних цивілізаціях, які з'єднують віддалені спільноти та залишають свій слід у світових регіонах і континентах.

Культурна глобалізація включає в себе складні процеси, в тому числі інтерпретацію ідентичності та відмінності, універсалізму та партикуляризму, а також процес трансформації універсального в партикулярне та партикулярного в універсальне.

Культурна глобалізація є об'єктивним процесом, зумовленим необхідністю технологічної та економічної оптимізації міжкультурної комунікації. Це можливо лише за умови, що суспільство двадцятого першого століття стане століттям співпраці без мовних, мовних, расових, етнічних і культурних бар'єрів.

Реалізувати основні принципи міжкультурної комунікації.

Оволодіння цією здатністю передбачає набуття необов'язкового мінімуму соціокультурних знань, а також системи умінь і навичок координації відповідно до них своєї поведінки.

З метою ознайомлення майбутніх перекладачів із соціокультурними особливостями життя країни досліджуваної мови рекомендується формувати в них загальнокультурні та соціологічні уявлення про образ світу та життя, побут, соціальні норми, системи цінностей тощо.

Наповненість соціокультурної компетенції складається з певного набору відповідних знань, навичок, вмінь, здатностей та якостей.

Таким чином, соціокультурний компонент є важливим елементом професійної компетентності майбутніх перекладачів, але його формування потребує спеціального дослідження, що є перспективою наших подальших розвідок.

Джерела та література

1. Аксьонова В. І. Міжкультурна комунікація як атрибут соціокультурної життєдіяльності суспільства. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/VISNIK_45_128.pdf (дата звернення: 13.03.2023).

2. Соціокультурна компетенція як одна з головних складових міжкультурних комунікацій. URL: https://www.researchgate.net/publication/310384492_Sociokulturna_kompetencia_ak_odna_z_golovnih_skladovih_mizkulturnoi_komunikacii (дата звернення: 13.03.2023).

3. Теоретико-методологічні основи формування білінгвальної комунікативної компетенції здобувачів освіти в умовах діалогу культур. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/18604/1/Teoretiko_metodologichni_osnovu.pdf (дата звернення: 13.03.2023).

ВРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Кодлюк Любов,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
liuba_kodliuk@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-8386-9139>

Для досягнення практичної мети навчання іноземних мов і культур (ІМіК) – формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) – важливо врахувати психологічні особливості здобувачів освіти. Одним із ключових факторів впливу на особистість у процесі оволодіння іноземною мовою (ІМ) є мотивація, яку називають «запускним механізмом» (І. О. Зимня) будь-якої людської діяльності.

Умотивоване навчання є особливо важливим для учнів старшого шкільного віку, оскільки вони починають оцінювати все із позиції свого майбутнього і, як результат, – демонструвати значний рівень зацікавленості оволодінням ІМ. Актуальність мотивації для старшокласників очевидна – вона зумовлена забезпеченням результативності та інтенсифікації іншомовного навчання, створенням позитивного психологічного клімату, активізацією комунікативної діяльності. Тому іншомовне навчання необхідно організувати таким чином, щоб відбувалися неперервна актуалізація та задоволення потреби у пізнанні, особистісне та професійне самовизначення учнів.

Питання мотивації широко досліджувалося у психологічній науці (Л. І. Божович, С. С. Занюк, І. О. Зимня, Г. С. Костюк, А. К. Маркова та ін.). Значна увага приділялася також проблемі мотиваційного забезпечення

навчання ІМ як одного із важливих чинників формування у здобувачів освіти інтересу до іншомовного спілкування. (С. Ю. Ніколаєва, В. Г. Редько та ін.).

Мета тез полягає у розкритті особливостей мотиваційної сфери старшокласників задля врахування цих особливостей у процесі навчання ІМ.

Чільне місце у контексті формування вторинної мовної особистості відіграє мотивація. Під цим терміном розуміють систему мотивів або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності чи поведінки [1, с. 217]; це своєрідний імпульс до вибору та упорядкування засобів і прийомів для досягнення поставленої мети [5, с. 65]. Мотивацію розглядають найбільш безперечним і дослідженим фактором успішності навчання в цілому і, зокрема, – при вивченні ІМ [7, с. 103], трактуючи її як «важливу пружину» процесу оволодіння ІМК [5, с. 65].

Зауважимо, що для розвитку особистості характерною є певна трансформація мотивів, тобто на основі одних формуються інші, виникають протиріччя між ними та змінюється співвідношення домінуючих [4, с. 48]. У навчанні ж мотив повинен стати тією точкою опори, на якій базується увесь зміст заняття [3, с. 84]. Важливо, щоб при оволодінні ІМ окреслений феномен був доведений до відповідного рівня усвідомлення учнями, аби надати йому стимулюючої (спонукальної) спрямованості [7, с. 104].

На думку психологів [2], для навчальної діяльності учнів старшої школи рушійною є наявність складного комплексу мотивів, зокрема таких: мотивів загальної суспільної спрямованості; мотивів, які зумовлені навчальною діяльністю; мотивів, що опосередковано стосуються освітнього процесу; мотивів, які негативно впливають на навчальну діяльність.

Методисти навчання ІМіК [6, с. 31] вважають, що найважливішими мотивами для учнів є перспектива використання ІМ у майбутній практичній діяльності (таку мотивацію називають «віддаленою», «загальною», «природньою») та успішна діяльність школярів на уроці, їх готовність здійснювати міжкультурне спілкування («ближня» або «штучна» мотивація). Такий добір мотивів має, на наш погляд, дещо загальний характер.

Лінгводидакти [5, с. 66] диференціюють мотивацію ширше, виділяючи зовнішні і внутрішні мотиви. Коротко охарактеризуємо ці новоутворення.

Визначальною ознакою зовнішньої мотивації є те, що вона формується під впливом потреб суспільства і «виявляється в бажанні займатися суспільно значущою діяльністю» [8, с. 179]. В її межах виділяють два підвиди: широку соціальну та вузькоособистісну. Перша забезпечується бажанням старшокласників брати участь у відповідних форумах, конференціях, конкурсах, мовних змаганнях тощо; друга передбачає підготовку та набуття професії, що, своєю чергою, потребує знання ІМ. Прикметно, що вибір майбутнього фаху для учнів цієї вікової категорії має чи не найважливіше значення; відповідно мотиви зазначеної групи є пріоритетними й безпосередньо впливають на навчання [4, с. 49]. Значущим для зовнішньої мотивації є використання таких педагогічних прийомів, які компенсують недостатній вплив внутрішніх мотивів і мають опосередковане відношення до освітнього процесу: нагорода, похвала, вимога, конкурентна атмосфера тощо.

Внутрішня мотивація (її називають ще «мотивацією успішності» [5, с. 66]) визначається потребою в інтелектуальній активності учнів та представлена пізнавальним інтересом старшокласників до вивчення ІМ [8, с. 179]. Вона актуалізується у випадку усвідомлення особистістю значущості навчальної діяльності та зумовлюється самим процесом оволодіння ІКК. Цю мотивацію поділяють на певні підвиди: комунікативну (бажання учнів спілкуватися ІМ, прагнення використовувати її у своїх цілях), лінгвопізнавальну (позитивне ставлення до мови, як системи звукових і графічних знаків, прагнення оволодіти мовним матеріалом) та інструментальну (позитивне сприйняття школярами конкретних форм роботи, зацікавлене використання навчальних засобів).

Умовно зовнішня та внутрішня мотивація визначаються функціонуванням двох великих механізмів: «я повинен» і «мені хочеться» [3, с. 85]. Окрім того, спільним для обох типів вказаних вище мотивів є те, що вони можуть мати як позитивний, так і негативний характер (мотиви успіху та

мотиви уникнення невдач [2]). Позитивна мотивація підвищує ефективність формування у старшокласників ІКК, тоді як негативна зумовлюється втомою, нудьгою, складністю навчального матеріалу та форм роботи, особистою неприязню до вчителя, однолітків та ін..

Слід відмітити, що процес формування мотивації – це не просто нав'язування старшокласникам уже готових мотивів, а насамперед – створення умов для проявлення внутрішніх побуджень, усвідомлення їх самими учнями та подальше саморозвинення мотиваційної сфери [7, с. 104]. Для цього учителю потрібно бути обізнаним зі стимулами навчальної діяльності школярів, уміти поставити себе на їх місце й ефективно оперувати можливими у зазначеному аспекті засобами та формами. На заняттях доцільно ініціювати проблемні ситуації, які спонукають старшокласників до пошуку відповідей на особистісно значущі запитання; надавати перевагу діалогічному мовленню над монологічним; застосовувати педагогічну технологію «створення ситуації успіху»; сприяти наявності відповідного технічного забезпечення на заняттях тощо.

Таким чином, врахування особливостей мотиваційної сфери старшокласників в навчанні іншомовного спілкування є одним із першочергових завдань, адже якщо учень вмотивований та впевнений у власних силах, то це створює загальну перспективу оволодіння ІМ. Таке навчання має проходити у формі зацікавленого спілкування, інтеракції з учителем та носіями мови.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні психологічних особливостей старшокласників та їх урахування при формуванні лінгвосоціокультурної компетентності в усному спілкуванні німецькою мовою.

Джерела та література

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 304 с.

3. Козак М. В. Роль мотивації та шляхи її підвищення при вивченні іноземних мов. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2015. Вип. 35. С. 84–87.
4. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навчально-методичний посібник / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай та ін.; за наук. ред. В. Г. Редька. Київ : Педагогічна думка, 2013. 360 с.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
6. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. Київ : Академія, 2010. 328 с.
7. Холмакова Ю. В. Мотивація до вивчення іноземних мов як феномен сучасної науки та практики. *Молодий вчений*. 2016. № 4.1. С. 103–105.
8. Чиханцова О. А. Структура та компоненти психологічної готовності учнів до вивчення іноземних мов у старших класах. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2011. № 8. С. 174–182.

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСИВНИХ ПРАКТИК

Красота Олена,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

Дискурс як одне із головних явищ мовленнєвого життя людей охоплює всі сфери людської діяльності. «Будь-який акт вживання мови – чи це твір високої цінності або швидкоплинна репліка в діалозі – є частинкою потоку людського досвіду, що безперервно рухається. У цій своїй якості він вбирає в себе і відображає в собі унікальний збіг обставин, за яких і для яких він був створений».

Типологія дискурсу в семіотичному розумінні терміна є можливою в декількох напрямках. По-перше, вона може бути конотативною, що «характеризує даний культурний ареал, окреслений географічно та історично» [1], оскільки дискурсом називають певну «область семіотичних фактів» уже через його соціальну конотацію, що відноситься до даного контексту культури. У межах цієї типології, наприклад, літературний дискурс виділяється виходячи з своєї приналежності до літератури, а філософський – до філософії, тобто критерієм класифікації тут є семантична (змістовна) ознака. Друга перспектива типології дискурсу обумовлена наративністю – властивістю, що характеризує певний клас дискурсу, «виходячи з якої відрізняють наративні види дискурсу (наративні дискурси) від видів ненаративного дискурсу» [1]. При цьому наративний дискурс знаходить утілення у формі розповіді, а ненаративний дискурс здійснюється у формі діалогу, але ці дві форми, як стверджують А. Ж. Греймас і Ж. Курте, майже ніколи не трапляються в чистому вигляді: «будь-яка розмова майже автоматично переходить в розповідь про що-небудь», а «розповідь у будь-який момент може розвинути в діалог» [1].

Різні тлумачення дискурсу спричиняють відповідні його типології. Розглянемо деякі з них, які отримали широке висвітлення у науковій літературі.

У соціолінгвістиці дискурс – це спілкування людей, що розглядається з точки зору їх приналежності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мови поведінкової ситуації, наприклад, інституційне спілкування. Таким чином, соціолінгвістичний підхід до дослідження дискурсу передбачає аналіз учасників спілкування як представників тієї чи іншої

соціальної групи та аналіз обставин спілкування у широкому соціокультурному контексті. З позицій соціолінгвістики вчені пропонують виділяти два основні типи дискурсу: персональний (особистісно-орієнтований) та інституційний.

У першому випадку промовець виступає як особистість у всьому багатстві свого внутрішнього світу, у другому випадку – як представник певного соціального інституту. Персональний дискурс представлений двома основними різновидами – побутовий (повсякденний) та буттєвий дискурс. Побутове спілкування відбувається між добре знайомими людьми, воно зводиться до підтримки контакту та вирішення повсякденних проблем. Його особливість полягає в тому, що це спілкування діалогічно за своєю суттю, учасники спілкування добре знають один одного і тому спілкуються на скороченій дистанції, не промовляючи детально про те, про що йдеться. Це розмова про очевидне і легко зрозуміле. Саме у цьому типі дискурсу вербальне спілкування лише доповнює невербальне, а основна інформація передається мімікою, жестикуляцією.

Побутове спілкування є природним вихідним типом дискурсу, що органічно засвоюється з дитинства. Цей тип дискурсу характеризується спонтанністю, сильною ситуативною залежністю, яскраво вираженою суб'єктивністю, порушенням логіки та структурної оформленості висловлювань. Фонетично тут є нормою нечітка вимова. Найважливішою характеристикою одиниць розмовної мови є їх конкретна денотативна спрямованість, ці слова вказівні за своїм призначенням (саме тому вони легко замінюються невербальними знаками), крім того, у вузькому колі добре знайомих людей реалізується лімітивна (обмежуюча, парольна) функція спілкування, комунікаційні знаки, які підкреслюють їх належність до відповідного колективу і незрозумілі стороннім. Нечіткість вимови корелює з семантичною нечіткістю одиниць: значення слів дуже рухливі, слова легко замінюються на приблизні субститути, це мова, в якій панують займенники та вигуки [2].

Інституційний дискурс є спілкуванням у заданих рамках статусно-рольових відносин. Термін «інституційний дискурс» науковцями пояснюється наступним чином: «Інституційний дискурс є спеціалізованим клішованим різновидом спілкування між людьми, які можуть не знати один одного, але повинні спілкуватися відповідно до норм даного соціуму. Зрозуміло, будь-яке спілкування носить багатовимірний, партитурний характер, та її типи виділяються з певною мірою умовності». Тому пропонується виділяти інституційний дискурс на підставі двох системо-утворювальних ознак: цілі та учасники спілкування. Наприклад, мета політичного дискурсу – завоювання та утримання влади, педагогічного дискурсу – соціалізація нового члена суспільства, медичного дискурсу – надання кваліфікованої допомоги хворому тощо. У педагогічному дискурсі частка особистісного компонента досить значна. У науковому та діловому дискурсі особистісний компонент виражений значно менше, хоча, наприклад, останнім часом традиційні безособові обороти рідше вживаються в жанрах наукових статей та монографій [1].

Джерела та література

1. Корольов І. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві: визначення, структура, типологія. *Studialinguistica*. 2012. Вип. 6. С. 285–305. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stlmg_2012_6\(2\)_48/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stlmg_2012_6(2)_48/)
2. Балабан О. О. Дискурстеорії і дискурсаналіз: історія і перспективи. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/apif.2010_5/balaban.pdf

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Лещук Галина,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Взаємопроникнення культур у сучасному світі дозволяє генерувати нові ідеї, привносити нові думки в усталені ідеології та системи, відкриває нові перспективи для міжкультурного діалогу. Комунікація ж є фундаментальним концептом міжкультурності. Міжкультурна комунікація підкреслює відмінності між культурами, які відтепер сприймаються як позитивне вираження різноманітності, що сприяє взаєморозумінню та прийняттю культурних відмінностей.

Перші міжкультурні дослідження були проведені в Сполучених Штатах у 1930-х рр. і стосувалися питань імміграції та соціокультурної інтеграції трудових мігрантів. З початком активної політики деколонізації країн Африки та Азії після завершення Другої світової війни, а пізніше, з розбудовою Європейського Співтовариства, поле міжкультуралізму розширилося не лише до трудової міграції, але й до рекреаційних поїздок, активізації міжнародної співпраці у сфері культури та політики загалом. У сучасних умовах міжкультурність приходить на зміну мультикультуралізму та асиміляції, які піддаються критичному переосмисленню у зв'язку з існуючими підходами до потрактування колективного життя через сегрегацію груп та тенденцію до їх узагальненої інтеграції. Міжкультурність вводить нові орієнтири, необхідні для інтеграції та соціальної єдності: діалог та збереження гідності та спільних цінностей. Таким чином, міжкультурність бере до уваги благополуччя і майбутнє культури більшості, одночасно наголошуючи на неінвазивній інтеграції представників різних культур у соціум [3].

Найбільший внесок у розробку концептуальних засад міжкультурної комунікації як наукової галузі та прикладної сфери досліджень зробив Е. Холл (E. Hall), який у 1950-х опублікував ряд наукових праць, що стали фундаментальним підґрунтям для нової галузі знання. Розробляючи

оригінальну теорію міжкультурної комунікації, Е. Холл насамперед звернувся до аналізу невербальної комунікації, приділяючи особливу увагу сприйняттю простору та часу, що є відмінним в різних культурах [1]. Продовжуючи міжкультурні дослідження в антропологічному напрямі, заданому Е. Холлом, інші науковці, зокрема, Л. Самовар (*L. Samovar*) та Р. Портер (*R. Porter*) аналізували такі проблеми міжкультурної комунікації як наявність стереотипів, упереджень та етноцентризму, які виступають культурними фільтрами міжкультурної комунікації.

У 60-х роках минулого століття низка досліджень призвела до появи різних теорій міжкультурної комунікації відповідно до двох основних течій міжкультурної психології:

1) порівняльна міжкультурна комунікація, зосереджена на порівнянні комунікації в різних культурах;

2) інтеракціоністська міжкультурна комунікація, де траєкторія досліджень спрямована на вивчення особливостей міжособистісної комунікації між представниками різних культур. Власне, саме в рамках інтеракціоністського підходу і було сформульоване найбільш поширене визначення міжкультурної комунікації як міжособистісного спілкування представників різних культур [2]. Однак дана дефініція може здатися дещо спрощеною, оскільки міждисциплінарність міжкультурної комунікації визначається значним впливом на неї наукових теорій з галузей лінгвістики, соціології, соціальної психології, етнології, антропології, педагогіки тощо.

Суспільний розвиток на макро та мезорівнях завжди виступав важливим фактором, який визначав інтенсифікацію чи послаблення процесів міжкультурної комунікації. Так, активне провадження в середині XX ст. політики «холодної війни», встановлення «залізної завіси» значною мірою вплинули на сповільнення, а почасти й відтермінування міжкультурних досліджень в окремих регіонах і країнах. Повернення до активного вивчення

міжкультурної комунікації відбулось лише у 90-х роках минулого століття, після переорієнтації європейських країн з етноцентризму на поглиблення міжнаціональної взаємодії та мобільності, результатом чого стало, зокрема, й створення в 1992 році Європейського Союзу, девіз якого «Єдність у різноманітті» цілком підтверджує спрямованість на міжкультурний взаємообмін при збереженні національної самобутності.

Сучасні політичні, соціально-історичні та філософські рефлексії зосереджені навколо намагання визначити такі ефективні моделі управління суспільним устроєм, які б поєднували концепції національної єдності, етноцентризму та визнання полікультурності. Міжкультурність визнає різноманітність індивідуальних ідентичностей (релігійних, культурних, лінгвістичних, гендерних тощо), не ставлячи під сумнів базові цінності суспільства, в яке інтегруються представники різних культур. Таким чином, вона гарантує однакові фундаментальні права всім членам суспільства. Міжкультурність не передбачає нав'язування однієї культури іншій, а радше заохочує поєднання бачень, які породжують плюралістичний спосіб мислення та розвиток системи спільних цінностей через міжкультурний діалог.

Джерела та література

1. Hall E.T. Understanding Cultural Differences. Yarmouth, Maine: Intercultural Press Inc., 1990. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/002194369202900408>
2. Huber-Kreigler M., Lazar I., Strange J., Tofaridou E. Miroirs et fenêtres – Manuel de communication interculturelle. Galz: Editions du Conseil de l'Europe, 2005. 128 p.
3. Stoiciu G. L'émergence du domaine d'étude de la communication interculturelle. *Hermès, La Revue*. Vol. 51. № 2. 2008. P. 33–40.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Лиманська Світлана,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта (Англійська мова і література)
Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ»
Науковий керівник – Тетяна Борозенцева,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології ГІМ ДВНЗ «ДДПУ»
м. Дніпро, Україна
t.borozentseva@forlan.org.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7251-0590>

Одним з найважливіших у житті людини складників є комунікація. Комунікація – особлива форма взаємодії людей. Це поняття у широкому значенні охоплює набагато більше, ніж обмін інформацією між людьми. При постійних змінах в суспільстві та природі лише сутність спілкування людини залишається незмінною, а саме: обмін інформацією та думками, щоб досягти взаємного порозуміння та досягнути гармонії у стосунках в різних сферах та у бутті людини на всіх рівнях.

При налагодженні дружніх та ділових стосунків з представниками інших держав передбачається володіння іноземними мовами, але цього замало, оскільки у спілкуванні серйозною перешкодою з іноземцями постає незнання їх культурних та етнічних особливостей. Неможливо ефективно контактувати з представниками інших культур без наявності практичних навичок спілкування соціокультурного.

Міжкультурна компетентність являє собою комплекс володіння знань як про рідну культуру, так і про інші культури та вміння користуватися цими знаннями при контакті з представниками інших культур [3, с. 25–26].

Необхідність міжкультурної компетентності виявляє взаєморозуміння міжкультурної поведінки щодо представників інших культур та в побудові зразків поведінки, що є новими відповідно до цінностей та норм різних культур.

Розпад багатонаціональних держав, міжетнічні конфлікти викликали інтерес політиків, психологів, лінгвістів, лінгводидактів, культурологів до моделювання нових моделей соціальних відносин і розв'язання мовних проблем. У сучасному світі перетинаються культури, що знаходяться в постійному діалозі та взаємодії, що є джерелом взаємозбагачення народів через взаємний вплив і проникнення. Водночас така різноманітність стає джерелом напруги і причиною конфліктів. Представники різних мовних груп по-різному сприймають світ. Виховання особистості, яка поважає своє етнічне коріння та одночасно позбавлена національної обмеженості, особистості, здатної до осмислення своєї культури та сприйняття світової, толерантного ставлення до культурних відмінностей, є провідним завданням освітнього процесу [5, с. 9].

Традиційно міжкультурну комунікацію вивчають як складний структурний феномен, аналіз якого у різних галузях знань здійснювали: філософи (М. Бахтін, В. Бушкова, С. Дрожжина,); психологи (О. Асмолов, Ю. Сорокін, Є. Тарасов); лінгвісти (Є. Верещагін, В. Костомаров, Е. Холл); лінгводидакти (З. Бакум, В. Дороз, О. Пометун,); культурологи (П. Гуревич, Г. Єлізарова). Напрацювання цих авторів сприяють розумінню цілісності й комплексності проблем міжкультурної комунікації, соціокультурної ідентичності в етнонаціональному просторі сучасних держав, продукування культурних ідентичностей, взаємозалежності мовних і соціальних явищ [4, с. 30].

Здатність застосування знань мовної системи в мовленнєвій діяльності, що містить кілька компонентів називається комунікативна компетентність.

У структурі комунікативної компетентності Ю. Ємельянов [1, с. 46] виокремлює:

– загальні здібності;

- комунікативні знання, навички та уміння (вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування);
- особистісні змінні (саморозвиток, самостворення, адекватна оцінка комунікативного акту).

Міжкультурна комунікація являє собою сукупність всіх форм комунікації між представниками різних культур, основна мета якої налагодження діалогу або взаємодії культур, в якій мова є зв'язною ланкою. Міжкультурна комунікація – інтегрована наукова галузь, яка передбачає залучення для її потреб категорій, які сформувалися в інших суміжних науках.

Причинами підвищеної уваги до міжкультурної комунікації є насамперед якісні зміни у загальнолюдській цивілізації, які отримали назву інтернаціоналізації і глобалізації. Вони є об'єктивними у тому розумінні, що складають зовнішні умови життя людей і мало залежать від їхньої особистої волі.

Ці зміни пов'язані з:

- необхідністю економічної кооперації (утворення міжнародних економічних зон, мультинаціональних концернів, спільних підприємств і т.п.);
- наростанням проблем, для рішення яких потрібне інтернаціональне співробітництво (ядерна загроза, парниковий ефект, забруднення навколишнього середовища, СНІД і т.п.);
- політичною інтеграцією (утворення військово-політичних і політичних блоків, організація міжнародних фестивалів, гастролей, турне і т.п.);
- виникненням світових транспортних мереж (повітроплавання, автомобільне й залізничне сполучення і т.п.);
- розвитком світових інформаційних мереж (короткохвильове радіомовлення, Інтернет, супутникове телебачення і т.п.);
- збільшенням демографічної мобільності населення (переїзди у зв'язку з пошуками роботи, економічна і політична еміграція, масовий туризм і т.п.).

Поступово весь світ змінюється на кшталт західної цивілізації. Навіть слово «модернізація» сьогодні є замаскованим значенням слова «вестернізація» [2, с. 57].

Наразі спостерігаємо розширення міжкультурних професійних контактів, що в свою чергу створює в суспільстві потребу у фахівцях різного профілю, у яких володіння іноземними мовами сягає високого рівня. Окрім володіння іноземними мовами, потрібно також знати звичай та традиції іншої культури, специфіку громадської та ділової поведінки, спосіб життя тощо.

Відмінність між культурами існує навіть у тому, які засоби комунікації використовуються у процесі спілкування з представниками інших культур. До прикладу, для американської культури характерним є когнітивний стиль обміну інформацією – швидкість мови, логічність висловлювання та точність використання понять.

Варто зазначити, що культура та комунікація пов'язані між собою та відбувається їх взаємний вплив. Щоб бути успішним у сучасному світі одного знання іноземних мов замало, але й варто зважати на знання культурних особливостей та національний характер різних народностей.

Джерела та література

1. Емельянов Ю. Н. Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности. СПб., 1999. 403 с.
2. Загороднова В. Ф. Основи міжкультурної комунікації : навч. посібник. Бердянськ : БДПУ, 2018. 314 с.
3. Костюк С. С. Розвиток компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови: дис. ... канд. педагогічних наук : 13.00.02. Кривий Ріг, 2018. 292 с.
4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій / О. Б. Бігич та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
5. Шебаніна О. В., Тищенко С. І., Клочан В. П. Міжкультурні комунікації (Опорний конспект лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього

ступеня «Молодший бакалавр» освітньо-професійної програми «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної форми навчання) : навчально-методичне видання. Миколаїв, 2021. 52 с.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Нофенко Анастасія,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізації Германські мови та літератури (переклад включно)
англійська мова та друга іноземна)
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
Науковий керівник – Тепла Оксана,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
tomoxana78@gmail.com
orcid 0000-0002-0582-4741

Глобальні тенденції загальносвітового розвитку передбачають осмислення проблем міжкультурної комунікації представників різних культур та соціумів, до якої інтегруються всі сфери людської комунікації на рівні індивідів, соціальних груп, держав та цивілізацій як у межах однієї культури, так і під час взаємодії різних культур.

Неминуча глобалізація є одночасно благом і ризиком. Нові уявлення про соціальну реальність слугують основою створення теорій глобалізму та антиглобалізму. Типологія «зразків світового порядку» передбачає: антиглобалістські тенденції, що виявляються у відродженні фундаменталістських (традиційних) течій; ідею глобального співтовариства, що прийшло до спільного розуміння цінностей і цілей, що знаходять своє

підтвердження у глобальних рухах на захист довкілля, боротьби з тероризмом тощо. Типова ієрархія «образів світового порядку» є сукупність об'єктивного чинника і суб'єктивного усвідомлення кожним індивідом її наявності та потреби та можливості існування у ній. Глобальна культура не є характеристикою гомогенного складу навколишньої дійсності, тому що тільки в контексті єдиної глобальної взаємодії людства стає можливим підтримання різноманіття ідентичностей, традицій та культур. Локальна гетерогенізація культур є природним результатом функціонування глобальної культури, яка сприяє розвитку та захисту локальних ідентичностей. Цей феномен гібридизації культур представляє, на наш погляд, найбільш ефективну і плідну форму міжкультурної комунікації в період глобалізації. Дослідження з глобальної культури розглядають культурний аспект глобалізації в контексті змін у повсякденному житті індивідів та змін у їхній повсякденній інтерпретації самих себе. Інакше кажучи, вивчення явища глобальної культури є подальшим розвитком досліджень соціології повсякденності та інтерсуб'єктивності поведінки індивідів в аспекті глобалізації. Глобальна інтелектуальна культура або клубна культура інтелектуалів представлена у вигляді різноманітних фондів, неурядових організацій, міжнародних грантів у галузі науки, освіти, соціального забезпечення, підтримки малого та середнього бізнесу. Для глобальної культури характерні мульти-культуралізм думок, захист довкілля, дотримання прав людини, ідеї здорового способу життя. Отже, ідеї інтелектуальної клубної культури впливають на зміну ціннісних стереотипів індивідів у глобальному масштабі.

**ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**TRANSLATION OPPORTUNITIES AND CULTURE OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE**

Ivanova Iryna,
PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and
Marketing, Cherkasy State Business College
Cherkasy, Ukraine
irivik@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4769-3620>

It is customary to relate intercultural concepts to various cultural communities meaning human communication. Our research shifts intercultural communication into a different plane. We are going to focus on Human-Machine communication culture where a machine is not just an intermediary or tool but an active participant of the communication process. In our opinion, the necessity has emerged in response to the rapid advances in Artificial Intelligence, namely ChatGPT launch. Ukrainian users have finally got access to it and started experimenting with it widely in various fields of activities, determining its potential for the business sector, discussing future trends in Ukraine's agriculture, etc. Internet marketing has already pointed out the main functions that ChatGPT could be potentially helpful with: error search and editing; SEO of texts; creation of product descriptions for online store catalogs; search for email and phone numbers according to the set parameters; generating conclusions for finished articles; naming etc.

It is widely accepted that ChatGPT is good at analyzing and generating texts in English. Our research interest goes into the field of its translation opportunities, capabilities and culture. Translating requires the know-how and also a culture of

translation, that is to say, a cultural experience in this domain. It is absolutely a technical profession; it requires an encyclopedic knowledge and also a curiosity about both the source and the target languages [1]. Although ChatGPT is not declared to fulfil this function, it is meant to follow instructions and solve problems with accuracy.

Our findings are based on empirical studies. They might be preliminary, as they do not encompass a big volume of processed texts. However, we consider the examples to be rather illustrative and as such that can shape the development of AI translations in the short-term future.

First, it is necessary to mention that ChatGPT is aware of the influence of the context and other factors when translating linguacultural realities. It always stresses that each country or sector may have differences in denoting some concepts, so a person should clarify if the name suits a specific culture or situation. This happens when AI is asked to choose a better option for the translation. However, in case of translating a sentence or some part of text, it uses the word that can change, narrow or twist the meaning. For example, *молодь студентського віку* is rendered as young people of college age (although, university and institute are also included here in Ukraine), *статус тимчасового притулку* – the status of temporary residence, which is a bit wider than temporary asylum status or Temporary Protected Status, *вимушені переміщення від війни* – forced displacement due to war (the preposition changes the meaning of the original text).

Knowledge being limited to 2021 data, ChatGPT makes mistakes in rendering historical events: Russian-Ukrainian war was once called the Russo-Ukrainian War.

There are some examples of the misuse of similar words like *значна кількість українців в пошуках безпеки* – many Ukrainians in search of security, while safety is a better option to express a personal feeling of being free from harm or danger. It gives a direct translation of *людські жертви* – human casualties, using the word human although casualty is defined as a person injured or killed in a serious accident or war.

Grammar mistakes also occur when translating from Ukrainian into English. AI does not often recognize the difference between the case and plural form, e.g., *в межах країни* – inside the countries. Sometimes incorrect usage of Simple Past versus Present Perfect is observed: «How has it changed?» and «How did it affect the process?» in the same context.

Appropriate academic language is worth mentioning among its positive features. It has a clear understanding of problem statement as well as how to choose and use appropriate synonyms in the academic context. When translating titles it uses capital letters for all major words.

It is obvious that ChatGPT is able to take into account social and lingual norms and practices using the data collection. It is great as far as explicit meaning is concerned. However, it tends to show some misunderstandings with implicit meanings and emotionally colored information. There is no doubt that much work should be done to develop Human-Machine communication culture.

References

1. Translation and culture, a constructive interdependence URL: <https://bilis.com/en/blog/translation-and-culture-a-constructive-interdependence/>

CURRENT METHODS OF CREATING TERMINOLOGICAL UNITS OF THE ENGLISH LANGUAGE

Liulka Viktoriia,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences

Poltava State Agrarian University

Poltava, Ukraine

viktoriya.lyulka@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

Concepts in a scientific text are nominated as terms, and since the entire scope of the content of a traditional scientific text is expressed in direct meanings of linguistic units, the repetition of terms that mean repeated concepts of the text leads to the fact that the terms logically, semantically, and formally organize the speech structure of the scientific text. That is, the semantics of scientific speech is formed through the semantics of terms.

Terminological vocabulary as an integral part of the vocabulary of any language is the result of a complex historical process, which is determined by the laws of development of language and technology, scientific theory and culture of each country. The process of terminalization of new concepts in science cannot happen chaotically, since there is a need for clear and unambiguous communication between representatives of a certain field of knowledge, as well as at the cross-linguistic level. In other words, each new term introduced into this or that industry terminology system must be successful: it must fit harmoniously into this terminology system, be euphonic, able to form derivatives, etc. All these conditions are dictated by the fact that the technical language implies an unambiguous mutual understanding between the compilers of the technical task and its executors [4, p. 102].

New terms in most languages can be formed in three main ways, which include [5]: 1. Use of internal language resources: coining derived words; giving existing words new meanings (semantic derivation); laying the foundations; making phrases. 2. Direct borrowing of term elements: complete borrowing (internal form together with external form); incomplete borrowing (internal form only). 3. Inventing artificial words.

Therefore, the formation of a new term is not necessarily a direct borrowing from another language. Most often, terms are created by using the internal resources of the language. In the vast majority of world languages, including English and Ukrainian, direct borrowing of foreign language elements is not the main way of creating new terms. At the same time, foreign language elements make up only a small part, which may fluctuate depending on the traditions and moods of certain

terminators, but in almost all of these languages, preference is given to the internal resources of the language.

Due to the internal resources of the language, scientific and technical terms in most languages are created, as a rule, in five main ways: giving existing words new meanings (semantic derivation); construction of terms using derivational affixes; assembling the bases of term elements; formation of terminological phrases; formation of abbreviations.

Polysemy is a phenomenon similar to homonymy where terms are formed by extending meaning. There are almost no clear criteria between ambiguity and homonymy. It is worth mentioning many more or less successful cases of the formation of new terms by giving a new terminological meaning to already existing words. This method, in our opinion, cannot be called convenient, because very often such polysemy leads to complications when reading scientific and technical literature, sometimes to the wrong understanding of a certain term even due to the context.

Another way of building new terms at the expense of internal resources is the formation of derived words (derivatives) from existing terms or from general lexical units [3, p. 49]. At the same time, suffixes and prefixes, which due to one or other circumstances turned out to be the most convenient for building terms, are borrowed, as a rule, from the general morphological fund. Morphemes can also be borrowed from other languages.

The next most productive way of constructing new terms is direct borrowing. Scientific terminology has a fairly high ability to perceive foreign language borrowings. Direct borrowings form a common lexical fund in different, not necessarily related languages, which contributes to the mutual understanding of specialists who speak different languages. This means that the growth of the vocabulary of any language, English in particular, at the expense of scientific terminology, is necessarily accompanied by the process of borrowing certain foreign words, especially together with the borrowing of the corresponding scientific concept [1, p. 55]. Direct borrowing can be full or partial. In case of full borrowing, the object of borrowing is both the internal and the external form. With partial borrowing – only

the internal form (motivation). Complete borrowing involves the adaptation of a foreign word to the phonetic and morphological features of the recipient language. Depending on this, a distinction is made between full and partial assimilation.

Full assimilation is a complete adaptation of the borrowed element to the features of the recipient language: to its phonetics (replacement of sounds not peculiar to the recipient language; transfer of stress, if the recipient language has a constant stress; rearrangement of syllables in the case of limited phonemic distribution and number of types of syllables in the language -recipient) and morphological (subordination to the conjugation system of the recipient language) laws. Under partial assimilation, some phonetic and grammatical features of the producer language are preserved. Thus, in the English language, single words of French origin have preserved nasal vowels, which are not characteristic of English phonetics. Preservation of the original spelling in borrowed words is also a manifestation of partial assimilation.

The main method of partial borrowing is tracing, that is, the literal translation of word elements from the producer language to the recipient language. Tracing can be complete or partial. Direct borrowing can be both national and international in nature. The criterion for determining between international and national borrowing is the presence of a given word in at least three unrelated languages [2, p. 164].

Thus, if we analyze the terminology that is used by specialists in a certain field in scientific texts, oral professional speech, is introduced into dictionaries, etc., it turns out that some of the terms are used only in one industry, and some in another. This indicates that the terms are not the same in terms of the degree of specialization of their meaning.

References

1. Baliuta Ye. H. Do problemy utvorennia «ekoloho-ekonomichnykh» innovatsii anhliiskoi movy [To the problem of formation of «ecological and economic» innovations of the English language]. *State and regions*. 2011. No. 1. P. 54–57.

2. Zhabo N. I. Linhvostylistychni osoblyvosti reklamnykh tekstiv ekolohichnoi tematyky [Linguistic and stylistic features of advertising texts on environmental topics]. *Mova*. 2011. No. 16. P. 164–168.

3. Korunets I. V. Vstup do perekladoznavstva [Introduction to translation studies]. Vinnytsia, 2008. 512 p.

4. Liashuk N. Prychyny vynyknennia kontseptualnoi bahatoznachnosti linhvistychnykh terminiv [Causes of conceptual ambiguity of linguistic terms]. *Terminolohichniy visnyk*. Simferopol, 2011. P. 101–119.

5. Semiletko V. I. Internet-terminy yak fenomen kultury. Perspektyvy yikh perekladu [Internet terms as a phenomenon of culture. Prospects of their translation]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. 2013. No. 43(4). P. 49–55.

DIFFICULTIES IN TRANSLATING ECONOMIC AND FINANCIAL TERMINOLOGY

Michalik Martyna,

Applicant for Higher Education bachelor's degree,
specialty Finance and accounting, University of Zhushuv

Zhushuv, Poland

Matviienko Lesia,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences

Poltava State Agrarian University

Poltava, Ukraine

lesia.matviienko@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

A distinctive feature of accounting terms is that they are created in the process of financial and economic activities of enterprises and the state, and are distributed among a narrow circle of specialists in a special field.

The constant cooperation of entrepreneurs and companies of different countries causes the need for translation of accounting documentation. It is needed for the purpose of legal confirmation of completed financial transactions. This type of translation is often performed in cases of interaction of the company with its branches in other countries, drawing up accounts and acts for partner organizations, demonstrating investment attractiveness when entering the international market.

The content of the translated financial and economic documentation must comply with the legislative norms of the country for which it is intended, but at the same time be as close as possible to the original source.

In addition to documentation, specific terminology can be found in special financial literature intended for a wide range of readers. For example, in business magazines, articles for businessmen. In such publications, the translated text is written not only for narrow specialists, but for all interested persons - managers, entrepreneurs, business owners.

In almost any language, a linguist translating accounting terms faces a number of challenges.

- Multiple meanings of words and expressions. Economic terms are often made up of words from ordinary everyday language. However, the meaning of such terms in business practice differs from the generally accepted dictionary meaning. For example, the well-known term «openwork». In accounting, it means the state when business operations and corresponding accounting entries are made in one day. In its everyday meaning, the word means a pattern with a through-pattern on fabric, metal, or wood.

- Absence of an exact equivalent of a financial or economic term in the language. Language is not just a set of words and expressions. It is a reflection of the

thinking, culture and traditions of the people. It is very difficult to find the exact equivalent of any dictionary entry in one language in the dictionary of another language. Almost always, the selected word will be close to the original, but not identical to it.

- The difference in the semantic structure of words or the difference in the meaning that is attached to a word in different languages. The meaning of a word in one language can be much wider than in another.

Financial terminology is characterized by systematicity, orderliness, stability of values. Despite the systematicity and lack of absolute synonyms in the terminology, they are still present in the business financial language. The translator must know all the subtleties of using such values. For example, in the English language, more than twelve words are used to denote the concept of "profit", each of which has its own peculiarities of use.

Terms have many classifications. The system of terms is periodically supplemented with new designations, which often form long phrases.

Financial and economic terms used in the field of accounting are distinguished by a significant amount of specific vocabulary, which often does not have an exact equivalent.

To translate such concepts, the translator uses methods of transliteration or original writing with explanations, as well as descriptive translation. Part of the complex non-equivalent terms is translated by word combinations made up of directly corresponding concepts «payroll account» (salary account), formed according to the rules of lexical and grammatical connectivity. In the absence of the possibility of direct translation, a selection of close concepts is carried out, analogues are sought.

In order to successfully overcome the problems that arise during the translation of financial and economic documentation for the field of accounting, a thorough analysis of the term in terms of its word formation and context is required.

BESONDERHEITEN DER ÜBERSETZUNG DEUTSCHER WIRTSCHAFTSTERMINOLOGIE

Volovyk Larysa,
Kand. philologischen Wissenschaften, Dozentin,
Assoziierter Professor der Abteilung für Humanitäre und Soziale Disziplinen
Poltawaer staatlichen Agraruniversität
Poltawa, Ukraine
larysa.volovyk@pdaa.edu.ua
[https://orcid.org/ 0000-0002-0423-0917](https://orcid.org/0000-0002-0423-0917)

Jeder komplexe Begriff oder jede terminologische Phrase ist eine semantische Konstruktion, daher wird der lexikalisch-semantischen Art der Begriffsbildung große Aufmerksamkeit geschenkt. Seine Essenz besteht darin, als Begriff oder Begriffsbestandteil eines vorgefertigten Wortes oder Ausdrucks zu verwenden, das aus einem anderen lexikalischen Subsystem entlehnt wurde. Es ist bekannt, dass ein Nicht-Term-Wort, das beginnt, eine terminologische Funktion zu erfüllen (unabhängig oder als Teil eines Term-Kompositums), eine Neuinterpretation der Bedeutung, eine Umordnung des Sem erfährt. Nach dem Verhältnis der Merkmale eines speziellen und eines nicht speziellen Begriffs werden traditionell mehrere Spielarten der lexikalisch-semantischen Begriffsbildung unterschieden [2, S. 111].

1. Spezialisierung oder Einengung der Bedeutung häufig verwendeter Wörter: sachliche Spiele (pl) – ділові ігри, Finanzkontrolle (f) – фінансовий контроль, Wertpapiere (pl) – цінний папір, Budgetperiode (f) – бюджетний період.

2. Metaphorische Übertragung: Kulisse (f) – куліса (неофіційна чорна біржа), Bären (pl) – ведмеді (біржові спекулянти), unsichtbarer Handel (m) – невидима торгівля (основний принцип торгівлі – уникнення податків).

3. Metonymische Übertragung: Auftragsmappe (f) – портфель замовлень, Handelsnetz (n) – торговельна мережа, Währungskorb (m) – валютний кошик

4. Umterminologisierung: Banksanktionen (pl) – санкції банківські, Warenkonzeption (f) – концепція товару.

Nach unseren Beobachtungen handelt es sich bei der Mehrheit der analysierten Begriffskombinationen, die als Ergebnis der sekundären Nominierung gebildet wurden, um lexikalisch-semantische Varianten kreativer Wörter und nicht um Homonyme, da semantische Verbindungen zwischen dem nicht speziellen Wort und dem auf seiner Grundlage gebildeten Begriff erhalten bleiben .

Die Analyse des Vokabulars des untersuchten wirtschaftsterminologischen Systems ermöglichte es uns, drei Gruppen von terminologischen Einheiten nach dem Grad der semantischen Integrität zu unterscheiden. Die erste umfasst Begriffsverbindungen, die den geringsten Grad an semantischer Integrität aufweisen und durch formale Zerlegbarkeit gekennzeichnet sind. Beide Bestandteile solcher Begriffseinheiten werden im terminologischen Sinne verwendet, zum Beispiel: Bankkapital (n) – банківський капітал, Währungsabwertung (f) – девальвація валюти, Bilanz (f) der Einnahmen und Ausgaben – баланс витрат та доходів підприємства, kommerzieller Kredit (m) – комерційний кредит.

Die Beobachtungen dieser Begriffskombinationen erlauben uns zu behaupten, dass sie nicht durch die lexikalische Unteilbarkeit von Wortbestandteilen gekennzeichnet sind. Jedes Mitglied der analysierten Strukturen ist ein Indikator für wesentliche Merkmale des bezeichneten Konzepts, in jedem von ihnen wird ein Teil der integralen semantischen Einheit verwirklicht, deren Grundlage die Semantik aller Mitglieder der Verbindung ist.

Die zweite Gruppe umfasst Begriffskompositionen, bei denen eine Komponente ein tatsächlicher Wirtschaftsbegriff ist und die zweite aus einem anderen lexikalischen Subsystem entlehnt ist. Aufgrund der teilweisen oder vollständigen Neuinterpretation der zweiten Komponente der Verbindung wird die Bedeutung des Begriffs nicht als Summe der Werte der Komponenten wahrgenommen. Bei solchen Begriffsverbindungen kann man von einem höheren Grad an semantischer Integrität sprechen, verglichen mit den Begriffsverbindungen

der ersten Gruppe. Unter den substantivisch-adjektivischen Begriffskombinationen heben wir die Begriffskombinationen hervor, in denen:

1) das Substantiv hat eine terminologische Bedeutung, und das Adjektiv gehört: a) zu gebräuchlichen Vokabeln: harte Währung (f) – тверда валюта, grauer Markt (m) – сірий ринок; b) Wortschatz von begrenztem Nutzen, insbesondere Buchwortschatz: negativer Bedarf (m) – попит негативний попит, konstante Kosten (pl) – постійні витрати.

2) das Adjektiv hat eine terminologische Bedeutung, und das Substantiv gehört dazu: a) zu gebräuchlichen Vokabeln: Geldknappheit (f) – (досл. грошовий голод) нестача готівки, Steuergeschenke (pl) – (досл. податковий подарунок) податкова пільга; b) zu einem Wortschatz von begrenzten Verwendung: Börsenpanik (f) – біржова паніка; Währungsparität (f) – валютний паритет, Marktmechanismus (m) – ринковий механізм.

Bei der Zusammensetzung von Substantiv-Substantiv-Begriffsverbindungen legen wir auch die Komponenten fest, die zu Folgendem gehören: a) zu gebräuchlichen Vokabeln: Tiefe des Warenverzeichnisses – глибина номенклатури товарів, Preisschere (f) – ножиці цін, Einlagengeheimnis (n) – таємниця вкладів; b) zum Vokabular von begrenzten Verwendung: Konzentration der Banken – концентрація банків, Marktsegmentation (f) – сегментація ринку.

Die maximale semantische Integrität wird durch Begriffskompositionen der dritten Gruppe charakterisiert, deren beide Bestandteile nicht zum ökonomischen Vokabular gehören und erst in Kombination zu einem Begriff werden. Solche Begriffskombinationen sind unproduktiv, Grundlage der Nominierung ist sehr oft irgendein zufälliges Zeichen. Die Begriffsverbindungen dieser Gruppe umfassen: häufig verwendete Wörter: Arbeitskraft (f) – робоча сила, Situationsleistung (f) – управління ситуацією; Wortschatz von begrenztem Nutzen, insbesondere Terminologie anderer Wissenschaften – Informationswerbung (f) – інформативна реклама, kurzfristige Prognose (f) – короткостроковий прогноз, Faktorgeschwindigkeit (f) – швидкість дії фактора.

Diese Phrasen werden auf lexikalisch-semanticke Weise gebildet: Einer oder mehrere ihrer Bestandteile beginnen durch Einengung des Bedeutungsumfangs, metaphorische oder metonymische Übertragung als Wirtschaftsbegriffe zu fungieren.

Entscheidend für zwei- und dreikomponentige Begriffskombinationen ist der Gegensatz «Begriff – Nicht-Begriff». Die Integrität polynomialer Begriffsverbindungen hängt nicht nur von der Zugehörigkeit der Komponenten zum terminologischen oder nicht-terminologischen Vokabular ab, auch die Anzahl der Mitglieder der Begriffsverbindung ist wichtig. Nach unseren Beobachtungen wird der Grad der semantischen Integrität in mehrkomponentigen Begriffskompositionen geringer sein als in zwei- und dreikomponentigen [1, S. 78].

Dabei haben wir herausgefunden, dass unterschiedliche Sprachen aufgrund der spezifischen Struktur jeder einzelnen Sprache durch bestimmte Merkmale der Begriffsbildung gekennzeichnet sind. Die Terminologie wird mit denselben Methoden der Wortbildung durchgeführt, die der Sprache als Ganzes dienen: morphologisch, syntaktisch, morphologisch-syntaktisch, semantisch [3, s. 48].

Die Untersuchung des deutschen Wirtschaftsvokabulars bestätigt die Auffassung, dass es sich bei der untersuchten Terminologie um ein offenes System handelt, das sich ständig weiterentwickelt und seinen funktionalen Stellenwert erweitert. Die Art der Veränderungen in der Wirtschaftsterminologie ist progressiv orientiert, das heißt, sie ist Ausdruck der Tendenz, die Sprache der Wirtschaftswissenschaften weiter zu standardisieren. Die Ergebnisse der Studie weisen darauf hin, dass es im deutschen Wirtschaftsbegriffssystem keine besonderen Gestaltungsmodelle gibt. Deutsche Wirtschaftsbegriffe werden nach Modellen gebildet, die verwendet werden, um ein allgemein verwendetes Vokabular gemäß den Normen der modernen deutschen Sprache zu erstellen, was durch die Besonderheit wirtschaftlicher Konzepte erklärt wird, um das Wesen sozioökonomischer Phänomene und Prozesse der menschlichen Gesellschaft aufzudecken. Die produktive Wortbildungsmodelle der deutschen Sprache weisen in den meisten Fällen eine ähnliche Produktivität bei der Bildung ökonomischer Termini auf. Die Verwendung produktiver Wortbildungsmodelle der literarischen deutschen Sprache

für die Bildung von Begriffen bestimmt deren strukturelle und semantische Sicherheit und Wahrnehmbarkeit.

Quellen- und Literaturverzeichnis

1. Fleischer W. Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der Gegenwart : Lehrbuch. Leipzig, 2019. 305 s.
2. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache: Lehrbuch. [2. durchges. Aufl.]. Tübingen, 2019. 307 s.
3. Stepanova M. D., Černyševa I. I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache : Lehrbuch. [2. verbesserte Aufl.]. Moskau : Vysshaja Škola, 2017.

ПРОБЛЕМА РЕДАГУВАННЯ ПЕРЕКЛАДІВ В АНГЛОМОВНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Антонюк Марина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
maryna.antoniuk@pdaa.edu.ua
ORCID ID 0000-0002-1768-4651

Проблема редагування перекладу посідає вагоме місце в англomовній науково-практичній та науково-педагогічній літературі. Зі зростанням попиту на переклад у різних галузях людської діяльності посилюватиметься й роль машинного перекладу. Швидкість і якість, доступні сьогодні користувачам систем машинного перекладу, дозволяють докорінно змінити планування робочого процесу перекладача. Як зауважує членкиня Американської асоціації перекладачів Дж. Раян, «оскільки машинні перекладачі можуть перекладати мільйони слів за годину, то економічна ефективність системи машинного перекладу повинна вимірюватися здебільшого ефективністю процесу

постредагування» [цит. за 4, с. 100]. Тому професійні перекладачі, надто ті, що володіють навичками редагування перекладу, в найближчому майбутньому стануть потрібними й високооплачуваними фахівцями.

В англomовній науковій традиції існує множина термінів для позначення редагування в різних робочих процесах. Так, визнаний авторитет у галузі редагування перекладу Б. Мосоп наголошує, що і міжнародний, і численні національні стандарти якості передбачають, що перекладач має самостійно відредагувати кожен свій чорновий переклад, крім того, деякі переклади варто переглянути іншому перекладачеві. На позначення редагування перекладу Мосоп послідовно вживає термін *revising*: «Редагування означає читання перекладу з метою виділити проблемні місця, щоб потім зробити або порекомендувати будь-які необхідні виправлення або поліпшення, необхідні для досягнення певного стандарту якості» [3, 13]. Натомість термін *editing* означає ті самі завдання, але з текстом, який не є перекладом або принаймні перевіряється, як оригінальний текст, без покликання на текст мовою джерела. Отже, ключовою різницею для Мосопа є наявність/відсутність тексту мовою джерела для звіряння: якщо він недосяжний, редактор перекладу працює так, як звичайний редактор.

У сучасних науково-педагогічних дослідженнях автори здебільшого послуговуються терміном *post-editing* або *MT post-editing* (*machine translation post-editing*), структура якого досить прозоро вказує на його значення: це редагування перекладу, отриманого за допомогою онлайн-перекладача. Численні розвідки науковців з різних країн присвячені проблемі підготовки перекладачів-редакторів, навчених працювати з машинним перекладом. Так, Ш. О'Браян [4], М. Копонен [2], І. Депретер [1], М. Шахін [5] — кожен у межах своєї мовної пари — обґрунтовують доцільність навчання редагуванню машинного перекладу, оскільки це не лише поліпшує якість вихідного тексту мовою перекладу, але й посилює впевненість майбутніх перекладачів у власній професійній компетентності та знімає упереджене ставлення до машинного перекладу [2, с. 12].

До компетентностей, що їх формує курс редагування машинного перекладу, належать відмінне знання мови джерела, досконале володіння мовою перекладу, навички роботи з текстом, вміння працювати з відповідним програмним забезпеченням — як з платформами для перекладу, так і з онлайн-інструментами для редагування та програмами для форматування тексту; укладання глосарію для машинного перекладу [4, с. 102].

З огляду на невпинне вдосконалення машинного перекладу у мовній парі «англійська — українська» до цих компетентностей варто додати такі засадничі речі, як позитивне ставлення до машинного перекладу і здатність оцінити варіанти, запропоновані системою машинного перекладу, щоб відхилити несуттєві зміни, зробивши тільки необхідні виправлення [2, с. 4].

Орієнтовний зміст курсу редагування машинного перекладу може включати такі теоретичні теми: Вступ до редагування машинного перекладу; Вступ до технології машинного перекладу; Вступ до редагування тексту перед перекладом; Поглиблене оперування термінологією; Лінгвістика тексту; Основи програмування. Знання принципів, що лежать в основі системи машинного перекладу, зміцнить довіру перекладача до неї, до того ж дозволить розуміти її обмеження й перспективи. Крім того, він має бути обізнаний з лінгвістикою тексту та володіти основами роботи з базами термінів і глосаріями.

У практичній складовій курсу необхідно заохочувати студентів якомога більше вправлятися в редагуванні машинного перекладу — як на заняттях, так і під час самостійної роботи. Особливу увагу слід приділяти аналізу перекладів у мовній парі «англійська — українська», оскільки, на відміну від аналітичного ладу англійської мови, українській притаманна флективна структура. М. Шахін, який працює з парою «англійська — турецька», де перекладача спіткають подібні труднощі, пропонує студентам порівнювати переклади, отримані від перекладача і за допомогою машинного сервісу. Цей автор також пропонує

своїм студентам перевірити переклади текстів різних галузей — юридичних, науково-технічних та медіатекстів [5, с. 4]. Різні типи практичних завдань мають допомогти перекладачеві перевірити міцність засвоєних теоретичних знань і стати компетентним у редагуванні машинних перекладів.

Таким чином, огляд англomовної науково-практичної літератури з питань редагування машинного перекладу засвідчує, що ця проблема стосується як професійної компетентності перекладача, так і стандартів якості перекладу, організації робочого часу та економічної доцільності додаткової роботи. Досвід побудови навчального курсу, особливо коли переклад здійснюється мовою, що типологічно подібна до української, вартий уваги.

Джерела та література

1. Depraetere, Ilse (2010). What counts as useful advice in a university post-editing training context? Report on a case study. *Proceedings of the 6th EAMT Workshop: Teaching Machine Translation*, Manchester, England. European Association for Machine Translation. URL: https://www.researchgate.net/publication/228786898_What_counts_as_useful_advice_in_a_university_post-editing_training_context_Report_on_a_case_study [accessed Apr 7, 2023].
2. Koponen, Maarit (2015). How to teach machine translation post-editing? Experiences from a post-editing course. *Proceedings of 4th Workshop on Post-Editing Technology and Practice*. URL: http://amtaweb.org/wp-content/uploads/2015/10/MTSummitXV_WPTP4Proceedings.pdf#page=6 [accessed Apr 7, 2023].
3. Mossop, Brian (2019). *Revising and Editing for Translators* (4th ed.). Taylor and Francis. URL: www.perlego.com/book/1572294/revising-and-editing-for-translators-pdf [accessed Apr 7, 2023].
4. O'Brian, Sharon (2002). Teaching post-editing: a proposal for course content. *Proceedings of the 6th EAMT Workshop: Teaching Machine Translation*,

Manchester, England. European Association for Machine Translation. URL: <https://aclanthology.org/2002.eamt-1.11.pdf> [accessed Apr 7, 2023].

5. Şahin, Mehmet (2014). Using MT post-editing for translator training. *Tralogy [En ligne], Tralogy II, Session 6 Teaching around MT/ Didactique, enseignement, apprentissage, mis à jour le : 25/08/2014*. URL: https://www.researchgate.net/publication/268147112_Using_MT_post-editing_for_translator_training [accessed Apr 7, 2023].

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

Бачинський Іван,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Лугова Тетяна,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
tlugova@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2834-9533>

Англійська мова є лідером у сфері наукових досліджень та технологій, тому вивчення її термінології є необхідним для ефективного взаємодії у міжнародному співтоваристві та підвищення конкурентоспроможності національних виробників на світовому ринку. Однак, переклад англійської термінології в аграрному секторі може бути складним завданням через

специфічні особливості використання термінів та їхню семантику, що потребує уважного підходу та знання особливостей обох мов.

Особливості структури та семантики англійської термінології, яка використовується в аграрному секторі, не тільки забезпечують розуміння спеціалізованої інформації, але і впливають на ефективність комунікації між фахівцями. Дослідження структури та семантики термінології в аграрному секторі є важливим, оскільки це допоможе досягти більшої точності та чіткості в розумінні технічної інформації.

Структурно-семантичні особливості англійської термінології в аграрно-промисловому комплексі включають специфічні структури словосполучень та відносно жорсткий порядок слів у технічних термінах. Наприклад, технічний термін «livestock breeding» (тваринництво) має структуру, що складається зі словосполучення «livestock» (тваринництво) та «breeding» (розведення), а не може бути замінений на «breeding livestock» [1]. Крім того, англійські терміни часто мають скорочення або аббревіатури, які також повинні бути відповідно перекладені. Наприклад, «GMO» (генетично модифіковані організми) або «FSA» (Федеральна служба безпеки харчових продуктів і лікарських засобів) мають конкретне значення, яке не може бути ігнороване при перекладі [2; 3].

При перекладі англійської термінології в аграрному секторі українською мовою, також необхідно враховувати відмінності в семантиці та культурному контексті країн. Наприклад, термін «cattle» в англійській мові включає в собі усіх видів худоби, а не тільки корів, як це може бути в українській термінології. Крім того, перекладачі повинні враховувати національні правила транслітерації та найкращі практики перекладу технічних термінів для забезпечення точного та зрозумілого перекладу [4; 5].

Щоб збільшити ефективність перекладу українською мовою, перекладачам слід ретельно вивчати та розуміти контекст та особливості тексту. Найкраще розуміння тексту можна досягти за допомогою використання контекстуального аналізу, який забезпечує зрозумілість та точність перекладу.

До цього можна використовувати такі інструменти, як професійні словники, тезауруси та інші технічні ресурси.

Крім того, важливо використовувати мовні ресурси, які максимально наближені до контексту та технічної специфіки перекладу. Для цього можна використовувати спеціалізовані словники, тезауруси, бази даних термінів, або звернутися до експертів з певної галузі [6; 7].

Крім того, для підвищення ефективності перекладу, важливо враховувати культурні відмінності та особливості між різними мовами. Це можна зробити за допомогою знання традицій, звичаїв та культурних особливостей країн, що використовуються у перекладі.

Нарешті, ефективність перекладу також залежить від вміння перекладача працювати швидко та ефективно, без втрати якості перекладу. Для цього важливо мати високу концентрацію, грамотність та знання мовної граматики. Дотримання вимог термінологічної точності та стилістичної гармонії також допоможе збільшити ефективність перекладу українською мовою.

Джерела та література

1. Амеліна С. М., Гузинець М. М. Структурно-семантичні особливості термінів аграрної галузі: перекладацький аспект. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Філологічні науки 206. 2014. С. 126–131.
2. Велика К. І. Структурні особливості двостороннього перекладу складних термінів аграрної лексики. 2020.
3. Гарасимів Ю. М. Особливості вживання термінів у сфері аграрної науки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». Т. 2. 2016. С. 70–73.
4. Гузинець М. М., Козуб Л. С. Специфіка перекладу термінів в підмові аграрної галузі. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. Серія: Філологічна 55. 2015. С. 73–74.

5. Козуб Л. С. Способи досягнення адекватності перекладу англійських аграрних термінів. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2016. № 15. С. 49–55.
6. Лебідь О. М., Макухіна С. В. Особливості функціонування аграрної термінології в контексті перекладу. *Редакційна колегія*. 2018. С. 81.
7. Сиротин А. С. Специфіка перекладу англійських термінів підмови аграрної галузі у текстах професійного спрямування. *Аллея науки*. 5.9. 2018. С. 39–44.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПЕРЕКЛАД В ІТ ПРАВІ

Ватраль Ян

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація (035.041 Германські мови та літератури переклад включно),

перша - англійська))

Полтавського державного аграрного університету

Науковий керівник – Леся Матвієнко,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

lesia.matviienko@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

Переклад в галузі ІТ права є актуальним і перспективним напрямком сучасної лінгвістики, оскільки галузь інформаційних технологій належить до наймолодших систем, і з її розвитком, і вдосконаленням з'явилося багато законів та норм права, які відповідають за врегулювання ІТ індустрії. Прогресуючі процеси комп'ютеризації диктують необхідність розуміння не

тільки перекладу з інформаційних технологій, а й розуміння термінології в галузі захисту ІТ права. На сьогодні в переважній більшості випадків актуальною є проблема перекладу англійських правових термінів в комп'ютерних технологіях українською мовою.

Регулювання правовідносин має велике значення, так як ми маємо розуміти і захищати наші права в мережі Інтернет все частіше і частіше. У зв'язку з діджиталізацією, телефон і комп'ютер стали невід'ємною частиною нашого життя. Такі трансформації призводить до загострення потреби у глибшому зануренні в питання захисту інформації та інтелектуальної власності.

Неточності та помилки при використанні та перекладі термінів можуть стати причиною непорозумінь між фахівцями, а некоректний переклад термінів може негативно вплинути на технологічний процес, реалізацію різних проектів і розвиток компаній.

В загальному, юридичний переклад потребує як когнітивного і комунікативного підходу до матеріалу, знання джерел та цілей правових систем. Існуючі розриви між різними правовими системи, безумовно, впливають на лексичний аспект перекладу, і можливість перекладу юридичних термінів різними мовами. Через відмінності між правовими системами може не бути (повної) еквівалентності між правовими концепціями. Проте ІТ право має величезний розвиток, що, змушує думати, що право поступово стане більш стандартизованим. Бо саме від майстерності перекладача залежить вибір правильного значення терміну, так як одночасно можуть використовуватись різні значення одного й того ж слова. Часто доводиться враховувати смислові відмінності термінів в ІТ праві для різних країн, переклад одного й того ж терміну може звучати по-різному та їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту ситуації.

Під час перекладу юридичних операцій, зокрема міжнародних контрактів, сторони погоджуються щодо положення про регулююче право та лише одна правова система приймається як основа комунікації. Під час перекладу таких складних документів необхідно дотримуватись принципу культурної

вкоріненості, що застосовується лише щодо суто лінгвістичних аспектів тексту, тоді як у ширшому масштабі, враховуючи культурну основу тексту (правової системи), вихідний і цільовий текст матимуть те саме культурне посилення.

Відповідно, юридична мова має надавати цільові лінгвістичні інструменти, за допомогою яких можуть бути задоволені специфічні вимоги правового спілкування.

Сфера юридичного перекладу в ІТ праві є вузькоспеціалізованою, вимогливою від перекладача працею, яка враховує специфіку юридичної науки та особливості юридичної мови. У світлі зростаючого попиту на переклад в ІТ праві та застосуванні комп'ютерних термінів, я хочу підкреслити важливість юридичного перекладання і розуміння термінів в ІТ праві, для успішного міжкультурного співробітництва.

Джерела та література

1. Кальнік О. П., Воробйова О. С., Симоненко А. В., Олешко М. В., «Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері іт технологій», Серія «Молодий вчений», 2019 рік «Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка» с. 187–190. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.1/56.pdf>.

2. Кияк Т. О. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2008 рік № 620. С. 35.

3. Kocbek A. The Challenges of Intercultural Legal Communication. Slovenia. URL: https://emuni.si/wp-content/uploads/2019/02/1_053-071.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕРМІНІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Влох Ілона,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

ilona.vlokh@st.pdaa.edu.ua

Садовий Денис,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

denys.o.sadovyi@st.pdaa.edu.ua

Семиразум Ілона,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська),

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

ilona.semyrazum@st.pdaa.edu.ua

Науковий керівник – Воловик Лариса,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

larysa.volovyk@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0423-0917>

Вивченням термінології різних фахових мов займається багато українських та зарубіжних лінгвістів, таких як А. С. Дьяков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделко, В. М. Лейчик, О. А. Сербенська, R. Arntz, F. Mayer, G. Picht та інші.

Більшість українських дослідників визнають, що термін може існувати як елемент терміносистеми, якщо під останньою розуміти упорядковану сукупність термінів, які адекватно виражають понятійний апарат теорії, що описує певну специфічну галузь людських знань або діяльності. Вони зазначають, що переклад не лише передає певну інформацію засобами іншої мови, а й аналізує можливості мови перекладу. І якщо в мові перекладу відсутні необхідні лексичні одиниці, то саме перекладачі намагаються створити відповідний лексичний еквівалент у мові перекладу. Вивчення спеціальних мов пов'язане зі специфікою мови певної галузі науки. При цьому спеціальна мова певною мірою протиставляється мові загальноживаній, хоча лексика першої є похідною від останньої. Але саме проблеми, пов'язані зі специфікою лексики спеціальних мов, зумовили необхідність виділення окремої науки – термінознавства. Якщо наука про спеціальні мови спрямована на вивчення мови певної галузі науки і техніки, то предметом термінології є не мова як така, а термін як єдність поняття і найменування. Таким чином, термінологія включає в себе понятійне поле певної професійної галузі. Спочатку вивчення фахових мов стосувалося виключно професійної лексики. Лише нещодавно вона стала окремою галуззю мовознавства, хоча й залишається дуже тісно пов'язаною з термінологією. Професійну мову можна визначити як сукупність усіх мовних засобів, що використовуються у професійно замкненій сфері спілкування з метою забезпечення взаєморозуміння між людьми, які працюють у цій галузі. Це визначення слід доповнити тим, що функціонування цієї мови забезпечується виключно чітко визначеною термінологією. Спеціалізовані мови в німецькій мові іноді називають «Arbeitssprache», «Berufssprache», «Gruppensprache», «Handwerkersprache», «Sondersprache», «Standessprache», «Fachsprache» [1, с. 41]. Особливість професійних мов полягає в наявності

особливого набору лексичних одиниць, орієнтованих на потреби певної професії, які мають плавні та гнучкі зв'язки із загальнонавчальною лексикою, що також присутня в професійній мові. З іншого боку, остання характеризується специфічною частотою вживання певних граматичних, синтаксичних і стилістичних засобів. Усю лексику професійного тексту можна поділити на 4 типи: терміни певної галузі, що мають власну дефініцію; міждисциплінарні загальнонаукові термінологічні одиниці – наприклад, загальні терміни філософії, політології, математики, філології; напівтерміни або професіоналізми, які включають номенклатурні одиниці, хоча професіоналізми зазвичай можна тлумачити на відміну від номенклатурних одиниць; професійні жаргонізми, які не претендують на точність і однозначність, мають високий рівень образності та емоційно забарвлене значення [2, с. 37].

Динаміка професійних мов часто віддаляє їх від джерела загальнолітературної мови і може призводити до непорозумінь між фахівцями і нефахівцями, створюючи штучну атмосферу елітарності. Професійні тексти мають свою специфіку побудови, її формують, наприклад, такі особливості: дієслово здебільшого вживається в теперішньому часі; дієслово часто вживається в пасивному стані; дієслово відіграє відносно незначну роль як частина мови; іменник відіграє важливу роль; однина вживається частіше, ніж множина; прикметник вживається відносно часто.

Деякі професійні мови використовують специфічні лінгвістичні засоби, які, в свою чергу, можуть зустрічатися в інших професійних мовах. Кілька підмов можуть утворювати більші класи зі спільними рисами. Наприклад, серед фахових мов можна виокремити мови суспільних наук та мови технічних галузей, які мають не лише специфічні терміносистеми, але й різну організацію тексту та мовну структуру. У зв'язку з цим можна запропонувати ієрархічну систему професійних мов та їхніх класів у межах національної мови [3, с. 18].

Джерела та література

1. Fleischer W. Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der Gegenwart : Lehrbuch. Leipzig, 2019. 305 s.

2. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache : Lehrbuch. [2. durchges. Aufl.]. Tübingen, 2019. 307 s.

3. Stepanova M. D., Černyševa I. I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache: Lehrbuch. [2. verbesserte Aufl.]. Moskva : Vysšaja Škola, 2017. 247 s.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ МЕДИЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Гайдамака Юлія,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша–
англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Лашул Валерій,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
lash58095@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3709-3306>

Медична фармакологія – це галузь медицини, що вивчає вплив лікарських засобів на організм людини та їх взаємодію з біологічними системами. У зв'язку з цим, вона використовує багато спеціалізованої термінології, що вимагає уваги до лексико-семантичних та перекладознавчих аспектів термінів.

Медична фармакологічна термінологія – це спеціальний словниковий запас, який використовується в медицині та фармакології для опису механізмів дії лікарських засобів, їх застосування та побічних ефектів.

Переклад медичної фармакологічної термінології є складним завданням, яке вимагає не тільки знань у галузі медицини та фармакології, а й володіння мовою, на яку здійснюється переклад [2]. Ось деякі особливості перекладу медичної фармакологічної термінології:

- Правильний вибір еквівалента. Перекладач повинен вибирати правильний еквівалент для кожного терміна. Деякі терміни можуть мати кілька варіантів перекладу, і перекладач повинен вибрати той, який найкраще відповідає контексту та меті перекладу.

- Врахування різних систем позначень. Існує кілька систем позначень лікарських засобів, які використовуються в різних країнах і регіонах світу. Перекладач повинен враховувати ці відмінності та використовувати правильні позначення для конкретної країни або регіону.

- Розуміння механізмів дії лікарських засобів. Для правильного перекладу медичної фармакологічної термінології необхідно розуміти механізми дії лікарських засобів, їхню фармакокінетику та фармакодинаміку. Це допоможе перекладачеві вибрати правильний термін і зробити переклад точнішим і зрозумілішим.

- Стандартизація перекладу. Існує безліч стандартів і правил, які регулюють переклад медичної фармакологічної термінології. Це важливо для того, щоб переклади були однозначними та зрозумілими для всіх медичних працівників, незалежно від їхнього місця роботи.

- Використання спеціалізованих словників і довідників. Для перекладу медичної фармакологічної термінології необхідно використовувати спеціалізовані словники та довідники, які містять не тільки переклади термінів, а й інформацію про механізми дії лікарських засобів та їх застосування.

- Врахування регіональних відмінностей. Деякі терміни можуть мати різні значення в різних регіонах [5].

Точність перекладу медичних термінів є надзвичайно важливою, оскільки невірне розуміння термінів може призвести до серйозних наслідків у медичній практиці. Тому, перед перекладом термінів необхідно провести детальний аналіз лексичного та семантичного складу термінів, а також звернути увагу на їхнє контекстуальне використання.

Зрозумілість перекладу також має велике значення, особливо в медичній практиці. Медичні фахівці повинні мати можливість зрозуміти терміни, які використовуються у перекладі, а пацієнти - розуміти лікарські рекомендації та інструкції по використанню лікарських засобів. Крім того, належна контекстуалізація термінів є дуже важливою. Це означає, що перекладач повинен знати, як саме будуть використовуватися терміни в медичному контексті, і як їх правильно вживати у залежності від ситуації. Дотримання точності, зрозумілості та належної контекстуалізації є ключовими аспектами при перекладі медичної фармакологічної термінології, що допомагає забезпечити ефективну комунікацію між медичними фахівцями та пацієнтами.

Важливу роль у медичній термінології відіграє латинська мова, оскільки вона є міжнародною мовою науки і знань, включно з медициною і фармакологією. У медичній термінології латинські терміни використовуються для опису анатомічних структур, хвороб, симптомів, методів діагностики та лікування, а також для назв лікарських засобів [3].

Лексико-семантичний аспект медичної фармакологічної термінології включає в себе вивчення значення термінів та їхніх взаємозв'язків у межах дисципліни. Це передбачає вивчення термінів з позицій семантики, синтаксису, морфології та лексики. Крім того, важливим є вивчення етимології термінів, що допомагає зрозуміти їхнє походження та зв'язок із мовами-попередниками [1].

Перекладознавчий аспект медичної фармакологічної термінології пов'язаний з вибором та використанням відповідного еквівалента терміну при перекладі на інші мови. Він передбачає аналіз лексичного та семантичного складу терміну, звернення уваги на контекст його використання, а також на відмінності в медичній термінології різних країн та культур. При перекладі

медичної фармакологічної термінології важливо дотримуватися не тільки точності перекладу, але й його зрозумілості для медичних фахівців, а також пацієнтів. Від цього залежить ефективність комунікації між лікарем та пацієнтом [4].

Джерела та література

1. Христофоренко Т. М. Лексико-семантична група медичної термінології української мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2013. 198 с.
2. Лінгвістичний аналіз медичної термінології : монографія. С. М. Шевченко, М. О. Калініна, О. В. Морозова та ін. Київ : Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 2017. 344 с.
3. Медична термінологія : підручник для студентів медичних вузів / А. О. Дегтярьов, Н. А. Дорофєєва, Л. Г. Ємельянова та ін.; за заг. ред. А. О. Дегтярьова. Харків : ФОП Турчин А. М., 2016. 432 с.
4. Калюжна Н. В. Особливості перекладу медичної термінології : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2011. 263 с.
5. Сірополко Л. Д. Основи перекладу медичних текстів : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Медика», 2008. 240 с.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ, ЇХ МІСЦЕ В ПЕРЕКЛАДІ

Данилюк Людмила,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
lyudanilyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

Спілкування є однією з основних природних соціальних потреб людини. З розвитком суспільства форми спілкування змінюються і розвиваються. Сьогодні існує чимало форм і способів спілкування, та найпоширенішими з них є: вербальне – невербальне спілкування, усне – писемне, пряме – опосередковане тощо. Щоправда, тепер замість простого і усім однозначно зрозумілого слова «спілкування» усе частіше вживають запозичене слово «комунікація», що має ширше значення ніж спілкування. Комунікацію розуміють швидше як продукт (або мету) спілкування, як певну науку спілкування, а тому вона впродовж багатьох останніх десятиліть залишається предметом численних досліджень у різних галузях життєдіяльності людини, і не лише філологів та педагогів, а розширилася на всю сферу гуманітарного знання. Міжкультурна комунікація (або англійською – cross-cultural communication) сьогодні – це новий багатоаспектний напрямок сучасних лінгвістичних досліджень, в якому досить плідно працюють науковці різних країн, що свідчить про актуальність проблеми. Українські науковці звернулися до цієї проблематики зовсім недавно, але сьогодні проблеми міжкультурної комунікації привертають увагу багатьох науковців [1-7; 9]. Не зважаючи на значний науковий доробок та з огляду на динамічний характер процесів міжкультурної комунікації, багато з її аспектів і сьогодні залишаються предметом дискусій або лише починають вивчатися.

Темою чинного дослідження є культурологічний та культурний аспекти спілкування як компоненти міжкультурної комунікації.

Мета статті – розглянути культурологічний та культурний аспекти міжкультурної комунікації в контексті підготовки сучасного перекладача.

Актуальність теми визначається тим, що, не зважаючи на значну кількість спеціальних досліджень різних аспектів міжкультурної комунікації та підготовки перекладача, запит на висококваліфікованого перекладача сьогодні, як ніколи, зростає і спонукає до пошуку ефективних засобів підготовки відповідних фахівців як усного, так і письмового перекладу.

Виклад основного матеріалу. Термін «комунікація», за визначенням, що знаходимо у словнику іншомовних слів, (від латинського communication) означає зв'язок, повідомлення, тобто, спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні; повідомлення інформації від однієї людини до іншої [8, с. 101]. Міжкультурна комунікація (англійською – cross-cultural communication) – поняття багатопланове, охоплює дві складові – «комунікацію» і «культуру». Поняття «культура» розвивалося історично і сьогодні включає також інформаційний аспект життя суспільства, що регулює діяльність, поведінку і спілкування людей [9]. Простіше, під словом «культура» у терміні «міжкультурна/cross-cultural комунікація» розуміють «країна». або різні етнічних груп у складі однієї країни. Тобто, міжкультурна комунікація – це спілкування людей, що є носіями різних традицій, мови тощо, незнання яких створюють бар'єр у спілкуванні. Основна проблема перекладу як різновиду міжкультурної комунікації є різне сприйняття і розуміння мовцями мовної картини світу. Це – образність мислення та методи аргументації, соціальні ролі та пов'язані з ними норми поведінки, стереотипи, умовності, цінності тощо. Та не лише національні відмінності створюють певні бар'єри у спілкуванні між людьми, а й те, що кожна людина має крім національної культури, ще й свою власну індивідуальну субкультуру, успадковану у сім'ї (традиції, звички, тощо) чи сприйняту від найближчого кола співрозмовників манери поведінки тощо. Тому культурний аспект завжди присутній в акті комунікації, особливо в його усній формі, і є не менш важливим компонентом успішної комунікації ніж лінгвокультурологічні знання чи знання мови, оскільки етикет і культура мовлення – є тим фоном, на якому вона відбувається.

Сучасний світ характеризується глобальними змінами в усіх сферах життєдіяльності, перебуваючи на етапі соціокультурної трансформації і модернізації, розвитку співпраці та способів обміну досягненнями й новітніми технологіями, пошуками шляхів взаємного вирішення глобальних екологічних та економічних проблем, що все більше зумовлює необхідність у

міжкультурній комунікації, а отже, і фахових компетентних перекладачах та тлумачах.

Відповідно до запиту суспільства в Україні сьогодні впроваджуються зміни у системі освіти, які сприяють засвоєнню іноземної мови та опануванню мистецтвом міжкультурної комунікації починаючи зі школи. Сьогодні «Міжкультурна комунікація» є навчальною дисципліною у більшості вищих навчальних закладів України [10]. На жаль, у чинних навчальних планах підготовки перекладачів навчальні години, передбачені для опанування мистецтвом міжкультурної комунікації, дуже обмежені, в той час як потреба у якісних фахівцях різних сфер діяльності, які б могли брати участь у міжкультурній комунікації безпосередньо, без перекладача (як і в кваліфікованих перекладачах) тільки зростає. Усе більше навчальних закладів України мають можливість сьогодні готувати перекладачів вузького профілю. Перекладачів стає більше, і це добре, але «хороших» перекладачів серед них не так і багато. І це проблема, яка хвилює освітян сьогодні, адже розв'язувати її у нинішніх умовах досить важко.

Висновки. Аналіз спеціальної літератури та особистий багаторічний досвід міжкультурної комунікації та підготовки перекладачів дозволяє дійти висновку, що: 1) культурологічний та культурний аспекти міжкультурного спілкування є такою ж важливою складовою у підготовці сучасного фахівця з перекладу, як і досконале знання ним обох робочих мов; 2) найкращий шлях для досягнення мети – це систематична практика з носіями іноземної мови та культури (у Західній Європі, до прикладу, студенти, що вивчають іноземну мову як фах, мають щорічну практику у країні носіїв цієї мови); 3) оскільки необхідну практику засобами прямих освітніх контактів у сучасних умовах організувати майже неможливо, як одним із шляхів розв'язання проблеми залишається креативність викладача і студента, яка б дозволила максимально наблизити процес навчання до реальної ситуації міжкультурного спілкування (рольові ігри, віртуальні подорожі, телевізійні мости тощо), добре відомі багатьом освітянам старшого покоління, а сьогодні, видається, що місце такої

креативності займають електронні посібники, які можна було б успішно включати у креатив. 4) самовдосконалення, самостійна безперервна самоосвіта (самостійна робота) студента. Студенти сьогодні вже переконалися і усвідомили, що лише наполегливість та систематична праця дає їм шанс стати унікальними, висококваліфікованими і «затребуваними» конкурентноздатними фахівцями у сьогоднішньому світі.

Джерела та література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004.
2. Гавриш М. М. Переклад як різновид міжкультурної комунікації (деякі аспекти проблеми). URL: [core.ac.uk https://core.ac.uk > download > pdf](https://core.ac.uk/https://core.ac.uk/download/pdf)
3. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. 2014. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->
4. Горощенко Т. В. Міжкультурна комунікація в перекладі. URL: [https://core.ac.uk > download > pdf](https://core.ac.uk/download/pdf)
5. Данилюк Л. В. Some Aspects of Cross-Cultural Communication of Ukrainians and Americans. *Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів* : матеріали II Міжнародної наукової конференції, м. Тернопіль, 15-16 жовтня 2009 р. Тернопіль, 2009.
6. Загороднова В. Ф. Міжкультурна комунікація як галузь наукового знання і навчальна дисципліна. *Лінгвістика* : зб. наук. пр. / за ред. проф. К. Д. Глуховцевої. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018. № 1 (38). С. 174–185.
7. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посібник для університетів. Київ : Альма-Матер, 2012. 285 с.
8. Пустовіт Л. О. Словник іншомовних слів. Київ : Довіра УНВЦ «Рідна мова», 2000.
9. Щербина В. М. Міжкультурна комунікація у сучасному соціокультурному просторі. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

10. Міжкультурні комунікації : опорний конспект лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Молодший бакалавр» освітньо-професійної програми «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної форми навчання. Миколаїв, 2021.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАМІНИ В ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Дегтярьова Дарія,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша–англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Сидорук Галина,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

У сучасному світі науково-технічні тексти стали невід’ємною складовою комунікаційного процесу між вченими та спеціалістами різних галузей науки та техніки. При перекладі таких текстів з однієї мови на іншу стикаються з лексико-семантичними відмінностями, що вимагає від перекладачів здатності розуміти термінологію та належним чином її використовувати. У перекладі науково-технічних текстів природничо-екологічного спрямування, лексико-семантичні заміни стають надзвичайно важливим елементом процесу перекладу.

Одним із основних завдань перекладача науково-технічних текстів природничо-екологічного спрямування є відображення інформації відповідно до змісту оригінального тексту, зберігаючи при цьому фахову термінологію. При цьому, добре відомо, що не всі терміни можуть мати повністю відповідні еквіваленти у мові перекладу, що вимагає від перекладача здатності знаходити лексико-семантичні заміни, що дозволять передати зміст оригінального тексту.

Існує кілька типів лексико-семантичних заміन, що можуть бути використані при перекладі науково-технічних текстів природничо-екологічного спрямування. Першим типом є заміна на спільну частину мови. Наприклад, український термін «периферійне обладнання» може бути замінений на англійський термін «peripheral devices», де «devices» є спільною частиною мови для обох термінів.

Другим типом лексико-семантичних замін є заміна на основі контексту. Цей тип заміи може бути використаний, коли термін має декілька можливих значень і контекст вказує на конкретне значення. Наприклад, український термін «заготівля» може мати різні значення в залежності від контексту. Якщо контекст вказує на заготівлю деревини, то його можна замінити на англійський термін «timber harvesting», а якщо контекст вказує на заготівлю поживних рослин, то його можна замінити на «crop harvesting».

Третім типом лексико-семантичних заміи є заміна на базі еквівалентів. Цей тип заміи використовується, коли існує еквівалент терміна у мові перекладу. Наприклад, український термін «види рослин» можна замінити на англійський термін «plant species», де «species» є еквівалентом українського слова «види».

Четвертим типом лексико-семантичних заміи є заміна на базі синонімів. Цей тип заміи використовується, коли термін має кілька синонімів у мові перекладу, і перекладач може використовувати будь-який з них. Наприклад, український термін «біоіндикатор» можна замінити на англійський термін «bioindicator» або «biomonitor», оскільки обидва терміни мають синонімічне значення.

П'ятим типом лексико-семантичних заміन є заміна на базі перифрази. Цей тип заміи використовується, коли термін не має точного еквіваленту у мові перекладу, або коли еквівалент є незрозумілим для аудиторії.

У такому випадку, перекладач може використовувати перифразу – опис терміна або поняття, що передає його сутність. Наприклад, український термін «екосистема» може бути замінений на англійську перифразу «a community of living and non-living things in an environment», що описує сутність терміна.

У перекладі науково-технічних текстів природничо-екологічного спрямування, важливо забезпечити точне відтворення фахової термінології і використання відповідних лексико-семантичних заміи. Для цього перекладач повинен мати глибокі знання в галузі науки та техніки, а також добре володіти мовою оригіналу та мовою перекладу. Крім того, важливо враховувати специфіку аудиторії, для якої призначений переклад, і використовувати лексико-семантичні заміи, що зрозумілі та доступні для цієї аудиторії.

Отже, використання лексико-семантичних заміи є важливим елементом процесу перекладу науково-технічних текстів природничо-екологічного спрямування. Розуміння різниці між типами заміи та їх використання допоможе перекладачу відтворити зміст оригінального тексту з максимальною точністю та зберігти фахову термінологію.

Джерела та література

1. Іванова О. В. Проблема лексичних труднощів при перекладі науково-технічних текстів з української мови на англійську. *Фахова мова в контексті формування професійної компетентності майбутніх фахівців* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 2018. С. 126–129.
2. Чуйко О. В. Лексико-семантичні відмінності в перекладі науково-технічних текстів. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2019. 1(100). С. 39–46.
3. Химич Т. Типи лексичних труднощів при перекладі науково-технічних текстів. *Перекладацька наука і техніка*. 2017. 2. С. 68–75.

4. Резніченко Т. М. Особливості перекладу термінів у науково-технічних текстах. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2019. 3(3). С. 81–86.

5. Лук'янова Т. О. Особливості перекладу науково-технічних текстів. *Наукове мислення майбутнього фахівця: реалії та перспективи* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2017. С. 219–223.

6. Федорченко О. В. Особливості перекладу лексики науково-технічних текстів з англійської мови на українську. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Романо-германська філологія. Фахова мова і культура. 2016. № 48. С. 105–110.

НАВЧАННЯ ПИСЬМА – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ВИДАМ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Демченко Надія,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу
Державного закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
ndzhd.demchenko@gmail.com
<https://orsid.org/0000-0001-5158-2328>

З розвитком суспільства письмо стало найважливішою інтегративною частиною культури, невід'ємним компонентом освіти. Незважаючи на появу нових систем запису та способів кодування та зберігання інформації, письмо не втратило свого значення, тому що інформація, як правило, буває представлена у вигляді тексту, написаного грамотною людиною. Значення письмової форми комунікації обумовлено такими положеннями:

1. Письмові тексти продовжують виконувати найважливіші функції отримання та передачі інформації.

2. Люди, професійно пов'язані з мовою, повинні володіти вміннями висловлювати думку у письмовій формі, і навіть способами формування цих умінь в інших.

3. Навчання письму має займати відповідне місце у системі підготовки студентів лінгвістичного вищого навчального закладу.

Практична мета курсу конкретизується у вимогах до мовних умінь говоріння, читання, аудіювання та письма. Досягнення цієї мети передбачає володіння продуктивною письмовою мовою офіційного та нейтрального характеру у межах вивченого мовного матеріалу. Це дає підставу вважати, що оволодіння продуктивною писемною мовою є однією з повноправних цілей навчання. Разом з тим, як показує практика, рівень володіння продуктивною писемною мовою значно поступається рівню володіння іншими видами мовної діяльності. Про це, зокрема, свідчать опитування випускників, які зазнають великих труднощів у галузі письмової діяльності.

Можна відзначити проблеми з якими стикаються студенти під час виконання письмових робіт: погано розкривають тему; не вміють виділяти головне у висловлюванні, формулювати основну думку; не володіють різноманітними способами викладу та розвитку думки; слабо аргументують свої думки; не досканало володіють засобами забезпечення текстової зв'язності; не приділяють уваги структурного та логічного оформлення тексту, не вміють членити текст на абзаци; не володіють вміннями та навичками саморедагування.

В основі цих проблем може лежати неправильне уявлення у тому, що мета навчання письма може реалізовуватися спонтанно, у процесі досягнення інших цілей навчання, наприклад, у межах навчання говорінню. Існує думка про неправомірність ігнорування продуктивної письмової мови у викладанні іноземної мови. Існує ряд особливостей, які свідчать про складний характер письма як виду мовної діяльності. У працях вітчизняних та зарубіжних

психологів, лінгвістів та методистів письмова мова виступає як особлива знакова система, складна аналітико-синтетична діяльність важлива у процесі закріплення та передачі знань [Виготський Л.С, 1956; Жінкін Н.І., 1956; Hirsch E.D., 1977 та ін]. Специфікою цього виду мовної діяльності, основною відмінністю від мовлення є опосередкований зв'язок між учасниками комунікації, відсутність певного ситуаційного контексту. Ці умови здійснення письмової мовної діяльності визначають її особливий характер. Привертає увагу продуктивно-рецептивний характер письма. Письмо є одночасно і продуктивний, і рецептивний процес, тому що пишучий повинен постійно усвідомлювати себе в ролі читача, котрий інтерпретує написане. Такі властивості писемного мовлення, як неспонтанність та уповільненість темпів дають необмежені можливості для самокорекції. Необхідність останньої викликана підвищеною вимогою до точності викладу думки на письме. Слід зазначити, що у письмовій мові задіяний складний механізм внутрішньої мови, що грає важливу роль при переході від загального задуму до розгорнутого висловлювання. (Виготський Л.С, 1956; Гальперін П.Я., 1957; Лурія А.Р., 1959).

Так як письмове вираження думки рідше використовується в житті, ніж інші види комунікації, необхідний великий навчальний досвід, щоб набути достатніх навичок. Психічні механізми внутрішнього промовляння, і навіть різних видів пам'яті багато в чому зумовлюють існування перелічених вище характеристик писемного мовлення. Будучи видом мовної діяльності, письмо є складною структурою, що складається з етапів орієнтування, планування, реалізації та контролю над здійсненням діяльності. Очевидно, що етап планування має бути відображений і в процесі навчання. Це означає, що у навчанні необхідно уявити стадію, що передуює створенню письмового тексту. Очевидно, що не може і не повинно мати місце спонтанне самонавчання продуктивного письмового мовлення в рамках процесу формування умінь та навичок говоріння. Розгляд особливостей письмової форми комунікації дозволяє стверджувати, що оволодіння цим видом мовної діяльності може стимулювати інтерес до мови, сприяти підвищенню інтелектуального рівня розвитку учнів, вихованню їхньої загальної мовної культури, позитивно

впливати на якість інших видів мовної діяльності. Вищевикладене дозволяє дійти невтішного висновку у тому, що навчання письма має стати однією з найважливіших завдань курсу практики мови.

Джерела та література

1. Жинкин Н. И. Механизмы речи. Москва : Изд-во АПН РСФСР, 1958. 370 с.
2. Казарицкая Т. А. Проблемы содержания обучения письму в языковом вузе. *Методы и организация обучения иностранному языку в языковом вузе*. Москва, 1991. С. 63–74.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : «Ленвіт», 2002. 328 с.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Іванько Карина,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша–англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Гольцова Маріанна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
mariam88@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2385-436X>

Художній переклад є способом міжкультурної та міжлітературної комунікації.

Художній переклад має дві основні функції – інформативну та творчу. Раніше вважалося, що на першому місці інформативна функція, але зараз обидві – є однаково важливими та не поступаються одна одній.

Художній переклад є особливим і відрізняється від всіх інших видів перекладу. Перекладачеві необхідно не лише передати зміст, але й зберегти художній образ, щоб зацікавити, тримати в напрузі, передати всі емоції читачеві. Видатний російський поет і перекладач XVIII століття, В. В. Капніст писав: «Хто береться за переклад, той приймає на себе борги, котрі зобов'язаний виплатити, як не тією ж монетою, так тією ж сумою» [3, с. 14]. Основною метою будь-якого художнього твору є здійснення певного естетичного впливу, створення художнього образу. Така естетична направленість відрізняє художнє мовлення від інших актів мовленнєвої комунікації, інформативний зміст яких є первинним, самостійним [2, с. 145].

Важливим аспектом в перекладі художньої літератури є збереження особливого стилю письменника. Не менш важливим є час, коли написаний твір та наявність історичного зв'язку.

Проблемами перекладознавства художнього твору займалися В. М. Россельс, В. В. Коптілов, Д. Дюришин, А. Попович та інші [1].

Проблемою для перекладачів стають лексеми, які відрізняються одна від одної в різних мовах. Деякі слова не можна перевести точно через відсутність прямого аналога. Тоді перекладач має здогадатися про що мав на увазі письменник і передати основний зміст читачеві.

Ще одна проблема художнього перекладу – це проблема точності, особливо це помітно у перекладі поезії. Адже, в поезії слова стоять в ритмічному ряді і потрібно передати не лише зміст, а й зберегти риму.

Наступна проблема, що хотів донести читачу автор і того, що перевів перекладач. При перекладі руйнуються асоціативні зв'язки через мовні розбіжності. Щоб твір був зрозумілий для групи читачів на яку розрахований переклад, перекладач має створити свою національну забарвленість враховуючи культуру, гумор, традиції та інші аспекти.

Не варто намагатися передати кожную деталь оригіналу. Деякі перекладачі-початківці, перекладаючи художню прозу, перевантажують переклад деталями. В результаті – складні неоформлені фрази. Звичайно, варто намагатися передати всі відтінки тексту, але підкреслюючи суттєве, іноді навіть нехтують другорядним, щоб якнайяскравіше виділити основне.

Висновок. Будь-який переклад – творчий процес, який характеризується індивідуальністю перекладача, однак основним завданням перекладача є передача основних рис оригіналу і для створення ідентичного художнього і емоційного враження перекладач повинен знайти найкращі мовні засоби. Переклад – це мистецтво, а якщо так, то перекладач повинен мати письменницький талант. Мистецтво перекладу має свої особливості, однак письменники-перекладачі мають набагато більше спільних рис з оригінальними письменниками, ніж відмінностей. Перекладачам як і письменникам необхідний багатий життєвий досвід, постійно поновлюваний запас вражень. Мова письменника перекладача і мова письменника оригінального складається з спостережень над мовою рідного народу, над рідною літературною мовою в її історичному розвитку. Жоден переклад не може бути абсолютно точним, оскільки сама мовна система приймаючої літератури за своїми об'єктивними даними не може досконало передати зміст оригіналу, що неминуче призводить до втрати певного об'єму інформації.

Джерела та література

1. Чепурна М. І. Проблематика перекладу художніх творів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 14 (201).
2. Комиссаров В.К. Теория перевода. М. : Высшая школа, 1990. 253 с.
3. Левицкая Т. Р., Фитерман А. М. Теория и практика перевода с английского языка на русский. Издательство литературы на иностранных языках. Москва, 1963. 125 с.

АНГЛОМОВНІ СКОРОЧЕННЯ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ТА СМС-ПОВІДОМЛЕННЯХ: ТИПОЛОГІЯ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Ковтун Катерина,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури(переклад включно),
перша–англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Тепла Оксана,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
tomoxana78@gmail.com

Найбільш яскравою особливістю мови віртуального спілкування є наявність величезної кількості аббревіатур [1]. Інформаційна «ємність» акронімів значно вища, ніж у відповідних оригінальних одиниць, крім того, у сучасній мові акроніми часто використовуються як засіб виразності та мовної гри [2].

Мета дослідження – охарактеризувати типологію та функції акронімів в мережі інтернет та смс-повідомленнях та вивчити особливості відтворення англійських акронімів в українському перекладі.

Методи дослідження: теоретичний аналіз літературних джерел з проблеми дослідження, метод суцільної вибірки, метод класифікації, контекстно-трансляційний аналіз емпіричного матеріалу.

Результати досліджень. У процесі дослідження визначено провідні способи перекладу акронімів англومовного інтернет-спілкування: транслітерація, транскрипція, калькування, експлікація та еквівалентний переклад.

Так, зокрема, транслітерація та транскрипція здебільшого використовуються в процесі перекладу окремих слів, що використовуються в онлайн-спілкуванні: LOL – ЛОЛ, IMHO – IMХО, ROFL – рофл. У свою чергу, переклад акронімів онлайн-спілкування здійснюється переважно за допомогою калькування та експлікації [3].

Використання калькування виправдане при перекладі одиниць онлайн-спілкування, коли їх складові елементи вже засвоєні мовою перекладу: F2F – сам-на-сам, IMMD – це зробило мій день. Потім складові частини вихідного слова чи фрази замінюються відповідниками. При поясненні акронімів їх розшифровують і пояснюють: TBT – у цей день багато років тому; YOLO – життя лише одне, тому насолоджуйся ним. Еквівалентний переклад використовується, коли реалія, закодowana в аббревіатурі, має відповідник у мові перекладу: DM – особисті повідомлення.

Висновки. Переклад аббревіатур в англomовному онлайн-спілкуванні є творчим процесом, який не обмежується передачею словникових відповідностей, навпаки, цей процес вимагає від перекладача вміння знаходити адекватні та еквівалентні заміни словниковим відповідникам, виходячи з лінгвістичної інформації і екстралінгвістичний контекст.

Ключові слова: акронім, онлайн-комунікація, SMS-комунікація, переклад, стратегія перекладу.

Джерела та література

1. Сидорук Г. І. Інтернет-скорочення як засіб мовної економії. *Філологічні студії*. 2016. № 14. С. 292–299.
2. Харькова М. А., Якобчук Н. В. Особливості скорочення англійської мови в інтернет-просторі та коротких текстових повідомленнях. *Ватра*. 2016. № 35. С. 408–415.
3. Чередник Л. А. Інтернет-комунікація як спосіб сучасного міжособистісного спілкування. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття* : зб. матеріалів X Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 14-15 вер. 2017 р. Полтава : Сімон, 2017. С. 161–165.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ЖИТТЯ

Корінська Ольга,
викладач кафедри теорії та практики перекладу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
olgaburbonova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4576-8462>

Перекладачі є невід'ємною складовою в глобалізованому світі, де комунікація між різними країнами і культурами є надзвичайно важливою. Україна, як держава зі складною історією та культурою, особливо в сучасних умовах війни, потребує висококваліфікованих перекладачів, які здатні ефективно виконувати свою роботу в різних галузях, мають відповідну кваліфікацію, навички, що є необхідними для забезпечення комунікації та розуміння між сторонами. І це стосується не тільки військових операцій, але й гуманітарної допомоги, дипломатичних переговорів й інших аспектів життя.

В умовах війни потреба в професійних перекладачах стає надзвичайно важливою. При цьому, їхній професіоналізм та компетентність є ключовими факторами, які впливають на ефективність комунікації та вирішення ряду проблем.

Перекладачі відіграють важливу роль у перемовинах між партнерами в соціальних і політичних процесах. Хоча їхній соціальний статус майже завжди зумовлений сильнішими гравцями, їх робота незамінна і приносить користь. Завдяки ним люди отримують актуальну та правдиву інформацію безпосередньо з місця події [1].

Так, для забезпечення якісного перекладу в умовах війни, необхідно посилити підготовку перекладачів, розвивати їх професійні навички та забезпечити відповідну підтримку від держави та міжнародних організацій.

Перекладачів, які працюють у таких ситуаціях (в умовах війни), зазвичай наймають збройні сили, миротворчі сили ООН, міністерства закордонних справ різних урядів, гуманітарні неурядові організації та журналісти. Це вимагає від перекладачів великої сміливості, сприйнятливості та чуйності, аби провести свій день, допомагаючи військовим чи біженцям спілкуватися, добре знаючи, що кожне слово, що інтерпретується, може вплинути на ситуацію [2].

Для цього держава повинна забезпечити відповідну освітню програму в університетах, що займатимуться підготовкою фахівців. Освітня програма, в свою чергу, повинна буде включати в себе не тільки вивчення мови/мов, а й спеціальних освітніх компонентів з перекладу військової, політичної, гуманітарної тематики тощо.

Крім того, важливо проводити практичні тренінги та семінари для підвищення навичок перекладачів. Сьогодні учасники освітнього процесу можуть проходити безкоштовні навчання на таких платформах як Coursera, Udey та EdX, які в межах підтримки освіти України в умовах повномасштабного вторгнення рф. відкрили свої платформи з тисячами безкоштовних онлайн-курсів з різних дисциплін для українців [3].

Більш того, якісну підготовку фахівців із перекладу можна забезпечити шляхом взаємодії університету з зовнішніми стейкхолдерами, що сприятиме можливостям проходження стажування або практик в перекладацьких агенствах/бюро чи компаніях різного плану та у подальшому отриманню практичного досвіду.

Задля цього представники університетів мають на постійній основі проводити бесіди із потенційними роботодавцями, аби бути в курсі попиту ринку праці щоб вчасно оновлювати ОП та розширювати перелік ОК, які зможуть покрити існуючі проблеми.

Крім того, зазначимо, що університети мають бути оснащені сучасними технологіями та навчально-методичними комплексами, які допоможуть здобувачам вищої освіти ефективно освоювати матеріал та на високому рівні розвивати інформаційну культуру усіх учасників освітнього процесу,

забезпечуючи здобувачів доступом до відповідної літератури, баз даних, програмного забезпечення та інших засобів покращення навичок перекладу.

Ми бачимо як на сучасному етапі зростає попит на фахівців з перекладу, які не тільки володіють мовою, але й мають спеціалізовані знання у різних сферах, аби ефективно виконувати свою роботу та сприяти розвитку економіки та культури України.

Отже, для підготовки професійних перекладачів та фахівців із перекладу в університетах України важливо поєднувати якість навчання з відповідними вимогам сьогодення. Таким чином, подальшими напрямками дослідження є детальне вивчення методів професійної підготовки фахівців в Україні в умовах війни та післявоєнного життя.

Джерела та література

1. War translators and their importance. URL: <https://localization.news/uncategorized/war-translators/> (дата звернення: 13.03.2023).
2. Translators and Interpreters Working in Conflict Zones. URL: <https://www.daytranslations.com/blog/translators-conflict-zones/> (дата звернення: 13.03.2023).
3. Цифрові платформи у вищій освіті. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/cifrova-osvita/cifrovi-platformi-u-vishij-osviti> (дата звернення: 10.03.2023).

КОНСТИТУЕНТИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО МІКРОПОЛЯ «УНІВЕРСИТЕТ» / ‘UNIVERSITY’

Король Лариса,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської та німецької філології
Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Проблему освітньої лексики як відображеного в мові та репрезентованого лексико-семантичними полями фрагменту дійсності підставно уналежнити до першорядних, оскільки точність інтерпретування таких лексичних одиниць – запорука поступу в умовах інтеграційних процесів, розвитку суспільства знань.

Попри ґрунтовне теоретичне опрацювання аспектів лексико-семантичного поля (ЛСП) сучасними лінгвістами (К. Близнюк, О. Бондар, Ю. Карпенко, М. Микитин-Дружинець, М. Кочерган, Л. Рускуліс, Л. Савченко, О. Селіванова, Ж. Соколовська, Л. Юдко, D. Geeraerts, D. Geeraerts, A. Lehrer, J. Trier, S. Ullmann та інші), актуальним залишається розгляд структурних складників мікрополів та тематичних груп лексики вищої освіти в українській та англійській мовах.

Дослідження лексичного складу і семантичного простору мови найефективніше здійснювати через аналіз ЛСП, оскільки саме поля «засновують проміжну ланку між атомарністю окремого слова і всім лексичним складом мови» [5, с. 123].

Український учений І. Багмут витлумачує видову категорію «поле» як сукупність змістових одиниць (понять, слів), яке охоплює явища різних рівнів [1, с. 166].

Покликаючись на Т. Космеду, можемо констатувати, що ЛСП властива наявність мікрополів, внутрішньо-польових лексико-семантичних груп, та дрібніших тематичних груп, в основі яких лежать парадигматичні відношення [2, с. 233].

Разом з тим D. Geeraerts радить не сприймати елементи ЛСП як деталі пазлу, які легко і точно припасовуються одна до одної, адже поля доволіно перетинаються в різних частинах своїх периферій, тому відмежувати їх зчаста вкрай складно, ба навіть неможливо [4, с. 67]. Отож корпус освітньої лексики

як динамічної мовної системи, у межах якої вирізняються питомі структурні елементи, утворює цілісне, однак негомогенне поле.

Зазначимо, що в теоретичному осмисленні лексико-семантичних мікрополів української та англійської мов у складі ЛСП «освіта» / ‘education’ набуває значущості, адже освітня лексика є водночас лексико-семантичним полем та потужною парадигмою лексичних одиниць, зокрема й термінологічних. При цьому в якості ядерної дослідник може обрати будь-яку лексему (групу лексем), проте ядерна лексема має володіти «притягальною здатністю» щодо низки інших [3, с. 159].

Специфіка мікрополя «університет» / ‘university’ полягає в об’єднанні слів (термінологічних та смислових сполук, ідіом, професіоналізмів, сленгізмів тощо), значення яких номінують приналежність до закладу вищої освіти, його предметних, функціональних чи інших властивостей та середовища побутування академічного дискурсу. Когнітивно-лінгвістичну одиницю досліджуваного лексико-семантичного мікрополя в українській та англійській мовах визначимо як структурований пласт слів, який розгортається навколо архілексем «університет» в українській та ‘university’ в англійській мові.

На продовження цієї думки відзначимо, що лексика сфери вищої освіти охоплює однокомпонентні (*syllabus* – *силабус*, *навчальний план*; *skills* – *навички*; *competence* – *компетентність*; *applicant* – *абітурієнт*; *grant* – *грант та ін.*), так і на рівні двоконпонентні (*academic year* – *навчальний рік*; *intellectual activity* – *інтелектуальна діяльність*; *individual work* – *індивідуальна робота*; *knowledge background* – *фонові знання*; *classroom management* – *управління навчальним процесом*; *science degree* – *вчений ступінь*; *competitive examination* – *конкурсний екзамен*; *professional development* – *професійний розвиток*; *innovative learning* – *інноваційне навчання*; *course content* – *зміст курсу*; *academic dress* – *академічне вбрання та ін.*), трикомпонентні (*Doctor of Philosophy* – *доктор філософії*; *Bachelor of Education* – *бакалавр освіти*; *hall of residence* – *гуртожиток*; *educational professional programme* – *освітньо-професійна програма*; *open educational environment* – *відкрите освітнє*

середовище; students' union committee – профспілковий комітет студентів) та ін.) та багатокомпонентні (quality of teaching and research – якість навчання та досліджень; educational and informational resources – освітні та інформаційні ресурси; student-run clubs and societies – студентські гуртки та товариства та ін.) номінативні одиниці.

Попри різну кількість складників, таким одиницям номінації властива чітка семантична уналежненість позначуваних понятійних явищ. Так, у межах мікрополя «університет» / ‘university’ вирізняємо лексико-універсальні для англійської та української мов тематичні лексико-семантичні групи, як-от:

- місія, академічна стратегія університету / *mission and academic strategy of the University;*

- символіка університету / *university symbols;*

- структурні підрозділи / *structural divisions of the university;*

- організація навчально-виховного процесу / *organization of educational process;*

- здобувачі вищої освіти / *higher education students;*

- академічний та допоміжний персонал / *academic and support staff;*

- кваліфікації, наукові ступені та вчені звання / *degrees and qualifications;*

- навчальні дисципліни / *disciplines, subjects;*

- форми навчальної діяльності / *forms of educational activities;*

- засоби і технології навчання / *teaching tools and technologies;*

- оцінювання та контроль / *assessment and control;*

- документи про здобуття певного рівня вищої освіти, професійне вдосконалення та неформальну освіту / *documents on obtaining a level of higher education, professional development, and non-formal education;*

- навчально-виховне середовище університету / *educational environment of the university;*

- дослідницька діяльність / *research activities;*

- студентське життя / *student life.*

Варто зазначити, що мікрополе «університет» / ‘university’ перебуває у стані постійного руху, змінюючись кількісно, а відтак і структурно. Така

трансформація пояснюється як появою нових понять у сучасній вищій освіті, так і процесами набуття нових значень словами та словосполученнями, які побутують в академічному дискурсі, забезпечуючи формальну та неформальну комунікацію на рівні закладу вищої освіти в українській та англійській мовах.

Отже, сукупність груп лексем, об'єднаних асоціативно-логічними зв'язками в межах лексико-семантичного мікрополя «університет» / 'university', є парадигмальним утворенням, якому властива структурованість, рухливість меж та взаємозв'язків між конститuentами. Виразником інтегральної ознаки цієї лексики постає архісема «належність / причетність до університету» ('belonging to university').

Джерела та література

1. Багмут І. В. Ідентифікація одиниць розширеного лексико-семантичного поля. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2010. Вип. 6. С. 164–168.
2. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 350 с.
3. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ : Вища школа, 1988. 328 с.
4. Geeraerts D. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford, NY : Oxford University Press, 2010. 362 p.
5. Lehrer A. J., Lehrer K. Networks, fields, and vectors. *Grammar and Meaning: Essays in honor of Sir John Lyons*. ed. F. Palmer. Cambridge : Cambridge University Press, 1994 P. 26–47.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Лі Діана,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України,
Науковий керівник – Тепла Оксана,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
tomoxana78@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0582-4741>

Порівняльний метод давно вже посів лідерські позиції з методики навчання іноземних мов. Лінгвісти неодноразово наголошували на його ефективності. Основоположником порівняльної лінгвістики став Ш. Баллі. На неоднорідність порівняльного мовознавства вказують спроби багатьох вчених розмежувати «порівняльні лінгвістики»: порівняльне мовознавство, порівняльна лінгвістика, контрастивне мовознавство, контрастивна лінгвістика, конфронтативна лінгвістика. На наш погляд, найбільш обґрунтованим та значущим є розмежування контрастивної лінгвістики, орієнтованої на відмінні риси порівнюваних мов, та порівняльної лінгвістики, зусилля якої спрямовані на вивчення власне процесу порівняння, де важливі як міжмовні відмінності, так і загальні ознаки.

У практиці навчання іноземних мов найбільш перспективними є питання реалізації принципу врахування рідної мови студентів-іноземців, тобто порівняльної методики. Таку методику визначають як національно орієнтовану, яка бере до уваги особливості мовної свідомості студента. Такий підхід дозволяє максимально оптимізувати навчальний процес, підготувати дидактичний матеріал для формування навичок та умінь студентів.

Практика показує, що доречне використання фактів рідної мови сприяє творчій активності студентів, розвитку їхньої лінгвістичної компетенції та формує навички самостійної роботи. Наведене вище вказує на переваги використання порівняльного підходу в навчальній роботі. Слід зазначити, що

ряд перших сучасних порівняльних стилістик було створено передусім із методичною метою – запобігання типовим помилкам різного рівня.

Одним із ефективних підходів порівняльної лінгвістики є повний аналіз та системне тлумачення різних випадків мовних контактів. Цілком закономірно, що особливу методичну активність виявляють педагоги, які працюють у середовищі, що дозволяє забезпечити стабільність впливу рідної мови на іноземних студентів.

Характеризуючи аспекти порівняльної лінгвістики, не можна не торкнутися питання навчального перекладу. Потреба запровадження спецкурсів з перекладу, особливо технічного, пов'язані з прагматичною мотивацією навчання. Очевидна користь навчального перекладу обґрунтована у більшості навчальних посібників, орієнтованих рідною мовою учнів. Зазвичай, вивчення перекладу використовують для демонстрації функціональної та семантичної багатогранності одиниць мовної системи, виявлення міжмовних паралелей, загальних ознак та відмінностей для узагальнення матеріалу.

Використання порівняльного методу навчання іноземної мови передбачає ретельну диференціацію дидактичного матеріалу кожному етапі навчання, «опрацювання» мовного рівня, спеціалізовані мети навчання. Без урахування цих моментів цей підхід може виявитися малоефективним або перетворитися на метод, який сприяє поліпшенню всього процесу навчання на самоціль.

Розглянемо деякі з перерахованих умов такого розмежувального підходу. Для цього варто визначити, на якому етапі навчання застосування зіставлення з навчальною метою є найбільш актуальним. Безперечно, що на початковому етапі навчання іноземної мови, коли студенти постійно звертаються до перекладних словників або граматичних замінників рідної мови, порівняльний метод має пріоритетне значення. Також важливо акцентувати увагу на тому, що на цій стадії цільові установки зіставлення є суто прагматичними, оскільки студенти вивчають лише фрагменти мовної системи – мікросистеми на відміну від послідовних етапів, де формується уявлення про загальні та відмінні риси рідної та іноземної мов. Тому звернення до мовної системи на наступних

шаблях допомагає запобігти помилкам, «успадкованим» від початкового етапу. Не можна не відзначити важливості застосування методу зіставлення щодо професійної термінології, що вимагає обліку інтерферуючого фону. Отже, виправданість використання порівняльного підходу визначається двома факторами: цільовою установкою навчання, стадіями навчання.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Мичак Наталія,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Сидорук Галина,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
seagalina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0850-0352>

Економічний переклад стає невід’ємною частиною будь-якого міжнародного бізнес-процесу, оскільки без економічних відносин будь-яка діяльність є неможливою, а без економічного перекладу неможливо побудувати стабільні міжнародні економічні відносини та налагодити співробітництво з іноземними контрагентами, робота з якими супроводжується значною кількістю фінансово-економічної та договірної документації. Якість здійсненого перекладу економічних текстів визначає ступінь оцінки надійності

такої співпраці, оскільки якісний і адекватний переклад дозволяє іноземним компаніям переконатися у професіоналізмі перекладачів. Тож економічний переклад є надзвичайно актуальною послугою на сучасному ринку перекладу.

Задоволення потреби у економічному перекладі впливає на розвиток міжнародного бізнесу, торгівлі, збільшує потік іноземних інвестицій у зарубіжні компанії, проте у сфері перекладу економічних текстів можуть виникати різні проблемні або суперечливі моменти, які можуть ускладнити чи унеможливити точний переклад. До найбільш поширених проблемних питань у сфері перекладу економічних текстів належать:

1. Спеціалізована економічна лексика, яка може бути складною для перекладу, оскільки вона має точне значення в контексті економіки та фінансів.

2. Культурні відмінності країн, які можуть мати значний вплив на сприйняття економічних текстів отримувачем повідомлення. Поняття, що добре розуміються в одній культурі, можуть бути незрозумілими для інших культур.

3. Постійна зміна мовних норм, що означає, що терміни, які використовувалися в минулому, можуть або мати інші значення, або застаріти.

4. Різні стандарти перекладу, адже різні країни можуть мати власні стандарти перекладу, що може призвести до невідповідності у перекладі текстів.

5. Складнощі при перекладі чисел та грошових одиниць, які можуть мати різне значення в різних країнах, тому перекладач повинен бути максимально уважним та точним при їх перекладі.

6. Нестандартні формати документів, адже країни та компанії можуть використовувати різні формати документів, що може ускладнити переклад та розуміння перекладеного тексту.

7. Складнощі в підборі правильного перекладацького еквівалента, що є необхідною умовою адекватного перекладу.

8. Найскладнішими для перекладача є терміни, що складаються з двох і більше слів і позначають одне поняття або явище економічної діяльності.

9. Проблеми при виборі методу перекладу, що важливо для збереження контексту та адекватності перекладу.

10. У процесі перекладу економічних термінів часом не враховується сфера їх застосування, контекст та смислові зв'язки між компонентами у словосполученнях.

11. Проблеми перекладу фінансових текстів, зокрема, переклад метафор у фінансовій сфері та розуміння їх значення.

Ці проблеми підкреслюють необхідність професійного підходу до перекладу економічних текстів та важливість використання кваліфікованого персоналу, оскільки цей вид перекладу вимагає від перекладача високого рівня фахових знань. Отже, щоб уникнути проблемних моментів при перекладі економічних текстів важливо:

1) правильно підбирати відповідник у мові перекладу, що дозволить уникнути спотворення сенсу вихідного перекладного матеріалу;

2) оскільки конкуренція на ринку економічного перекладу досить висока, тому для залучення клієнтів перекладачі повинні пропонувати високоякісні та високоефективні послуги за розумними цінами, для чого вони повинні мати детальне знання тематики текстів, що перекладаються, та термінології.

3) доцільним кроком було б укладати словники, які б відображали сучасний стан української та англійської професійної економічної лексики з урахуванням їх відмінностей та неузгодженостей і охоплювали б значну кількість економічних галузей;

4) слід завжди перевіряти контекст, у якому використовується термін чи аббревіатура, оскільки вона може мати різні значення залежно від контексту;

5) для аббревіатур доречно використовувати пояснення, щоб допомогти читачу зрозуміти їх значення.

Якісний економічний переклад дозволяє компанії зменшити ризики, забезпечити конкурентні переваги компанії в міжнародних відносинах та

ефективну комунікацію зі своїми партнерами та клієнтами з-за кордону, розширити свої можливості на міжнародному ринку. Отже, економічний переклад має значний потенціал на ринку перекладацьких послуг, є важливою галуззю перекладу, оскільки забезпечує передачу економічної інформації між різними країнами та культурами та є важливою складовою міжнародного бізнесу.

Джерела та література

1. Бережна М. В. Переклад стилістичних засобів у статтях з економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 43. Том 5. С. 8–12.
2. Воскобойник В. І. Особливості дієслівної префіксації в сучасній англomовній економічній терміносистемі. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : колективна монографія / за наук. редакцією Н. Сизоненко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. С. 19–27.
3. Дмитренко О. В. Особливості перекладу термінів активної фінансової діяльності підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2021. № 48. Том 4. С. 56–59.
4. Міщинська І. В. Аббревіатури та акроніми в економічному та бізнес-дискурсі. *Філологічний дискурс* : зб. наук. праць. 2018. Вип. 7. С. 221–227.
5. Овсієнко А. С. Метафоричні утворення в економічній тематиці (на прикладі мови засобів масової інформації). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 30 (69). № 4. Ч. 1. Київ, 2019. С. 31–36.
6. Фурт Д. В. Переклад економічної термінології з англійської мови українською: лексико-семантичний аспект. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. Випуск 8. Частина II. 2019. С. 28–33.
7. Циганюк В. М. Особливості перекладу англійських економічних текстів українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 16. 2021. С. 208–213.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КІНОТЕКСТУ

Назаренко Марина,
старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
maryna.nazarenko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8346-5804>

Мова художнього кіно, так само, як і мова художньої літератури є багатим, цікавим і актуальним матеріалом для дослідження, адже художній кінематограф відіграє важливу роль у структурі міжкультурної комунікації, а відтворення його етноспецифіки є особливою лінгвістичною та культурологічною проблемою сьогодення.

Чи варто розглядати кінопереклад як дещо таке, що підкорюється загальним нормам художнього перекладу, чи це зовсім інша галузь зі своїм окремими законами та критеріями оцінювання? На кінопереклад впливає значна кількість екстралінгвістичних чинників: обмеженість у часі, довжина репліки, синхронізація із зображенням тощо. Чи можуть за таких умов художній та кінопереклад підкорятися єдиним вимогам?

Перекладаючи кінотекст, важливо не лише зробити фільм зрозумілим глядачеві, але й зберегти задум оригіналу. При перекладі художніх фільмів необхідно врахувати вимоги, які висуваються до художнього перекладу. В основі кінофільмів є не спеціальна інформація, а живе спілкування, в них бувають паузи, багато що зрозуміло із ситуації. Проте, передати цю розмову іншою мовою не так просто. Важливо не тільки виконати ряд технічних вимог, не тільки вірно відтворити зміст, але і зберегти задум оригіналу, уявити образи персонажів в заданому авторами стилістичному ключі, тобто, створити засобами іншої мови цілісний твір. Перекладений фільм, як і будь-який перекладений твір отримує нове життя в чужому для нього культурному

контексті. В ньому він функціонує як повноцінний автономний текст. Перекладений текст повинен володіти самостійною естетичною цінністю [2, с. 28].

Сучасний кінопереклад проходить період швидкого розвитку. Говорячи про кінопереклад, ми розрізняємо два його принципові види: дубляж та субтитрування. Субтитрування є особливим видом аудіовізуального перекладу, а субтитром називають скорочений переклад діалогу у фільмі, який можна побачити синхронно з відповідною частиною оригіналу на екрані телевізора або в кінотеатрі (К. Гурт, Б. Відлер) [1, с. 383].

Субтитри художніх фільмів є особливим типом дискурсу, якому притаманні такі особливості як супроводження текстової інформації відеорядом, що унаочнює образи та ідеї і звужує простір уяви читача, порівняно з літературним твором, стислість цільового тексту, зумовлену необхідністю синхронізації зображення на екрані та тексту, який звучить за кадром (у разі дубляжу) та обмеженістю місця для розташування субтитрів на екрані (у разі субтитрування). Останнє робить неможливим застосування перекладацького коментарю і примітки. Відсутність графічної форми тексту (у разі дубляжу) та неможливість повернення до неї для уточнення сприйняття змісту твору (у разі субтитрування) ускладнює завдання наближення цільового тексту до глядача. У зв'язку з цим в перекладознавчих студіях про кінопереклад більшість дослідників схилиються до думки, що в перекладі субтитрів домінує стратегія «очуження», в той час, як в дубляжі переважає стратегія «одомашнення». Але і в тому, і в тому перекладі здійснюється серйозна адаптація англomовного матеріалу до цілей і потреб кінцевого користувача. Деякі зарубіжні вчені навіть не розглядають кінопереклад як переклад взагалі, а лише як тип адаптації [7, с. 172].

Які ж саме проблеми виходять на перший план в перекладі сучасного англomовного кінопродукту? Мовлення героїв сучасних фільмів, особливо таких популярних жанрів, які превалюють в кінотеатрі, як трилер, бойовик, детектив, драма, характеризуються високим ступенем ідіоматичності і

базується на сучасному мовному матеріалі та фонових знаннях носіїв мови. І в разі відсутності фонових, культурологічних знань у перекладача, необхідних для прийняття конкретного перекладацького рішення, пошук відповідної інформації займає багато часу і ускладнює процес перекладу. Кіноперекладачеві важливо вміти швидко знаходити необхідну інформацію про фільм в Інтернеті, тому він має знати якомога більше тематичних ресурсів, де викладені короткі відомості про фільми, режисерські сценарії, рецензії тощо.

Аналізуючи теоретичні та практичні статті у друкованих та Інтернет виданнях зазначимо, що перекладачі стикаються з такими проблемами кіноперекладу: неспівпадіння систем національних мов, що призводить до втрати еквівалентності, труднощі перекладу назв кінофільмів, кінодіалог як одиниця перекладу, специфіка перекладу фільмів із субтитрами, фільм як форма сучасного художнього тексту, проблеми прагматичної адаптації тексту художнього фільму, психолінгвістичні особливості перекладу кіно- та відеоматеріалів, критерії оцінювання кіноперекладу – чи відрізняються вони від критеріїв, за якими оцінюють переклад художнього тексту, впровадження курсу кіноперекладу у фахових ВНЗ та ін. [2, с. 29].

Таким чином, перекладаючи кінотекст, важливо не лише зробити фільм зрозумілим глядачеві, але й зберегти задум оригіналу, розкрити образи персонажів у заданому режисером стилістичному напрямку, передати засобами мови перекладу цілісний твір, не допустити порушення його впливової сили.

Джерела та література

1. Возна М. О. Про деякі проблеми сучасного кіноперекладу. Мова і культура. *Науковий журнал*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. Вип. 14. Т. I (147). С. 381–385.
2. Гудманян А. Г., Плетенецька Ю. М. До проблем кіноперекладу як виду художнього перекладу. *Наукові записки*. Серія «Філологічна». Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 25. С. 28–30.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : навч. посібн. Вид. 5-те., виправ. та доповн. Вінниця : Нова книга, 2018. 656 с.

4. Конкульовський В. В. До проблеми перекладацьких трансформацій у кінотекстах комедійного жанру. *Наукові записки*. Серія «Філологічна». Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 25. С. 62–64.
5. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
6. Лукьянова Т. Г. Лексичні аспекти перекладу субтитрів (на матеріалі англomовних художніх фільмів). *Нова філологія* : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. № 50. С. 170–174.
7. Плетенецька Ю. М. Відтворення метафоричних словосполучень у дубльованих перекладах американських художніх фільмів. *Наукові записки*. Серія «Філологічна». Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 45. С. 303–304.
8. Пожарицька О. О. Мовлення негативного героя: комунікативний аспект (на матеріалі американського вестерну). *Нова філологія* : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. № 52. С. 154–157.

ПЕРЕКЛАД ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І КОМПЕТЕНЦІЯ ПЕРЕКЛАДАЧА

Ніколаєва Людмила,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
nikludalex@gmail.com

1. Історія перекладу як виду мовленнєвої діяльності сягає глибокої давнини. Протягом століть племена, князівства, королівства та інші державні утворення потребували послуг перекладачів-тлумачів. З розвитком людської цивілізації, поширенням писемності і письмового мовлення, а потім друку письмові переклади релігійних текстів, літературних творів і документів різного типу набувають все більшого значення, поступово входячи в різні сфери людської діяльності.

З науково-технічним прогресом і збільшенням потоку інформації роль перекладу тільки зростає. Читання літературних творів, перекладених з іноземних мов, є звичною традицією цивілізованої людини. Фільми з субтитрами або дубльовані різними мовами дивиться величезна аудиторія в усьому світі. Сучасні ЗМІ не можуть обійтися без перекладеної інформації. Бюро перекладів міжнародних організацій наймають тисячі перекладачів. Сьогодні переклад є засобом діалогу між культурами, сприяє зближенню і зміцненню зв'язків між державами і націями, слугує поширенню загальнолюдських духовних цінностей

2. Слід зазначити, що переклад як комунікативний акт не слід плутати з використанням перекладу як засобу вивчення іноземної мови. Переклад, який використовується як спосіб навчання, є лише вправою для контролю розуміння та використання одиниць мови, якою людина прагне опанувати. Якщо переклад як комунікативний акт має на меті донести інформацію до широкої аудиторії або одержувачів, які замовили переклад та, можливо, заплатили за нього, то переклад як вправа цікавить лише вчителя іноземної мови, який дав таке завдання своєму учневі.

Крім того, спілкування в чотирьох основних видах мовленнєвої діяльності (слуханні, говорінні, читанні і письмі) відбувається між двома учасниками процесу комунікації – тим, хто робить повідомлення в усній чи письмовій формі – промовцем. або автором письмового тексту і тим, хто сприймає інформацію – слухачем або читачем. Усі учасники цього процесу використовують у спілкуванні ту ж саму мову. Тоді як переклад як

комунікативний акт, а не вправа передбачає трьох учасників процесу – відправника інформації, перекладача і одержувача цієї інформації іншою мовою. Отже, переклад є особливим, спеціалізованим видом мовленнєвої діяльності.

3. Компетентність перекладача включає такі складники:

- Знання мови оригіналу. (мови-джерела).
- Знання мови перекладу (мови-мети).
- Розуміння ситуації, що описується.
- Фонові знання.
- Уміння перекодування інформації з урахуванням не тільки норм і

правил мови перекладу, але й комунікативної спрямованості тексту, який перекладається, та кореляції фонових знань представників двох мовних спільнот.

З двох напрямків перекладу – з мови своєї країни на іноземну і, навпаки, з іноземної мови на мову своєї країни, прийнято вважати, і не без підстав, що перший представляє більше труднощів. Однак при перекладі з іноземної мови недостатньо згадати значення іноземних слів або знайти їх у словниках, щоб потім автоматично вишикувати слова у реченні.

Лексичний аспект, звичайно, важливий незалежно від напрямку перекладу: розуміння точного значення слова чи словосполучення у тексті оригіналу, не загубитися в низці синонімів у мові перекладу, не ввести себе в оману інтернаціоналізмами, пошук відповідників до слів, не зафіксованих у словниках – все це потребує пильної уваги. Що стосується граматики, то якщо перекладати, наприклад, з французької чи англійської мови на українську, то на перший погляд завдання виглядає менш складним, оскільки часів в українській мові менше, ніж у французькій чи англійській. Однак бувають випадки, коли значення, виражені за допомогою граматичних засобів, повинні бути виражені в перекладі лексично. наприклад:

La rencontre suivante aurait lieu prochainement. – Як стало відомо (передбачається, імовірно), наступна зустріч відбудеться найближчим часом.

При перекладі цього французького речення форма дієслова, що вказує на неточність, припустимість інформації, передана в українському реченні відповідними лексичними засобами.

Таким же чином граматичне значення означеного або неозначеного артикля може бути виражене лексичними засобами. наприклад:

Un homme a paru sur le seuil. – На порозі з'явився якийсь чоловік.

Неозначений артикль в цьому реченні спричинює також зміну порядку слів, оскільки вказує на нову інформацію (рему), яка, згідно з принципом словорозташування в українській мові, повинна займати фінальну позицію.

4. Якщо перекладацькі помилки лексичного чи граматичного характеру, які спотворюють зміст оригіналу, можна виявити під час детального і скрупульозного порівняння двох текстів, то стилістичні недоліки помітні з першого погляду. Як розповідав один український студент, що мав намір працювати перекладачем у французькій компанії, він отримав офіційну відмову, щойно роботодавець прочитав у перекладі на французьку мову офіційного листа, виконаного цим кандидатом, останні слова листа – «Avec respect» (З повагою) замість обов'язкової формули для такого типу листів: «Veuillez agréer, Monsieur, l'assurance de mon grand respect» (Прошу прийняти, пане, запевнення у моїй великій повазі). Цей приклад демонструє, що володіння особливостями функціональних стилів і жанрів текстів, що перекладаються, до речі, як і врахування індивідуального стилю автора, є так само важливим, як лексика і граматики.

Ще одна складність, з якою стикається перекладач, стосується розуміння ситуації, що описується. Якщо ви не знайомі з темою, не розбираєтесь в матеріалі, наприклад, при перекладі спеціального наукового тексту, ваш переклад буде важко зрозумілим, навіть якщо він граматично бездоганний.

5. Проблема неправильного розуміння ситуації, що описується, часто пов'язана з недостатньою освіченістю перекладача. Без фонових знань (або принаймні без контексту, що визначає обставини), речення «Дочка князя Ярослава була одружена з королем Франції» скоріш за все буде перекладене

французькою чи англійською мовою неправильно: *La fille du prince Yaroslav...* ; *The daughter of prince Yaroslav...* Це речення слід перекладати французькою чи англійською мовою з неозначеним артиклем перед словом «дочка»: *Une fille du prince Yaroslav s'est mariée avec le roi de France*, оскільки князь Ярослав, як відомо, мав кількох дочок, яких він видав заміж за різних монархів.

Знання, названі вище, є передумовами для здійснення перекладу. Під час перекладацької практики перекладач набуває професійних навичок, які дозволяють йому досить швидко здійснювати лексичні та граматичні перекладацькі трансформації та зрештою прискорювати процес перекодування і робити остаточний текст більш точним і коректним.

WAYS OF TRANSLATION OF SPORTS VOCABULARY

Новікова Ольга,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри перекладу та лінгвістичної
підготовки іноземців
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна
novikovaolga19911991@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9119-5154>

In such dynamic spheres as sports, there are some peculiarities: lexical innovations, semantic neologisms, archaisms, paraphrases, borrowings from other languages. Replenishment of the English dictionary correlates with the pragmatic needs of the world community.

Terms appear as a result of a desire to convey information as precisely as possible. The saturation of documents with terms requires the translator not only to

improve his knowledge of a foreign language, but also the appropriate Ukrainian professional vocabulary and the ability to use it correctly.

The term is basically translated by the equivalent term of the target language, so such translation options as the use of analogues, synonymous substitution, descriptive translation are used when there is no equivalent.

In English sports vocabulary polysemantic terms exist alongside unambiguous terms that have precise and clear semantic boundaries. Among the main problems that arise in the translation of sports vocabulary, scientists mention, in particular, the translation peculiarities of the vocabulary of various kinds of sport, the ambiguity of the term [1], the presence of terms that go beyond the term system, the translator's lack of background knowledge, the translator's lack of understanding the rules and processes in sport [1], the presence of an individual speech style of athletes or sports commentators, etc.

Scientists recommend the following sequence of semantic and syntactic analysis when translating special vocabulary:

- 1) translate the keyword, which is usually the last word in the terminological line;
- 2) analyze the semantic connections within the range between the components and identify semantic groups (analysis - from the first word from left to right);
- 3) determine the connections between the selected semantic groups and translate the entire terminological series, starting with the key word sequentially from right to left;
- 4) carry out a stylistic analysis and edit the translation [3].

The final choice of this or that method depends in each case on the lexical content of the group and on the information load of the entire context.

According to the difficulty of understanding and translation, English sports vocabulary is divided into three groups:

1. Lexical units denoting foreign language realities are identical to Ukrainian realities. Understanding and translating lexemes and phrases of this group is not particularly difficult. Possible translation options are available:

a) the Ukrainian word is used as an equivalent. The form of the Ukrainian word is related to the form of the English word (so-called international terms);

b) the Ukrainian word is used as an equivalent. The form of the Ukrainian word is not related to the form of the English word (the so-called pseudo-internationalism).

2. Foreign words referring to the foreign realities and are absent in the Ukrainian reality, but there are generally recognized Ukrainian terminological equivalents. Adequate translation of such words is achieved by selecting appropriate Ukrainian analogues through adequate substitution. Context is of great importance when translating words of this group. Context allows the translator to derive the overall meaning of a word from the meanings of its components.

3. Lexemes denoting foreign realities and not having generally accepted Ukrainian terminological equivalents. Such words are difficult to translate, because their correct reproduction is impossible without careful, and sometimes even etymological analysis of the components. The translation of this group of vocabulary is achieved with the help of:

- a) description of the meaning of an English word;
- b) literal translation;
- c) partial or full transliteration;
- d) literal translation;
- e) transcription.

The main mistakes in the reproduction of such words are related to:

- the desire of the translator to find the literal equivalent of a foreign word in the Ukrainian;
- incorrectly assigning a word to one of the above groups and choosing an inadequate translation option;
- a literary translation, when English words, phrases or their components are similar in form to a Ukrainian word or phrase, but have a different meaning.

The analysis of scientific literature allows us to conclude that in most cases sports lexical units are reproduced in Ukrainian using equivalent translation, descriptive translations, transcoding, transliteration, etc. It is advisable to use a transformational approach when analyzing methods of translating sports vocabulary, according to which lexical, grammatical and lexical-grammatical transformations are differentiated.

References

1. Боровська О., Дмитрів У., Стифанишин І. Проблеми перекладу спортивної термінології. *Молода спортивна наука України*. 2008. Т. 1. С. 51–55.
2. Галаган В. Емотивність, експресивність та конотація як засіб вираження оцінки. *Наукові записки*. 2008. Випуск 80. С. 171–178.
3. Кияк Т. Теорія та практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Перова Світлана,
кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри теорії та практики перекладу ДЗ «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
svitlanaperova15@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1758-2284>

XXI століття ознаменувалося проведенням реформ у системі вітчизняної вищої професійної освіти. ЗВО потребують адаптування до зміни зовнішніх факторів, які знаходяться поза зоною їх безпосереднього контролю, а саме, до демографічних, соціально-економічних і навіть зовнішньо-політичних умов. Такі зміни не можуть не відбиватися й на підготовці майбутніх перекладачів.

Перекладацька діяльність є багатоаспектною і включає значну кількість необхідних компонентів. Відповідно до міжнародних норм та стандартів переклад здійснюється з іноземної мови рідною мовою перекладача. Саме такий підхід забезпечує точність та легкість сприйняття перекладу та є найбільш продуктивним з точки зору витрат праці та часу. На практиці ринкові умови змушують перекладачів виконувати переклади не своєю рідною мовою. У термінології П. Ньюмарка це «послугуючий переклад» (service translation) [1]. Все це у свою чергу формує додаткові вимоги до рівня володіння іноземними мовами серед випускників перекладацьких спеціальностей, оскільки помилки перекладача на практиці можуть призводити до катастрофічних наслідків. Так, особливо «чутливими» до помилок є переклади в галузі науки, медицини, правових питань та технологій. При цьому важливим аспектом підготовки перекладачів є не лише освоєння та використання іноземних мов та перекладацьких стратегій та прийомів, а й освоєння окремих галузей знання та, особливо важливо, оволодіння професійною етикою.

Якщо розглядати переклад як дискурсивне явище, яке існує у просторі мови та думок, можна говорити, що мистецтво перекладу стикається з низкою неминучих труднощів та перешкод. Так, Делісл [2] описує переклад, як непростий вид діяльності, здатний виснажувати виконавця і часом приводити його до відчаю, водночас робота з перекладами збагачує і стає невід'ємною частиною життя, що вимагає від людини чесності та скромності.

Комплексний підхід до підготовки перекладачів передбачає навчання здобувачів вищої освіти не лише перекладацької теорії та практики, а й розвиток їхніх професійних навичок та компетентностей, які потрібні для успішної роботи в цій сфері. Основні елементи комплексного підходу до підготовки перекладачів включають такі, як:

- мовна підготовка: навчання мови, лінгвістичні знання та вміння;
- теоретична підготовка: вивчення теорії перекладу, перекладацьких стратегій та технік;

- практична підготовка: виконання різноманітних перекладацьких завдань, аналіз власних помилок та вдосконалення власних перекладацьких навичок;

- культурна підготовка: вивчення культури та історії країн, мову яких перекладається, відомості про їхні звичаї, традиції, культурні особливості тощо;

- вивчення додаткових професійних навичок: навчання роботі з перекладацькими програмами, користуванням технічними засобами та ресурсами для перекладу, навички редагування та коректури текстів.

- навчання «soft skills»: перекладачі повинні володіти вмінням ефективно спілкуватися з клієнтами, колегами та іншими стейкхолдерами, розв'язувати конфліктні ситуації та вести переговори;

- розвиток критичного мислення: перекладачі повинні бути здатні не тільки перекладати, але й аналізувати текст, розуміти його зміст та контекст, і відповідно перекладати його так, щоб передати ідеї автора з максимальною точністю та відповідністю до вихідного тексту;

- підготовка до спеціалізованого перекладу: вивчення термінології та специфіки різних галузей, таких як медицина, право, наука тощо;

- навчання самоорганізації та планування: перекладачі повинні бути здатні планувати свій час, пріоритетизувати завдання та володіти навичками самоорганізації, щоб забезпечити своєчасне та якісне виконання перекладацьких завдань;

- стажування та практика: навчання та отримання практичного досвіду в реальних умовах роботи з різними текстами та в різних галузях.

Таким чином, комплексний підхід до підготовки перекладачів є найбільш ефективним, оскільки він дозволяє враховувати всі аспекти роботи перекладача, включаючи не тільки мову та перекладацьку теорію, а й професійні навички, культурну підготовку та використання сучасних технологій.

Джерела та література

1. Newmark, Peter.. A Textbook of Translation. Library of Congress Cataloging-in- Publication Data. 1995. 311 p.

2. Delisle, Jean. L'Enseignement de l'interprétation et de la traduction. Editions de l'Université d'Ottawa. 1981. 296 p.

PROCESS OF NOMINATION OF AGRICULTURAL TERMINOLOGY IN ENGLISH

Романюк Ольга,

здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),

перша – англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник – Личук Марія,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри романо-германських мов і перекладу

Національного університету біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

mariya.lychuk@gmail.com

The article is devoted to the definition and current problems of agricultural terms and their difficulties in formation. Four ways of forming terms in the nomination process were noted. The most productive ways of forming the terms of agrarian discourse are determined.

Technical and scientific terms, representing a significant part of the vocabulary of the national language, is a particularly interesting field of lexicon and, moreover, the most important component of politics, economics, culture and all types of professional activity. The end of the 20th and the beginning of the 21st century is

characterized by a new stage of scientific and technical progress, called the information revolution and information explosion, therefore the problem of term and terminology becomes one of the leading ones in linguistics.

The purpose of the research is to analyze the peculiarities of the process of nomination of agricultural terminology in English language.

The nomination process is giving names to subjects, phenomena belonging to a certain field of knowledge, using special terms and term combinations. In order to become a linguistic unit, the meaningful side of the term should be combined with some sound form, that is, the formation of the term as a unity of sound and meaning [2, p. 110]. There are four methods of term formation in the nomination process:

1. Morphological;
2. Semantic;
3. Syntactic;
4. Borrowing [1].

I. The morphological method consists of:

- 1) affixation;
- 2) affixless;
- 3) abbreviation;
- 4) addition.

There are three types of affixation:

- a) prefixation;
- b) suffixation;
- c) prefix-suffix method.

a) Prefixation is the addition of prefixes to both simple and derived terms:

$a + field = afield$; $a + bloom = abloom$;

a is the prefix meaning «condition»;

dis is a prefix meaning «start of action» and «incomplete action carried out within a short period of time»: $dis + bud = disbud$ - to cut off the buds;

$under$ is a prefix with the meaning «to deprive of something»: $under + (thresh + ing) = under threshing$;

under is a prefix meaning «insufficiency»: *thresh*, *-ing* is a suffix meaning «action» of *threshing*.

b) Suffixation is adding suffixes to both simple and derived terms:

Late + *ness* = *lateness* – *late* maturity; *late* - *ness* - suffix meaning «state»;
humus + *ness* = *humusness*; *-ness* is a suffix meaning «quality».

Suffix meaning «person», «actor»: in English: masculine: *er/-or-* *farmer* - *cultivator*; *ist-pastoralist* – *herdsman*, *agriculturalist* – *specialist in agriculture*.

c) Prefix-suffix method is a simultaneous addition of a suffix and a prefix to the original term:

a + *pic* + *al* = *apical*; *ab* + *err* + *ant* = *aberrant* – *aberrant that deviates from the norm*.

The affixless method is of two types:

I. Conversion.

II. Suffixless itself.

I. Conversion is the formation of new terms as a result of the transition of terms from one grammatical class to another: *dwarf* - *a dwarf plant*; *dwarf streak*; *to streak* - *to sow grain (crops) with a streak*.

There are three types of conversion:

1. Substantiation is the formation of nouns from verbs and adjectives. In English:

a) V-N *thresh* (n); *to thresh* (v).

b) (V+D)-N *to follow up* (v); *follow-up* (n).

2. Verbalization is formation of verbs from nouns and adjectives.

N – V *harrow* - *to harrow*; *mellow* – *to mellow*.

Semantic relations in types:

1) a) V-N

I. Action – its process:

to crush - *crush*; *to grind* – *grind*.

II. Action – its result:

to get - *get*; *to take* - *take*.

6) V+D-N

III. Action - result of action:

to pull down - pulldown.

IV. Action - its process.

to cut back - cutback.

V. Action - action tool:

to cut out – cutout.

VI) N-V

I. A specific object - an action carried out with its help: *a scythe - to scythe; a hoe - to hoe.*

II. Substance - action: *dung - to dung.*

III. The subject – its characteristic:

a shepherd - to shepherd, a hive -to hive.

IV. Result of action - action: *a graft – to graft.*

3) Abbreviation is formation of terms by shortening: *DOP [day old pullet].*

Only nominative term combinations can be abbreviated.

4). Addition.

a) Addition of full word stems: *farm + yard - farmyard; Hard + rind - hard-rind (about pumpkin, watermelon);*

b) Addition of full and shortened word stems: *hatch + ibator [incubator] – hatchibator;*

c) Addition of shortened word stems: *agr [agricultural] + a + lature [legislature] – agramlature;*

2) Semantic method is formation of terms by changing the meanings of simple words. This method of term formation differs from other methods. If in other cases a new form is created anew to express a new concept, then here the new meaning is inserted into the old form. Term formation by changing the meaning is characterized by the fact that the object of term formation always has some common feature with the subject or phenomenon, the name of which is used as a term: a nursery (a plant or animal breeding place).

3) Syntactic method. The combination of terms consists of the main - core term and dependent words (components): *winter + sowing - winter sowing; fodder + lime – fodder lime; manured + fallow – manured fallow.*

The core term can be in:

- a) preposition: *to sow in rows; sound in wind and in limb.*
- b) imposition: *field coefficient of permeability.*
- c) postposition: *irrigated cropping.*

Some core terms function simultaneously in several sectoral terminologies.

4. Borrowing is enriching the language through the interchange of terms: agriculture: «*agr*» – «*field*» Gr./Lat. «*cultura*» – «*processing*»; Latin «*inbreeding*» - «*forced self-pollination (of plants) or closely related mating.*»

Borrowings from some languages can be single, and from others they can form more or less numerous groups.

1. From Celtic:

Bin – bunker, silage pit; hog(g) – hog – pig; sheep; mattock – mattock-hoe; assa - donkey, assen – female donkey - ass - donkey.

2. From Scandinavian:

Husbonda – man, husband – manager of an estate or farm.

3. From Latin:

Fertility - fertilis - fertility; humus – land, soil – humus – humus; floriculture – floris- color and flower growing.

4. Morphemes from Greek (usually together with Latin form hybrid terms): *lactoscope (Latin) lac – milk and (Greek); skoped – lactoscope; hydramower (Greek) hydor - water and English; mower - mower with a hydraulic drive herbology (lat.).*

5. From French:

Enfleurage; mar cottage - marketing; manege - riding school; vigneron - grape grower.

6. From German:

Culturtechnics inzucht - inzucht; kuhlerde – calcareous material; edelmist - manure prepared according to Krantz's method guile farming Guile - liquid manure - agriculture using guille trellis - Spalier - trellis; wurzel - fodder beet.

7. From Spanish:

Cerrado - cerrado (savanna); maize-maiz – maize-corn.

8. From Italian:

Pergola - pergola voltinism - the ability of the mulberry silkworm to produce from one to several generations per year.

So, the most productive ways of term formation of agricultural discourse in the process of nomination are morphological and syntactic methods. The most common types of morphological method in English are affixation, conversion, and addition. The main source of borrowing is the Latin language.

References

1. Герман Л. В., Ільєнко О. Л. Особливості англійської агрономічної термінології. URL: <http://lgaki.com.ua/l-v-german-o-l-ilienkomharkiv-osoblivosti>.
2. Олійник А. Д. Англо-український глосарій термінів аграрної екології та екобіотехнології. Київ : Вид. центр НАУ, 2008. 960 с.
3. Тішечкіна К. Особливості перекладу сільськогосподарських термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Філологічна. Вип. 39. 2013. С. 110–112.

ПЕРЕКЛАД СЛОВНИКОВИМ ВІДПОВІДНИКОМ

Рябокінь Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
nwerbowa161@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5950-8798>

Йосипенко Артур,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германська філологія і переклад
(англійська мова та німецька мова),
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
Рибченко Сергій,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германська філологія і переклад
(англійська мова та німецька мова),
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна

З погляду практики перекладу всі елементи денотативної системи вихідної мови (лексичні та фразеологічні одиниці) поділяються на дві групи:

- 1) ті, що вже мають відповідники (перекладні еквіваленти) в мові-перекладу,
- 2) ті, що не мають відповідників у мові-перекладу (безеквівалентні одиниці).

Еквівалентні одиниці поділяються на одноеквівалентні (тобто такі, які мають тільки один перекладний відповідник, наприклад (*dollar* – долар) і багатоеквівалентні, тобто такі, що мають два або більше перекладних відповідників, наприклад: *account* – рахунок, розрахунок, підрахунок, фінансові операції тощо [1] (слід мати на увазі, що маються на увазі словникові відповідники, тоді як відповідник певного слова чи фрази оригіналу в тексті може бути тільки один із кількох можливих).

Еквівалентні лексичні та фразеологічні одиниці представлені в перекладних словниках та в текстах (тобто, поки що не зафіксовані в

словниках), але існують у мові перекладу як перекладні еквіваленти.

Неоднозначні слова мають декілька перекладних відповідників залежно від кількості їх значень (лексико-семантичних варіантів). Відповідники неоднозначного слова називаються варіантним відповідником, тобто розуміється один із можливих варіант перекладу слова (терміну). Варіантний відповідник передає, як правило, якесь одне значення слова вихідної мови, тобто кожний варіантний відповідник є перекладним еквівалентом якогось одного лексико-семантичного варіанта багатозначного слова. Наприклад, *broker* має такі лексико-семантичні значення: *someone who sells and buys shares foreign money etc, salesman of second hand things, estimator*. Відповідно, кожний із цих лексико-семантичних варіантів має свій перекладний варіант, і тому можна говорити, що термін має такі варіантні перекладні відповідники:

- 1) посередник при укладанні угод, біржових операцій тощо;
- 2) продавець вживаних речей;
- 3) оцінювач [1].

Варіантні відповідники можуть бути зафіксовані в перекладних словниках і тоді вони називаються словниковими варіантними відповідниками. Але перекладачі не завжди мають справу тільки із словниковими варіантними відповідниками – трапляється так, що словники не містять деяких відповідників неоднозначного слова або ж словникові варіантні відповідники певного слова взагалі не зафіксовані в словниках.

З погляду практики доцільно розрізняти випадки, коли варіантні відповідники слова подано в словнику та коли вони в словниках відсутні частково або повністю. У першому випадку перекладач вирішує завдання вибору одного адекватного в даному контексті варіантного відповідника слова оригінала і кількох, поданих в словнику. Для цього перекладач повинен точно визначити лексико-семантичний варіант слова (тобто в якому значенні вжита дана лексема), після чого підібрати належний варіантний відповідник із тих, які наведені в словнику.

Наприклад, потрібно перекласти термін *currency* в наступному реченні: *In*

such cases debtors are solvent in the sense that they make payment or are in a position to make payment in the local currency.

Цей термін має такі словникові варіантні відповідники:

- 1) грошовий обіг;
- 2) гроші, валюта;
- 3) розповсюдженість [1].

Для правильного перекладу терміна, який розглядається, потрібно точно визначити, у якому із зазначених значень він вжитий.

Це робиться на підставі інформації про тематику (предмети; сферу) тексту, речення з якого перекладається, характеру відповідності змісту речення, в якому термін, всього тексту та семантичної узгодженості лексичних елементів даного речення.

У тих випадках, коли варіантні відповідники певного слова вихідної мови в словниках відсутні, перекладач спочатку також повинен точно визначити, в якому значенні вжито багатозначне слово, а потім вже перекласти його одним із способів перекладів слів.

Отже, варіантні відповідники – це найпоширеніший вид перекладних відповідників, оскільки більшість слів (у тому числі значна кількість термінів) є однозначними, отже потребують при перекладі вибору або утворення відповідника лексико-семантичного варіанта слова (терміна).

Джерела та література

1. Англійсько-український словник.

URL : https://e2u.org.ua/s?w=broker+&dicts=all&highlight=on&filter_lines=on

PACULIARITIES OF TRANSLATION OF MEDICAL TEXTS

Суїма Ірина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри перекладу та лінгвістичної
підготовки іноземців

The problem of medical translation – that is, certain difficulties and inconveniences associated with the translation process – has always existed, but in the last decade it has become especially relevant, as evidenced by numerous articles on this topic [1; 2; 3; 4; 5].

There are several main areas of medical translation:

- medical documentation (medical history, results of laboratory and instrumental examinations, protocols of operations, expert opinions);
- documentation on clinical trials of drugs (agreement on clinical trials, study protocol, study brochure, form of informed consent, individual registration card);
- pharmaceutical documentation (annotation of drugs, leaflets, information for doctors and patients, documentation on quality control);
- documentation for medical equipment and tools (operating instructions, manuals, descriptions, advertising materials, catalogs, presentations);
- sites on medicine, pharmacy, clinical trials, medical equipment and tools;
- popular science literature on medicine;
- scientific medical literature (scientific articles, conference proceedings, reviews, abstracts, dissertations, monographs, reference books, manuals, textbooks for doctors and medical students.

The difficulty of analysis lies in the fact that the term is a conservative phenomenon. It is quite difficult to identify something new and unusual. In addition, terms often do not consist of a single word, but are a combination of words, each of which has its own transformation during translation.

Medical texts are characterized by a peculiar construction of sentences. Often the structure of the English expression from medical area is replete with complex grammatical constructions (infinitive and gerund), which complicates the definition of logical emphasis in the sentence. All this leads to ambiguity in the translation of the text.

When translating the names of organizations and their abbreviations, we should first translate the full name of the organization, and then shorten it to the abbreviation. The translator should be careful, because the equivalent of the abbreviation may already exist in the language of translation: *The National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES)* – *Національна програма перевірки здоров'я та харчування (НППЗХ)*, *The National Center for Health Statistics (NCHS)* – *Національний центр медичної статистики (НЦМС)*, *The Centers for Disease Control and Prevention (CDC)* – *Центри контролю та профілактики захворювань (ЦКП)*, *Research Triangle Park* – *Трикутник науки*, *RTI International*, *NC – Ар-тіай Інтернэшнл*, *неприбуткова організація*.

Quantitative analysis showed that transliteration is the most frequent transformation for medical terms (91 cases from 350). Indeed, the overwhelming majority of terms are the names of diseases and other internal processes of the body, borrowed from the Latin language, they are international, therefore they are often transferred from one language to another through transliteration: *lymphadenopathy* – *лімфаденопатія*; *myocarditis* – *міокардит*, *hypertrophic cardiomyopathy* – *гіпертрофічна кардіоміопатія*; *cytolysis* – *цитоліз*.

Into the second place in terms of frequency can be put loan translation (80 examples): *mobilized metals* – *мобілізовані метали*; *photophobia* – *світлобоязнь*; *intravenously* – *внутрішньовенно*; *rubella* – *краснуха*.

The transposition has 55 use cases – this is the most frequent transformation for phrases: *Stevens–Johnson syndrome* – *Синдром Стівенса–Джонса*; *congenital coronary–artery anomalies* – *вроджена аномалія коронарної артерії*; *HIV–1 antibody test (seroconversion)* – *тест на антитіла ВІЛ–1 (сероконверсія)*.

It should be noted that the combinations «adjective + noun» are translated either as agreement, «adj + noun», or as «noun + noun»: *cardiac cycle* – *сердечний цикл*, but *cardiac silhouette* – *силует (what?) серця*.

Logical synonymy is also quite numerous – 42 cases: *testing* – *аналізи*; *replicates* – *розмножується*; *fulminant hepatitis* – *реактивний гепатит*; *Pharmaceutical medicine* – *алопатичне лікування*; *triggered* – *спровокований*; *history of exposure* – *історія захворювання*.

The grammatical substitution is easily recognized and is quite frequent – 27 cases: *the use of aspirin to control fever and pain* – *використання аспірину як жарознижуючого і анальгетика*; *To be anatomically susceptible* – *володіти анатомічною сприйнятливістю*; *Glycemic Control* – *контроль глікемії*.

There were 17 and 16 cases of concretization and explication, respectively: *Hypertension* – *артеріальна гіпертонія* – *concretization*; *shingles* – *опоясуючий герпес* – *explication*.

The addition is also relatively frequent – 16 cases: *fatal cases* – *випадки з летальним результатом*; *Upper respiratory illness* – *захворювання верхніх дихальних шляхів*. *Transcription* – 7 cases, *omission* – 5, *generalization* – 5 and *modulation* – 1.

The following features that we identified during the analysis of texts are also very interesting.

- The English phrase «verb + adverb» into Ukrainian is translated in reverse – first the adverb, then the verb (*replicates extensively* – *екстенсивно есплікується*).

- *Tissues* – *тканини*, into Ukrainian it is translated more often in the plural, although in the texts it occurs 5 times only in the formal singular: *deep tissue abscess* – *абсцеси глибоких тканин*.

- The names of diseases and viruses are mostly in Latin, almost unmodified, in Ukrainian they correspond to words with the Latin roots and the Ukrainian endings, always with the same suffixes: *superinfection* – *суперінфекція*; *therapeutic* – *терапевтичний*; *-ity*: *morbidity and mortality* – *захворюваність і*

смертність; -itis: (отит - otitis; encephalitis – енцефаліт); -isis (cytolysis – цитоліз, dialysis – діаліз).

– Occasionally the same concept can be translated in different words – for example, опоясуючий герпес – shingles and herpes zoster. Terminological synonymy is not developed as much as in other layers of vocabulary, but, nevertheless, it exists. Examples of it are words such as гематома – haematoma and bruises; грудна клітка, грудина – thorax, chest cage, chest; побічні ефекти (реакції) – side effects, adverse reactions; ліки (препарати) – medicine, medications; лікування – treatment, medicine); аналіз – analysis, test, evaluation; пневмонія – pneumonia, pneumonitis, історія хвороби – case report, history of exposure.

Transliteration is the most common translation technique for medical terms because of a large number of Latin names in medical science. On the second place is loan translation. As for grammatical transformations of medical terms, the most characteristic is the transposition of words during translation and grammatical replacement (most often parts of speech are changed along with the syntactic transposition).

References

1. Haselow A., Hancil S. Rethinking language change from a dialogic perspective. *Language Sciences*. V. 68. Amsterdam, 2018. P. 1–5.
2. Haselow A., Language change from a psycholinguistic perspective: The long-term effects of frequency on language processing. *Language Sciences*. V. 70. Amsterdam, 2018. P. 56–77.
3. Keith Brown Encyclopedia of language and linguistics. Oxford, 2005. 9000 p.
4. Lehnert T., Krolak-Schwerdt S., Hörstermann T. Explicit and implicit speaker evaluations and their differential attitudinal determinants. *Language Sciences*. V. 69. Amsterdam, 2018. P. 68–79.
5. Rappaa A., Kok-Sing T. Integrating disciplinary-specific genre structure in discourse strategies to support disciplinary literacy. *Linguistic and Education*. V 43. London, 2018. P. 1–12.

TRANSLATION OF TERMS IN MODERN ENGLISH ADVERTISING

Черніговська Анастасія,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
Науковий керівник – Леся Матвієнко,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
lesia.matviienko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

The translation of advertising text is significantly different from any other translations. In the advertising text, a lot of the attention is paid to the means of speech and a pronounced communicative orientation. Advertising is something that we see, hear and use every day. Therefore, in the process of translating such texts, the translator has to solve both language and linguistic problems, problems caused by differences in the semantic structure, related to the peculiarities of using two languages in the process of communication, and problems of sociolinguistic adaptation of the text.

Advertising, and especially advertising slogans, is based on wordplay, idioms and cultural relationships. However, most often a play on words or an idiom in the original language has no equivalent in a foreign language. Therefore, in translating advertising terms, a specialist needs to be very careful, to know how often this idiom is used in the language being translated. There are limits to the time and volume of advertising material, because radio and television ads last only a few minutes, and on

postcards, newspapers or website headers the advertising message is placed in a few lines. That is why, sometimes the translation should be even more concise than the original.

An advertising term in English is a certain type of message to a potential customer. Therefore, it is not enough to translate the thought or idea contained in the text. When translating English-language advertising materials, it is necessary not only to be fluent in a foreign language, but also to know the rules of creating persuasive texts. Otherwise, the translation of the advertisement will not fulfill its function, but will become just an ordinary descriptive text [2].

Слоган, фраза чи гасло, представлені англійською мовою одним словом, часто вимагають глибшого дослідження чи доповнення українською мовою. Вважається, що хороший переклад реклами має сенс, якщо він зберігає образну форму, його легко сприймати на слух, він зрозумілий реципієнту і дозволяє донести мету повідомлення.

A slogan, phrase or slogan presented in English in one word often requires a deeper study or addition in Ukrainian. It is considered that a good translation of advertising makes sense if it preserves the figurative form, is easy to perceive by ear, is understandable to the recipient and allows to convey the purpose of the message.

Creative translation is often used in the translation of advertising terms. Creative translation is a translation taking into account the cultural characteristics of the country in whose language it is performed [1]. This is not just an exact, word-for-word translation of slogans or advertising text. A qualitative interpretation of English-language advertising terms takes into account the peculiarities of perception, sense of humor, and culture of native speakers who will perceive advertising or marketing materials in Ukrainian. On the Internet, you can find many examples of unsuccessful transcription of famous brands, which not only nullified the effectiveness of the work of marketers and advertisers who worked on the development of an advertising product, but also caused significant damage to the image of companies.

That is why, in the translation of advertising texts with which the translator works, the translation method and translation equivalents should be carefully selected in order to obtain the expected result from the advertising campaign.

Джерела та література

1. Кирмач У. К. Особливості національних, культурних, ментальних та гендерних характеристик при перекладі іншомовних рекламних текстів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 9(220). С. 161.

2. Christelle K.F. The translation of advertisements: issues of semiotics, symbolism and persuasion. URL: <http://wiredspace.wits.ac.za/handle/10539/12095> (дата звернення: 02.03.2023).

ПЕРЕКЛАД КУЛІНАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Чернова Юлія,
старший викладач

кафедри романо-германських мов і перекладу

Національного університету біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

chernova_yuliia@nubip.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7977-1358>

Переклад кулінарних рецептів чи меню може здаватися легким завданням. Проте це так лише на перший погляд. Назва страви має повідомляти нам про її склад, спосіб приготування, й окрім того, викликати апетит. Гастрономічний дискурс характеризується культурно-специфічною лексикою. Тому у перекладача можуть виникнути проблеми з перекладом навіть інгредієнтів, якщо вони не досить поширені в нашій культурі. Наприклад, в програмі «Кращий кухар Америки-9» один з учасників приготував страву під назвою Buttermilk biscuits with gravy and sausage roux, що була перекладена студією Coldfilm як «Вершковий бисквіт із соусом». Лексема buttermilk

українською мовою означає «маслянка» або «пахта». Це побічний «продукт перероблення молока, що являє собою плазму вершків, одержану під час перероблення вершків на масло». Тобто назвати buttermilk «вершками» не зовсім правильно, оскільки це дещо різні молочні продукти. Проте й пахта не досить часто використовується на кухні українських домогосподарок, а більшості людей і зовсім невідомо що це таке. Тому перекладачі вирішили обмежитися звичайним відомим поняттям «вершки».

Тонкощі приготування страви також відображаються і на тонкощах їх перекладу. Перекладачу потрібно в певній мірі бути обізнаним з кулінарними традиціями обох країн, своєї та мови оригіналу. Наприклад, є різниця між такими кулінарними термінами як *gravy* та *sauce*. Команда ColdFilm переклала поняття *gravy* як підливка, натомість інша студія назвала це просто соусом. З однієї сторони, обидва переклади є досить правильними, з іншої – соус має більш широке поняття, а підливка – є окремим видом соусу, що готується на основі м'ясного чи овочевого соку, що виділяється під час приготування страви. Під кулінарною лексемою *gravy* розуміється особлива техніка приготування соусу. Тому переклад «підливка» є більш точним. Окрім того, перекладач повинен обирати один варіант перекладу для певної лексеми. Лексичні одиниці можна поділити на еквівалентні (*cabbage* – капуста, *carrot* – морква, *onion* – цибуля тощо) та безеквівалентні (в особливості назви страв національної кухні). Навіть еквівалентні поняття можуть викликати труднощі під час перекладу. Наприклад, до деяких страв входить такий інгредієнт як *sweet potato*. Ця лексема має два відповідника в українській мові: «батат» та «солодка картопля». І перекладач вирішує використовувати обидва варіанти, проте у такому випадку немає єдності перекладу.

Особливу увагу слід звернути на лексеми французького походження. Часто вживається таке поняття як *compote*. Відоме нам слово «компот» прийшло в нашу мову приблизно у XVIII столітті від французького *compote*. Компот став традиційним солодким напоєм з фруктів. У Франції під поняттям «компоте» розуміють фруктове пюре. Оскільки французька кухня є

законодавицею кулінарної моди, то серед останніх тенденцій кондитерського мистецтва *compote* стало повноцінним десертом на основі фруктових сиропів, чи елементом муссового десерту. Тому виникає необхідність розмежовувати ці два поняття «компоте» і «компот», з метою уникнення будь-яких непорозумінь з боку читачів та глядачів. А перед перекладачем стоїть завдання перекласти ці запозичені поняття таким чином, щоб вони були максимально зрозумілими іншій гастрономічній культурі. Тому вони вдаються до трьох способів перекладу, що застосовується відносно не тільки французької кулінарної лексики, а й запозичень з інших мов.

Перший спосіб – це транскрибування, тобто передача звукового образу слова. Наприклад, *confiture* – конфітур, *gélatine* – желатин, *caramel* – карамель. Також завдяки транскрипції ми познайомилися з незвичними для національної кухні стравами, такими як ростбіф (*roast beef*), Біф Веллінгтон (*beef wellington*), вустерський соус (*Worcester sauce*) та ін. Проте транскрибування не завжди є доцільним, часто перекладачу крім того необхідно використовувати прийом опису (або експлікації). Це другий спосіб перекладу, що використовується в тому випадку, коли значення реалії неможливо зрозуміти без додаткового пояснення. Наприклад, *calville* (кальвіль) – це сорт яблук, *roux (pu)* – соус на основі жиру та муки. У кожній кулінарній книзі та рецепті містяться назви способів нарізки овочів: сізле (*ciselé*), брюнуаз (*brunoise*), жульєн (*julienne*), батоне (*batonnet*), суфле (*sifflets*) та ін. Перекладач може використати адаптаційний переклад з обов'язковим поясненням (напр. нарізка овочів соломкою довжиною 3-4 см і товщиною до 1 мм) чи скористатися способом транскрибування з експлікацією (напр.: мірпуа (*mirepoix*) – скибочки неправильної форми зі сторонами 1-3 см). Вибір прийому перекладу залежить від цільової аудиторії. Якщо цей рецепт чи стаття призначаються тим, хто розуміється на всіх цих техніках (кухарі, ресторатори тощо), то можливе використання лише транскрибування чи транскрибування з експлікацією. Третій прийом, яким користуються перекладачі, – це транслітерація. Частіш за все він, як і транскрибування, потребує описового коментарю: *Moussaka*

(Мусака) – традиційна грецька страва із баклажанів та соусу Бешамель, couvert – куверт (столовий прибор), calvados – кальвадос (напій, яблучний бренді). Як вже зазначалося раніше, деякі назви кулінарних технік в основному походять з французької мови, а перекладаються вони способом калькування. Наприклад, фламбування (фр.flambé – горіти) означає прийом кулінарної обробки, коли до страви додається певний алкогольний напій та підпалюється, щоб отримати особливий смак. Навіть звичне для будь-якої кухні поняття «панірувальні сухарі» має французьке походження, оскільки це один з кулінарних прийомів рапег, що означає «посипати хлібними крихтами». Проте незважаючи на усі доступні способи, у перекладачів виникатимуть проблеми під час перекладу гастрономічних лексичних одиниць та текстів, оскільки національна культура безумовно не збігається з іншомовною, а від так у нашій мові відсутні еквівалентні реалії.

Стосовно гастрономічного дискурсу слід також звернути увагу на тему адаптації перекладу до вихідного тексту. З огляду на культурну сторону перекладачами використовуються дві протилежні стратегії перекладу: доместикація та форенізація. Доместикація – це «наближення тексту до культури мови, якою він перекладається». Суть цієї стратегії полягає в тому, щоб зробити переклад максимально простим та зрозумілим для адресата. Стосовно кулінарної лексики – це пошук заміни (еквівалента). Форенізація означає «збереження культурного компоненту тексту оригіналу в перекладі». Під час перекладу кулінарних рецептів переважає використання останнього виду стратегії. Якщо поняття є досить новим для культури перекладу, то необхідним є додавання коментарю (експлікації). Від обізнаності перекладача у гастрономічній сфері залежить точність перекладу.

Переклад кулінарної термінології не зводиться до простого пошуку еквівалентів. Найбільших труднощів у перекладача викликає переклад рецептів, меню, окремих назв страв та інгредієнтів. Основна проблема – це невідповідність кулінарних традицій національної кухні та іншої культури. У зв'язку з розвитком популярності кулінарних телепередач та інтересу до теми

кулінарії в нашу мову все більше приходять запозичення, що не мають еквівалентів. Тому перекладачі вдаються до трьох способів перекладу: транслітерації, транскрибування та експлікації.

Джерела та література

1. Куліш І. Терміни «форенізація» та «доместикація». Їх походження та місце в сучасній українській терміносистемі перекладознавства. 2017. URL: https://text-intertext.in.ua/pdf/n022017/kulish_iryna_02_2017.pdf.
Режим доступу до ресурсу:
2. Педан М. Особливості перекладу власних назв в художніх творах. URL: 2013.confcontact.com/2013_04_17/25_Pedan.htm.

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ, УТВОРЕНИХ ШЛЯХОМ СЛОВОСКЛАДАННЯ

Шутка Мар'яна,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Національного університету біоресурсів та природокористування України
Науковий керівник – Лугова Тетяна,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
t.lugova@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2834-9533>

У сучасному англomовному середовищі набувають особливої актуальності технічні та наукові терміни, що є результатом швидкого розвитку сучасних технологій та нових дисциплін знань. Для позначення нових понять та явищ часто використовують неологізми, які можуть бути утворені різними шляхами, зокрема шляхом словоскладання.

Утворення неологізмів шляхом словоскладання передбачає поєднання двох і більше слів, що мають свої власні значення, у нове слово з новим значенням. При цьому часто одне із словосполучень виступає в ролі модифікатора, а інше – в ролі головного слова. Наприклад, слово «smartphone» утворене зі слів «smart» (розумний) та «phone» (телефон), і вказує на розумний телефон, який має ряд додаткових функцій [2, с. 166].

Крім того, слід відзначити, що при утворенні неологізмів шляхом словоскладання може відбуватися зміна значень вихідних слів. Зокрема, словоскладання «brainstorming» складається зі слів «brain» (мозок) та «storming» (штурм), але вживається для позначення процесу творчого обговорення ідеї.

Когнітивно-семантичні особливості англійських неологізмів, утворених шляхом словоскладання, полягають у тому, що новоутворені слова зазвичай зберігають зв'язок із значенням вихідних слів, але можуть набувати додаткових відтінків значення в залежності від контексту вживання. Також важливо враховувати, що неологізми шляхом словоскладання можуть бути відомими лише в обмеженому колі користувачів.

Наприклад, неологізм «selfie» став дуже популярним серед користувачів соціальних мереж, але його значення не обмежується лише самостійною фотографією, зробленою за допомогою мобільного телефону. Залежно від контексту, слово «selfie» може мати різні конотації, наприклад, відображати некритичну поведінку або самовдоволеність людини.

Таким чином, когнітивно-семантичні особливості англійських неологізмів, утворених шляхом словоскладання, є важливими для розуміння сучасного англomовного середовища та розвитку наукових та технічних

термінів. Дослідження в цьому напрямку допоможуть зрозуміти, як формуються нові слова та як їх значення змінюються з часом.

Поряд з когнітивно-семантичними особливостями такі неологізми мають і певні характерні риси в стилістичному плані. Однією з головних стилістичних особливостей англійських неологізмів, що утворюються шляхом словоскладання, є їх граматична структура. Ці нові слова можуть мати складну структуру, включаючи кілька коренів та префіксів, що додає до них певну нюансовість та різноманітність [1].

Ще однією стилістичною особливістю є те, що багато неологізмів, що утворюються шляхом словоскладання, є скороченнями або аббревіатурами. Це може впливати на те, як ці слова сприймаються та використовуються в мові. Наприклад, «vlog» є скороченням від «video blog», а «guesstimate» - від «guess» та «estimate».

Крім того, стилістичні особливості англійських неологізмів можуть впливати на їхнє вживання в мовленні. Наприклад, слова, що містять префікс «nano-», можуть використовуватися у наукових контекстах, тоді як слова з префіксом «cyber-» частіше вживаються у повсякденному мовленні.

Переклад англійських неологізмів, утворених шляхом словоскладання, є викликом для багатьох перекладачів. Оскільки такі слова є новими та незвичайними для української мови, вони можуть бути складними для перекладу та розуміння. Тому, для успішного перекладу необхідно враховувати деякі особливості.

Перш за все, необхідно розуміти семантику коренів та префіксів, що входять до складу неологізму. Це допоможе визначити його значення та вибрати найкращий варіант перекладу. Наприклад, слово «cyberbullying» може бути перекладене як «кіберзнущення» або «інтернет-булінг».

Другим важливим аспектом є те, що неологізми можуть мати різну ступінь стандартизації та використання. Наприклад, деякі неологізми можуть бути популярними тільки в певному контексті або галузі, тоді як інші можуть стати загальноприйнятими в мовленні. Тому, при перекладі необхідно враховувати контекст та мету тексту.

Крім того, необхідно звернути увагу на граматичну структуру та синтаксис неологізму. Це допоможе вибрати найбільш точний переклад та дотримуватись правил української мови. Наприклад, слово «guesstimate» може бути перекладене як «приблизна оцінка», але для досягнення більш точного перекладу необхідно розуміти граматичну структуру слова та правильно вибрати переклад для кожної частини слова.

Узагалі, переклад англійських неологізмів, утворених шляхом словоскладання, є складною задачею, що вимагає від перекладача великої уваги та знань мови, а також здатності до креативного мислення та пошуку найкращого варіанту перекладу. Важливо також зберігати смисл та стиль оригінального тексту, адже неологізми можуть мати свою власну стилістику та емоційне забарвлення.

Для успішного перекладу неологізмів, утворених шляхом словоскладання, перекладач повинен бути озброєний не лише знаннями англійської та української мов, але й знаннями галузей, які стосуються неологізмів. Наприклад, для перекладу термінів з сфери технологій потрібні знання з програмування, для перекладу медичних термінів потрібні знання з медицини.

У зв'язку з швидким розвитком технологій та наук, неологізми стають все більш поширеними та необхідними в мовленні. Тому, важливо забезпечити якісний та точний переклад цих термінів, щоб забезпечити зрозумілість та правильність інформації. Правильний переклад неологізмів, утворених шляхом словоскладання, не тільки допоможе зберегти зміст оригінального тексту, але й зробить його більш доступним та зрозумілим для читача українською мовою.

Джерела та література

1. Деркачова О. Covid-неологізми в системі української мови. *Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості та тенденції*. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/04.12.2020.v4.12> (дата звернення: 24.02.2023).
2. Козаченко І. В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2014. № 25. Том 2. С. 166–168.

ПЕРЕКЛАД ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Яцюк Дарина,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша– англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Сопіга Михайло,
кандидат історичних наук,
доцент, доцент кафедри англійської мови для технічних
та агробіологічних спеціальностей
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
sopihamo@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0224-8814>

Термін «ecology» вперше вжив у 1886 р. німецький біолог Е. Гейкель у книзі «Загальна морфологія організмів». Як писав Геккель: «В екології мають на увазі сукупність знань, пов'язаних з економікою природи: вивчення зв'язків між її середовищем, як органічним, так і неорганічним, а також дружніх чи ворожих відносин із тваринами та рослинами» [цит. за 1, с. 55].

Екологія – це дослідження всіх складних взаємозв'язків, які Дарвін називає умовами, що породжують боротьбу за виживання». Саме слово «екологія» походить від грецьких слів «oikos» (дім, найближче оточення людини) і «logos» (наука), що в буквальному перекладі означає «екологія». будинок», який вивчає організми (в тому числі людину), які в ньому живуть) і всі процеси, завдяки яким цей «дім» вписується в життя.

У науковій літературі прості слова мають єдине значення, тобто мають термінологічне значення. Ці слова мають декілька значень, одне з яких – термінологічне, вузькопрофесійне, такі терміни – відносні. Відносні терміни набувають специфічні властивості термінів тільки в процесі роботи в мовленні, тобто утворюються в певному контексті. Кожна термінологія містить терміни, які є унікальними для цих термінів і не мають значення в інших терміносистемах.

При всьому розмаїтті термінологічних одиниць, основним джерелом формування екологічної термінології є національна мова, тому основу будь-якої терміносистеми складають споконвічно національні назви, але не можна недооцінювати роль інших національних мов, а також міжнародний мовний фонд, у формуванні будь-якої термінології. Термінологічна лексика мови «екології» містить численні класичні термінологічні елементи, а також лексику сучасних іноземних мов: «anthropic (os)» грец. людина, «volta» італ. – поворот, «puff (f) er» англ. – пом'якшити тремтіння, «air» лат. – повітря, «chickens» нім. – лікування, «limne» грец. озеро, «margin (alice)» лат. розташований на краю, «Dunst» німецька – чад, пара, дим, «cannibal» французька – людоджер, «screening» англійська – сортування, відбір, «reef» німецька – підводний камінь, «elite (a)» французька – дослівно «фільм» [2].

Мова науки вдосконалюється разом з наукою і відображає рівень її розвитку. Інтеграційні процеси в науці найбільш чітко простежуються в лексичному складі. Взаємодія англійської екологічної термінології з іншими верствами лексики англійської мови була взаємною. Тому в усі періоди розвитку англійської мови склад цих термінів поповнюється за рахунок загальноновживаної лексики, яка набула термінологічного значення. Тому специфічні ознаки термінів, що відрізняють їх від одиниць інших шарів лексики, виявляються переважно в абсолютних значеннях, тобто інтернаціональних. Наприклад, основні типи взаємовідносин між організмами в екосистемі реалізуються в межах загальної екологічної ніші. «Ecological niche» – середовище існування виду та його функціональна роль в екосистемі.

«Niche» – частина меблевого гарнітура або прикраси кімнати, сцени або архітектурного елемента, наприклад: *People sat behind a **niche** and chatted animatedly* [3].

З цього випливає, що лексичне значення є дуже складним продуктом. Цей продукт виникає в результаті дії двох основних сфер: а) співвідношення системи, норми і використання мови в синхронній ситуації; б) розвиток системи лексичних значень у діяхронії, де кожен з шляхів впливає на формування і використання слова терміна в цьому розділі як словникової одиниці.

Аналіз термінів екологічної тематики дає змогу зазначити, що вони поєднуються «не за мовою, а за зовнішньою для мови ознакою» [цит. за 1, с. 56]. Їх пов'язує єдність, близькість тих реалій чи понять, назвами яких вони є. Це відображено в термінології таким чином, що терміни самі по собі не існують, вони обов'язково об'єднані й упорядковані, але ця єдність і організованість не є іманентною їхньому мовному стану, а відображення стану реалій і понять тієї галузі людської діяльності, яка фіксується в галузі, тобто, «екологічний, термінологія»: *ecology – ecosystem – ecosphere – ecotype – ecotone – Eco portrait*.

З різних причин можуть виникати труднощі під час перекладу з англійської на українську мову: від неправильного розуміння структурного синтаксису речення до неправильного сприйняття значення слова.

Отримання адекватного оригіналу тексту, найточнішого зі смислового та стилістичного погляду, є головним завданням будь-якого перекладача. Водночас в будь-якій мові є свої нюанси, тому точна передача особливостей значень може спричинити труднощі. Для вирішення цієї проблеми потрібно розібрати основні помилки перекладу з англійської на українську. Насамперед ускладнювати переклад англійського тексту може таке: багато англійських термінів мають кілька значень в українській, нерідко далеких один від одного, наприклад, *soil* – ґрунт, земля, бруд, країна, забруднити та под.), або навпаки один український термін перекладається англійською мовою нарізному,

наприклад, *грунт* – soil, ground, earth та под.). В результаті переклад багатозначних слів повністю залежить від контексту: *poor soil* – бідний ґрунт, *native soil* – материк .

Отже, підбиваючи підсумки, можна дійти висновку, що проблема перекладу екологічної термінології буде актуальною ще тривалий час, оскільки екологічна термінологія залишається молодого і продовжує формуватися. Екологія запозичує терміни існуючих наук, іноді змінюючи їх значення, і навіть паралельно поповнюється власними термінами. Надалі, безперечно, з'являтимуться нові знання та шляхи вирішення існуючих екологічних проблем, терміни екології продовжуватимуть розвиватися, не виключена поява нових слів та словосполучень. Для успішної роботи з екологічними термінами англійською мовою необхідно як відмінне володіння іноземною мовою, так і розуміння цієї тематики. Крім того, необхідно пам'ятати про багатозначність слів в англійській та українській мовах та уникати хибних асоціацій з рідною мовою.

Джерела та література

1. Baratboyevna N. M. Features of the Formation and Development of Ecological Terms in Languages. *JournalNX*. 2020. Т. 6. №. 06. С. 55–57.
2. Johnson D. L. et al. Meanings of environmental terms. *Journal of environmental quality*. 1997. Т. 26. №. 3. С. 581–589.
3. Leather J., Dam J. V. Towards an ecology of language acquisition. *Springer Netherlands*. 2003. С. 1–29.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ

Богиня Лариса,
директор навчально-наукового центру
з підготовки іноземних громадян
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
bogynialv@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8024-2573>

У педагогічній практиці останніх років використання візуальних засобів є освітньою тенденцією, яка має значну когорту прихильників. Візуалізація навчального контенту – інноваційний напрям, що уможливорює оптимізацію й інтенсифікацію освітнього процесу, активну співпрацю викладачів і здобувачів освіти. Актуальність і ефективність упровадження в навчальний процес, зокрема за умови дистанційного навчання, різних форм візуалізації підтверджується науковими дослідженнями й практикою викладання [1, 2, 3]. У методиці викладання української мови як іноземної візуалізація є однією з найефективніших освітніх технологій.

Безумовно, застосування дидактичних візуальних ресурсів буде успішним за умови розуміння викладачами алгоритмів їх створення і використання задля вирішення певних педагогічних завдань. Поділяємо думку Н. Житеньової, що «створення візуальних ресурсів освітнього призначення потребує володіння різноаспектними знаннями й уміннями – педагогічними, психологічними, дизайнерськими, технологічними, ергономічними...» [2, с. 17].

Практичний досвід створення й використання візуального контенту з української мови як іноземної на доуніверситетському етапі, аналіз і узагальнення спостережень за навчальними досягненнями здобувачів освіти протягом трьох років дозволяють стверджувати, що візуалізація актуальних для спілкування в побутовій і навчальній сфері лексичних одиниць, а також алгоритмів сприйняття й закріплення граматичного матеріалу, підвищує рівень їх засвоєння, забезпечує формування навичок уживання граматичних форм, задовольняє комунікативні потреби й підтримує мотивацію до опанування мови. На нашу думку, найактуальнішими формами і методами візуалізації на початковому етапі навчання іноземних громадян є навчальні презентації, флеш-картки, блок-схеми, ментальні карти, хмари тегів, інфографіка. Рациональне використання візуальних ресурсів уможливорює досягнення навчальної мети завдяки структурованості матеріалу, емоційному впливу на здобувачів освіти, можливості багаторазового перегляду будь-де і будь-коли.

Забезпечуючи навчальну дисципліну візуальними засобами, враховуємо тривалість та інтенсивність курсу, цілі й умови навчання, рівень володіння мовою тощо. Так, наповнення курсу з наукового стилю мови для початкового етапу потребувало, перш за все, семантизації лексики природничих дисциплін. Флеш-картки, хмари слів, ментальні картки створювалися за методом наочної семантизації та методом смислового віднесення. Лексичний і граматичний матеріал чітко структуровано, поділено на модулі відповідно до субмов математики, хімії, фізики, біології. Схема подання навчального матеріалу засобами візуалізації у презентаціях характерна для кожного модуля: актуальна лексика, лексико-граматичні моделі, алгоритми застосування граматичних норм для виконання тренувальних вправ репродуктивного характеру і продукування власного висловлювання за темою.

Наведемо приклад застосування візуальних засобів для первинного сприйняття лексико-граматичних конструкцій й алгоритмів закріплення їх уживання в субмові математики (тема «Математичні дії», четвертий тиждень вивчення української мови як іноземної).

Мета заняття – сформувати навички продукування запитань про результат математичних дій і відповідей на них. На лівому слайді кожний елемент анімовано. Спочатку студенти бачать лише запис математичної дії: $2+2=?$. Поступово на екрані з'являється покрокова інструкція, за якою відпрацьовуються навички правильного граматичного оформлення висловлювання. Зауважимо, що відмінкові форми позначено різними кольорами наскрізно в усіх модулях (у прикладі – давальний відмінок – помаранчевий), завдяки чому протягом опрацювання початково-предметного курсу наукового стилю студенти запам'ятовують запитання відмінків та відмінкові закінчення. На слайді праворуч маємо завдання на закріплення вивченого, які пропонуються до виконання усно в парах. Навчальний посібник містить подібні завдання для самостійної роботи.

Для самоконтролю з цієї теми пропонуємо кілька варіантів. Так, для запам'ятовування чисел українською і формування аудитивних навичок – Wordwall, а для перевірки форм числівників у давальному відмінку – Kahoot!

Вивчаючи назви біологічних наук і визначаючи об'єкти їх вивчення, здобувачі освіти зазначали, що завдяки візуалізації швидше запам'ятовували інформацію, а під час усного опитування відтворювали в уяві образні елементи.

Рівень засвоєння матеріалу, який продемонстрували слухачі під час вивчення природничих дисциплін, поетапних і підсумкових контрольних заходів, дозволяє стверджувати, що візуалізація навчального контенту різноманітними засобами, чіткість і структурованість матеріалу, визначеність алгоритму роботи сприяють досягненню навчальних цілей, опануванню особливостей наукової мови і формуванню стійких мовленнєвих навичок.

Джерела та література

1. Богиня Л. В. Форми візуалізації лексичного матеріалу в іншомовній аудиторії: традиції та інновації. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. статей VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 24–25 листопада 2022 р. Полтава, 2022. С. 27–29.

2. Житеньова Н. Практичні аспекти використання візуальних ресурсів у професійній діяльності вчителя. *ScienceRise: Педагогічна освіта* (6 (33)). С. 16–19. URL: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2019.185633>.

3. Опришко Н. О., Rodrigues R. Algorithm as an interdisciplinary concept and its use in the language training. *Міжнародний науково-методичний семінар «Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам»* : матеріали семінару, м. Харків, 24 лютого 2022 року. Харків : ХНАДУ, 2022. С. 106–110.

ЕКСТЕНСИВНЕ ЧИТАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ МОВЛЕННСВИХ НАВИЧОК ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ GRADED READERS)

Боряк Інна,
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Київського кооперативного інституту бізнесу та права

м. Київ, Україна
innaboriak@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2420-7842>

Семешинин Олена,
викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Київського кооперативного інституту бізнесу та права

м. Київ, Україна
olenasemehyshyn@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1364-8397>

Значна частина читання на заняттях з іноземної мови охоплює окремі речення, абзаци та короткі уривки текстів з підручника чи матеріалів для підготовки до іспиту, як ЗНО, ДПА, B2 First тощо. Їх зазвичай використовують з метою focus on language: студентам пропонується зосередитись на лексиці –

чи то окремих словах, чи collocations – чи на граматичних структурах. Також викладачі використовують такий матеріал для практики або розвитку специфічних навичок читання, як от scanning, skimming або навіть здогадування значення слів із контексту. Такий вид читання називається intensive reading. Інший вид читання – extensive reading – навпаки, стосується змісту та значення. Він подібний до читання рідною мовою, наприклад, самостійне читання великої кількості довгих текстів, наприклад, романи, не художня література чи довідники та статті в Інтернеті, заради того, аби отримати задоволення, підвищити загальні знання або подумати над різноманітними проблемами.

Значення екстенсивного читання при вивченні мови не можна недооцінювати. Дослідження показують, що екстенсивне читання іноземною мовою впливає на:

- покращення швидкості та плавності читання;
- збільшення рівня засвоєння словникового запасу;
- збільшення розуміння того, як мова працює та використовується;
- покращення навичок письма;
- поліпшення впевненості та мотивації, незалежного навчання;
- більш позитивного ставлення до іноземної мови загалом.

Graded readers – чудовий інструмент для екстенсивного читання, адже вони роблять літературу доступною та приємною. Часто студенти відчують розчарування, читаючи автентичні тексти. Іноді вони просто занадто складні. Це може демотивувати їх. Оскільки адаптована література поділяється за рівнями – проблема зникає сама по собі [1]. Graded Readers – це книги, які видозмінені і відрізняються структурами та лексикою від оригіналу так, щоб студенти будь-якого рівня могли читати ту чи іншу книгу. У таких книгах лексика та граматики регулярно повторюється, що дозволяє читачеві легше запам'ятовувати нові фрази та конструкції. Ще один незаперечний плюс Graded Readers – це те, що до багатьох книг можна знайти завдання, що дозволяють ще ефективніше працювати з книгою: запам'ятовувати слова та вживати їх у правильному контексті.

Багато хто побоюється використовувати Graded Readers у своїй роботі, вважаючи, що адаптована лексика лише зашкодить розвитку мови. Але важливо розуміти, що слова в Graded Readers є легшими для засвоєння та адаптовані до читання, в результаті чого ваш рівень розуміння прочитаного тексту стає поступово вищим. У той час, коли автентична література з posh English чи cockney тільки відіб'є ваше бажання читати книги в оригіналі.

Graded readers можуть бути спрощеними версіями існуючих творів, адаптованими з класичних літературних творів, фільмів, біографій, книг про подорожі тощо, або це можуть бути оригінальні історії. Незалежно від того, художня чи науково-популярна література, вони, як правило, написані на менш вимогливому мовному рівні. Вони «graded» в тому сенсі, що структура речень і словниковий запас контролюються, щоб зробити зміст зрозумілішим для тих, хто вивчає мову. Graded readers зазвичай мають 4–6 різних рівнів читання, щоб відповідати різним рівням навичок. Вони написані з урахуванням певних рівнів граматичної складності та словникового запасу, який обмежений кількістю слів. Наприклад, 1 рівень містить 500 слів, 2 рівень – 600, а 3 рівень – 700. Інші фактори, які беруться до уваги під час визначення рівнів, можуть в себе включати:

- кількість і діапазон символів;
- складність сюжету;
- очікуваний фон цільової аудиторії;
- вимоги відповідності для певних ринків (релігія, гендерні ролі тощо) [2].

Завдання, які пропонуються після читання в кінці кожного розділу перевіряють розуміння тексту студентами, а також допомагають заглибитись в проблематику тексту, дати характеристику героям, висловити критику вчинкам героїв та запропонувати варіанти подальшого розвитку сюжету. Книга для вчителя серії Graded readers містить все необхідне для проведення занять домашнього читання, плани занять, проекти, ігри та тести [3].

Отже, книги з адаптованими текстами для читання англійською мовою або graded readers призначені спеціально для тих, хто вивчає мову як іноземну або як другу. Англійська мова у таких книгах зазвичай спрощена до певного рівня – A1, A2, B1 тощо – від початкового до просунутого. Вони мають спрощену лексику, граматичні структури та відповідну кількість слів що дає змогу адаптуватись до читання автентичних книг у майбутньому.

Джерела та література

1. Чорна Ю. Graded readers на заняттях англійської. URL: <https://grade.ua/uk/blog/uk-graded-readers-in-teaching-english/> (дата звернення: 01.03.2023).
2. What are ELT graded readers? Wester Education UK and International. URL: <https://westchestereducation.co.uk/inclusive-elt-graded-readers/> (дата звернення: 01.03.2023).
3. Гезь А. Graded readers – вивчаємо англійську із задоволенням! MM Publication. URL: <https://mmpublications.com.ua/graded-readers-vyvchayemo-anglijsku-iz-zadovolennyam/> (дата звернення: 01.03.2023).

ФОРМУВАННЯ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В НЕМОВНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Владимирова Валентина,
старший викладач
кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
vladvaliv@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4810-4533>

Саме освітні установи формують культуру почуттів, виховують почуття міри та смаку та інші здібності, необхідні для успіху людини у будь-якій сфері діяльності. Для виконання поставлених завдань вищим навчальним закладам

необхідно використовувати існуючі форми навчання та шукати нові форми, методи та засоби, які успішно поєднували навчання та творчість. Одним із таких засобів виступає театралізація, представлена як інтегрована педагогічна технологія навчання, динамічна та варіативна організація навчально-виховного процесу, спрямована на навчання, розвиток здібностей студента щодо будь-якого предмета, а іноземної мови особливо [1].

Театралізація як феномен у культурному житті людської цивілізації за своєю сутністю та природою з'явилася ще в життєвому укладі первісної спільноти стародавньої людини, коли створювалася театралізована дія у вигляді ритуалу, обряду чи театралізованого уявлення навколо життєво важливої події окремої людини та спільноти. У Стародавній Греції додалися театралізовані ігри, масові змагання. У Середньовіччі це були лицарські турніри. У кожному історичному періоді можна знайти форми, які тією чи іншою мірою зберегли художню цінність. Ідея художньої пропаганди, впливу на учасників театралізованих заходів, згуртованості громадян навколо важливих для держави історичних подій у яскравій емоційній формі дотепер впливає на концепцію театралізації [3].

Театралізація не є революційною технологією навчання. Цей вид навчальної діяльності як передачі знань у формі колективної гри та виховання дітей та юнацтва високо цінувався в нашій країні ще з кінця XVII – початку XVIII століття. У багатьох елітарних навчальних закладах держави театральні постановки були важливою частиною академічної програми. Вистави були не самоціллю, а засобом виховання, створюючи серйозні, повчальні події. Крім того, традиції театральних прийомів використовувалися для вивчення рідної словесності, іноземної драматургії та іноземних мов [4].

Наприкінці XIX – на початку XX століття у вітчизняній педагогіці театр відносять до найважливішого елементу морального та художньо-естетичного виховання. Педагоги виступали за використання театру для поглиблення знань та культурного розвитку учнів. О. М. Островський відзначав педагогічну мету сценічного мистецтва: класичні мови, класична література. Л. М. Толстой

вважав, якщо й переробляти, збирати і перекладати п'єси з глибоким і вічним змістом, то театр може стати «знаряддям поширення світла для людей» [6].

Наприкінці 1970 – на початку 1980 років. театральними прийомами, вправами та методиками зацікавилися педагогічні вузи. В. М. Букатов розробив «соціо-ігровий стиль» навчання, в якому поєднав «артистизм педагогічної праці» з «соціо-ігровою педагогікою» [2].

З 80-х років. XX століття і до теперішнього часу зростає інтерес до використання театру в освітньому процесі як засобу розвитку особистості та підвищення якості освіти. До різних форм додаткової театральної освіти студентів додають педагогічний прийом, побудований на принципі гри як діяльності [3, 4].

У сучасній методиці викладання іноземних мов поширені такі терміни, як «театральна педагогіка» (А. П. Ленський, В. І. Немирович-Данченко, К. С. Станіславський, М. С. Щепкін та ін), «драматизація та інсценування» (Р. В. Глінтершик, Т. С. Зепалова, Г. Н. Іонін, М. Г. Качурін, М. Д. Пушкарьова, М. А. Сніжевська та ін), «театралізована діяльність» (Є. М. Гаспарова, Є. Є. Кравцова, С. Л. Новосьолова та ін), «рольові ігри» (Б. В. Купріянов, Й. Хейзінг, С. М. Шишкін та ін) «театралізація» (Г. А. Авлов, В. С. Аксьонов, С. Б. Баклюга, Д. М. Генкін, Н. Н. Євреїнов та ін.)

З огляду на універсальність театралізації потрібно уточнення поняття, визначення специфічних прийомів. За історію свого існування театралізація розглядалася як: 1) інтерпретація події (тексту) сценічно, із внесенням елементів драматичної дії; як гра-драматизація у театральній формі та як форма масового сюжетного видовища; 2) можливість подання ідеї у художній формі театральним засобом; метод; явище, звернене до емоційної сфери людського сприйняття; 3) зміст проведеного заходу; колективна діяльність його; метод реальної та ігрової діяльності, художньо організованої за законами театру; 4) «специфічно людське ставлення до життя» з його різноманітним форм, що забезпечують варіативність викладання; 5) активний педагогічний прийом, побудований на принципі гри; діяльність, що використовується протягом

усього педагогічного процесу; 6) розрахована педагогічна техніка для реалізації викладачем задуманої педагогічної дії; 7) «навмисне, довільне відтворення певного сюжету відповідно до заданого способу-сценарії гри»; 8) альтернатива аудиторній системі, доповнення до інших видів прямого та непрямого навчання.

У наданих вище трактуваннях театралізація визначається як творчий метод, що використовується для активізації діяльності учасників засобами мистецтва. Більше того, театралізація визнається педагогічним прийомом і використовується в освітньому процесі як розвиток особистості та підвищення якості освіти [5].

Сучасний освітній процес спрямований на розвиток творчої особистості, на створення умов для гармонійного розвитку морально активної особистості, звідси заклади вищої освіти розробляють програми навчання на основі діяльнісного, особистісно-діяльнісного та компетентнісного підходів, тим самим поєднуючи пізнання та почуття в процесі навчання студентів, одночасно використовуючи міждисциплінарний. Естетичне виховання здатне компенсувати дефіцит емоційності загальнонаукової освіти. У зв'язку з цим на будь-яких етапах навчання міждисциплінарним предметам, і тим більше при вивченні іноземної мови, повинна посилюватися увага до театралізації як до «комплексної системи використання всіх засобів вираження», тим самим роблячи театралізацію педагогічною категорією, а саме педагогічною технологією [1, 6].

Джерела та література

1. Лещенко Т. О. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної. *Мова. Свідомість. Концепт* : зб. наук. статей / відп. ред. О. Г. Хомчак. Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. С. 250–253.
2. Шевченко О. М. Рольові ігри на заняттях з української мови як іноземної. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 25 травня 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022. С. 281–285.

3. Adomat D. S. Drama's potential for deepening young children's understanding of stories. *Early Childhood Education Journal*. 2012. Vol. 40. № 6. P. 343–350.
4. O'Toole J. Drama and Curriculum: A giant at the door. New York : Springer Netherlands, 2009. 224 p.
5. Vladymyrova V. Application of innovative learning technologies in a medical university is an integral component of the educational process. *Modern and global methods of the development of scientific thought* : proceedings of the V International scientific and practical conference. (Florence, Italy, 25–28 October 2022). Florence : International Science Group, 2022. P. 337–345.
6. Vladymyrova V. Use of intensive technologies of learning foreign languages as a means of stimulating communicative competence. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects* : proceedings of the 8th International scientific and practical conference. (Berlin, Germany, 23–25 January 2022). Berlin : CPN Publishing Group, 2022. P. 338–345.

THE COMPARATIVE METHOD, ITS TASK AND PLACE IN THE MODERN SCIENTIFIC PARADIGM

Воробйова Ярослава,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша–англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Туріцина Олена,
асистент кафедри германських мов
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
molga5919@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0001-1599-8286>

Comparative studies of related and unrelated languages are quite old, although it was finally formed as an independent direction of linguistic studies in the 1950s, and its spread in world linguistics is associated with the names of R. Lado, J. Di Piastro, H. Nickel, Ya. Fisyak, L. Dezhe and others.

The foundations of comparable lexicology were laid by S. Bally (1865-1947). It was a Swiss linguist who in his work “General Linguistics and Questions of the French Language”, attempted a comparable study of the French and German languages, in particular formulated the principles of contrastive study of languages at the synchronic level and concentrated his attention on the problems of comparable lexicology.

Any comparative study is based on a comparative method which is used to analyze the relationship between the structure and structural elements of two languages on a synchronic level, taking into account all the factors of interaction, interpenetration and mutual influence of the studied languages at all language levels: phonological, morphological, lexico-semantic, syntactic and stylistic.

As the practice of scientific research in the field of comparable study of closely related languages has shown, there are several aspects and areas of research:

1) general theoretical direction; its tasks: to identify and establish the causes and circumstances that led to the presence of common or different structural and functional elements in the systems of languages at different stages of their development; as well as determining the main tendencies in the further development of these languages and their historical perspectives;

2) the practical direction of comparable language learning; its tasks: a comparative study of the literary norms of the compared languages, as well as the study of the problem of culture languages in conditions of active interaction and the problem of bilateral translation of literary and scientific texts directly related to it;

3) educational and methodological direction of comparable language learning; its tasks: development of methods for the parallel study of similar languages in schools and higher educational institutions.

All these areas have a single goal – to reveal the general structural and functional features of both languages, and against the background of the general, to

reveal the individual, specific both at the structural and functional levels of studying its individual elements.

For a comparable analysis, semantic inconsistencies in the lexical meanings of two or more languages are of the greatest interest. The high explanatory power of the methods of comparable analysis, which manifests itself in the process of analysis, is generally recognized in our time.

The semantics of words in systems of closely related languages also has a personal character, although, naturally, the degree of originality is miniaturized here. Mutual influence and interpenetration of lexical units between closely related languages is facilitated, direct borrowings, tracing papers, parallelism of semantic development, interaction of semantic features, analogy of synonymic means, coincidence of stylistic stratification in the lexical system become productive.

At the same time, the ratio of elements of even closely related languages, with all their formal similarities, is completely complex, complicated, and the lexical-semantic systems of these languages do not overlap. There are asymmetric relations between them, caused primarily by the specificity and uniqueness of the semantic and functional volume of most linguistic facts

Two main methodological approaches are associated with comparable linguistics – comparable (comparative) analysis and error analysis. A comparable analysis is aimed at predicting moments that can provoke difficulties, or, conversely, facilitate the process of learning a foreign language. Error analysis considers problems that have already occurred and require correction.

Based on the prospects for the use of these techniques, methodologists and teachers are increasingly turning to the development of nationally oriented methods of learning foreign languages, the basis of which is comparable linguistics.

Consequently, comparative lexicological studies have not only theoretical, but also practical value. The use of various techniques of a comparable method is regulated by clearly formulated principles and objectives of the scientific study of the problem.

Джерела та література

1. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ : Академія, 2006. 424 с.

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ GOOGLE

Грицкевич Поліна,
викладач кафедри іноземних мов
Університету ім. А. Нобеля
м. Дніпро, Україна
polinagrytskevych@duan.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3887-4187>

Питання інформаційної безпеки в Україні набуло все більше вагомості через появу низки факторів: 1) повномасштабне вторгнення Російської Федерації; 2) збільшення кількості хакерів за рахунок загострення політичних питань; 3) зростання кількості пропаганди та забруднення інформаційного середовища; 4) активний розвиток технології та поширення соціальних мереж; 5) відкриття важливих державних даних та інформації. Саме через ці та інші фактори постала проблема організації безпечного інформаційного середовища під час навчального процесу, що буде включати психологічні та технічні фактори безпеки для студентів.

Таким чином, під час навчального процесу основними ресурсами для занять є платформа Zoom та цифровий інструмент Google Classroom, а спілкування відбувається в більшості через пошту, що також має обмеження в рамках навчального закладу.

Через вживані заходи для інформаційної безпеки список можливих джерел для використання під час викладання іноземної мови та ділової іноземної мови зменшився значною мірою. Не слід вважати обмеження списку джерел негативним чинником у роботі, адже обмеження викликали потребу у розширенні знань та удосконалення навичок ресурсів та джерел, що є у використанні. Отже, було визначено, що найбільшим функціоналом та

корисним ресурсом для вивчення є цифрові інструменти Google для вивчення іноземної та ділової іноземною мови.

Цифрові інструменти Google мають наступні переваги, що є вагомими для роботи: 1) безкоштовний доступ; 2) широкий спектр інструментів, що дозволяють дослідити багато сфер людської діяльності; 3) синхронізація інструментів із аккаунтом пошти; 4) постійна технічна підтримка та оновлення; 5) високий рівень захисту із боку розробників; 6) можливість використання іноземні мови для роботи; 7) простий, зручний та знайомий інтерфейс; 8) автоматичне збереження; 9) універсальність та адаптивність під потреби користувача.

Для вивчення іноземної мови та ділової іноземною мови було використано такі цифрові інструменти, як Google Docs, Google Sheets, Google Slides, Google Forms, Google Jamboard та інші. Перелічені інструменти є найбільш популярними серед усіх, адже задовольняють загальні потреби студента, а саме написання есе, статті, відгуку чи наукової роботи; створення та редагування таблиць, візуального додатку до доповіді, наукового дослідження; інтерактивної діяльності; проведення досліджень, опитувань чи анкетування. Підсумовуючи вже відому інформацію, зробимо висновок, що цифрові інструменти задовольняють основні потреби студента під час виконання загально впроваджених типів завдань.

З точки зору викладача, цифрові інструменти є безпечною платформою для роботи із студентами, але має нові можливості щодо розширення власних навичок та знань щодо запровадження інформаційних технологій під час дистанційного чи змішаного навчання.

Таким чином, роблячи висновок цифрові технології Google можуть бути безпечним середовищем та виступати як основна платформа для листування, відеоконференцій, загальних потреб навчання студентів різних спеціальностей, розширення спектру теоретичних та практичних умінь викладачів та студентів у сфері використання інформаційних технологій за професійною діяльністю.

РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Когут Тетяна,
кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчальної
роботи Тернопільського фахового коледжу
харчових технологій і торгівлі
м. Тернопіль, Україна
tatianakohut@gmail.com

Одним із основних завдань закладу фахової передвищої освіти є підготовка кадрів з фаховою передвищою освітою для потреб економіки та суспільства, забезпечення якості фахової передвищої освіти, налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності у сфері освіти, науки, спорту, мистецтва і культури [1].

Мотивацією щодо вивчення іноземних мов слугує професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем в обраній ним галузі з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з новітньої зарубіжної літератури. Тому однією із особливостей цієї навчальної дисципліни у закладах вищої і фахової передвищої освіти є її професійно орієнтований характер [5].

Здатність спілкуватися іноземною мовою є важливим акцентом формування загальних компетентностей у переліку компетентностей випускника закладу фахової передвищої освіти.

Роль іноземної мови є чітко визначеною у результатах навчання за освітньо-професійними програмами підготовки фахового молодшого бакалавра, а саме: спілкуватися державною та іноземною мовами у сфері професійної діяльності та міжособистісних комунікацій; спілкуватися та укладати ділову документацію державною та іноземною мовами, зокрема з професійних питань.

Реальністю сьогодення є розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов усе більше уваги приділяється

вивченню іноземних мов, причому це стосується усіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення наукових конференцій, культурного обміну між представниками різних країн та обміну інформацією [2, с. 46].

Роль іноземної мови при формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти надзвичайно важлива. Особливо у сьогоденнішніх реаліях кризового періоду сьогодення, в умовах справедливої боротьби України за свою незалежність і територіальну цілісність. Іноземна мова є дієвим інструментом донесення до світової спільноти правди про опір українського народу загарбницькій політиці окупанта, про його звірства і жорстокість, про необхідність захисту і відбудови нашої держави. Знання іноземних мов сприяють розвитку міжнародних контактів з метою світової підтримки України, розвитку та відновленню економіки, навчанню і вдосконаленню професійних компетентностей фахівців [6].

Студенти спеціальності «Готельно-ресторанна справа» свідомі того, що для просування по кар'єрних сходах в індустрії гостинності, потрібні знання іноземних мов. Готельно-ресторанна сфера і туризм передбачають зустріч іноземних гостей. У цьому випадку знання мов швидше є обов'язком, а не перевагою. Знання іноземних мов дозволяють краще опанувати свою професію, дають можливість всесторонньо розвиватись, дозволять краще зрозуміти себе і глибше пізнати навколишній світ. Іноземні мови дозволять рестораторам, готельєрам, маркетологам, товаровознавцям брати участь у міжнародних проєктах, виставках і форумах, дадуть можливість укладати вигідні угоди, створять перспективи для популяризації українських звичаїв, традицій і, звичайно, ознайомлять з багатогранністю національної кухні [5].

Сьогодні все більшого поширення набувають інтерактивні методи навчання. Ми підтримуємо висловлену думку щодо суті інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії викладача і всіх студентів. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор,

вирішення певних проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [5].

Досвід показує, що найбільш ефективними прийомами оволодіння іншомовним матеріалом є так звані умовно природні ситуації, які займають важливе місце у мовній підготовці фахових молодших бакалаврів. На прикладі Тернопільського фахового коледжу харчових технологій і торгівлі практикуються такі мовні ситуації як «Зустріч гостей у ресторані», «Оформлення замовлення», «В готелі», «Ділові переговори», «Бізнес-зустріч», «Обговорення меню», «У кондитерській» та інші. Такі форми роботи сприяють активізації фахової лексики, розвитку вмінь і навичок діалогічного і монологічного мовлення [5].

Ми повністю погоджуємось із думкою колег у наступному: сучасні освітні перетворення змушують зрозуміти, що педагог з авторитарно-педагогічним світоглядом, який не вважає необхідним особистісний саморозвиток людини, не визнає внутрішній світ джерелом особистісного зростання, сам не спроможний до повноцінного і професійного вдосконалення і становлення [3, с. 32].

Ми завжди більше уваги приділяємо тим питанням і тій діяльності, які відповідають нашим громадським чи особистим інтересам. Щодо іноземної мови, то вивчення її вдається легко, якщо воно входить у сферу інтересів студента. Зацікавлення предметом формується за допомогою багатьох чинників, вагоме місце серед них займає особистість викладача, його професійний досвід, педагогічна майстерність, сучасні підходи у викладанні. Все це служить стимулом до бажання у студента засвоїти мову, яке підкріплюється чітким усвідомленням загальної мети навчання. Немає бути навчання задля навчання, у студента є можливість та потреба самовираження.

Важливою передумовою позитивних результатів навчання є забезпечення на занятті сприятливих психологічних умов комунікативного клімату. Потрібно створити насамперед атмосферу спокійної врівноваженості, загальної релаксації та взаємного довір'я, студент має почувати себе рівноправним

партнером. Успішному засвоєнню сприяють дружні відносини між студентами і викладачем, який підбадьорює і підтримує своїх студентів похвалою, стимулює їх, не вдається до докорів та приниження. Важливими для такої атмосфери є усмішка, почуття гумору, висока педагогічна культура.

Сучасна методика вважає, що такі умови релаксації повинні забезпечуватися і організаційно, зокрема доцільно розсаджувати студентів один проти одного або усіх за великий (круглий) стіл. Це знімає почуття напруженості та нерівного партнерства між викладачем та студентами. Студенти не повинні відчувати страху за неправильність сказаного. виправлення кожної допущеної помилки має відбуватися після мовлення, а не під час нього. Інакше це породжує настороженість, скованість, відвертає увагу студента від предмету розмови [4].

Отже, тільки своїм особистим прикладом викладач може виховувати сумлінність, дисциплінованість, прагнення до самовдосконалення, сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти. Викладач повинен постійно підвищувати свою педагогічну майстерність, не зупинятись на досягнутому, оволодівати новітніми освітніми технологіями. Своєю працею викладач має сприяти розвитку у здобувачів освіти захоплення своїм навчанням та працею, діяти, щоб кожен випускник закладу фахової передвищої освіти міг знайти своє місце у цьому світі і самореалізуватися.

Джерела та література

1. Довгорука Л. Використання іноземної мови в професійно-орієнтовній освіті. *Фахова передвища освіта*. Київ, 2019. С. 46.

2. Когут Т. Сучасні підходи викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для формування професійних компетентностей фахівців. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах* : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль, 2021. С. 185–188.

3. Когут Т. Значення іноземних мов у підготовці фахового молодшого бакалавра в умовах сьогодення. *Актуальні проблеми та стратегії розвитку підприємництва, торгівлі і маркетингу в умовах сучасного ринку* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Тернопіль, 2022. С. 117.
4. Омелько М. Професійна та фахова компетентність педагога. Особливості її удосконалення. *Фахова передвища освіта*. Київ, 2019. С. 32.
5. Особливості навчання іноземного спілкування в контексті комунікативно-орієнтовного підходу. *Англійська мова і література*. 2003. № 7.
6. Про фахову передвищу освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

ПОШУК ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Ланова Ірина,
викладач кафедри професійної
та соціально-гуманітарної освіти
Криворізького національного університету
м. Кривий Ріг, Україна
lanovaya@ukr.net

Серед вагомих чинників, від яких залежать перспективи розвитку сучасної української системи освіти, на перший план висувається проблема якості підготовки майбутніх фахівців. Якість вищої професійної освіти – поняття багатогранне. Крім здобуття ґрунтовних знань свого фаху, воно включає високий рівень мовної підготовки. Бо знання мови професії допоможе майбутнім фахівцям ефективно комунікувати з представниками своєї професії, підтримувати контакти, вільно й доречно використовувати термінологію свого фаху тощо.

За навчальними планами здобувачі вищої освіти одержують мовно-фахову освіту в курсі «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Але викладачів цієї навчальної дисципліни не завжди задовольняють результати їхньої роботи – рівень мовної підготовки. Спектр необхідних мовних знань, навичок, умінь досить широкий, але, розуміючи неможливість відпрацювання всіх необхідних навичок у зазначеному вище навчальному курсі через недостатню кількість годин, відведених на практичні заняття, нам пропонують обмежитися формуванням у здобувачів вищої освіти найактуальніших, з погляду викладача, умінь і навичок (зазвичай говорять про термінологічну компетентність). Такий підхід обмежує професійну конкурентоспроможність майбутніх фахівців, їх мобільність на ринку праці.

Замість узвичаєних форм навчальної роботи (словникові диктанти, виконання вправ тощо) пропонують використовувати нові, здатні сформувати спеціальні мовні навички, як-от: редагування, лінгвістичне тлумачення технічних, юридичних, економічних та ін. текстів, експертний аналіз тощо; пропонують інноваційні методики мовно-фахової освіти, побудовані на співпраці викладача зі студентами. Нині переглядають й оновлюють форми та методи контролю якості знань і навчальної діяльності студентів, розробляють комбіновані форми контролю, поетапний контроль, послідовність використання різних форм контролю.

Сьогодні в навчальному процесі активно використовуються інформаційні технології, створюються комп'ютерні навчальні програми, що формують навички з українського правопису, формують культуру мовлення, навички правильного слововживання. Застосування комп'ютерних технологій відіграє позитивну роль у виконанні багатьох функцій: інформаційних, демонстраційних, діагностичних, моделювання певних ситуацій. Головна перевага полягає в індивідуальному підході до кожного студента, у постійному контролі й об'єктивному оцінюванні знань. Але є й слабкі сторони: при використанні комп'ютерних технологій виникає проблема комунікаційної компетентності.

Відстоюючи неперервність мовної підготовки майбутніх фахівців, розробляють комплекси, цикли фахово орієнтованих (нормативних і вибіркових) мовних дисциплін, які надають можливість кожному здобувачеві вищої освіти розвивати саме ті мовні вміння та навички, яких йому бракує або які необхідні йому в перспективі майбутньої професійної кар'єри, кон'юнктури ринку, з урахуванням місця можливого працевлаштування.

Отже, пошук шляхів підвищення ефективності мовної підготовки здобувачів вищої освіти – це глибокий і тривалий процес, який, спираючись на інновації, спрямований на забезпечення якості освіти.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОДУКТУ В РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ВИВЧЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Лещенко Тетяна,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки

Полтавського державного медичного університету

м. Полтава, Україна

tetyana.57@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>

Юфименко Вікторія,
старший викладач закладу вищої освіти
кафедри українознавства та гуманітарної підготовки

Полтавського державного медичного університету

м. Полтава, Україна

viktoria-poltava@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1770-1543>

Курило Валерія,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Стоматологія (ОПП Стоматологія ортопедична)

Потужний розвиток новітніх технологій підвищує вимоги до навчання і практичного володіння мовою в повсякденному спілкуванні й професійній сфері. Нове покоління здобувачів освіти має, на думку багатьох дослідників, так зване «кліпове мислення» й очікує графічних і візуальних пояснень. Використання візуалізації розширює можливості традиційних занять і переводить процес навчання мови на якісно новий рівень: допомагає здобувачам освіти сконцентрувати увагу, краще запам'ятати, формує емоційний поштовх і теми для дискусій [7]. Мета візуалізації даних або ідей – донести складну інформацію до аудиторії швидким і зрозумілим способом [2]. Вона має низку переваг: засвоєння більшого обсягу інформації, збагачення лексичного матеріалу, полегшення сприйняття й розширення кола навчальних завдань [2; 3].

Візуалізацію можна застосовувати на різних рівнях навчання [6; 7]. Для здобувачів освіти медичного ЗВО ми використовуємо наш навчально-наочний посібник «Атлас культури мови медика» (авторки – Тетяна Лещенко, Марина Жовнір, Вікторія Юфименко) (далі – Атлас), що вийшов друком у 2021 році у львівському видавництві «Магнолія 2006» [1]. Лінгвоекологічні проблеми в ньому розв'язуються за допомогою ілюстрацій із широким і актуальним інформаційним і освітньо-виховним наповненням (графічна дизайнерка – Тетяна Лещенко). Засобами візуалізації Атлас висвітлює найактуальніші питання культури української мови у формі інфографічних слайдів, насичених глибоким пізнавальним змістом. Змістовий контент максимально адаптований до професійної мови медицини й презентує здобутки Полтавського державного медичного університету як провідного закладу української вищої медичної освіти зі 100-літньою історією. Атлас складається з п'яти частин: «Актуальні

наголоси», «Червоні лінії», «Підступні пароніми», «Quiproquo» і «Ревіталізація».

У закладі вищої медичної освіти така форма навчального видання як атлас віддавна стала традиційною (підтвердження – численні атласи з анатомії), дидактично вмотивованою, виправданою й незамінною навіть у час неспокійного й стрімкого розвитку новітніх інформаційних технологій. Ми адаптували інформаційний, лінгвістичний, освітньо-виховний і пізнавальний контент до форми, звичної насамперед для здобувачів вищої медичної освіти, які засвоюють знання й опановують практичні навички з предмета «Українська мова (за професійним спрямуванням)», і для науково-педагогічних працівників медичних ЗВО.

Відомо, що актуалізована візуалізація інформації посилено сприяє успішному формуванню відповідних компетентностей [4; 5].

Багаторічний досвід викладацької й редакторської діяльності авторського колективу дозволив виокремити й узагальнити за відповідними лінгводидактичними категоріями найгостріші проблеми прикладного мовознавства, культури й унормованості української літературної мови, адаптувати їх до професійних мовних потреб працівників медичної галузі, у доступній графічній і унаочненій формі запропонувати їх розв’язання [9].

Візуалізаційний контент виконано в одному стилі, із наскрізними яскравими й характерними постатями. Представлена в Атласі інфографіка зрозуміла й цікава і для здобувачів вищої медичної освіти, і для науково-педагогічних працівників ЗВО, лікарів – усіх, для кого внормована українська мова – життєва, особистісна й професійна потреба [8; 9].

Отже, використання візуальної інфографіки на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) і української мови як іноземної сприятиме розв’язанню лінгвоекологічних проблем, посилить мотивацію, допоможе здобувачам освіти розширити словниковий запас, глибше засвоїти крос-культурні аспекти, а іноземним здобувачам освіти – адаптуватися до іншомовного середовища.

Джерела та література

1. Лещенко Т. О. Атлас культури мови медика : навчально-наочний посібник. Львів : Магнолія, 2006. 2021. 144 с.
2. Лещенко Т. О. Використання інфографіки для підвищення ефективності та результативності навчання української мови. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. Полтава, 2022. С. 164–166.
3. Лещенко Т. О. Контраст взірцевої та реальної компетентнісних моделей мовленнєвої особистості сучасного лікаря-стоматолога. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 48, т. 1. С. 85–88.
4. Лещенко Т. О., Юфименко В. Г. Контроль опанування студентами навичок редагування медичних наукових текстів як засіб формування професійних компетенцій. *Актуальні питання контролю якості освіти у вищих навчальних закладах* : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 142–144.
5. Лещенко Т. О., Юфименко В. Г. Особливості формування комунікативної компетенції іноземних студентів під час засвоєння стоматологічної термінології на занятті з української мови як іноземної. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. С. 204–213.
6. Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В., Юфименко В. Г. Профілізація навчального процесу з «Української мови за професійним спрямуванням» зі студентами стоматологічного факультету – детермінанта формування інноваційного освітнього середовища. *Актуальні питання якості медичної освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю : у 2-х т. Тернопіль : ТДМУ «Укрмедкнига», 2016. Т. 2. С. 132–133.
7. Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В., Юфименко В. Г. Профільна інтеграція навчальної діяльності клінічних ординаторів стоматологів-ортопедів у процесі

вивчення предмета «Українська мова за професійним спрямуванням». *Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах* : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. Полтава, 2016. С. 121–124.

8. Юфименко В. Г. Медична благодидактика та медіаосвітні технології як новітні чинники розвитку професійної компетентності фахівця. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. Полтава, 2020. С. 269–272.

9. Юфименко В. Г. Соціальні мережі як ефективне середовище комунікації в мовній підготовці іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч. - наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. Полтава, 2020. С. 272–275.

СКРАЙБ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Матвієнко Леся,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
lesia.matviienko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

Скрайб-технологія – це візуалізація інформації за допомогою графічних символів, що відображають її зміст та внутрішні зв'язки.

Особливість скрайбінгу у викладанні англійської мови у вищих навчальних закладах полягає в тому, що одночасно задіяні різні органи сприйняття: слух, зір, уява, що сприяє кращому розумінню та

запам'ятовуванню іншомовного навчального матеріалу. Саме ці особливості роблять скрайбінг одним із методів сучасних технологій, який допомагає доступно та легко пояснювати складний матеріал, сприяє розвитку самоосвіти, якісній організації презентацій та доповідей, систематизації матеріалів з англійської мови в середовищі вищого навчального закладу.

Комп'ютерний скрайбінг передбачає залучення до побудови зображень та відеоматеріалів сучасного спеціального програмного забезпечення. Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям можливе застосування на заняттях головної характеристики скрайбінгу – ефекту паралельного слідування: голосова розповідь послідовно супроводжується нарисами та замальовками на планшеті зі стилусом чи мультимедійній дошці, текстовим записом опорних понять для кращого запам'ятовування та розуміння матеріалу, анімацією, що підкреслює найважливіші дефініції та їх взаємозв'язок.

Під час викладання англійської мови у вищих навчальних закладах комп'ютерний скрайбінг може широко використовуватися щодо більшості тем. Адже при взаємодії з іншою мовою, простіше та зрозуміліше орієнтуватися на візуально подану інформацію.

Застосування скрайбінг технології – це можливість структурування інформації, застосування власного стилю, і реалізація дистанційного навчання; моніторинг індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти, організація якісного іншомовного спілкування. Для долучення скрайбінгу у навчальний процес існує широке коло програмних засобів. Вони знаходяться в вільному доступі, їх можна легко завантажити, встановити на комп'ютер або будь-який інший пристрій та використовувати для створення продукту. Серед найбільш поширених програмних продуктів, що дозволяють створювати якісні та інформативні скрайб-презентації можна віднести VideoScribe та PowToon. Ці програми безкоштовні та адаптовані як до комп'ютерів, так і мобільних пристроїв.

VideoScribe – англomовна програма, яка дозволяє створювати якісні відеоскрайбінги навчального призначення. Програма містить набір інструментів, що передбачає виділення кольором, різними шрифтами, додання персонажів, анімації, спеціального відео.

В програмному середовищі PowToon можна застосувати безліч ефектів та утворити слайд-шоу, це онлайн альтернатива для простого створення оригінальних презентацій та відео. На сервісі доступні готові шаблони. Всі функції безкоштовні та супроводжуються структурованими.

Скрайбінг має ряд переваг, що дозволяє використовувати його на будь-якому типі заняття та з будь-якої теми для пояснення нового матеріалу та перевірки засвоєного: перевірка домашнього завдання (за допомогою скрайбінгу розповісти про матеріал минулого заняття, застосування опорної образної схеми); формулювання теми заняття (знайдіть зв'язок між зображеннями та визначте тему заняття; визначте, що ми робитимемо); розкриття інформаційного блоку теми; пошук проблеми; узагальнення матеріалу, закріплення (скрайбінг складається з зображень, які з'являлися в ході заняття на різних етапах, здобувачі вищої освіти узагальнюють матеріал і роблять висновок на основі зображень та відео); організація групової роботи (складання скрайбінгу на задану тему із запропонованих зображень, порівняння груп малюнків); творче домашнє завдання (складання малюнка-скрайбу у електронному вигляді на задану тему); побудова структури заняття (скрайбінг може містити у собі послідовне відображення структури заняття з темою, метою чи проблемою).

Скрайб-технологію можна використовувати не лише на різних етапах заняття з англійської мови, а й у різних видах діяльності: аудіювання, читання, говоріння, створення та реалізація проєктів.

Застосування під час викладання англійської мови у вищому навчальному закладі технології комп'ютерного скрайбінгу допомагає підвищувати

мотивацію до вивчення дисципліни, зробити заняття цікавими та різноманітними. Такі завдання допомагають розвивати мислення та креативність здобувачів вищої освіти, вміння працювати в команді, знімати психологічний бар'єр і набувати почуття впевненості при спілкуванні іноземною мовою.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Михайленко Ольга,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Національного університету біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – Туріцина Олена,

асистент кафедри германських мов
Національного університету біоресурсів і природокористування

м. Київ, Україна

molga5919@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-1599-8286>

У сучасному глобалізованому світі вміння володіти кількома мовами стає все більш важливим. Інноваційні технології відіграють важливу роль у викладанні української та іноземних мов. Ці технології надають студентам нові способи вивчення та практики мови, роблячи процес більш цікавим та ефективним.

У сучасній освіті використовуються різноманітні технології для викладання іноземних мов, серед яких можна виділити:

1. Використання мультимедійних матеріалів: це можуть бути відео, аудіо та інші матеріали, які допомагають студентам краще зрозуміти мову, поліпшити вимову, вивчити нові слова та граматичні конструкції.

2. Використання онлайн-платформ та додатків: такі онлайн-платформи, як Memrise, Rosetta Stone тощо допомагають студентам вивчати мову в будь-який час та в будь-якому місці, використовуючи інтерактивні завдання, тести та інші методики.

3. Використання інтерактивних дошок та інших електронних пристроїв: це можуть бути, наприклад, дошки, які дозволяють викладачу створювати інтерактивні завдання, групову роботу та діалоги, що сприяє формуванню комунікативних навичок у студентів.

4. Використання онлайн-відеоконференцій: це можуть бути такі платформи, як Skype, Zoom, Google Meet тощо, які дозволяють викладачу проводити уроки в режимі реального часу, взаємодіючи зі студентами з різних країн світу.

5. Використання інтернет-ресурсів: це можуть бути різноманітні сайти та блоги, які надають студентам можливість вивчати мову, читати новини та інші матеріали, які допомагають розширити словниковий запас та покращити рівень її знання мови.

6. Використання соціальних мереж.

Розглянемо такий метод викладання мов, як використання мультимедійних матеріалів.

Доведено, що аудіо, відео та інші мультимедійні матеріали покращують процес навчання, оскільки дозволяють студентам слухати автентичну мову, спостерігати за вимовою носіїв та вивчати нову лексику і граматичні структури в контексті. Мультимедійні засоби викладання не можуть замінити викладача, але вони можуть поліпшити та зробити більш різноманітною його діяльність, тим самим підвищуючи продуктивність навчання студентів. Окрім того, використання мультимедійних технологій у процесі навчання іноземної мови дозволяє у повній мірі розкрити творчий потенціал кожного студента зокрема.

За допомогою електронної інтерактивної дошки матеріал, що вивчається, подається в повному обсязі та наочно відображається на екрані, що спрямовує кожного студента на активність на уроці.

Відео метод є високоефективним способом подачі інформації. Основною перевагою цього методу є наочність, яка є більш доступною для сприйняття, а відповідно, легше і швидше засвоюється.

Перевагою використання мультимедійних методів навчання є те, що неможливо суб'єктивне оцінювання з боку викладача при контролі та перевірці знань студентів, що унеможливорює підказки та списування. Загалом, можна відзначити такі позитивні аспекти використання мультимедійних технологій, як підвищення швидкості та точності отримання результатів оцінювання, а також об'єктивності та неупередженості оцінювання, можливість нових підходів до розробки навчально-методичних матеріалів.

Підсумовуючи попередньо викладене, можна прийти до висновку, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій суттєво змінює процес навчання.

Джерела та література

1. Максимова І. Переваги використання мультимедійної технології навчання іноземної мови в економічних закладах вищої освіти. Харків, 2019. С. 1–4.

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Музика Катерина,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Національного університету біоресурсів і природокористування України,

Науковий керівник – Сергієнко Інна,
асистент кафедри романо-германських мов та перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3173-8214>

З появою сучасних гаджетів, зокрема й Інтернету, процес комунікації дуже змінився. Такі сучасні пристрої як комп'ютери, планшети, телефони не лише змінили, а й вплинули на те, як ми отримуємо знання, та однозначно змінили психічні механізми навчання.

Сучасні технології, які є невід'ємною частиною нашого життя, вплинули і на освітню систему в Україні. Освіта повинна відповідати усім потребам та реаліям: використовувати не лише знання, напрацьовані та досліджені століттями, а й впроваджувати сучасні технології, розробляти ефективні та доступні методики викладання. «У глобалізованому світі методи вивчення і викладання іноземних мов повинні бути краще пристосованими до постійно змінних потреб та умов тих, хто вивчає мову. Нові технології відкривають величезні можливості для посиленої індивідуалізації навчання» [7].

Сьогодні однією з найуспішніших умов вивчення іноземної мови – це використання інформаційних технологій. Тому вчитель повинен оволодіти цими знаннями аби на своєму прикладі демонструвати студентам їх ефективність. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним.

Ця тема стала настільки актуальною, що її почали досліджувати і в Україні. Серед таких науковців були В. Биков, Я. Булахова, О. Бондаренко, В. Заболотний, Г. Козлакова, О. Міщенко, О. Пінчук та ін. «Розробкою і впровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники як, Г. Баранова, Н. Гез, В. Гузеев, Е. Дмітрєва,

О. Кузнєцова, О. Кулькіна, В. Кумарін, Б. Лапідус, С. Логачевська, М. Ляховицький, Ж.-П. Мартан, Н. Мойсеюк С. Новіков, І. Підласий, Л. Подимова, Е. Полат Т. Полілов, О. Савченко, Г. Селевко, В. Сластьонін, О. Тарнопільський, Л. Цветкова та багато ін.» [1].

Застосування сучасних технологій, зокрема комп'ютерів, дає змогу студентам відправитись у віртуальну подорож, або ж стати свідком страшного злочину, де на основі таких життєвих ситуацій постає можливість проходження мовного бар'єру. «Змістовна основа масової комп'ютеризації освіти, безумовно, пов'язана з тим, що сучасний комп'ютер є ефективний засіб оптимізації умов розумової праці взагалі, в будь-якому його прояві» [8].

Впровадження сучасних технологій у вивчення іноземної мови дає змогу студентам працювати самостійно, вирішувати певні завдання, що виникають перед ними на робочому місці, та стимулюють їх до самоосвіти та розвитку на все життя.

Отже, залучення сучасних технологій у процес вивчення іноземної мови є важливою частиною для досягнення успіху у засвоєнні мови, оскільки розширює та урізноманітнює програму, надає доступ до різноманітних матеріалів, мотивує студентів, надаючи їм можливість засвоювати нові знання в зручному для них темпі, таким чином, сприяючи ефективному оволодінню іноземною мовою, незалежно від віку.

Джерела та література

1. Дрофа Т. П. Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземної мови. *Сучасні освітні стратегії формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи* : збірник матеріалів Міжкафедрального методологічного семінару, м. Київ, 22 листопада 2012 р. URL: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць. Випуск_10.

2. Жигжитова Л. М. Нові тенденції у викладанні іноземних мов в немовних вузах.

3. Коновалов О. Ю. Internet і його вплив на розвиток закладів середньої, професійної та вищої освіти Америки і Європи. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. Київ : НМЦ ВО, 2002. Вип. 33. С. 77–88.

4. Корнієць Н. П. Педагогічні нововведення. Використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови URL: <http://gisap.eu/ru/node/4417>.

5. Куца С. Сучасні методи викладання іноземних мов URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/757>.

6. Поликарпова Ю. О. Традиції та інновації у викладанні іноземних мов в умовах інтеграції України до світової спільноти.

7. Приходько Д. С. Інтеграція сучасних технологій у процес вивчення та викладання іноземних мов. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції.

8. Стрельчук Л. І. Сучасні технології у викладанні англійської мови. *Передовий педагогічний досвід* : матеріали з педагогічної конференції чи семінару.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ПРИ НАВЧАННІ ДІЛОВІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Островська Карина,
викладач кафедри іноземних мов
Університету імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро, Україна
ostrovska.k@duan.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0008-6749-5374>

Англійська мова вважається мовою міжнародного бізнесу, і за останні роки її значення значно зросло. Англійська необхідна для бізнесу, оскільки вона є основним засобом комунікації в глобальній економіці і може

забезпечити приватним особам і компаніям конкурентну перевагу на міжнародному ринку.

Сучасному світові притаманні швидкі зміни в методах викладання мов. Це зумовлено поєднанням технологічного прогресу, наукових досліджень, глобалізації та культурної обізнаності. До одного з новітніх методів належить і гейміфікація при навчанні іноземній мові. Вперше цей термін був застосований американським програмістом і розробником відеоігор Н. Піллінгом у 2003, і тривалий час він був вживаний у сфері маркетингу, бізнесу й реклами. В освітньому процесі це поняття вперше використав К. Кепп лише у 2012 [1, с. 12].

Гейміфікація – це використання ігрових елементів та дизайну в неігрових контекстах для підвищення залученості, мотивації та участі користувачів [2, с. 411–420]. Слід зазначити, що від інших ігрових форматів гейміфікація відрізняється тим, що здобувачі орієнтовані на ціль своєї діяльності, а не на гру, як таку [3, с. 80].

Використання ігор у навчальному процесі не є новітнім явищем, оскільки вони не тільки урізноманітнюють виконання типових вправ і завдань, але й суттєво підвищують мотивацію, стимулюють пізнавальну активність та задовольняють природні схильності студента до ігрової діяльності. Також на користь гейміфікації свідчить і той факт, що сучасна молодь народилася в епоху тотальної діджиталізації, де Інтернет разом із усіма електронними пристроями та іграми є невід’ємною частиною життя й побуту. Завдяки своїм особливостям процес гейміфікації стає перспективним інноваційним засобом підвищення іншомовної компетентності здобувачів закладів вищої освіти як під час дистанційної, так і аудиторної роботи [6, с. 344–349].

Під час викладання ділової англійської мови слід враховувати соціальні та освітні практики сучасних студентів: співпрацю, взаємозв’язок, цифрове занурення. Мета полягає в тому, щоб задовольнити потреби, інтереси та вподобання студентів з точки зору розвитку навичок 21 століття, виходячи за межі того, що пропонують у підручнику. Для досягнення мети реальний бізнес-

контекст цілковито можливо привнести в аудиторію англійської мови професійного спрямування завдяки різноманітним гейміфікованим завданням [4, с. 235–236].

У дистанційних, змішаних, очних формах навчання англійської мови, використовуються різні форми реалізації гейміфікації: комп'ютерні ігри, навчальні мобільні додатки («Learningapps», «Quizlet», «Classtools» та ін.) навчальні та дидактичні платформи (наприклад «Genially», «Kahoot!»), програми і додатки з елементами доповненої реальності (наприклад, Peronio, Reading Kingdom). Вибір інструмента й безпосередньо самого виду гри залежить від теми й мети заняття, під час якого вони застосовуються [5, с. 1–7].

Отже, гейміфікація – це сучасний метод викладання ділової англійської мови, який пропонує цікавий та інтерактивний підхід до вивчення мови. За допомогою ігрових елементів та механік можна мотивувати учнів до активної участі в навчальному процесі та розвитку їхніх навичок ділової англійської мови. Однак гейміфікацію слід використовувати як доповнення до традиційних методів навчання і розробляти її таким чином, щоб вона відповідала цілям і результатам навчання.

Джерела та література

1. Kapp K. M. The gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education. *John Wiley & Sons*, 2012. P. 12.
2. Robson K., Plangger K., Kietzmann J., McCarthy I., Pitt L. Is it all a game? Understanding the principles of gamification. *Business Horizons*. 2015. P. 411–420.
3. Salen K., Zimmerman E. Rules of Play: Game Design Fundamentals. *MIT Press*. P. 80.
4. Sevilla-Pavón A., Haba-Osca J. A gamified approach to Business English task design in transatlantic telecollaboratio. *Learning from real life and not books*. 2017. № 33. P. 235–236.

5. Бойко Н. І. Гейміфікація на уроках англійської мови. *Житомирщина педагогічна*. 2020. №2. С. 1–7. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2020/12/6._Бойко_Н.І..pdf

6. Пасічник О. Гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : збірник наукових праць. 2018. С. 344–349.

**ДІЛОВЕ ЛИСТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-
МІЖНАРОДНИКІВ**

Терсіна Ірина,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна
tersina_i@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0003-3167-1504>

Войтанік Ірина,
викладач кафедри іноземних мов
Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна
iravoitanik@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-5350-9375>

Умови реформування економіки, оновлення сфер нашого суспільства, розвитку нових форм ринкових відносин потребують від майбутніх випусників економістів – міжнародників володіння професійною компетентністю яких

змогла б забезпечити конкурентноспроможність фахівця на ринку праці. А це передбачає професійну підготовленість, володіння цілісною системою знань, умінь і навичок, необхідною для взаємодії у просторі європейської комунікації. Тому одним із завдань ВНЗ є підготовка фахівців-економістів, здатних до спілкування іноземною мовою у професійних ситуаціях. До таких ситуацій можна віднести дослідження напрямків розвитку економіки, експертний аналіз та оцінка економічного стану країни, інформування читача/ глядача/ слухача про стан економіки, про події в економічному житті суспільства, формування його «економічного світогляду», тощо. Важливість підготовки студентів до міжкультурної комунікації в економічній сфері зумовила необхідність формування професійної англомовної дискурсивної компетентності (ПАДК), що відбувається у процесі вивчення іноземної мови, яка забезпечує засвоєння екстралінгвістичних знань та навичок, набуття професійної міжособистісної взаємодії, що гарантує ефективне та успішне функціонування в полікультурному суспільстві [2, с. 13]. ПАДК передбачає знання з різних видів професійного дискурсу та правил їх побудови, необхідних для виконання економічної діяльності, а також дискурсивних умінь і навичках.

На підґрунті аналізу поняття ПАДК, виокремлення її структури й функцій нами було уточнено сутність поняття «професійна англомовна дискурсивна компетентність фахівців з економіки», що розуміємо як мисленнєво-комунікативну діяльність, в основі якої лежить здатність будувати цілісні, зв'язні та логічні висловлювання (дискурси) різних функціональних стилів в усній та письмовій формі згідно з ситуацією спілкування і певними комунікативними завданнями.

Для визначення тематики текстів ми спираємося на зміст навчання студентів економістів-міжнародників та професіограму економіста-міжнародника. Відповідно до цього студентам необхідні вміння написання ділових листів. Ділова письмова комунікація або листування – це один з об'єктів дослідження і предмет навчання у ході формування ПАДК. Мета ділового листування полягає в обміні інформацією та встановленні

міжособистісних відносин (контактів) в ході письмового спілкування. Діловий лист – це письмове звернення до посадової особи або групи, до установи, підприємства, організації і т.п з відповідною метою та у відповідній формі. Вибір форми звернення/ повідомлення залежить від багатьох факторів, а правильно обрана форма сприяє ефективному розвитку подальших ділових стосунків. Для того, щоб процес листування був результативним, а листи відображали реальну картину ділового письмового спілкування, потрібно вивчити природу ділового листування. Так, О. Ю. Дубенко [3], І. Б. Іванова [4], Т. Д. Пасічник [7] подають детальну характеристику ділових листів; А. Wallwork [9] акцентує увагу на стилістичних аспектах ділового листування; О. В. Коновченко [5] – на структурі ділових листів; Р. Тіллі (1997) [2] – на особливостях іншомовного листування, але всі вони сходяться на думці, що ділове листування відноситься до вербальної форми офіційно-ділового стилю писемної комунікації, а функція ділового листа реалізується через досягнення певних домовленостей. Відповідно, ділові листи класифікуються за функціональними та тематичними ознаками. Ділові листи можуть бути офіційними (англ. official business letters) та напівофіційними (англ. semi-official/ friendly business letters). Поділ ділових листів на офіційні та напівофіційні знаходить відображення у стилістичному забарвленні лексико-граматичних засобів, що вибираються залежно від контексту ситуації спілкування [6]. З точки зору структурної організації діловий лист характеризується соціальними ролями та функціями учасників листування, суворого регламентацією тексту, чіткістю, стислістю, лаконічністю, об'єктивністю, точністю, стандартизованістю, ясністю, ввічливістю, переконливістю та логічністю.

Офіційні та напівофіційні ділові листи-подяки мають таку структуру:

- ім'я отримувача і адреса (англ. name and address of recipient);
- дата написання (англ. date);
- посилання (англ. reference або Re:) – роз'яснення того, якому питанню лист присвячений;

- привітання (англ. salutation);

- основна частина (англ. body) – поділяється на вступну частину, яка покликана конкретизувати суть проблеми, що стала приводом для написання листа і головну, яка в якій докладно й послідовно описуються аспекти проблеми;

- підсумок (англ. closing) – заключна частина, в якій висловлюється надію на подальшу співпрацю;

- підпис (англ. signature) та/ або тільки ініціали відправника (англ. typist initials);

- додатки (англ. enclosures).

Щодо принципів відбору ділових листів для навчальних цілей, тут потрібно зазначити, що діловим листам має бути притаманна ситуативна необхідність; соціальна обумовленість або статусно-рольові відносини адресата та адресанта; нормативність та еталонність, тобто врахування відповідності текстів морфологічним, синтаксичним і стилістичним особливостям ділових листів; а також зв'язність і логічність викладу матеріалу в листах ділового спілкування.

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що для ефективного формування ПАДК студентам необхідно навчитися сприймати та аналізувати фаховий дискурс, а також будувати власний. На основі вищевикладених характеристик дискурсу можна стверджувати, що дискурс ділового листування – це усне та/або писемне мовлення-відтворення комунікації осіб у сфері економіки, ставлення його автора до тієї чи іншої проблеми. Важливою умовою реалізації навчання ПАДК є застосування текстів дискурсу ділової комунікації, мета яких полягає в тому, щоб у доступній формі донести до читача/ глядача/ слухача конкретну інформацію, вплинути на нього, дозволити дати оцінку отриманій інформації, зробити висновки й адекватно відреагувати на інформацію. Навчання ділового листування є складним процесом і має відбуватися на основі листів-зразків/моделей. Джерелом відбору ділових листів для навчальних цілей має бути, перш за все, автентичне

листування, онлайн зразки ділового листування, навчальні посібники з ділового листування тощо, оскільки вони відображають реальну картину ділових стосунків засобами листування. У ході навчання ділового листування потрібно донести студентам, що ділові листи належать до офіційно-ділового стилю, сферою використання якого є офіційне спілкування в державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавство, адміністративно-господарська діяльність тощо. Для офіційно-ділового стилю, так само як і наукового, характерні точність, однозначність, логічність викладу змісту. Однак у науковому стилі ці риси сприяють об'єктивності й доказовості змісту, а в офіційно-діловому вони покликані забезпечувати дотримання адресатами правових норм, їх волевиявлення, містити в собі наказовість і розпорядність [7]. Офіційно-діловий стиль поділяється на такі жанри: договір, контракт, наказ, розпорядження, постанова, діловий лист та інші. З огляду на те, що студенти економісти-міжнародники першого року навчання в плані професійної підготовки ще не здатні укласти домовленості й контракти, писати розпорядження, меморандуми тощо, діловий лист, на основі якого можна сформулювати навички і вміння ділової письмової комунікації з використанням простих прикладів ділових професійно орієнтованих ситуацій має стати домінуючим на цьому етапі вивчення професійно орієнтованого курсу англійської мови.

Джерела та література

1. Багрій О. І. Наукова дискусія: дискурсивні та прагматичні характеристики (на матеріалі англійських статей середини XX- початку XXI сторіч.) : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 20 с.
2. Вольфовська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети. *Шлях освіти*. 2001. № 3. С. 13–16.
3. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Вінниця : Нова Книга, 2005. 224 с.
4. Іванова І. Б. Українське ділове мовлення. Мова ділових паперів. Київ : Парус, 2009. 320 с.

5. Коновченко. В. Міжнародне листування : навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2012. 98 с.
6. Котковець А. Л. Композиційна структура мовленнєвого жанру «Діловий лист». *Вісник НТУУ «КПІ». Філологія. Педагогіка*. 2014. Вип. 3. С. 31–36.
7. Пасічник Т. Д. Методика навчання майбутніх філологів писемного двостороннього перекладу комерційних листів: дис ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 300 с.
8. Тіллі Р. Ділове листування. Київ : Знання, 2010. 160 с.
9. Wallwork A. Email and Commercial Correspondence. A Guide to Professional English. London, Springer. 2014. 170 p.

ІГРОВИЙ І МИСТЕЦЬКИЙ КОМПОНЕНТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Хом'якова Ольга,
кандидат культурології,
доцент кафедри мовної підготовки
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна
e-mail: khomiakova01@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-0671-172X>

Проблеми методики викладання української мови як іноземної є актуальними в сучасних закладах вищої освіти України, що готують іноземних студентів за різними майбутніми спеціальностями, навчаючи державної мови як мови подальшого навчання.

Спрощений підхід до використання дидактичного матеріалу, орієнтований на широкий загаль студентів, не може бути беззастережно прийнятним. Як відомо, серед студентів завжди є ті допитливі учні, кого вивчення мови майбутнього фаху цікавить значно більше, ніж інших. Саме для таких студентів

ми пропонуємо завдання й матеріали, що сприяють поглибленому вивченню української мови як іноземної, більш якісному засвоєнню навчального матеріалу та ефективному поповненню індивідуального лексичного запасу.

Щоб зацікавити студентів та стимулювати їхню пізнавальну активність, ми обрали різні форми поєднання дидактичного матеріалу з ігровим та мистецьким компонентами. Студентам пропонуються різноманітні загадки, шаради, ребуси, що можуть самостійно виконуватися ними під час відпочинку й на дозвіллі. Такі форми роботи можуть пропонуватися як домашні завдання, так і використовуватися на початку наступних занять, поєднуючи елементи фонетичної розминки, перевірки домашнього завдання, повторювання лексики та закріплення попереднього теоретичного матеріалу.

Чимало корисного матеріалу для використання на заняттях з іноземними студентами містить збірка Дмитра Білоуса «Диво калинове» [1]. Особливий інтерес викликають філологічні загадки, оскільки вони сприяють розвитку логічного й образного мислення, формуванню уявлень про багатозначність слів української мови, розвитку усного мовлення, поповненню індивідуального лексичного запасу студентів та й загалом розширенню уявлень про можливості нестандартного використання мови. Використовуючи українські загадки, викладач має можливість розвивати міжнаціональні соціокультурні зв'язки, пропонуючи студентам навести приклади загадок їхнього народу. У цьому випадку порівняння образного ряду й використовуваних реалій різних за національним походженням творів сприяє розвитку й збагаченню діалогу культур, взаєморозумінню між представниками різних країн і народів, формально об'єднаних в одному навчальному колективі.

Загадки можуть пропонуватися майже до кожної з навчальних тем. Так, під час вивчення алфавіту можна використати загадку: «З однієї ми родини / від Андрія до Ярини. / Як по одному, самі, / ми буваємо німі, / хоч і маємо різні назви / й добре знаєте всіх нас ви. / Певним станемо рядком – / заговоримо ладком. / Ми – писемності основа. / А без нас ніхто ні слова!» [1]. Згадування власних українських імен у цій загадці може бути доповненим загадкою про

імена людей: «А відгадайте-но: що я таке? / Всі хочуть, як народиться дитина, / щоб я було красиве і дзвінке, / бо носить все життя мене людина» [1]. Стати в нагоді може й загадка про апостроф, оскільки цей специфічний знак української графіки являє труднощі для сприйняття й розуміння деякими іноземними студентами: «Я такий же, як знак розділовий, / і відомий шкільній дівворі. / Та в словах української мови / я пишуся не вниз, а вгорі. / Спробуй лиш написати ім'я – / зразу стану потрібним і я» [1].

Під час вивчення теми «Синтаксис і пунктуація» також вельми ефективним видаються використання загадок, присвячених членам речення і пунктуаційним знакам, адже відомо, що правильне використання розділових знаків є значною проблемою для більшості іноземних студентів. Такі загадки можуть бути використані на аудиторних заняттях як вправи для читання або розвитку усного мовлення, а також як тексти для диктантів. Наприклад: «Злита з хвостиком ця крапка, / невелика, власне, лапка. / Робить паузу, всім знайома. / Як вона зветься?» [1].

У вищезгаданій збірці чимала кількість матеріалу присвячена темі «Лексика». Так, вивчаючи явище омонімії, можна використати загадки на кшталт: «Слово це — старовинна будова / з гостряками мурованих веж. / Щойно зміниш ти наголос слова / цим одразу будову замкнеш. / Що це за слово?» [1]. Ця загадка про омофони ЗАмок – замОк буде влучно ілюструвати функції наголосу також і під час вивчення теми «Фонетика».

Як показує досвід, використання загадок, поетичних текстів може застосовуватися в усіх формах аудиторної та самостійної роботи. Короткий жанр художнього твору стимулює пізнавальну активність студентів, формує живий інтерес до матеріалу, що вивчається, мотивує до самостійної роботи, розвиває іншомовне мислення й словарний запас слухачів. Не менш ефективним засобом підвищення ефективності навчальної роботи під час вивчення української мови як іноземної в цілому є філологічні ребуси. Власне ребус теж є загадкою, але більш складною, ніж вербальна, Водночас ребус

унаочнює навчальне завдання, урізноманітнюючи навчальну діяльність через використання малюнків.

Дидактичні функції ребусів давно викликали пильну увагу дослідників цієї проблеми. Так, у посібнику «Світ ребусів» зазначено: «На відміну від простої загадки, де основа йде на словесний опис, ребус розвиває ще й логічне образне мислення, увагу, аналітичні здібності, вчить учня нестандартно сприймати графічне зображення, а також тренує зорову пам'ять і правопис» [3, с. 5]. Ребуси, як і споріднені з ними загадки, можна використовувати в різних ситуаціях навчальної діяльності учнів як під час аудиторної, так і самостійної роботи. Студентів навіть можна долучити до складання власних ребусів, оскільки існує інтернет-сайт, який дозволяє моделювати різноманітні малюнки-загадки власноручно [4].

Ребуси, складені викладачем, можуть використовуватися для перевірки знань, повторювання вивчених або нових слів, слугувати домашнім завданням і засобом розвитку усного мовлення. Ребуси, складені студентами, можуть свідчити про рівень образного й логічного мислення студентів, глибину і якість засвоєння ними мовного й теоретичного матеріалу. Адже ребус, як це визначено тлумачним словником української мови, це не лише «загадка, в якій слова або фрази, що розгадуються, зображено у вигляді комбінацій малюнків із літерами та іншими знаками». Це слово має й друге значення: «Що-небудь загадкове, незрозуміле» [2, 1019]. Отже, самостійне складання ребусів перетворює навчальну діяльність на ігровий процес, що всебічно розвиває його учасників, виховує інтерес до наукової дисципліни, посилює індивідуальну зацікавленість студентів у результатах їхньої аудиторної і позааудиторної діяльності та, передусім, поглиблює мовні вміння й навички іноземних студентів, що вивчають українську мову як іноземну.

Таким чином, пропоновані матеріали можуть бути запроваджені у навчальний процес із широким колом студентів, незалежно від обраної ними майбутнього спеціальності. Важливо, що нестандартні завдання дозволяють максимально реалізувати індивідуальний потенціал кожного зі студентів,

прищепити інтерес до мови, що вивчається, сформувані мовні, культурні та професійні компетенції за майбутнім фахом.

Джерела та література

1. Білоус Д. Г. Диво калинове. Київ, 1988.
URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=22/> (дата звернення: 10.03.2023).
2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
3. Прокопенко Л. В. Посібник з електротехніки «Світ ребусів». Кременчук : Вид-во ПНТЗ, 2014. С. 5–6.
4. rebus 1. com URL: http://rebus1.com/ua/index.php&item=rebus_generator&enter=1 (дата звернення: 12.03.2023).

ЗАНЯТТЯ-СВЯТО ЯК СПОСІБ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У НОВОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Шевченко Олена,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
Лещенко Тетяна,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
tetyana.57@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>

Вища освіта стає все більш інтернаціональною. На теперішній час у світі інтенсивним є розвиток міждержавних освітніх контактів, кількість молодих людей, які бажають здобути освіту за межами своєї країни збільшується. Культурне розмаїття в університетах сприяє потоку знань через національні кордони і потребує розвивати навички студентів для досягнення успіху в глобальному робочому середовищі. Важливою передумовою забезпечення ефективності навчально-виховного процесу іноземних студентів є врахування особливостей їхньої адаптації до соціально-культурного середовища в Україні. Початок навчання іноземних студентів в українському вищому навчальному закладі пов'язаний із цілою низкою проблем. Іноземні студенти, мають специфічні етнічні та психологічні особливості, їм доводиться долати різні психологічні, соціальні, моральні, релігійні бар'єри, освоювати нові види діяльності й форми поведінки [2, с. 82]. Іноземний студент повинен не лише навчитись ефективно організовувати свою навчальну діяльність в умовах вишу, а й пройти складний процес адаптації в новому соціально-культурному середовищі, вивчити мову та набути навички міжкультурного спілкування.

Процес адаптації іноземця в країні та новому для нього культурному просторі включає кілька стадій: 1) знайомство; 2) «закоханість», коли помічаються лише позитивні моменти (чистота вулиць, доброзичливе ставлення до іноземців, цікаво та легко вчитися); 3) розчарування, коли посилюється туга за батьківщиною, болісно сприймаються відмінності в культурі, порядку дня і навіть кліматі; у студентів може спостерігатися зниження мотивації до навчання, падіння успішності; 4) прийняття відмінностей та вироблення стратегії поведінки для ефективного досягнення своєї мети.

Успішність навчання у вищому навчальному закладі багато в чому залежить від того, як пройде для студента стадія розчарування, наскільки швидко він зможе прийняти відмінності, вбудуватися в нову систему і зосередити свої сили не на опорі середовищі, а в отриманні необхідних знань. Велику роль у процесі адаптації грає викладач української мови як іноземної,

оскільки він є для студентів провідником у нових реаліях, свого роду культурним перекладачем. Але стандартне заняття УМІ сприймається студентами як дещо штучне, спрощене в порівнянні з реальним життям поза стінами університету, різноманітних ситуацій спілкування.

З досвіду викладання української мови як іноземної в ПДМУ, якнайшвидшому подоланню розчарування та успішної адаптації сприяють різного роду позааудиторні форми роботи: екскурсії, творчі та спортивні конкурси, спільні кіноперегляди та свята.

Докладніше розглянемо дидактичний потенціал такої форми роботи, як заняття-свято. Важливою його особливістю, яка відрізняє, наприклад, від екскурсії, є той факт, що студентам складно просидіти мовчки під час заняття: сама атмосфера підштовхує до спілкування, актуалізації всього вивченого лексико-граматичного матеріалу, до продукування непідготовленого висловлювання. Ще одним плюсом розглянутої форми роботи є більш жива та реалістична (відбір лексичних засобів та граматичних конструкцій не диктується викладачем, а здійснюється студентом самостійно) і при цьому комфортна, доброзичлива та безпечна (обов'язково вислухають і спробують зрозуміти) ситуація спілкування, в якій мова виступає засобом спілкування та допомагає досягати головних, на думку студентів, комунікативних цілей.

У процесі проведення заняття-свята досягаються такі цілі:

- 1) ознайомлення з культурними традиціями країни перебування;
- 2) введення чи актуалізація у мові нової лексики по темі заняття;

3) вдосконалення навичок вільного говоріння чи актуалізація у мові вивчених граматичних конструкцій та лексики за основними темами, що вивчаються на початку вивчення мови («Про себе», «Моя рідна країна», «Моя сім'я», «Мої захоплення», «Чому я вивчаю українську мову», «Моя майбутня професія», «Мій університет», «Україна: що я знаю про неї, де побував, що мені подобається і не подобається в ній»);

4) створення ситуації успіху для кожного студента, згуртування групи, підтримка на високому рівні мотивації до навчання та допомога в адаптації в Україні.

У ході заняття-свята виділяються два основні етапи: сценарний, характеризується підготовленістю тексту і чітким хронометражем, і етап неформального спілкування, в ході якого відбувається найближче знайомство учасників, вільна розмова на різні теми, може організовуватись чаювання або дегустація національних страв. Для того, щоб другий етап максимально ефективно виконав своє завдання – продукування власного непідготовленого висловлювання, на святі бажана присутність кількох носіїв української мови, навколо яких формуються міні-групи (до 3 іноземців) для спілкування за інтересами.

Зазвичай іноземні студенти із задоволенням запрошують своїх викладачів, декана та його заступників, завідувача кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, українських студентів. За спостереженнями психологів, успішність і визнання заслуг студента в будь-якому не пов'язаному з навчанням виді діяльності (спорт, музика, танці, декоративно-прикладне мистецтво, кулінарія тощо) часто призводить і до підвищення успішності. Тому видається необхідним створення ситуації успіху для кожного студента.

Наш досвід показує, що заняття-свято може надати ще один потужний стимул підвищення мотивації до навчання, особливо дієвий у випадку з арабськими та іранськими студентами, для яких властиві сильні сімейні зв'язки, повага до батьків та старших родичів. Через географічну віддаленість та мовний бар'єр батьки студентів не часто отримують зворотний зв'язок від викладачів.

Після одного зі свят, коли юнак з Йорданії приготував національне блюдо, логічним та доречним виглядало бажання викладача групи поспілкуватися з його мамою, яка знала про свято та, звичайно, консультувала сина з кулінарних питань, розповісти про успіхи у навчанні та подякувати за гідне виховання сина. Розвиток Інтернету та сучасні технології (програми

Skype, Viber) дозволяють легко вирішити це завдання. Мовний бар'єр долається використанням мови-посередника (у нашому випадку англійська, якою володіли обидві учасниці розмови) або запрошенням перекладача, яким може бути студент старшого курсу.

Цікаво було спостерігати, як інші студенти групи намагалися якимось чином пов'язати викладача зі своїми батьками. Розроблялися цілі сценарії, наприклад: «У мого тата сьогодні День народження. Я хочу, щоб ми всі його привітали. Давайте зніmemo відео, яке я відправлю додому», – і далі слідували вказівки, що кому і якою мовою говорити.

На закінчення відзначимо, що до основних переваг заняття-свята, на наш погляд, відносяться активна залученість до комунікації всіх студентів групи; можливість ефективно вирішити найважливіші для початкового етапу навчання виховні та психолого-педагогічні завдання, такі як розкриття особистісного потенціалу студентів та їх швидка адаптація у новому культурному просторі. Подібні заняття можуть стати візитною карткою кафедри та, більше того, сприяти вирішенню маркетингових завдань, що стоять перед вищим навчальним закладом у сфері просування освітніх послуг на закордонні ринки, оскільки формують інтерес до освітнього процесу у нашому університеті у родичів та друзів наших студентів.

Джерела та література

1. Довгодько Т. Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища України. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 2. С.114–120.
2. Мізюк В. М. Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища Івано-Франківського національного медичного університету. *Галицький лікарський вісник*. 2014. Т. 21, № 1. С. 82–84.
3. Шевченко О. М. Інноваційні методи та сучасні інформаційні технології у навчанні української мови іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : мат. Всеукраїнської навч.-наук. конференції з міжнародною участю. 2020. С. 256–258.

4. Shevchenko O. Conceptual foundations of the lingvoculturological approach to teaching Ukrainian to foreign students. *Modern science and practice*. Abstracts of III International Scientific and Practical Conference. 2021. P. 71–72.

5. Shevchenko O., Leshchenko T. Improvement of language training of foreign students. *Problems of practice, science and ways to solve them*. Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference. 2021. P. 99–101.

6. Щербяк Ю. А. Особливості адаптації іноземних студентів до навчання в Україні (на прикладі ТНЕУ). *Педагогічний альманах* : збірник наукових праць. Випуск 25. 2015. С. 136–144.

Наукове видання

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Полтава, 22 березня 2023 р.)

Авторська редакція.
Комп'ютерна верстка – Матвієнко Л.Г.

Умовн. друк. аркушів – 13,45. Гарнітура Times New Roman Cyr

Grammar mistakes also occur when translating from Ukrainian into English. AI does not often recognize the difference between the case and plural form, e.g., *в межах країни* – inside the countries. Sometimes incorrect usage of Simple Past versus Present Perfect is observed: «How has it changed?» and «How did it affect the process?» in the same context.

Appropriate academic language is worth mentioning among its positive features. It has a clear understanding of problem statement as well as how to choose and use appropriate synonyms in the academic context. When translating titles it uses capital letters for all major words.

It is obvious that ChatGPT is able to take into account social and lingual norms and practices using the data collection. It is great as far as explicit meaning is concerned. However, it tends to show some misunderstandings with implicit meanings and emotionally colored information. There is no doubt that much work should be done to develop Human-Machine communication culture.

References

1. Translation and culture, a constructive interdependence URL: <https://bilis.com/en/blog/translation-and-culture-a-constructive-interdependence/>

CURRENT METHODS OF CREATING TERMINOLOGICAL UNITS OF THE ENGLISH LANGUAGE

Liulka Viktoriia,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences

Poltava State Agrarian University

Poltava, Ukraine

viktoriya.lyulka@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

Concepts in a scientific text are nominated as terms, and since the entire scope of the content of a traditional scientific text is expressed in direct meanings of linguistic units, the repetition of terms that mean repeated concepts of the text leads to the fact that the terms logically, semantically, and formally organize the speech structure of the scientific text. That is, the semantics of scientific speech is formed through the semantics of terms.

Terminological vocabulary as an integral part of the vocabulary of any language is the result of a complex historical process, which is determined by the laws of development of language and technology, scientific theory and culture of each country. The process of terminalization of new concepts in science cannot happen chaotically, since there is a need for clear and unambiguous communication between representatives of a certain field of knowledge, as well as at the cross-linguistic level. In other words, each new term introduced into this or that industry terminology system must be successful: it must fit harmoniously into this terminology system, be euphonic, able to form derivatives, etc. All these conditions are dictated by the fact that the technical language implies an unambiguous mutual understanding between the compilers of the technical task and its executors [4, p. 102].

New terms in most languages can be formed in three main ways, which include [5]: 1. Use of internal language resources: coining derived words; giving existing words new meanings (semantic derivation); laying the foundations; making phrases. 2. Direct borrowing of term elements: complete borrowing (internal form together with external form); incomplete borrowing (internal form only). 3. Inventing artificial words.

Therefore, the formation of a new term is not necessarily a direct borrowing from another language. Most often, terms are created by using the internal resources of the language. In the vast majority of world languages, including English and Ukrainian, direct borrowing of foreign language elements is not the main way of creating new terms. At the same time, foreign language elements make up only a small part, which may fluctuate depending on the traditions and moods of certain

terminators, but in almost all of these languages, preference is given to the internal resources of the language.

Due to the internal resources of the language, scientific and technical terms in most languages are created, as a rule, in five main ways: giving existing words new meanings (semantic derivation); construction of terms using derivational affixes; assembling the bases of term elements; formation of terminological phrases; formation of abbreviations.

Polysemy is a phenomenon similar to homonymy where terms are formed by extending meaning. There are almost no clear criteria between ambiguity and homonymy. It is worth mentioning many more or less successful cases of the formation of new terms by giving a new terminological meaning to already existing words. This method, in our opinion, cannot be called convenient, because very often such polysemy leads to complications when reading scientific and technical literature, sometimes to the wrong understanding of a certain term even due to the context.

Another way of building new terms at the expense of internal resources is the formation of derived words (derivatives) from existing terms or from general lexical units [3, p. 49]. At the same time, suffixes and prefixes, which due to one or other circumstances turned out to be the most convenient for building terms, are borrowed, as a rule, from the general morphological fund. Morphemes can also be borrowed from other languages.

The next most productive way of constructing new terms is direct borrowing. Scientific terminology has a fairly high ability to perceive foreign language borrowings. Direct borrowings form a common lexical fund in different, not necessarily related languages, which contributes to the mutual understanding of specialists who speak different languages. This means that the growth of the vocabulary of any language, English in particular, at the expense of scientific terminology, is necessarily accompanied by the process of borrowing certain foreign words, especially together with the borrowing of the corresponding scientific concept [1, p. 55]. Direct borrowing can be full or partial. In case of full borrowing, the object of borrowing is both the internal and the external form. With partial borrowing – only

the internal form (motivation). Complete borrowing involves the adaptation of a foreign word to the phonetic and morphological features of the recipient language. Depending on this, a distinction is made between full and partial assimilation.

Full assimilation is a complete adaptation of the borrowed element to the features of the recipient language: to its phonetics (replacement of sounds not peculiar to the recipient language; transfer of stress, if the recipient language has a constant stress; rearrangement of syllables in the case of limited phonemic distribution and number of types of syllables in the language -recipient) and morphological (subordination to the conjugation system of the recipient language) laws. Under partial assimilation, some phonetic and grammatical features of the producer language are preserved. Thus, in the English language, single words of French origin have preserved nasal vowels, which are not characteristic of English phonetics. Preservation of the original spelling in borrowed words is also a manifestation of partial assimilation.

The main method of partial borrowing is tracing, that is, the literal translation of word elements from the producer language to the recipient language. Tracing can be complete or partial. Direct borrowing can be both national and international in nature. The criterion for determining between international and national borrowing is the presence of a given word in at least three unrelated languages [2, p. 164].

Thus, if we analyze the terminology that is used by specialists in a certain field in scientific texts, oral professional speech, is introduced into dictionaries, etc., it turns out that some of the terms are used only in one industry, and some in another. This indicates that the terms are not the same in terms of the degree of specialization of their meaning.

References

1. Baliuta Ye. H. Do problemy utvorennia «ekoloho-ekonomichnykh» innovatsii anhliiskoi movy [To the problem of formation of «ecological and economic» innovations of the English language]. *State and regions*. 2011. No. 1. P. 54–57.

2. Zhabo N. I. Linhvostylistychni osoblyvosti reklamnykh tekstiv ekolohichnoi tematyky [Linguistic and stylistic features of advertising texts on environmental topics]. *Mova*. 2011. No. 16. P. 164–168.

3. Korunets I. V. Vstup do perekladoznavstva [Introduction to translation studies]. Vinnytsia, 2008. 512 p.

4. Liashuk N. Prychyny vynyknennia kontseptualnoi bahatoznachnosti linhvistychnykh terminiv [Causes of conceptual ambiguity of linguistic terms]. *Terminolohichniy visnyk*. Simferopol, 2011. P. 101–119.

5. Semiletko V. I. Internet-terminy yak fenomen kultury. Perspektyvy yikh perekladu [Internet terms as a phenomenon of culture. Prospects of their translation]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. 2013. No. 43(4). P. 49–55.

DIFFICULTIES IN TRANSLATING ECONOMIC AND FINANCIAL TERMINOLOGY

Michalik Martyna,

Applicant for Higher Education bachelor's degree,
specialty Finance and accounting, University of Zhushuv

Zhushuv, Poland

Matviienko Lesia,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences

Poltava State Agrarian University

Poltava, Ukraine

lesia.matviienko@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>